

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İLETİŞİM VE TASARIMI ANABİLİM DALI
İLETİŞİM SANATLARI BİLİM DALI**

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE DİL ENGELLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVCAN ÖZMEN

DANIŞMAN: DOÇ. DR. SİBEL AKOVA HAVALI

**YALOVA
ŞUBAT 2025**

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İLETİŞİM VE TASARIMI ANABİLİM DALI
İLETİŞİM SANATLARI BİLİM DALI

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE DİL ENGELLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVCAN ÖZMEN
228129036

DANIŞMAN: DOÇ.DR. SİBEL AKOVA HAVALI

YALOVA
ŞUBAT 2025

ETİK BEYAN

Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım 'KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE DİL ENGELLERİ' başlıklı bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi taahhüt ve beyan ederim.

İmza

Sevcan ÖZMEN

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimimi ve bu çalışmanın yürütülmesi sırasında desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Sibel AKOVA HAVALI' ya, çalışmalarım sırasında sabır gösterdiği ve katlandığı için canım eşim Osman' a, sürekli çalışmama izin verdikleri için oğlum ve kızıma, her zaman yanımda oldukları ve benden desteklerini esirgemeyen annem, babam ve kardeşime, çalışmalarım sırasında beni idare ettikleri için İznik Sosyal Güvenlik Merkezindeki çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ayrıca Yüksek lisans eğitimim gerek bu çalışmanın yürütülmesi aşamasında bana destek olan Oğuzhan ÖZMEN' e çok teşekkür ederim.

Şubat– 2025

Sevcan ÖZMEN

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Problemi	5
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	8
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TANIMLAR.....	11
2.1. Dil ve Kurumsallaşma: Bir Sistem Olarak Dilin Yapısal ve İşlevsel Boyutları.....	11
2.1.1. Dil, kültür ve iletişim	13
2.1.2. Dil iletişimi ve diller arası iletişim	16
2.2. Dil ve İnsan: Varoluşun Ayrılmaz Bağı	19
2.3. Dil ve Toplum.....	21
2.4. Dil ve Düşünce	24
2.5. Kültür Kavramının Tarihçesi ve Dil ile İlişkisi	27
2.5.1. Kültür kavramının etimolojik kökeni ve gelişimi.....	27
2.5.2. Kültür kavramının günümüzdeki yaygın kullanımı.....	29
2.5.3. Kültürün temel özellikleri ve fonksiyonları.....	36
2.5.4. Dil ve kültür arasındaki karşılıklı etkileşim.....	38
3. İLETİŞİM VE DİL İLİŞKİSİ.....	43
3.1. İletişim Kavramı	44
3.2. İletişim ve Dil	47
3.2.1. İletişim türleri ile dil ilişkisi.....	49
3.2.2. İletişim modelleri.....	56
3.3. Kültürlerarası İletişim ve Çokkültürlülük.....	60
3.4. Kültürlerarası İletişimde Anlaşma Özellikleri ve Tipolojisi	64
3.5. Kültürlerarası İletişimde Kalıp Yargılar	69
3.5.1. Önyargı, öteki-biz	70
3.5.2. Stereotip	75

3.5.3. Kalıp yargı kavramının önyargı, imge, klişe ve tutumlarla ilişkisi ve ayırt edici özellikleri	79
3.6. Önyargı ve İmgenin Oluşumunda Etkili Olan Faktörler	84
3.7. Kültürlerarası İletişimde Kalıp Yargıların Dilde İzlenimi	85
3.8. Kültürlerarası İletişimde Küresel Diller Arasındaki İlintiler ve Sorunlar	86
3.9. Dil Engelleri	90
3.10. Kültürlerarası İletişim Kuramları	91
3.10.1. Hall'un yüksek ve düşük bağlamlı kültür kuramı	92
3.10.2. Hofstede'nin kültürel boyutlar teorisi	92
3.10.3. Kim'in kültürel uyum kuramı	93
3.10.4. Gumperz'in söylem ve bağlam kuramı	94
3.10.5. Berry'nin kültürel adaptasyon modeli	94
4. YÖNTEM	96
4.1. Araştırma Tasarımı	96
4.2. Veri Kaynakları	96
4.3. Kodlama ve Tematik Analiz	97
4.4. Geçerlik ve Güvenilirlik	98
5. TARTIŞMA VE BULGULAR	99
5.1. The Terminal Filmi Künyesi ve Konusu	100
5.2. Dil Bariyer Türleri	101
5.2.1. Sözel dil engelleri	101
5.2.2. Kültürel dil engelleri	107
5.2.3. Alfabetik ve dilsel uyumsuzluklar	113
5.3. Tematik Kodlama ve Tematik Analiz	114
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	117
6.1. Öneriler	118
KAYNAKLAR	120
ÖZGEÇMİŞ	150

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 5.1. Tematik kodlama	114
----------------------------------	-----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 5.1. Film afişi (Beyazperde, 2024).....	100
Şekil 5.2. Pasaportunun sorunu (Beyazperde, 2024)	102
Şekil 5.3. Yardım isteme sahnesi (Beyazperde, 2024).....	103
Şekil 5.4. Amelia ile iletişim sahnesi (Beyazperde, 2024).....	104
Şekil 5.5. Dixon ile etkileşim sahnesi (Beyazperde, 2024).....	105
Şekil 5.6. İş bulma süreci sahnesi (Beyazperde, 2024)	106
Şekil 5.7. Navorski'ye pasaportunun geçersiz olduğu açıklanırken (Beyazperde, 2024).....	106
Şekil 5.8. havalimanındaki ilk etkileşim (Beyazperde, 2024).....	108
Şekil 5.9. Yemek alabilmek için uğraştığı sahne (Beyazperde, 2024).....	109
Şekil 5.10. Hediye verme sahnesi (Beyazperde, 2024).....	110
Şekil 5.11. Dixon ile çatışma sahnesi (Beyazperde, 2024)	111
Şekil 5.12. Dixon, Navorski'ye havaalanından ayrılmaması gerektiğini anlattığı sahne (Beyazperde, 2024)	112
Şekil 5.13. Navorski'nin havaalanındaki televizyondaki yazıyı okumaya çalışması (Beyazperde, 2024)	113

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİMDE DİL ENGELLERİ

ÖZET

Bu çalışma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerini inceleyerek, bu engellerin aşılmasına yönelik stratejileri anlamayı ve kültürel bağlamın iletişim süreçlerindeki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada, kültürlerarası iletişim alanında öne çıkan teorik çerçeveler ‘Hall, Hofstede, Kim, Gumperz, Berry’ temel alınmış ve The Terminal filmi, dil engellerinin somut bir bağlamda analiz edilmesi için bir vaka çalışması olarak seçilmiştir. Film, bireylerin sözel ve kültürel dil engelleriyle karşılaştıkları durumları ve bu engelleri aşmak için geliştirdikleri stratejileri ayrıntılı bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Araştırma, dil engellerini iki ana düzeyde ele almıştır: sözel dil engelleri ve kültürel dil engelleri. Sözel dil engelleri, bireylerin günlük yaşamda temel ihtiyaçlarını karşılamasını, resmi süreçlerde haklarını savunmasını ve kişilerarası ilişkiler kurmasını sınırlandıran doğrudan iletişim sorunlarını ifade eder. Buna karşın, kültürel dil engelleri, dilin ötesine geçerek, bağlam, normlar ve kültürel kodların yanlış anlaşılmasından kaynaklanan daha derin sorunları içermektedir. Araştırmanın bulguları, dil engellerinin bireylerin sosyal uyum, kültürel adaptasyon ve toplumsal kabul süreçlerinde karmaşık etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

Tematik kodlama yöntemiyle gerçekleştirilen analizler sonucunda, araştırma dört ana tema çerçevesinde bulgular sunmuştur: sözel dil engelleri, kültürel kod farklılıkları, iletişim stratejileri ve sosyal uyum süreçleri. Sözel dil engelleri, bireylerin ifade özgürlüğünü ve bağımsızlık hissini sınırlandırırken, kültürel kod farklılıkları, iletişimdeki yanlış anlamaların başlıca nedenleri arasında yer almıştır. Filmde yer alan sahneler, bireylerin dil engellerini aşmak için geliştirdiği beden dili, görsel araçlar ve empati gibi stratejilerin önemini vurgulamaktadır. Özellikle, bireylerin sözlü iletişimdeki eksikliklerini sosyal zekâ ve yaratıcı problem çözme becerileriyle telafi ettikleri görülmüştür.

Araştırmanın teorik çerçevesi, Hall’un yüksek ve düşük bağlamlı kültür kuramı, Hofstede’nin kültürel boyutlar teorisi ve Kim’in kültürel uyum kuramı gibi kültürlerarası iletişimde öne çıkan teorilere dayandırılmıştır. Bu kuramlar, dil engellerinin çok katmanlı doğasını anlamada güçlü bir temel sağlamıştır. Araştırma, dil engellerinin yalnızca bireysel çabalarla değil, aynı zamanda toplumsal ve kurumsal destek mekanizmalarıyla ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma bulguları, kültürlerarası iletişim alanında hem teorik hem de pratik katkılar sunmaktadır. Dil engellerinin aşılmasında kültürel farkındalık, empati, beden dili ve görsel desteklerin kullanımı gibi yöntemlerin etkili olduğu; ayrıca kültürel bağlamın doğru anlaşılmasıyla iletişim engellerinin önemli ölçüde azaltılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, bireylerin kültürel adaptasyon süreçlerinde karşılaştıkları stresin, öğrenme ve büyüme süreçleriyle birlikte kültürel zekâyı artırdığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeydeki karmaşıklığını anlamak ve bu engellerin aşılmasına yönelik stratejiler geliştirmek için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Gelecek araştırmaların, saha çalışmalarıyla ve farklı bağlamlarda yapılacak analizlerle bu bulguları zenginleştirilmesi önerilmektedir. Araştırma, küreselleşen dünyada daha etkili ve kapsayıcı bir iletişim anlayışının geliştirilmesine yönelik teorik ve pratik çözümler sunarak, alanında özgün bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası İletişim, Dil Engelleri, İletişim Stratejileri, Terminal

LANGUAGE BARRIERS IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

ABSTRACT

This study aims to examine the individual and societal impacts of language barriers in intercultural communication, to understand strategies for overcoming these barriers, and to explore the role of cultural context in communication processes. The research draws upon prominent theoretical frameworks in intercultural communication (Hall, Hofstede, Kim, Gumperz, Berry) and uses *The Terminal* as a case study to analyze language barriers in a tangible context. The film provides detailed insights into situations where individuals face verbal and cultural language barriers and highlights the strategies they develop to overcome these challenges.

The study categorizes language barriers into two main dimensions: verbal language barriers and cultural language barriers. Verbal language barriers directly hinder individuals from meeting daily needs, defending their rights in formal processes, and establishing interpersonal relationships. In contrast, cultural language barriers transcend linguistic differences, arising from misunderstandings related to context, norms, and cultural codes. The findings reveal that language barriers create complex effects on individuals' social integration, cultural adaptation, and societal acceptance processes.

Through thematic coding analysis, the study identifies four key themes: verbal language barriers, cultural code differences, communication strategies, and social adaptation processes. Verbal language barriers restrict individuals' sense of freedom and independence, while cultural code differences emerge as significant causes of miscommunication. Scenes from the film underscore the importance of strategies such as body language, visual aids, and empathy in overcoming language barriers. Notably, individuals compensate for their verbal communication deficiencies through social intelligence and creative problem-solving skills.

The study's theoretical framework is rooted in key intercultural communication theories, including Hall's high-context and low-context cultural theory, Hofstede's cultural dimensions theory, and Kim's cultural adaptation theory. These theories provide a robust foundation for understanding the multilayered nature of language barriers. The research emphasizes that addressing language barriers requires not only individual efforts but also societal and institutional support mechanisms.

The findings contribute both theoretically and practically to the field of intercultural communication. Strategies such as cultural awareness, empathy, the use of body language, and visual aids are shown to be effective in mitigating language barriers. Moreover, the study concludes that understanding cultural context significantly reduces communication challenges. Additionally, the stress encountered during cultural adaptation processes, along with learning and growth, enhances individuals' cultural intelligence.

This study offers a comprehensive framework for understanding the complexities of language barriers in intercultural communication and developing strategies to overcome them. Future research is encouraged to enrich these findings through field studies and analyses conducted in diverse contexts. By presenting theoretical and practical solutions for fostering more effective and inclusive communication in a globalized world, this research makes a unique and significant contribution to the field.

Keywords: Intercultural communication, Language barriers, Communication strategies, The Terminal

1. GİRİŞ

Küreselleşmenin şekillendirdiği modern dünyada, kültürlerarası iletişim yalnızca bir tercih olarak kalmayıp, eş zamanlı olarak bireylerin ve toplumların sürdürülebilir bir şekilde bir arada var olabilmesi için bir gereklilik haline gelmiştir. Farklı kültürel geçmişlere, dillerle ve normlarla sahip bireylerin iletişim kurduğu bu geniş ağda, dil, en temel köprü olma işlevini görürken; aynı zamanda en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır (Gölen ve Özkan, 2024). Kültürlerarası iletişimde dil engelleri, bireylerin birbiriyle olan etkileşimlerini, bireylerin kimliklerini ifade etmelerini, sosyal bağlar kurmalarını ve kültürel uyum süreçlerini doğrudan etkilemektedir (Ekiyor, 2021).

Dil engelleri, iki temel düzeyde ele alınabilir: sözel ve kültürel. Sözel dil engelleri, bireylerin farklı bir dili konuşamaması, anlamaması ya da yetersiz bir şekilde kullanmasıyla ortaya çıkan sorunlara işaret eder (Yolcu, 2002). Ancak dil engelleri yalnızca kelimelerle sınırlı değildir. Daha derin bir düzeyde, kültürel dil engelleri, dilin arkasındaki kodları, bağlamları ve normları anlamadaki zorluklardan kaynaklanır. Örneğin, bir kelimenin ya da bir jestin farklı kültürlerde tamamen farklı anlamlara sahip olması, bireyler arasında derin bir anlayış eksikliği yaratabilir. Bu durum, Hall'un (1976) yüksek ve düşük bağlamlı iletişim teorisinde ifade ettiği gibi, kültürlerarası iletişimde bağlamların ne denli önemli olduğunu gözler önüne sermektedir.

Bu araştırma, dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini yalnızca sözel yetersizlikler bağlamında değil, kültürel kodlar ve bağlamsal farklılıklar düzeyinde de ele alınarak, bu çok katmanlı iletişim engelini derinlemesine anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada, Terminal (2004) filmi, bu bağlamı analiz etmek için somut bir araç olarak kullanılmaktadır. Filmde, Viktor Navorski isimli bir karakterin, dil ve kültürel farklarla mücadele ederek iletişim kurma çabaları, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerine ışık tutmaktadır. Bu bağlam, kültürlerarası iletişim çalışmalarında teorik çerçeveler ve pratik uygulamalar arasında bir köprü kurmak için ideal bir platform sunmaktadır.

Araştırma, dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini anlamakla kalmayıp, bu engellerin aşılmasına yönelik stratejileri de incelemektedir. Çalışmanın odaklandığı temel sorular, bireylerin karşılaştığı dil engellerinin iletişim süreçlerini nasıl şekillendirdiği, bu engellerin sosyal ve duygusal etkilerinin neler olduğu ve bireylerin bu engelleri aşmak için hangi stratejilere başvurduğu gibi önemli noktalara odaklanmaktadır. Bu çerçevede, araştırmanın kültürlerarası iletişim alanında bilgi boşluklarını doldurarak teori ve pratiğe katkıda bulunması hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın önemi, dil engellerini yalnızca bir bireysel sorun olarak değil, aynı zamanda kültürel uyum ve sosyal bağlamlarda bireylerin ve toplumların gelişimini etkileyen bir olgu olarak ele almasından kaynaklanmaktadır. Özellikle, küreselleşen dünyada kültürlerarası iletişimdeki dil engellerini aşmaya yönelik geliştirilen stratejiler, bireylerin yalnızca iletişim kapasitelerini artırmakla kalmayacak; aynı zamanda daha kapsayıcı ve duyarlı bir iletişim anlayışını teşvik edecektir.

Giriş bölümüyle araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerini ve bu engellerin aşılmasına yönelik yaklaşımları anlamak için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Çalışma, teorik katkılar sunmayı ve aynı zamanda pratik çıkarımlar sağlayarak çokkültürlü dünyada daha etkili iletişim kurmayı hedefleyen bireyler ve kurumlar için değerli bir rehber olmayı amaçlamaktadır.

Kültürlerarası iletişimde dil engellerinin incelenmesi, Hall (1959) ve Hofstede (2001) gibi teorisyenlerin çalışmalarıyla temellendirilebilir. Hall (1959), *The Silent Language* adlı eserinde, kültürlerin iletişimde "yüksek bağlamlı" ve "düşük bağlamlı" kodlar kullandığını vurgulamıştır. Bu teori, *Terminal* filmindeki Viktor Navorski karakterinin jest, mimik ve kültürel semboller aracılığıyla iletişim kurma çabasını analiz etmek için kritik bir çerçeve sunar (Hall, 1959). Hofstede (2001) ise kültürel boyutlar teorisinde, "belirsizlikten kaçınma" ve "güç mesafesi" gibi kavramlarla dil engellerinin sosyal hiyerarşilerle kesişimini açıklar. Filmdeki havalimanı personelinin Viktor'a kuralları dikte ederken dilsel üstünlük kullanması, bu boyutla ilişkilendirilebilir (Hofstede, 2001).

Gudykunst ve Ting-Toomey (1997), *Communication Across Cultures* adlı çalışmalarında, kültürlerarası iletişimdeki "belirsizlik yönetimi" ve "kaygı dinamiklerini" ele alır. Viktor'un dil bilmemesine rağmen sosyal bağlar kurma stratejisi, bu teorinin pratik bir örneğidir. Benzer şekilde Byram (1997), dil öğrenimini kültürel empatiyle birleştiren "kültürlerarası iletişimsel yeterlilik" kavramını ortaya atmıştır.

Bourdieu (1991), *Language and Symbolic Power* adlı eserinde dilin sosyal sermaye ve iktidar ilişkilerindeki rolünü tartışır. Filmde Viktor'un İngilizce bilmemesi nedeniyle havalimanında "statüsüz" bir konuma düşmesi, Bourdieu'nun dilin sembolik şiddet aracı olduğu argümanını yansıtır (Bourdieu, 1991). Norton (2000) ise dil öğreniminin kimlik inşasındaki rolünü vurgular. Viktor'un İngilizce öğrenirken geçirdiği dönüşüm, dilin bireyin sosyal entegrasyonundaki önemini gösterir (Norton, 2000).

Spolsky (2004), *Language Policy* adlı çalışmasında, göçmenlerin karşılaştığı dilsel bürokrasiyi analiz eder. *Terminal* filmindeki havalimanı, dil politikalarının bir mikrokozmosu olarak

yorumlanabilir. Viktor'un ülkesindeki iç savaş nedeniyle vatansız kalması ve dil engelleri yüzünden resmî işlemleri tamamlayamaması, Spolsky'nin "dilsel marjinalleşme" kavramıyla örtüşür (Spolsky, 2004).

Stam ve Shohat (2003), *Multiculturalism, Postcoloniality, and Transnational Media* adlı eserlerinde, filmlerin kültürlerarası çatışmaları nasıl temsil ettiğini tartışır. *Terminal* filmindeki havalimanı mekânı, küreselleşme ve yerellik arasındaki gerilimi sembolize eder. Stam ve Shohat (2003), bu tür mekânların "kültürel geçiş bölgeleri" olarak işlev gördüğünü belirtir.

Kaplan (2010), *Intercultural Cinema* adlı kitabında, göç ve dil temalarının sinemada nasıl işlendiğini inceler. Viktor'un dil engellerini aşmak için sergilediği yaratıcı iletişim yöntemleri (mimikler ve nesneler aracılığıyla), Kaplan'ın "dil ötesi anlamlandırma" kavramıyla açıklanabilir (Kaplan, 2010).

Terminal filminin kültürlerarası iletişim bağlamında akademik analizi sınırlı olsa da, Adey (2008) *Airports as Spaces of Cultural Negotiation* adlı çalışmada, havalimanlarının dilsel ve kültürel sınırları nasıl somutlaştırdığını tartışır. Adey (2008), bu mekânların "geçici kimliklerin" inşa edildiği alanlar olduğunu belirtir; bu argüman, Viktor'un havalimanında geçici bir yaşam kurmasıyla örtüşür.

Ayrıca, film analizi metodolojisi için Bordwell ve Thompson (2020), *Film Art: An Introduction* adlı eserde diyalog, sahne kompozisyonu ve karakter gelişimi üzerine teknikler sunar. Örneğin, Viktor'un keçi (goat) ve hapsolma (go to jail) kelimelerini karıştırdığı sahne, dilsel yanlış anlaşılmanın mizah ve dramatik gerilim yaratmadaki rolünü göstermek için analiz edilebilir (Bordwell & Thompson, 2020).

Diğer bir yönden Birleşmiş Milletler (BM), kültürlerarası iletişimde dil engellerinin küresel eşitsizlikleri derinleştiren kritik bir sorun olarak tanımlar. Özellikle göç, mülteci krizi ve çokuluslu insani yardım operasyonları bağlamında, dilsel çeşitliliğin yönetimi BM'nin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışma, Steven Spielberg'in *Terminal* (2004) filmindeki kurgusal anlatıyı BM'nin dil politikaları ve raporlarıyla ilişkilendirerek dil engellerinin sosyal, hukuki ve ekonomik sonuçlarını analiz etmeyi hedefler.

BM, altı resmî dil (İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Çince, Rusça) aracılığıyla küresel iletişimi kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Ancak bu dillerin dışında kalan topluluklar, resmî belgelere ve hizmetlere erişimde ciddi engellerle karşılaşmaktadır. UNESCO'nun *Küresel Eğitim İzleme Raporu* (2021), anadilde eğitimin sosyal içerme ve ekonomik kalkınma için vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadır. Rapora göre, göçmen çocukların %37'si hedef ülkenin

dilini yeterince bilmemek nedeniyle eğitim sisteminden dışlanmaktadır (UNESCO, 2021). *Terminal* filmindeki Viktor Navorski karakterinin İngilizce bilmemesi, bu durumu sembolize eder: Navorski, havalimanındaki bürokratik süreçleri anlamakta zorlanır ve dil engeli nedeniyle sıkışıp kalmaktadır.

BM Mülteci Örgütü (UNHCR), dil desteğinin olmadığı durumlarda mültecilerin temel haklara erişiminin kısıtlandığını belgelemektedir. *Dil Engellerinin Sığınma Süreçlerine Etkisi* başlıklı raporda (UNHCR, 2020), dil bilmeyen mültecilerin yasal başvurularında hatalı bilgi verme riskinin arttığı ve bu durumun “adil yargılanma hakkını” ihlal ettiği aktarılmaktadır. Filmdeki Navorski’nin ülkesindeki iç savaş nedeniyle vatansız kalması ve İngilizce bilgisizliği yüzünden statü belirleme sürecinde yaşadığı çıkmaz, UNHCR’ın vurguladığı sistemik sorunlarla örtüşmektedir.

BM Dünya Sağlık Örgütü (WHO), dil engellerinin sağlık hizmetlerine erişimi ciddi ölçüde kısıtladığını ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği’nde yapılan bir araştırma, dil bilmeyen göçmenlerin kronik hastalıklarla baş etme oranının %64 daha düşük olduğunu göstermektedir (WHO, 2017). Benzer şekilde, *Terminal* filminde Navorski’nin basit bir ilaç prospektüsünü anlayamaması, sağlık okuryazarlığı ile dil becerisi arasındaki bağı yansıtmaktadır.

Bourdieu’nun (1991) *sembolik sermaye* kavramı, dil engellerinin sosyal eşitsizlikleri nasıl yeniden ürettiğini açıklamada kullanılabilir. BM’nin resmî dillerinin dışında kalan bireyler, eğitim ve istihdam fırsatlarına erişimde dezavantajlı konuma düşmektedir. Phillipson (2008), *dil emperyalizmi* kavramını kullanarak küresel dillerin yerel dilleri ikincilleştirdiğini ve bu durumun BM’nin çokdillilik söylemiyle çeliştiğini savunmaktadır. *Terminal* filminde, Navorski’nin ana dilinin (kurgusal bir Doğu Avrupa dili) hiçbir resmî geçerliliğinin olmaması, bu argümanı destekler niteliktedir.

BM Kalkınma Programı (UNDP), yapay zekâ tabanlı çeviri araçlarının dil engellerini azaltmada etkili olduğunu vurgulamaktadır (UNDP, 2022). Ancak teknolojik çözümlerin yanı sıra, BM’nin yerel dilleri resmî süreçlere entegre etmesi gerekliliği öne çıkmaktadır. Örneğin, UNESCO’nun Gambiya’da yerel dilleri eğitim müfredatına eklemesi, okul terk oranlarını %22 azaltmıştır (UNESCO, 2023).

BM’nin politikaları, bu sorunları teoride tanısa da uygulamada dilsel çeşitliliğin tam olarak kucaklanması için daha kapsayıcı adımlar atılması gerekmektedir. Göçmenlerin dilsel entegrasyonunu kolaylaştıran projelerin yanı sıra, yerel dillerin kamusal alanda görünürlüğünün artırılması kültürlerarası diyalogu güçlendirebilir.

1.1. Araştırma Problemi

Kültürlerarası iletişim, küreselleşmenin hızlandığı ve toplumların giderek daha fazla etkileşimde bulunduğu günümüz dünyasında hayati bir öneme sahiptir. Farklı kültürel ve dilsel geçmişe sahip bireyler arasında kurulan iletişim, kültürel kodlar, bağlamsal farklılıklar ve sözel yeterlilik eksiklikleri nedeniyle çeşitli zorlukları beraberinde getirebilir. Bu zorlukların en yaygın ve etkili olanlarından biri dil engelleridir. Dil engelleri, yalnızca bireylerin karşılıklı anlam oluşturmalarını zorlaştırmakla kalmaz, aynı zamanda sosyal izolasyon, yanlış anlamalar ve güç dengesizlikleri gibi daha geniş sorunlara yol açabilir.

Dil engelleri, kültürlerarası iletişimde iki temel düzeyde ortaya çıkmaktadır: sözel dil engelleri ve kültürel dil engelleri. Sözel dil engelleri, bireylerin karşılıklı olarak aynı dili konuşamaması veya yeterince anlamaması durumunda ortaya çıkar. Bu durum, bireylerin temel ihtiyaçlarını ifade etmesini, resmi kurumlarla iletişim kurmasını ve kişilerarası ilişkiler geliştirmesini önemli ölçüde kısıtlayabilir. Sözel dil engellerinin ötesinde, kültürel dil engelleri, dilin yalnızca kelimelerden ibaret olmadığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Farklı kültürlerde aynı kelimelerin veya ifadelerin farklı anlamlara gelebilmesi, bireylerin karşılıklı anlayış geliştirme sürecinde yanlış anlamalara yol açabilir.

Araştırmalar, dil engellerinin bireylerin kültürel uyum süreçlerini ve sosyal ilişkilerini derinden etkilediğini ortaya koymaktadır (Kim, 1988; Hofstede, 1980). Ancak, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin dinamiklerini derinlemesine inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda, kültürel dil engelleri, bireylerin karşılıklı anlam oluşturmalarını etkileyen kültürel kodlar, normlar ve bağlamlara bağlı iletişim farklılıkları üzerinden ele alınmalıdır (Hall, 1976).

The Terminal filmi, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin birey üzerindeki etkilerini anlamak için güçlü bir bağlam sunmaktadır. Filmde, Viktor Navorski'nin kültürel ve sözel dil engelleriyle mücadelesi, kültürlerarası iletişimdeki temel problemlerin bir yansımasıdır. Viktor'un yaşadığı iletişim sorunları, bireylerin sadece dilsel yeterlilik eksikliklerinden değil, aynı zamanda kültürel bağlamı anlamadaki yetersizliklerden de kaynaklanmaktadır. Bu durum, kültürlerarası iletişim çalışmalarında dilin ötesine geçerek, kültürel farkındalık ve bağlamsal anlam oluşturma'nın önemini vurgulamaktadır.

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireysel ve sosyal düzeyde nasıl şekillendiğini anlamayı, bu engellerin iletişim süreçlerine etkilerini incelemeyi ve bireylerin geliştirdiği çözüm stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sözel ve kültürel dil engellerinin dinamiklerini bir arada ele alan bu çalışma, iletişim süreçlerindeki temel sorunların

daha iyi anlaşılmasına ve bu sorunları aşmaya yönelik daha etkili stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Bu bağlamda, araştırmanın temel problemi şu şekilde ifade edilebilir:

1. Kültürlerarası iletişimde ortaya çıkan dil engelleri, bireylerin iletişim süreçlerini ve sosyal uyumlarını nasıl etkiler?
2. Sözel ve kültürel dil engelleri bireysel ve toplumsal düzeyde hangi sonuçlara yol açar?
3. Bu engellerin aşılmasında bireyler ve kurumlar tarafından hangi stratejiler geliştirilir?

Araştırma, bu sorulara yanıt arayarak kültürlerarası iletişimde dil engellerinin etkilerini daha derinlemesine anlamayı ve bu etkilerin çözümüne yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Küreselleşme ile birlikte kültürlerarası etkileşimler hızlanmış ve toplumlar arasında yoğun bir iletişim ağı kurulmuştur. Ancak bu süreç, bireylerin ve toplulukların iletişim kurarken karşılaştıkları bazı temel sorunları da beraberinde getirmiştir. Kültürlerarası iletişimde en yaygın zorluklardan biri olan dil engelleri, yalnızca bireylerin birbirini anlamasını zorlaştırmakla kalmaz; aynı zamanda sosyal uyum, duygusal denge ve kültürel adaptasyon süreçlerini de doğrudan etkiler. Dil engelleri, özellikle sözel ve kültürel boyutlarıyla ele alındığında, bireylerin iletişim kapasitelerini sınırlandıran ve kültürlerarası etkileşimlerde yanlış anlamalar, sosyal izolasyon ve güç dengesizlikleri gibi daha geniş kapsamlı problemlere yol açan çok boyutlu bir olgudur.

Bu çalışma, dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerini inceleyerek, kültürlerarası iletişimde karşılaşılan bu temel sorunu derinlemesine ele almayı amaçlamaktadır. Araştırma, dil engellerini iki ana düzeyde ele almaktadır: sözel dil engelleri, bireylerin ortak bir dili konuşamaması veya dilde yeterlilik eksiklikleri nedeniyle ortaya çıkan sorunları kapsarken; kültürel dil engelleri, dilin ötesine geçen kültürel kodlar, normlar ve bağlama bağlı farklılıkların iletişim süreçlerindeki etkisini incelemektedir. Bu bağlamda araştırma, dil engellerini aşmak için bireylerin geliştirdiği stratejileri ve bu süreçlerin kültürlerarası iletişim dinamiklerini nasıl şekillendirdiğini anlamaya odaklanmaktadır.

Araştırmanın önemi, dil engellerini yalnızca bir iletişim problemi olarak değil, kültürel farklılıkların ve sosyal bağlamların iletişim süreçlerini nasıl etkilediğini inceleyen çok boyutlu

bir yaklaşımla ele almasından kaynaklanmaktadır. Dil engelleri, bireysel düzeyde iletişim becerilerini sınırlandırırken, aynı zamanda toplumsal düzeyde kültürlerarası anlayışı ve iş birliğini zorlaştırmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik bireysel ve kurumsal stratejiler geliştirmek, yalnızca bireylerin sosyal uyum süreçlerini kolaylaştırmakla kalmayacak; aynı zamanda kültürlerarası iletişim alanında daha kapsayıcı bir yaklaşımın benimsenmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırma, kültürlerarası iletişim bağlamında dil engellerinin etkilerini anlamak ve bu engelleri aşmaya yönelik çözüm yolları geliştirmek açısından önemli bir bilgi boşluğunu doldurmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda çalışma, yalnızca teorik bir çerçeve sunmakla kalmayıp, farklı kültürlerden bireylerin bir araya geldiği çokkültürlü ortamlarda daha etkili iletişim yöntemleri geliştirmek için pratik çıkarımlar da sağlayacaktır.

Araştırmanın temel amacı, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini ve bu engellerin iletişim süreçlerindeki rolünü anlamaktır. Çalışma ayrıca, bu engellerin aşılmasında kullanılan bireysel ve toplumsal stratejileri ortaya koyarak, kültürlerarası iletişimde daha sağlıklı ve etkili yöntemler geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda araştırma, farklı dil ve kültürlerle sahip bireylerin daha uyumlu bir şekilde etkileşim kurmasını destekleyecek özgün bir yaklaşım sunmayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Her bilimsel çalışmada olduğu gibi, bu araştırma da belirli sınırlılıklara sahiptir. Araştırma sürecinde kullanılan yöntem ve veri kaynaklarından kaynaklanan bu sınırlılıklar, çalışmanın kapsamını belirli açılardan sınırlandırmıştır.

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin etkilerini ve bu engellerin aşılmasına yönelik stratejileri anlamayı hedeflemekte olup, belirli sınırlılıklarla karşı karşıyadır. Bu sınırlılıklar, araştırmanın bağlamını, yöntemini ve genelleştirilebilirliğini etkileyen faktörlerden oluşmaktadır.

Film Analizi Bağlamında Sınırlılık

Araştırmada, The Terminal filmi analiz birimi olarak kullanılmıştır. Bu film, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin etkilerini anlamak için zengin bir bağlam sunmakla birlikte, kurgu bir eser olması nedeniyle gerçek dünyadaki kültürlerarası etkileşimleri tam anlamıyla yansıtmayabilir. Filmin dramatik unsurları ve olay örgüsünün kurgusal doğası, bulguların genelleştirilebilirliğini sınırlandırabilir.

Nitel Yöntemin Sınırlamaları

Araştırmada kullanılan nitel yöntem, derinlemesine bir analiz imkânı sunarken, bulguların niceliksel olarak doğrulanmasını sınırlandırmaktadır. Nitel veriler, subjektif yorumlara açık olduğu için araştırmacının analiz sırasında sahip olduğu önyargılar veya perspektifler sonuçları etkileyebilir. Bu durum, çalışmanın nesnelliğini kısmen sınırlandırabilir.

Kültürlerarası Bağlamın Sınırlılığı

Araştırma, tek bir bağlam ABD’de geçen bir havaalanı ortamı) ve tek bir film üzerinden gerçekleştirildiği için kültürlerarası iletişimin farklı bağlamlar ve kültürler arası ilişkilerde nasıl tezahür ettiğine dair geniş bir yelpazeyi temsil edemeyebilir. Örneğin, farklı kültürlerin dilsel ve kültürel engellerle nasıl başa çıktığına dair sonuçlar, bu spesifik bağlamla sınırlı kalabilir.

Katılımcı veya Gerçek Yaşam Verilerinin Eksikliği

Araştırma, kurgu bir filme dayalı olduğu için bireylerin kültürlerarası iletişim süreçlerinde dil engelleriyle gerçek zamanlı olarak nasıl başa çıktığına dair doğrudan bir gözlem veya katılımcı verisi içermemektedir. Gerçek hayatta yaşanan dil engelleri ve çözüm stratejileri, daha geniş bir katılımcı grubu veya saha çalışması ile daha kapsamlı bir şekilde ele alınabilir.

Sosyo-Kültürel ve Dilsel Çeşitlilik Faktörleri

Araştırma, dil engellerini daha çok bireysel bir düzlemde ele almaktadır. Ancak, sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıkların dil engelleri üzerindeki etkileri gibi daha geniş dinamikler, araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu durum, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel geçmişe sahip bireylerin yaşadığı iletişim zorluklarının tam olarak ele alınamamasına neden olabilir.

Teknolojik Etkileşim ve Çevrimiçi İletişimin Hariç Tutulması

Araştırma, yüz yüze iletişim bağlamında dil engellerine odaklanmıştır. Ancak, dijitalleşmenin artmasıyla çevrimiçi iletişimde dil engellerinin nasıl tezahür ettiği ve teknolojik araçların bu engelleri aşmadaki rolü bu çalışmada incelenmemiştir. Bu durum, modern iletişim araçlarının kültürlerarası etkileşimdeki etkilerini dışarıda bırakmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerini anlamayı ve bu engellerin aşılmasına yönelik stratejileri ortaya koymayı hedeflemektedir. Araştırmanın temel aldığı sayıltılar, çalışmanın yöntemsel çerçevesini

belirleyen varsayımlar olarak tanımlanabilir. Bu sayıtlar, araştırmanın doğruluğunu ve geçerliliğini sağlayan temel dayanakları ifade etmektedir.

Dil Engelleri Evrensel Bir İletişim Sorunudur:

Araştırmada, dil engellerinin farklı kültürlerden bireyler arasında gerçekleşen iletişim süreçlerinde yaygın ve evrensel bir sorun olduğu varsayılmaktadır. Bu engellerin, yalnızca dilsel yeterlilik eksikliğinden değil, aynı zamanda kültürel farklılıklar ve bağlamsal anlam çatışmalarından kaynaklandığı kabul edilmektedir.

Kültürlerarası İletişimde Dilin Ötesinde Unsurlar Etkilidir:

Sözel dil engellerinin yanı sıra, kültürel kodlar, normlar ve bağlamsal faktörlerin de iletişim süreçlerini etkilediği varsayılmaktadır. Dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bireylerin kültürel kimliklerini ifade etme biçimi olduğu düşünülmektedir.

Film Analizi Gerçek Hayattaki Durumlara Işık Tutabilir:

Terminal filmi, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini anlamak için bir analiz birimi olarak kullanılmıştır. Araştırma, filmde temsil edilen kurgu olayların ve karakterlerin, gerçek hayatta karşılaşılabilecek kültürlerarası iletişim sorunlarını anlamak için uygun bir bağlam sunduğu varsayımına dayanmaktadır.

Bireylerin Dil Engellerine Karşı Geliştirdiği Stratejiler Evrensel Prensipler İçerir:

Araştırmada, bireylerin dil engellerini aşmak için geliştirdiği beden dili, görsel ipuçları ve empati gibi stratejilerin, kültürlerarası iletişimde evrensel olarak uygulanabilir prensipler içerdiği kabul edilmektedir. Bu stratejilerin, farklı kültürel bağlamlarda da etkili olabileceği varsayılmaktadır.

Nitel Yöntemlerle Elde Edilen Bulgular Geçerlidir:

Araştırmada kullanılan nitel yöntemlerin, dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini ve çözüm stratejilerini derinlemesine anlamak için uygun olduğu varsayılmaktadır. Film analizine dayalı olarak elde edilen bulguların, kültürlerarası iletişimde dil engellerine dair genel eğilimleri yansıtacağı kabul edilmektedir.

Kültürlerarası İletişimde Empati ve Kültürel Farkındalık Önemlidir:

Araştırmada, dil engellerinin aşılmasında empati, kültürel farkındalık ve kişilerarası becerilerin önemli bir rol oynadığı varsayılmaktadır. Bu zelliklerin eksik olduğu durumlarda, iletişim süreçlerinin daha karmaşık hale geleceği düşünülmektedir.

Dil Engelleri zmnde Ortak İnsan Deneyimleri Etkili Olabilir:

Araştırma, bireylerin dil ve kültür farklarını aşarken yararlandıkları ortak insan deneyimlerinin ‘beden dili, samimiyet, iş birliği’ kltrlerası iletişim süreçlerinde bağlayıcı bir rol oynadığı varsayımını temel almaktadır.

Bu sayılılar, araştırmanın dayandığı temel varsayımları tanımlayarak, çalışmanın yöntemsel çerçevesini sağlam bir temele oturtmaktadır. Aynı zamanda, dil engellerinin kltrlerası iletişimdeki dinamiklerini anlamak ve bu alanda genel geçer çıkarımlara ulaşmak için bir rehber işlevi görmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE TANIMLAR

2.1. Dil ve Kurumsallaşma: Bir Sistem Olarak Dilin Yapısal ve İşlevsel Boyutları

Dil, insan toplulukları arasında iletişimi mümkün kılan ve kültürel değerleri aktaran bir yapı olarak varlığını sürdürmektedir (Aykaç, 2015). Tarih boyunca dil, yalnızca bir ifade aracı olmanın ötesinde, toplumsal düzenin korunmasında önemli bir işlev üstlenmiştir (Dursun, 2024). Bu sistem, kendine özgü kuralları ve yapısıyla, bireyler arasındaki anlam alışverişini organize eden bir çerçeve sunar (Kapağan, 20121).

Kurumsal bir sistem olarak dilin değerlendirilmesi, onun belirli normlar ve yapısal kurallar çerçevesinde işlediği gerçeğine dayanmaktadır (Özşen, 2014). Bu yapı, yalnızca bireyler arası iletişimi kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal değerlerin aktarımını ve korunmasını sağlar. Ancak bu sistemden etkin şekilde yararlanabilmek için bireylerin dilin temel kurallarını ve kültürel bağlamını doğru bir biçimde anlamaları önem taşır. Aksi halde, dilin yanlış veya eksik kullanımı, iletişim süreçlerinde bozulmalara, çatışmalara ve önyargıların oluşumuna yol açabilir (Çelik ve Ekşi, 2008).

Türk dilbilimcilerin görüşüne göre, dil, ‘kendine özgü kuralları olan, bu kurallar çerçevesinde gelişim gösteren, temelleri geçmişte atılmış bir gizli anlaşmalar bütünü ve toplumsal bir kurum’ olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım, dilin yalnızca bireysel bir araç değil, aynı zamanda toplumsal bir organizasyon mekanizması olduğunu vurgulamaktadır (Muharrem, 1999).

Dil, bireylerin kimliklerini ifade etmelerine olanak sağlamakla birlikte, toplumsal yapıların sürekliliğini destekleyen bir unsur olarak da öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, dilin kültürel ve kurumsal boyutları, yalnızca iletişim bilimleri açısından değil, toplumsal yapıların anlaşılması için de kritik bir inceleme alanı sunmaktadır (Kalfa ve Ataay, 2008).

Toplumsal ve kültürel dönüşümlerle şekillenen dil, sürekli değişim gösteren bir yapıdır (Coşgun, 2012). Bu değişim, dilin gramer yapısında ve kelime hazinesinde ortaya çıkan farklılıklarla kendini belli eder. Toplamların zaman içinde yaşadığı kültürel etkileşimler, dilin yenilenme ve gelişim sürecini hızlandırır. Böylece, dil hem bireylerin hem de toplulukların ihtiyaçlarına uyum sağlayan bir yapı sergiler (Düzgün ve Özkaya, 2015).

Bir dilin esnek yapısı, kelime ve dilbilgisel kuralların kullanımıyla sınırsız sayıda anlamlı ifadenin oluşturulabilmesini mümkün (Demirezen, 2003). Bu özellik, dilin yalnızca mevcut kelimelerle yeni anlamlar türetme kapasitesinden değil, aynı zamanda aynı kelimelerle farklı anlamlar ifade etme yeteneğinden kaynaklanır. Bu bağlamda, dilin tüm kelimelerini kapsayan

en geniş sözlükler dahi, o dilde oluşturulabilecek bütün anlamlı ifadeleri içeremez. Bu durum, dilin yaratıcı gücünü ve sınırlarını öngörmenin zorluğunu gözler önüne serer (Kolasi, 2020).

Noam Chomsky, dilin yapısını tanımlarken onun türetici doğasına vurgu yapar. Ona göre, ‘Bir dil, her biri sınırlı uzunlukta ve sınırlı bir öge kümesinden türetilen (sonlu ya da sonsuz) cümleler kümesidir.’ Bu tanım, dilin matematiksel bir sistem olarak ele alınmasını sağlarken, aynı zamanda esnekliğini ve yaratıcılığını da açıklar (Kerimoğlu, 2022).

Dilin gelişimi ve değişimi, yalnızca bireylerin günlük iletişimde değil, aynı zamanda toplumların kültürel ve bilişsel süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Bu özellikler, dilin hem canlı bir yapı hem de sürekli yenilenen bir iletişim aracı olduğunu kanıtlar (Yılmaz, 2006).

Dil, yalnızca teknik ve yapısal özellikleriyle değil, toplumsal yaşamın algılanış biçimlerinden kaynaklanan kendine özgü ifade zenginliğiyle de dikkat çeker (Türkislamoğlu, 2015). Bu özellik, toplumların kültürel birikimlerini ve düşünsel dünyalarını yansıtan bir araç olarak dilin rolünü ortaya koyar (Göktürk, 2023). Dil dışı iletişim biçimleri, tarih boyunca insanların anlam aktarma süreçlerinde etkili olmuş ve kültürel gelişimle birlikte iletişim ritüelleri haline gelmiştir (Eker, 2007).

Her dilin kültürel dokusu, onun konuşulduğu toplumun yaşam pratikleriyle şekillenir (Gönülal, 2024). Dili var eden unsurlar arasında, toplumsal hayal gücünden kaynaklanan özgün yaşam algıları ve bu algıların ifade biçimleri yer alır (Gündüzöz, 2005). Dilin toplumsal işlevi, yalnızca bir anlam taşıyıcı olmakla sınırlı değildir; aynı zamanda düşünce dünyasının yapılandırılmasında ve aktarılmasında temel bir role sahiptir (Çelik, 2010).

Dil ile düşünce arasındaki ilişki, birbirini tamamlayan bir yapıya sahiptir. Düşünceler dil aracılığıyla somutlaşır ve bu somutlaşma iletişim sürecinin merkezini oluşturur (Kaşıkçı ve Narlı, 2022). Her dilin sahip olduğu ifade zenginliği ve özgün düşünme sistemi, onun mantığını ve iletişim potansiyelini belirler (Küçük, 2014). Bireylerin düşünme kapasiteleri, sahip oldukları dilin kelime haznesi ve ifade araçlarıyla doğrudan bağlantılıdır. Dil, bireyin düşünce sisteminin sınırlarını belirleyen en önemli etkenlerden biri olarak görülür. Kelime haznesi zenginleştikçe bireyin düşünme becerileri de aynı doğrultuda gelişir (İpek, 2015).

Dilin bu çok boyutlu yapısı, onun yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesine geçtiğini, aynı zamanda toplumsal ve bireysel kimliklerin inşa edildiği bir alan olarak önemli bir işlev üstlendiğini gösterir (Ercan ve Danış, 2019).

2.1.1. Dil, kültür ve iletişim

Dil, insanı diğer tüm canlılardan ayıran en temel özelliklerden biri olarak, bireylerin ve toplumların oluşumunda merkezi bir role sahiptir (Çetkin, 2014). İnsanlık tarihi boyunca dil, bireyler arasında iletişim kurulmasını ve toplumsal bağların inşasını mümkün kılan bir araç olmuştur (Aykaç, 2015). Bu bağlamda dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda insan düşüncesinin ifade edilmesini sağlayan çok yönlü bir sistem olarak değerlendirilmektedir (İpek, 2015).

Dilin iletişim üzerindeki etkisi, onun kullanım özelliklerinden kaynaklanan işlevselliğiyle doğrudan ilişkilidir (Daslak, 2019). İletişim süreçlerinde dil, sesletim açısından güçlü ve fonksiyonel bir araç olarak öne çıkar. Dil, hem bireylerin kendi düşüncelerini ifade etmelerini hem de başkalarıyla anlamlı bir bağ kurmalarını mümkün kılar (Birlik, 2018). Bu yönüyle, dilin insan yaşamındaki rolü yalnızca iletişim kurma eylemiyle sınırlı kalmaz; aynı zamanda düşünceleri somut bir forma dönüştürme kabiliyetiyle insanın bilişsel dünyasına da hizmet eder (Dilek, 2022).

Dil, çok yönlü yapısıyla bireylerin yalnızca iletişim kurmasını değil, aynı zamanda karmaşık düşünce süreçlerini organize etmelerini ve dış dünyaya aktarmalarını sağlar. Bu özellikleriyle dil, insan varlığının temel taşlarından biri olarak kabul edilir (Büyükkantarcıoğlu, 2006).

İnsan, düşünme ve konuşma yetileriyle diğer canlılardan ayrılarak kendine özgü bir varlık biçimi kazanmıştır. Bu yetenekler, bireylerin düşüncelerini organize etmelerini ve bu düşünceleri diğer bireylerle paylaşımlarını mümkün kılmaktadır. İnsan, dil adı verilen soyut iletişim sistemi aracılığıyla toplumsal bir düzen inşa etmiş ve doğa üzerinde etkili olma kapasitesini artırmıştır (İspir ve Yıldız, 2021).

Dil, toplumsal iletişimin temel aracıdır ve bu işlevi, bir toplumun teknolojik veya bilimsel gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak yerine getirir (Eroğlu, vd., 2013). En basit yaşam koşullarında varlıklarını sürdüren topluluklardan en ileri bilgi teknolojilerini kullanan toplumlara kadar, her topluluğun bir dili bulunmaktadır (Yılmaz, 2014). Sözlü iletişimin evrensel bir olgu olduğu görülmekle birlikte, yazılı dilin varlığı her toplum için zorunlu değildir. Yazılı bir dil geliştirmemiş toplumlar dahi, sözlü iletişim yoluyla anlam aktarımını sürdürmekte ve toplumsal bir organizasyon oluşturmaktadır (Korucu, 2023). Bu durum, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal bağların güçlendirilmesinde ve kültürel birikimin korunmasında kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Dil, insan yaşamında bireysel ve toplumsal süreçlerin şekillenmesinde vazgeçilmez bir unsurdur (Özdil, 2017).

Dil, bireyler ve toplumlar arasında anlamların aktarılmasını sağlarken, aynı zamanda bu bireyler ve toplumlar hakkında bilgi veren bir araçtır (Kartal, 2010). Bu bilgi, dilin içsel yapısı ve sunduğu araçlarla ortaya çıkar. Dilin kurallarını ve kelime sıralamasını bilen bireyler, iletişim sürecinde duygularını, düşüncelerini ve kimliklerini ifade ederler. Bu bağlamda dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bireyin ve toplumun kimlik özelliklerini yansıtan bir sistemdir (Ekinci Çelikpazu, 2015).

Dilin kullanımı, konuşan kişinin siyasal kimliğini, toplumsal katmanını veya diğer bireysel özelliklerini ortaya koyabilir. Dil aracılığıyla kullanılan sözcükler, bireyin içinde bulunduğu sosyal bağlamı ve dünya görüşünü yansıtabilir. Toplumsal yapıların belirli dönemlerinde, sözcük seçimleri üzerinden bireylerin siyasal kimliklerinin tanınmaya çalışıldığı örnekler de bu durumu destekler niteliktedir (Yayak, 2018).

Dil, bireylerin yalnızca kendilerini ifade etmelerini değil, aynı zamanda toplumsal bir bağlam içinde tanımlanmalarını ve anlaşılmalarını da sağlar. Bu özellik, dilin sosyal etkileşimde oynadığı kritik rolü ortaya koyar (Bostancı, 2024).

İletişim, insan hayatını kapsayan temel bir olgudur ve bireyler arasında düşüncelerin dil aracılığıyla, ortak bir kod kullanılarak aktarılmasını sağlar (Yılmaz, 2012). Dil, konuşulduğu toplumun kültürel değerlerini, normlarını ve duyarlılıklarını içinde barındırdığı için, iletişim kavramının kültürden bağımsız bir şekilde ele alınması mümkün değildir (Masur ve İspir Kurun, 2024). Kültür ve iletişim, birbirine sıkı sıkıya bağlı iki unsur olarak insan etkileşimlerinin temelini oluşturur (Bozkaya ve Aydın, 2010).

Bir toplumda iletişimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi, iletişime katılan bireylerin ortak dil ve kültürel değerlere dayalı anlam dünyalarını paylaşmalarına bağlıdır (Yağbasan ve Çakar, 2006). Bu anlam dünyası, yalnızca dilin gramatik ve sözlük bilgisiyle değil, aynı zamanda toplumun duyuları, normları ve değerleriyle şekillenir. Bir diyalog sırasında bireyler, yalnızca sözlü ifadeler değil, aynı zamanda kültürel ortaklıklar aracılığıyla anlam üretir ve paylaşır. Bu durum, iletişimin yalnızca dilsel bir süreç olmadığını, aynı zamanda kültürel bir bağlam içinde işlediğini gösterir (Erdönmez, 2019).

Dil, kültür ve iletişim arasındaki ilişki, her üç unsurun birbirine bağımlı bir sistem oluşturduğunu ortaya koymaktadır (Zeyrek, 2020). Dil, bir yandan iletişim kanalı olarak işlev görürken, diğer yandan ait olduğu toplumun kültürünü taşır ve yansıtır. Kültür ise, iletişimin anlamlı bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan bir bağlam sunar. Bu nedenle, kültür ve iletişim

arasındaki ilişki, dil aracılığıyla kendini somut bir şekilde ortaya koyar ve bu ilişkinin varlığı göz ardı edilemez (Bal ve Murat, 2020).

Kültür, oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir kavramdır (Okumuş, 2016). Bir toplumun kültürü, mitolojik öğeler, inançlar, din, bilim, sanat ve sosyalleşme sürecinde oluşan diğer unsurların birleşiminden meydana gelir (Arslanoğlu, 2013). Bu unsurlar, toplumun yaşam biçimini, değerlerini ve kimliğini şekillendiren ince bir mozaik oluşturur. Kültür, toplumsal birikimin farklı alanlardan gelen etkilerle harmanlanarak anlam kazandığı bir sistem olarak değerlendirilebilir (Dinçer, 2003).

Kültür, toplumsal bağlamda ele alındığında, bir toplumun varlığını sürdürebilmesini sağlayan temel unsurları barındırır (Saylık, 2019). Her toplum, kendine özgü yaşam biçimi ve tarihsel süreçte içselleştirdiği kültürel değerlerle ulusal bir kimlik kazanır. Bu bağlamda, dünya üzerindeki ulus sayısı kadar farklı kültür bulunduğu gerçeği, kültürlerin birbirleriyle etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin küreselleşme süreci üzerindeki etkilerini incelemeyi gerekli kılar (Eğinli ve Çakır, 2011). Küreselleşen kültür, bu bağlamda, iletişim kanallarının en temel ögesi olan dil ile doğrudan ilişkilidir (Ateş ve Aytekin, 2020).

Kültür kavramı, iki temel zeminde ele alınabilir: ulusal kültür ve evrensel kültür (Oğuz, 2011). Ulusal kültür, bir ulusun toplumsal ortak değerlerini, yaşam biçimlerini ve tarihsel süreçte oluşmuş öznel değerlendirme kriterlerini içerir. Bu kültür, bir ulusun diğer uluslardan ayrışmasını sağlayan ve o topluma özgü olan unsurların bir bütünüdür (Demir ve Okan, 2009). Evrensel kültür ise, tüm uluslar için ortak anlam ve düşünme biçimleri sunan, belirli bir ulustan kaynaklanmış olsa bile diğer toplumlar tarafından benimsenebilecek kültürel kalıpları ifade eder. Evrensel kültür, bireylerin ve toplumların, hangi kültür ikliminden çıkmış olursa olsun, benimsedikleri ortak değerler ve davranış biçimlerinden oluşur (Tarhan, 2018).

Evrensel kültür, uluslararası iletişim ilişkileri bağlamında önemli bir rol oynar. Tüm toplumların paylaşabileceği kültürel kalıplar, insanlık için ortak bir zemin oluşturarak, küresel diyalogların ve iletişim süreçlerinin kolaylaşmasını sağlar. Evrensel kültür, yalnızca ulusların birbirine açık bir şekilde kültürel alışveriş yapmasını değil, aynı zamanda uluslararası işbirliği ve anlayış için ortak bir referans noktası sunar (Önür, 1999). Bu perspektiften bakıldığında, evrensel kültür, insanlığın paylaşabileceği, toplumsal dirençlere takılmadan benimsenebilecek değerler ve normlar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu kültür, uluslararası diyalog ve iletişim süreçlerinde rehber bir rol üstlenerek, insanlık için ortak bir iletişim zemini oluşturur (Özdemir, 2011).

İletişim, dil aracılığıyla gerçekleşirken, dilin kültürle olan iç içe geçmiş yapısını göz önünde bulundurmak hayati önem taşır (Araboğa ve Yazar, 2023). Kültür, iletişim sürecinin anlamlı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan temel bir unsurdur (Kocabaş, 2005). Dil, bir kültürün en temel yapı taşlarından biri olarak, bireylerin ve toplumların iletişim kurma kapasitesini şekillendirir. Bir toplumun konuştuğu dil olmadan anlam aktarımı ve iletişim mümkün olmaz. Bunun yanı sıra, belirli arkadaş gruplarında veya meslek topluluklarında oluşan özel bir dil ya da üst dil, iletişimi daha özgün ve spesifik bir bağlamda gerçekleştirme imkânı sunar (Daslak, 2019).

Dil ve kültür arasındaki bağ, bireylerin iletişimde kullandıkları metaforları, kelimeleri ve anlam yapılarını karşılıklı olarak anlamalarını mümkün kılar (Çekin ve Çalışkan, 2020). İletişim sırasında, kelime seçimleri veya metaforların kullanımı, yalnızca bireyin kendi düşüncelerini ifade etmesi için değil, aynı zamanda karşı tarafın bu ifadeleri nasıl algılayacağını dikkate alarak gerçekleşir. Ortak anlam dünyasının oluşması, bireylerin kültürel bağlamlar içinde paylaştıkları duyuş ve algılama biçimlerine dayanır (Kavalçalan ve Kök, 2019). Bununla birlikte, kültür yalnızca dil üzerinden değil, aynı zamanda davranışlar, jestler, mimikler ve giyim tarzı gibi diğer iletişim araçlarıyla da kendini ifade eder. Her bir kültürel öge, bireyler arasındaki iletişimi şekillendiren bir iletidir. Bu nedenle, kültür olmadan iletişim mümkün değildir (Çakır, 2011).

Kültürün yerel ve evrensel düzeyde ele alınması, bireylerin ve toplumların sağlıklı bir iletişim kurabilmesi için ortak duyuş ve algılama biçimlerine yönelmelerini gerekli kılar. Bu, kültürün ve dilin, iletişim süreçlerindeki merkezi rolünü bir kez daha doğrulayan bir gerçektir (Aslan, 2006).

2.1.2. Dil iletişimi ve diller arası iletişim

Dil, aynı kültürü paylaşan bireyler arasında düşüncelerin karşılıklı aktarımını sağlarken, farklı kültürlere sahip bireyler arasındaki iletişimde de bir etkileşim aracı olarak işlev görür (Aktaş, 2005). Bu bağlamda, dilin iletişimdeki rolü çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahiptir. İnsan, düşünme ve kendini ifade etme yetileriyle diğer canlılardan ayrışır. Bu yetiler, insanın kendini özgür kılmasını ve toplumsal bağlamda diğer bireylerle anlamlı bir ilişki kurmasını mümkün kılar (Akay, 2013).

Dilbilimci Noam Chomsky'nin teorisine göre, her insan doğuştan bir dil öğrenme kapasitesine sahiptir. Bu kapasite, insan olmanın temel ve somut bir delili olarak kabul edilir. İnsan, doğuştan itibaren çevresindeki dilsel ve dil dışı uyaranları zihinsel süreçleriyle birleştirerek bir

dil öğrenme sürecine girer. Zihindeki bu dil öğrenme mekanizması, bireyin hem kendini ifade etmesini hem de diğer insanlarla etkileşim kurmasını sağlar. Bu süreç, bireyin kimliğini oluşturması ve toplumda kendine bir yer edinmesi açısından kritik bir rol oynar (Bayraktar, 2008).

Kimlik oluşumunda birinci derecede etkili olan unsur, bireyin anadilidir. Anadil, bireyin düşünce dünyasını şekillendiren ve toplumsal bağlamda ortak duyuş ve algılamaların aktarılmasını mümkün kılan temel araçtır (Demirtaş, 2024). Bir ulusu oluşturan bireyler, ancak anadilleriyle kendilerini ifade edebilir ve kimliklerini yansıtabilirler. Anadil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir toplumun kültürel bilincinin bir armonisi olarak değerlendirilebilir. Kelimelerin yüzeydeki anlamlarının ötesinde, anadil, onlara toplumsal ve bireysel anlamlar yükleyen bir ruh kazandırır. Bu şekilde, anadil bir kalıbın ötesine geçerek yaşayan, dinamik bir varlık haline gelir (Onan, 2009).

Dil, bireylerin kendilerini ifade etmelerini sağlarken, aynı zamanda onların toplumsal kimliklerini ve bireysel varlıklarını destekleyen bir araç olarak önemini korur. Bu nedenle, dilin birey ve toplum üzerindeki etkisi, iletişim, kültür ve kimlik arasındaki güçlü bağları açıkça ortaya koyar (Erincik, 2011).

Her dil, kendine özgü yapısı ve kullanım özellikleriyle diğerlerinden farklıdır. Dünya üzerindeki diller, tek bir sistemin parçası değil, çeşitlilik gösteren bir yapı olarak varlıklarını sürdürür (Combrie, 2022). Dillerin özgünlüğü, yalnızca yapısal farklılıklarına değil, aynı zamanda kelimelerin bireyler ve kültürler üzerindeki etkisine dayanır. Örneğin, Türkçe konuşan bir birey ‘limon’ kelimesini duyduğunda, zihninde bir limon imgesi oluşur (Gökdayı, 2019). Bu durum, dilin doğrudan nesneleri değil, nesnelere atfedilen anlamları taşıdığını gösterir. Dil, bir iletişim aracı olmanın ötesinde, kültürel belleği ve anlam dünyasını da aktaran bir sistemdir (Zeyrek, 2020).

Kelimelerin bireyler üzerindeki etkisi, dil ve kültür arasındaki sıkı bağın bir sonucudur (Akarsu, 1998; Kaplan, 2008; Uygur, 1996). Kültürel unsurlar, bir kelimenin taşıdığı anlam ve çağrışımları belirler. Bu bağlamda, Onur Bilge Kula’nın imgebilim üzerine çalışmaları, dil ve kültür ilişkisinin derinlemesine incelenmesi için önemli bir çerçeve sunar (Keleş, 2021). Kula, imgebilimi, kültürel sınırları aşarak insani ve iletişimsel bağları güçlendiren bir araç olarak değerlendirir (Cihangir, 2020). Kültürel odaklı çalışmalar, tarihsel birikimlerin yol açtığı iletişim engellerini ortaya çıkarabilir ve bu engellerin aşılmasına katkı sağlayabilir (Eren, 2018).

İmgebilim, özellikle yazınsal alanda önemli işlevlere sahiptir. Farklı kültürleri anlamada ve kültürel öğeleri çözümlemede yol gösterici bir araçtır (Erkurt, 2021). Metinlerarasılık ve yazınlararasılık gibi yöntemler, kültürel sistemleri analiz etmek ve anlamlandırmak için etkili yaklaşımlar sunar (Aktürk, 2024). Bu yöntemlerle anlamsal değişimler ve imgesel kaymalar incelenebilir; eleştirel bir bakış açısı geliştirmek mümkün hale gelir. Bu nedenle imgebilim, yalnızca yazınsal bir çözümleme aracı değil, aynı zamanda kültürler arası bağların güçlenmesine katkı sağlayan bir araçtır (Özbayoğlu ve Baykara, 2012).

Dil, imge ve kültür arasındaki ilişki, bireylerin anlam dünyasını şekillendirir ve kültürel bağlam içinde anlam üretmelerine olanak tanır. Dillerin kelimelerle oluşturduğu imgelem dünyası, insan düşüncesinin kültürel ve dilsel bağlamda nasıl şekillendiğini gösterir (Ümer, 2017).

Bir bireyin anadilindeki sözcük dağarcığı, düşünme kapasitesini ve kapsamını doğrudan etkileyen bir unsurdur. İnsan, düşüncelerini ancak kelimeler aracılığıyla somutlaştırabilir (Göçer, 2015). Bu nedenle, dil olgusu, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda düşüncüyü şekillendiren ve kültürel paradigmanın etkilerini taşıyan bir sistem olarak değerlendirilebilir. Dil, bireyin düşünsel faaliyetlerinde kritik bir rol oynayan sözcükleri ve kavramları barındırır (Karadüz, 2004).

Dil ve düşünce arasındaki ilişki, dilbilim ve göstergebilim gibi alanlarda geniş bir çerçevede ele alınmıştır (Gül ve Soysal, 2009). Michael Riffaterre, Julia Kristeva ve Ferdinand de Saussure gibi araştırmacılar, sözcüklerin yalnızca nesneleri imlemekle kalmayıp, aynı zamanda düşünceleri de ifade ettiğini vurgulamıştır (Gunes, 2013). Bu yaklaşımlara göre, sözcük ve nesne, sözcük ve düşünce arasındaki ilişki, dilin anlam yaratma süreçlerinin temelini oluşturur (Devran ve Özcan, 2019). Düşüncelerin imgelerden nesnelere dönüşümü, metinlerin de sözcüklerden oluştuğunu açıkça ortaya koyar. Bu süreç, dilin, bireysel düşüncüyü toplumsal bağlamda ifade edebilmesinin temel dayanağını oluşturur (Akköprü ve Alanka, 2021).

Diller arası iletişim ise, farklı toplumsal ve kültürel armonilere sahip bireyler ve toplumlar arasında bir uzlaşma sürecini temsil eder (Artum, 2021). Bu tür iletişim, dilin yalnızca bireyin düşünce ve ifadelerini değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal sınırların aşılmasını mümkün kıldığını da ortaya koyar (Gökdayı, 2008). Diller arası iletişim, milletler arasında ortak bir kanalın oluşturulması ve bu kanalın genellikle uzlaşılan bir dil aracılığıyla işlerlik kazanmasıyla sağlanır (Buran, 2006). Bu süreç, bireylerin farklı dilsel ve kültürel sistemler içinde anlam üretebilmesini ve insan olmanın temel özelliklerinden biri olan iletişim yeteneğini sergilemesini mümkün kılar (Uçgun, 2006). Bu bağlamda, anadil iletişimi bireyin düşünce dünyasının ve

toplumsal bağlamının bir yansımasıdır (Cansoy, 2018). Diller arası iletişim ise, milletler arasında kültürel alışveriş ve uzlaşmanın gerçekleştiği ortak bir alan sunar. Bu durum, dilin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde taşıdığı temel işlevlerin evrensel bir çerçevede değerlendirilebileceğini göstermektedir (Artum, 2011).

2.2. Dil ve İnsan: Varoluşun Ayrılmaz Bağı

Dil, insanı diğer canlılardan ayıran ve onun doğayı ve kendisini anlama kapasitesini şekillendiren temel bir niteliktir. İnsan, konuşma yetisi sayesinde çevresini aşarak doğanın ötesine geçer, kendisinin ve çevresinin bilincine varır, dünyayla anlamlı bir ilişki kurar (Demir, 2010). Dil, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen en önemli unsurlardan biridir (Kıran, 1990).

Dil ve insan arasındaki ilişki, birbirini tamamlayan bir döngüye dayanır. İnsan, dil ile var olurken, dil de insanla birlikte anlam kazanır (Odabaşı, 2006). Wilhelm von Humboldt, insanın ancak dil yoluyla kendini tam anlamıyla insan olarak ifade edebileceğini ve dilin insan varoluşunun temel bir koşulu olduğunu ileri sürerek bu bağı ortaya koymuştur (Kılıç, 2009). Bu yaklaşım, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda insanın kimliğini ve varoluşunu tanımlayan bir unsur olduğunu gösterir (Aydar, 2019).

İnsan, dünyaya geldiği andan itibaren dil ile tanışır ve onunla birlikte yaşamını sürdürür (Arıcı, 2016). Bu bağ o kadar yoğundur ki, dil insan yaşamının en ayrılmaz parçalarından biri haline gelir. Bu durumu açıklayan Kantel, insanın dil ile iç içe yaşamını, onun yaşamında başka hiçbir şeyle kurulamayacak kadar güçlü bir bağ oluşturduğunu ifade eder. Bu ilişki, bireyin yalnızca iletişim kurmasını değil, aynı zamanda kendini tanımlamasını ve toplum içindeki yerini belirlemesini sağlar (Öz, 2001).

Uygur ise bu ilişkiyi, dilin insanın varoluşundaki kaçınılmaz rolüne dikkat çekerek açıklar. Ona göre, dil insanın yazgısıdır; dil olmadan insanın varlığı tam anlamıyla gerçekleşemez (Uygur, 2006). İnsan, dil aracılığıyla çevresiyle ilişki kurar ve kendi varlığını bu şekilde ifade eder. Eğer evrendeki her şey kendini bir işaret ile tanımlamak zorunda olsaydı, insanın tanımlayıcı ifadesi ‘burada dil aracılığıyla var olunur’ olurdu. Bu durum, dilin bireyin kimliğini şekillendiren en temel unsurlardan biri olduğunu açıkça ortaya koyar (Kasımoğlu, 2012).

Dil, bireyin düşüncelerini somutlaştırmasını, kendini ifade etmesini ve toplumsal bağlamda kimlik oluşturmalarını mümkün kılar. Bu bağlamda, dil insanın hem bireysel hem de toplumsal yaşamındaki yerini anlamlandıran, vazgeçilmez bir araçtır (Coşkun, 2014).

Dil, insan olmanın temel unsuru ve insanın ayrılmaz bir parçasıdır. Aristoteles, Politika adlı eserinde, insanı konuşan, dili olan ve akıllı bir varlık olarak tanımlamıştır (Tekerek, 2007). Bu bağlamda insan, zoon logon ekhon, yani konuşan bir varlıktır. Logos kavramı ise iki temel anlam taşır: bir yandan söz ve dil anlamını ifade ederken, diğer yandan düşünce ve akıl kavramlarını kapsar (Altuner, 2012). Bu yaklaşım, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda insanın düşünme ve akıl yürütme kapasitesini şekillendiren bir yapı olduğunu ortaya koyar. Dil, bireyin varoluşunu anlamlandırmasında ve toplumsal bağlamda kendini ifade etmesinde kritik bir rol oynar (Güneş, 2011).

Antikçağ düşünürleri, insanın dile ve akla sahip olmasını, onu diğer canlılardan ayıran temel unsurlar olarak görmüşlerdir. Bu yaklaşıma göre, insanın dünya üzerindeki yeri ve üstünlüğü, dili ve aklı sayesinde şekillenmiştir (Günay, 2016). Dil ve akıl arasındaki bağ, bu üstünlüğün temelini oluşturmaktadır (Nerimanoğlu, 2015).

Hamann, dilin aklın anası ve aynı zamanda aklın görüngesi olduğunu ileri sürerek bu ilişkiye dikkat çekmiştir. Ona göre, dil olmadan akıl da var olamazdı; dil, aklın hem organı hem de bir ölçütüdür. Bu bakış açısıyla, dil ve düşünceyi birbirine sıkı sıkıya bağlamış, hatta bu iki unsuru neredeyse özdeş kabul etmiştir (Yıldırım, 2004).

Alman Aydınlanması düşünürlerinden Thomasius, dilsiz ve sözsüz bir aklın var olamayacağını ifade ederek dilin akıl üzerindeki belirleyici rolünü vurgulamıştır (Çetin ve Can, 2012). Benzer şekilde, Leibniz de dili aklın aynası olarak tanımlamış ve bu iki unsurun birbirine olan karşılıklı bağlılığını dile getirmiştir. Bu görüşler, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda düşünce ve akıl yürütme süreçlerinin temel taşı olduğunu açıkça ortaya koyar (Dursun, 2019).

Dil ve akıl arasındaki bu bütünleşik ilişki, insanın kendini ifade etme ve anlam üretme kapasitesinin temelini oluşturur. Bu bağlamda, dil ve akıl, insanın bireysel ve toplumsal yaşamındaki üstün konumunun en önemli unsurlarıdır (Kuyma, 2021).

Dil, insanın günlük yaşamındaki tüm uğraşlarında kendini gösterir ve bu uğraşların temelini oluşturur (Akbaş, 2021). İnsanın duyması, farkına varması, algılaması, düşünmesi, eylemde bulunması, bilgi edinmesi ve bildirişimde bulunması gibi tüm faaliyetler dil aracılığıyla gerçekleşir. Uygur'un bu bağlamdaki çalışmaları, dilin bireyin zihinsel ve fiziksel eylemleri üzerindeki belirleyici rolünü ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır (Uygur, 2006).

Kişiler arasındaki konuşma ve anlaşma süreçlerinden, okuma ve yazma becerilerine; işiterek ve görerek anlamaya, bilimsel ve sanatsal faaliyetlere katılıma kadar uzanan tüm etkinlikler, dilin

sağladığı imkânlarla yürütülmektedir (Gürbüz ve Engin, 2019). Aynı şekilde, bireylerin zihin ve hafızalarına yeni bilgi, fikir ve duygular eklemeleri, yeteneklerini geliştirerek yeni beceriler kazanmaları da büyük ölçüde dil sayesinde mümkündür (Erişti ve Duygu, 2017). Bu durum, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda insan gelişimi ve etkinliği için temel bir unsur olduğunu ortaya koyar (Pilancı, 2009).

Dil olmadan hiçbir insan etkinliği veya bu etkinliklerin herhangi bir biçimi var olamaz. Weisgerber'in çalışmaları da bu gerçeği desteklemektedir (Erkal, 1997). Dil, insan etkinliklerinin her formunda bulunur ve bu etkinliklerin gerçekleşmesini sağlayan en önemli unsurdur. Bu bağlamda dil, insan yaşamının tüm yönlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Weisgerber, 1969).

2.3. Dil ve Toplum

Dil ve insan arasındaki karşılıklı ilişki, dilin olmadığı yerde insanın, insanın olmadığı yerde ise dilin var olamayacağı gerçeğini ortaya koyar (Zeyrek, 2020). Bu bağlamda, dil ve insan ilişkisini daha geniş bir perspektiften ele almak ve dilin toplum ile olan bağını incelemek önemlidir (Çekin ve Çalışkan, 2020). İnsan, yalnızca bireysel bir varlık değil, aynı zamanda toplumsal ve tarihsel bir özne olarak şekillenir. İnsan doğduğu andan itibaren belirli bir toplumsal çevrede var olur ve bu çevre, onun kişisel ve toplumsal kimliğinin oluşmasında belirleyici bir rol oynar (Coşkun, 2014).

Birey, insan olmanın getirdiği nitelikleri yalnızca toplumsal bir bağlam içinde tam anlamıyla kazanabilir (Karababa, 2022). Dik durma, dil kullanma ve düşünme gibi insanı diğer canlılardan ayıran temel nitelikler, bireyin toplumsal çevresiyle etkileşimi sayesinde gelişir. İnsan, bu nitelikleri ancak toplumsal çevrenin sunduğu destek ve aracılıkla oluşturabilir. Portmann'ın çalışmaları, insanın bu özellikleri tek başına kazanamayacağını ve toplumun bu süreçteki vazgeçilmez rolünü vurgular (Koç, 2022).

Dil, yalnızca bireysel bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bireyin toplumsal ve tarihsel bağlamda var olmasını sağlayan temel bir unsurdur (König, 1991). İnsan, toplumla kurduğu dilsel ve sosyal ilişkiler yoluyla kendini ifade eder, düşüncelerini somutlaştırır ve kültürel değerleri aktarır. Bu bağlamda dil, bireyin toplumsal bir varlık olarak şekillenmesinde merkezi bir rol üstlenir (Bayar, 2016).

İnsan, yaşamının ilk yılında toplumsal çevre ile etkileşim yoluyla varlığının ilk belirtilerini kazanmaya başlar. Bu süreç, bireyin toplumsal çevresinde gelişir ve insanın dünyaya açılmasını, çevresiyle ilişki kurmasını mümkün kılar. Bu durum, bireyin toplumsal ve tarihsel

bir varlık olduğunu, bu iki özelliğin birbiriyle sıkı bir bağ içinde bulunduğunu göstermektedir (Solak, 2017).

Dünya ile ilişki kurma ve çevresini anlama kapasitesi, bireyin dil aracılığıyla şekillenir. Dil, yalnızca bireyin iletişim kurmasını değil, aynı zamanda dünyayı kavrama ve anlamlandırma sürecini de mümkün kılan temel unsurdur (Güneş, 2009). İnsan, toplumsal çevresindeki dilsel etkileşim yoluyla hem bireysel kimliğini hem de tarihsel ve kültürel bağlarını oluşturur (İmer, 1990).

Dil ve insan arasındaki karşılıklı ilişki, dil olmadan insanın, insan olmadan da dilin var olamayacağını göstermektedir (İşcan, 2007). Bu bağlamda, dil olmaksızın toplumun, toplum olmaksızın dilin varlığından söz edilemez. İnsan ve dil arasındaki bu sıkı bağ, dilin toplumsal bir olgu olduğunu ve insanın toplum içinde varlık kazandığını açıkça ortaya koymaktadır (Çolak, 2016). Bu durum, dilin insanın bireysel ve toplumsal kimliğinin temel taşıyıcısı olduğu gerçeğini desteklemektedir (Eren, 2018).

Dilin varlığı, bireylerin yalnızca tek başına değil, bir toplumsal bağlam içinde yaşamaları gerekliliğinden kaynaklanmaktadır (Logie, 2004). İnsan doğasında dil yeteneği mevcut olsa da, bu yeteneğin gelişimi ve olgunlaşması ancak toplumsal etkileşimle mümkün olmaktadır. Dil, bireyin toplumlaşma, sosyalleşme ve iletişim kurma süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır. Bireyin topluma uyumu ve diğer bireylerle anlamlı bir ilişki kurması, dilin sağladığı iletişim olanakları sayesinde gerçekleşmektedir (Özcan Gönülal, 2011).

Dilbilimci Vardar'a göre, dil bireyi toplumsallaştıran ve dilsel topluluğu oluşturan temel bir unsurdur. Bu unsurun birincil işlevi, bireyler arasındaki anlam aktarımını sağlayarak iletişim süreçlerini desteklemektir (Ergun, 2012). Dil, aynı zamanda toplumun kültürel ve sosyal yapısının bir aracı olarak, toplumsal bağları güçlendiren bir işlev de üstlenmektedir (Aktaş, 2004). Bu bağlamda, dil, insan ve toplum arasındaki ilişkiyi kuran ve sürdüren en önemli araçlardan biridir. İnsan, dil sayesinde bireysel ve toplumsal kimliğini kazanmaktadır. Dil, toplumun birliğini ve devamlılığını sağlayarak, bireylerin sosyal bir çevrede varlık göstermelerine olanak tanımaktadır (Bulut, 2013).

Dil, bildirişim işlevini insanların tek başına değil, topluluk içinde yaşama zorunluluğundan alır. Bu işlev, bireyleri toplumsal bir varlık haline getirirken, bireylerin bir araya gelerek toplum ve ulus oluşturmalarını sağlar (Yalçın ve Şengül, 2007). Dil olmaksızın bireylerin birlikte yaşamaları, anlaşmaları ve dolayısıyla bir toplum oluşturmaları mümkün değildir. Bu durum, dilin toplumsal yapı üzerindeki vazgeçilmez rolünü vurgular (Yılmaz, 2021).

Bireylerin konuştuğu dil, yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesine geçer ve topluma ait her öge üzerinde etkisini gösterir. Topluma dair hiçbir şey, dilin izinden soyutlanarak veya bağımsız şekilde ele alınamaz (Elias, 2000). Bu bağlamda, bireyler nasıl toplum içinde yaşamaya ve toplumla anlaşmaya bağımlıysa, dil de topluma bağımlıdır. İnsanların topluluk içinde yaşama zorunluluğu diller için de geçerlidir. Humboldt, bu durumu dillerin özgürce var olmadığını, aksine, ait oldukları topluluklara bağlı kalarak belirli sınırlar içinde geliştiğini ifade eder. Bu görüş, dilin toplumsal yapıdan ayrı düşünülemeyeceğini açıkça ortaya koyar (Humboldt, 1903-1936).

Dil ve toplum arasındaki ilişki, bağdaşık bir sistem oluşturur. Saussure, bu ilişkiyi, dilin varlığını yalnızca toplum üyeleri arasındaki bir tür sözleşmeye borçlu olduğu ve bireyin dili öğrenerek bu sisteme dahil olduğu şeklinde açıklamaktadır (Güven, 2012). Dil, toplum içinde var olur ve bu bağlamda, toplumsal etkileşimlerin sürdürülebilmesi için temel bir araç olarak işlev görür (Kartal, 2010).

Dil, bireyleri toplumsallaştırırken, toplumun kültürel, sosyal ve iletişimsel yapılarını da şekillendirir. Bu karşılıklı bağımlılık, dilin hem bireysel hem de toplumsal yaşam üzerindeki belirleyici etkisini ortaya koymaktadır (Bircan, 2015).

Dil, iletişimdeki rolünün ötesinde, toplumsal yapının temel bir parçasıdır. 19. yüzyıldan itibaren dilbilimciler, dilin toplumsal bağlamdaki etkisine dikkat çekerek onu toplumsal bir kurum olarak değerlendirmiştir (Kansu Yetkiner ve Duman, 2009). Meillet, dilin toplumsal bir olgu olduğunu vurgularken, Levi-Strauss onu toplumsal bir fenomen olarak tanımlar (Pekolcay, 2010). Glinz ise dili, tarihsel ve sosyal bir birleşim olarak değerlendirerek, toplumun hukuk, iktisat ve gelenekleri gibi unsurlarla eşdeğer bir kurum olarak görür (İmer, 1987).

Toplumun dil ile ilişkisi, bireylerin sosyalleşmesinde ve toplumsal bağlamda kimlik kazanmasında kritik bir rol oynar. Ancak dil, bireyden ziyade toplumun ortak bir ürünü olarak gelişen bir yapıdır. Meillet'e göre, dil bireyden bağımsızdır ve yalnızca bir topluluğun ortak ihtiyaç ve taleplerine yanıt olarak dönüşebilir. Bu bakış açısı, dilin değişiminin, o dili konuşan toplumun kültürel, sosyal ve ekonomik dinamiklerini yansıttığını ortaya koyar (Kozan, 2021).

Toplumsal yapının dönüşümü, dilin biçimini ve işlevini doğrudan etkiler. Dil, yalnızca toplumsal bir sonuç değil, aynı zamanda toplumun kültürel, düşünsel ve sosyal yapısını şekillendiren bir araçtır. Humboldt, dillerin toplumdan bağımsız olmadığını ve toplumun ihtiyaçlarına bağlı olarak geliştiğini ifade ederken, Saussure, dilin varlığını toplum üyeleri arasındaki bir sözleşme ile ilişkilendirir (Topkaya, 2016; Birlik, 2018). Bu karşılıklı bağımlılık,

dil ve toplum arasındaki ilişkinin ne kadar güçlü olduğunu gözler önüne serer. Toplumun dönüşümü, dilin yapısında ve kullanımında değişikliklere yol açarken, dil de toplumsal bağların kurulmasında ve sürdürülmesinde hayati bir işlev görür. İnsanlar için dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel kimliklerin ifade edilmesinde en güçlü araçlardan biridir (Duman, 2020).

Ulus, dil sayesinde kimlik kazanır ve toplumsal bir aidiyet oluşturur. Toplumun ulus kimliği kazanmasında dil, yalnızca iletişim aracı değil, aynı zamanda bireyleri geçmişe ve geleceğe bağlayan bir köprü olarak işlev görür. Kuşaktan kuşağa aktarılan dil, bireyleri ulusal değerlerle birleştirirken, toplumu ortak bir kimlik çatısı altında toplar (İnanç ve Sada, 2021).

Her ulusun kendi dili, ulusal kimliğin en önemli belirleyicilerinden biridir. Schleicher, insanlığın farklı bölümlere ayrılmasında fiziksel özelliklerin belirleyici bir ölçüt olmadığını, değişken oldukları için bu tür unsurlardan ziyade dilin esas alınması gerektiğini savunur (Onan, 2012). Ona göre, insanlığın dil üzerine dayanan bir bölümlenmesi, en doğal ve kalıcı olan ayrımı ifade eder (Kerimoğlu, 2022).

Humboldt, ulus kavramının temelde dil üzerine kurulduğunu belirtir. İnsan gelişiminin dile bağlı olduğu gibi, ulusun oluşumu ve ilerlemesi de dile bağlıdır. Belli bir dili konuşan bireyler, ulusu oluşturan toplumsal bir yapıyı meydana getirir. Ayrıca, her dilin ulusun karakteristik özelliklerini yansıttığını ve ulus üzerinde etki yarattığını ifade eder (Bingöl, 2024; Kılıç ve Yeşim, 2008).

Kültürel ve tarihsel bağlamda dil, yalnızca ulusal kimliğin bir parçası değil, aynı zamanda o ulusun değerlerini, geleneklerini ve dünya görüşünü yansıtan bir araçtır. Humboldt'un çalışmaları, ulusların karakter ve kültürlerinin dilde somutlaştığını gösterir. Ulusun kültürel zenginliği, diliyle harmanlanarak gelecek nesillere aktarılır (Ergen, 2019). Bu bağlamda dil, ulusal kimliği hem şekillendirir hem de geleceğe taşır. Dildeki bu etkileşim, ulusların sosyal, kültürel ve tarihsel süreçlerini anlamada temel bir unsur olarak görülür. Ulusların varlıklarını sürdürebilmeleri, dillerini yaşatmaları ve geliştirmeleriyle doğrudan ilişkilidir (Yıldız ve Demir, 2015).

2.4. Dil ve Düşünce

Antikçağ'da insan, *zoon logon ekhon* olarak tanımlanmıştır; bu, insanın 'logos'a sahip bir varlık' olduğunu ifade eder (Tozlu, 2019). Logos kavramı, hem dil hem de düşünce anlamlarını içerir. Dil ve düşüncenin birbiriyle koparılamaz bir bağ içinde olduğunu vurgulayan bu kavram, konuşma ve düşüncüyü, düşünce ile söz arasındaki ilişkiyi ayrılmaz bir bütün olarak ele alır

Kumbasar, 2017). Logos, insanın iletişim ve düşünce dünyasındaki en temel unsurlarından biri olarak tanımlanır.

Düşünce ve dilin bu bütünselliği, Uygur'un görüşleriyle de desteklenir. Logos kavramının yalnızca düşünmeyi değil, aynı zamanda düşünce ve dili bir arada ifade ettiğini belirten Uygur, insanın en temel niteliği olan düşünme ve konuşma yeteneklerinin, insan varlığını tanımlamada birbiriyle sıkı bir ilişki içinde olduğunu savunur (Yeşil, 2017). Bu perspektif, dilin insan yaşamındaki yerini yalnızca iletişimle sınırlamayıp, onun düşünsel süreçleri yönlendiren bir yapı olduğunu ortaya koyar.

Humboldt ise bu ilişkiyi daha da ileri bir noktaya taşır ve dili, düşüncenin gerçekleşme koşulu olarak tanımlar (Kılıç, 2009). Dilin, düşüncenin basit bir aracı değil, onu yaratan bir unsur olduğunu ileri sürer. Bu yaklaşım, dilin yalnızca bir ifade aracı değil, aynı zamanda insan zihninin yaratıcı süreçlerini şekillendiren bir yapı olduğunu gösterir. Düşünce, dilin bir ürünü olduğu gibi, dil de düşünceyi var eden bir güç olarak insanın zihinsel kapasitesini genişletir (Topkaya, 2016).

Dil ve düşüncenin bu karşılıklı bağı, insanın kimliğini ve varoluşunu anlamada temel bir çerçeve sunar. Logos kavramında birleşen bu iki unsur, yalnızca bireysel düşünme süreçlerini değil, aynı zamanda insanlığın kültürel ve entelektüel gelişimini de şekillendiren bir sistemin temel taşlarını oluşturur (Berke, 2020).

Düşünce ve dil arasında güçlü bir bağ bulunmaktadır. Bu iki unsur, yalnızca birbiriyle ilişkili olmakla kalmaz, aynı zamanda birbirini var eden ve destekleyen niteliklere sahiptir (Altınörs, 2010). Düşünce, dil aracılığıyla somut bir forma bürünürken, dil de düşüncenin yönünü ve yapısını şekillendirir. Her biri, diğ erinin varlığını mümkün kılarak insan zihninin işleyişinde kritik bir rol oynar (Adsoy, 2020).

Dil, düşüncenin hem yapı taşı hem de temel bir gerecidir. Düşüncelerin dil olmadan üretilmeyeceği ve aktarılmasının mümkün olmadığı ifade edilir (Gül ve Soysal, 2009). Bu durum, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda düşüncenin doğmasını ve gelişmesini sağlayan bir temel olduğunu ortaya koyar. Düşünce, dilin varlığı sayesinde anlam kazanır ve aktarılır (Yağız ve Yiğ iter, 2010).

Uygur'un yaklaşımı, dil ve düşüncenin bir bütün oluşturduğunu vurgular. Düşünme, kendini dilde var ederken, dil de düşüncenin gelişimine ve ifadesine yön verir. Uygur'un, 'Dilim düşüncemi, düşüncem de dilimi doğurur' ifadesi, dil ve düşüncenin döngüsel ve karşılıklı

etkileşim içindeki yapısını özetler. Bu ilişki, insan zihninin yaratıcılığını ve entelektüel süreçlerini anlamada önemli bir çerçeve sunar (Uygur, 1996).

Bu bağlamda, dil ve düşünce arasındaki dinamik ilişki, bireysel düşünme süreçlerinden insanın kültürel ve entelektüel gelişimine kadar geniş bir etki alanına sahiptir (Gül ve Soysal, 2009). İnsan düşüncesi, dilin sunduğu imkânlar içinde gelişirken, dil de düşüncenin ihtiyaçları doğrultusunda değişim geçirir. Böyle bir ilişki, dilin insan zihnindeki temel yapı taşlarından biri olduğunu gösterir (Durmaz, 2017).

Humboldt, bir ulusun kültürünü, karakterini ve toplumsal özelliklerini kullandığı dilden çıkarmanın mümkün olduğunu savunur (Akarsu, 1998). Dilin yalnızca bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda düşünceyi ve dünya görüşünü yansıttığını ifade eder. Ona göre, insanda bulunan söz söyleme yeteneği, ulusların tinsel güçleri ve özellikle düşünce kapasiteleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu yaklaşım, dilin ulusal kimlik üzerindeki belirleyici etkisini açıkça ortaya koyar (Musaoğlu, 2009).

Her dilin, konuşulduğu ulusun düşünce yapısını ve dünya görüşünü yansıttığını belirten Humboldt, aynı ulusun diline özel bir öznellik kazandırıldığını vurgular. Bu öznellik, her dilin kendine özgü bir dünya görüşü taşımasını sağlar (Çelebi, 2006). Dillerin bu farklılıkları, onları yalnızca kullanılan sesler ve göstergeler açısından değil, aynı zamanda düşünsel ve kültürel yapılar bakımından da birbirinden ayırır (Yücedağ, 2023). Bu bakış açısı, dillerin yalnızca iletişim için kullanılan araçlar değil, aynı zamanda ulusların karakteristik özelliklerini ve dünya algısını şekillendiren sistemler olduğunu göstermektedir. Dillerin bu çok boyutlu yapısı, onların hem bireyler hem de toplumlar üzerindeki derin etkisini anlamak için önemli bir çerçeve sunar (Kınay, 2017).

Dil, bu özellikleriyle ulusların yalnızca kültürel mirasını değil, aynı zamanda düşünce biçimlerini de taşıyan bir araçtır. Humboldt'un görüşleri, her dilin farklı bir düşünce ve dünya görüşüne sahip olduğunu vurgularken, dillerin bu çok yönlü etkisinin, onları yalnızca farklı ses sistemlerinden daha fazlası haline getirdiğini ortaya koyar (Kılıç, 2009).

1920'li ve 1930'lu yıllarda Sapir tarafından ortaya atılan ve öğrencisi Whorf tarafından geliştirilen 'dilsel görecelik' varsayımı, dilin kültür ve düşünceyle ilişkisini inceleyen önemli bir teoridir (Akteker, 2023). Bu hipotez, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda bireyin dünyayı algılama ve anlamlandırma biçimini belirlediğini savunur (Perlovsky, 2009).

Kültür ve dil, bireyin düşünce yapısını şekillendirirken, dış dünyayı nasıl algılayacağını ve yorumlayacağını doğrudan etkiler. Bu bağlamda dil, bireyin dünyayı kavrama ve betimleme sürecinde temel bir rol oynar (Penn, 2014). Bu varsayıma göre her bir dil, kullanıcılarına gerçekliği farklı biçimlerde algılama ve yorumlama yolları sunar. Her dilin kendine özgü bir dünya görüşü yaratması, bireylerin dünyayı farklı perspektiflerden görmesine neden olur. Dil, bireyin yaşadığı dünyayı bulgulama, algılama ve betimleme işlevini yerine getirirken, düşünceyi de bu çerçevede şekillendirir. Sapir-Whorf hipotezi, bireyin düşünce biçiminin ve dünyayı algılama tarzının kendi ana dilinin yapısı ve ifade olanaklarıyla sınırlandığını ortaya koyar (Hussein, 2012).

Wittgenstein, bu durumu dile getirirken, dilin bireyin dünya algısının sınırlarını çizen bir çerçeve olduğunu ifade eder (Çakmak, 1997). Bu anlayış, bireyin yalnızca dilin sunduğu olanaklarla düşünce ve algı geliştirebildiğini, dolayısıyla dilin bireyi sınırlayan bir sistem haline geldiğini gösterir. İnsan, bir anlamda kullandığı dilin sunduğu imkânlar ve sınırlarla çevrilmiş bir zihinsel alanda hareket eder. Dilin sunduğu bu çerçevenin dışına çıkmak, birey için genellikle zorlayıcıdır (Kahraman, 2014).

Sapir-Whorf hipotezi, dilin birey üzerindeki güçlü etkisini ve insan algısını nasıl şekillendirdiğini açık bir şekilde gösterir (Güven, 2012). Teoriye göre, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, bireyin dünyayı kavrama ve düşünme süreçlerinde merkezi bir araç olduğunu vurgular. Dil, bireylerin yaşadıkları dünyayı anlamlandırmalarında belirleyici bir unsur olarak işlev görür (Kay ve Kempton, 1984).

2.5. Kültür Kavramının Tarihçesi ve Dil ile İlişkisi

Dil ile kültür arasındaki ilişkiyi anlamadan önce, kültür kavramının tarihçesine ve etimolojik kökenine değinmek, bu ilişkinin daha iyi kavranmasını sağlayacaktır. Kültür, tarih boyunca farklı şekillerde tanımlanmış ve çeşitli bağlamlarda ele alınmıştır (Önge, 2018). Bu kavram, yalnızca bir toplumsal yapı veya gelenekler bütünü olarak değil, aynı zamanda insanın dünya ile etkileşim biçimini şekillendiren dinamik bir sistem olarak değerlendirilmiştir (Oğuz, 2011).

2.5.1. Kültür kavramının etimolojik kökeni ve gelişimi

Kültür kelimesine etimolojik açıdan bakıldığında, kelimenin kökeninin Latince *cultura* sözcüğüne dayandığı görülmektedir. Fransızca aracılığıyla Türkçeye giren bu kelime, dilimize oldukça geç bir dönemde kazandırılmıştır. *Cultura*, temel anlamıyla toprağı sürmek, ekip biçmek ve ürün almak anlamına gelir (Atasever, 2023). Bu nedenle, Türkçeye ‘ekin’ olarak

çevrilmiştir. Ancak ‘ekin’ kelimesi günümüzde yaygın bir kullanım alanı bulamamış ve yerini ‘kültür’ sözcüğüne bırakmıştır (Canatan, 2021).

Kelimenin 17. yüzyıla kadar yalnızca tarımsal anlamda kullanıldığı bilinmektedir. Bu dönemde hukuk filozofu Samuel Pufendorf, *cultura* terimine günümüzdeki antropolojik anlamının ilk biçimini kazandırmıştır (Becchi, 2006). Pufendorf, kültür kavramını, doğanın karşıtı olarak, insanın kendi yarattığı tüm yapıtları ve faaliyetleri kapsayan bir terim olarak tanımlamıştır. Bu yeni yaklaşım, kültürü, insanın toplumsal bağlamda gerçekleştirdiği tüm etkinliklerin ve ürettiklerinin bir bütünü olarak ele almıştır (Haara, 2016).

Pufendorf, *Specimen Controversiarum* adlı eserinde kültürü, insanın yaşamını anlamlandırma ve geliştirme sürecinde merkezi bir kavram olarak ele alır (Döring, 2010). Ona göre, kültür, bireyin yalnızca kendi çabasıyla değil, aynı zamanda diğer insanların katkıları, icatları ve çalışmaları sayesinde anlamlı bir yaşam sürmesine olanak tanır (Chroust, 1979). Bu süreçte bireyin düşünsel etkinliği, toplumsal katkılar ve ilahi esin bir araya gelerek insanlık için gerekli bir yaşantıyı mümkün kılar (Seidler, 2022).

Kültür, bu çerçevede yalnızca bireysel bir çabanın ürünü değil, aynı zamanda toplumsal birikimin ve insanın doğayla kurduğu ilişkinin bir yansımasıdır. 17. yüzyıldan itibaren bu kavram, tarımsal bağlamın ötesine geçerek, insanın toplumsal, düşünsel ve kültürel etkinliklerini kapsayan geniş bir anlama ulaşmıştır (Özpolat, 2010).

18. yüzyıl, kültür kavramının entelektüel ve düşünsel bir çerçevede yeniden şekillendiği önemli bir dönemdir. Bu dönemde Vauverargues ve Voltaire gibi düşünürler, kültür kavramını farklı bir perspektifle ele almışlardır (Koç, 2022). Voltaire, bu sözcüğü insan zekâsının gelişimi, oluşumu ve yüceltilmesi bağlamında kullanmış, böylece kültür kavramını insanın zihinsel kapasiteleriyle ilişkilendirmiştir (İgüs, 2015). Bu yaklaşım, kültürün yalnızca tarımsal faaliyetleri ifade etmekten çıkıp insanın entelektüel gelişimini kapsayan bir anlam kazanmasını sağlamıştır (Hayta, 2016).

1793 yılında Johann Christoph Adelung, kültür kavramına yönelik kapsamlı bir tanım getirmiştir (Kolb, 1990). Adelung’un Alman dili sözlüğünde ‘Cultur’ olarak yer alan bu kavram, ‘bir insan ya da bir ulusun zihinsel ve bedensel yetilerini işleyerek değerli hale getirme veya geliştirme süreci’ olarak tanımlanmıştır (Heinz, 2005). Bu ifade, kültürün bireysel ve toplumsal gelişimle olan bağını açıkça ortaya koymuştur. Aynı dönemde Herder, kültür sözcüğünü ‘Kultur’ biçiminde kullanarak Alman diline kazandırmış ve bu kavram, entelektüel tartışmaların bir parçası haline gelmiştir (Ising, 1983).

Immanuel Kant, kültürü insanın mantıksal doğasından ötürü özgürce gerçekleştirdiği ereklere bütünü olarak tanımlamıştır (Badamcı, 2016). Bu tanım, kültürün insanın rasyonel düşünce yetisiyle olan bağlantısını vurgulamış ve kültürün bireyin kendini gerçekleştirme sürecindeki rolünü açıklamıştır. Kant'ın bu yaklaşımı, kültürü toplumsal bir olgu olarak tanımlamasının yanı sıra bireyin varoluşsal ve düşünsel süreçlerinde de belirleyici bir unsur olarak ele almıştır (Cesim, 2019).

Etnolog G. Klemm, kültür kavramını uygarlık ve kültürel evrim kavramlarıyla ilişkilendiren önemli bir isimdir. *İnsanın Genel Kültür Tarihi* adlı eserinde, kültür kavramını insanlık tarihindeki gelişim süreçlerini ifade eden bir araç olarak kullanmıştır (Erkenekli, 2013). Klemm, kültürü hem bireylerin hem de toplumların tarihsel ve sosyal evriminin bir yansıması olarak görmüştür. Bu yaklaşım, kültürün yalnızca bireylerin yaşam tarzını değil, aynı zamanda toplumların kolektif değerlerini ve gelişim süreçlerini kapsayan geniş bir çerçevede değerlendirilmesine olanak sağlamıştır (Akçaabat, 2024).

19. yüzyıla gelindiğinde, kültür kavramı uygarlık ile eşanlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Oğuz, 2011). Bu dönemde kültür, yalnızca bireylerin değil, toplumların gelişimini, değerlerini ve dünya görüşlerini ifade eden bir yapı olarak tanımlanmıştır. Böylece kültür, Avrupa dilleri ve entelektüel düşünce geleneklerinde yaygın bir kullanım alanı bulmuş ve insanın bireysel ve toplumsal düzeydeki gelişimini ifade eden bir terim haline gelmiştir (Ceylan ve Kocadaş, 2024).

Kültür kavramının bu tarihsel gelişimi, onun yalnızca bir tanım çerçevesinde kalmadığını, insanın bireysel ve kolektif varlığını anlamlandıran bir yapı taşı olduğunu göstermektedir (Özkul, 2023). Bu süreç, kültürün hem bireysel düşünce ve gelişimi hem de toplumsal yapıların inşasında nasıl bir rol oynadığını açıklamaktadır. Günümüzde kültür, bu tarihsel birikimin ışığında, insanın entelektüel, sosyal ve manevi birikimini ifade eden çok yönlü bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Koç, 2022).

2.5.2. Kültür kavramının günümüzdeki yaygın kullanımı

Kültür kavramı, günümüzde çok geniş bir kullanım alanına sahip olup, neredeyse adının geçmediği hiçbir disiplin kalmamıştır (Akat, vd., 2016). Özellikle etnoloji, tarih, antropoloji, edebiyat, sosyoloji ve dilbilim gibi birçok bilim dalı, kültürü kendi yöntemleri ve bakış açılarına göre ele alarak tanımlamaktadır. Bu durum, kültür kavramının çok yönlü ve disiplinler arası bir nitelik taşıdığını göstermektedir (Beals, vd., 1991).

Her disiplin, kültürü kendi bağlamında anlamlandırmakta ve onu kendi çalışma alanıyla ilişkilendirmektedir (Erkenekli, 2013). Örneğin, sosyoloji kültürü toplumların yapısı ve dinamikleri çerçevesinde incelerken, antropoloji kültürü insan davranışlarının bir ürünü olarak ele alır (Işık, 2013). Etnoloji, kültürü farklı topluluklar arasındaki karşılaştırmalı bağlamda değerlendirirken, tarih bilimi kültürü geçmiş toplumların yaşam biçimleri ve değerleri üzerinden analiz eder (Çeçen, 1985). Dilbilim ise, kültürün dil aracılığıyla nasıl ifade edildiği ve aktarıldığı üzerinde durur. Bu çeşitli yaklaşımlar, kültür kavramının ne kadar geniş bir etki alanına sahip olduğunu ve farklı perspektiflerden incelenebileceğini açıkça ortaya koyar (Kavalçalan, 2019).

Kültürün bu kadar yaygın bir şekilde ele alınması, onun insan yaşamındaki temel rolünü ve toplumsal yapıların gelişimindeki belirleyici etkisini göstermektedir (Bayraktar, 2006). Günümüzde kültür, yalnızca bir toplumsal yaşam biçimini tanımlamakla kalmayıp, bireylerin düşünsel, sanatsal ve sosyal faaliyetlerini de kapsamaktadır. Bu durum, kültür kavramının disiplinler arası çalışmalarda vazgeçilmez bir unsur haline geldiğini kanıtlamaktadır (Işık, 2013). Bu çerçevede, kültürün çok boyutlu bir olgu olduğu ve bireylerin yanı sıra toplumsal dinamikleri de anlamak için önemli bir araç sunduğu söylenebilir. Bu çok yönlülüğü, kültür kavramını günümüz bilimsel çalışmalarının merkezinde tutmaya devam etmektedir (Özku, 2023).

Kültür, soyut bir kavram olması, geniş ve çok yönlü bir anlam yelpazesi taşıması nedeniyle tanımlanması zor bir olgu haline gelmiştir. Bu zorluk, kültür kavramını tanımlamaya çalışan araştırmacıların bağlı oldukları bilim dallarına, ilgi alanlarına, değer yargılarına ve bakış açılarına göre değişen yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Diğer bir yönden, kültür hem tanımlanamaz gibi görünen bir kavram haline gelmekte hem de bu konuda oldukça fazla sayıda ve farklı tanımlar birikmektedir (Oğuz, 2011).

Kroeber ve Kluckhohn'un çalışmaları, kültür kavramı üzerine yapılan farklı tanımların boyutunu ortaya koymaktadır (Boroch, 2018). Bu araştırmacılar, kültür için 150 farklı tanım tespit etmişlerdir (Kemaloglu-Er, 2023). Ancak, zaman içinde bu sayı daha da artmıştır. Trifonovitch, 1980 yılında bu sayının 450'nin üzerinde olduğunu ifade ederek, kültür kavramının ne denli geniş ve çeşitli bir şekilde ele alındığını vurgulamıştır (Öğüt ve Kocabacak, 2008).

Kültürün tanımlanmasındaki bu çeşitlilik, kavramın farklı disiplinler tarafından nasıl farklı şekillerde ele alındığını da yansıtır. Antropoloji, sosyoloji, tarih, dilbilim ve diğer bilim dalları,

kültürü kendi bağlamlarına göre tanımlamakta ve bu da çok sayıda ve çeşitli tanımların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Her disiplinin kendi yöntemleri ve bakış açısıyla oluşturduğu bu tanımlar yığını, kültürün ne kadar dinamik ve çok boyutlu bir kavram olduğunu göstermektedir (Işık, 2013). Bu durum, kültürün tek bir tanım altında toplanamayacak kadar geniş bir kavram olduğunu ortaya koyar. Kültür, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde farklı biçimlerde anlam kazandığı için, onu tanımlamaya yönelik çabalar kaçınılmaz olarak çeşitli ve disiplinler arası olacaktır. Bu çeşitlilik, kültürün insan yaşamındaki yerini ve toplumsal yapılar üzerindeki etkisini daha iyi anlamak için bir fırsat sunmaktadır (Özdil, 2017).

Kültür kavramı üzerine yapılan ilk bilimsel ve kapsamlı çalışmalar, antropolog Edward Burnett Tylor'un 1871 yılında yayımladığı eserle başlamıştır (Kohl, 1997). Tylor, kültürü 'insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve görenekler ile her türlü beceri ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün' olarak tanımlamıştır (Aktaş, 2022). Bu tanım, kültür kavramını geniş bir çerçevede ele alarak, onun insanın toplumsal yaşamındaki merkezi rolünü vurgulamaktadır. Tylor'un tanımı, kültürü uygarlık kavramıyla eşanlamli bir bağlamda ele almasıyla dikkat çekmektedir. Bu tanım, her ne kadar kültürün tüm boyutlarını kapsayamasa da, bütüncül kültür tanımları arasında en etkili ve temel yaklaşımlardan biri olarak kabul edilmektedir (Tylor, 2016). Tylor, kültürü insanın öğrenerek, koruyarak ve gelecek nesillere aktararak oluşturduğu bir yapı olarak değerlendirmiştir. Bu yaklaşım, kültürün yalnızca bireysel bir birikim değil, aynı zamanda toplumsal bir miras olduğunu ortaya koyar. Eğitim ve öğretim süreçleri, bu mirasın yeni kuşaklara aktarılmasında kilit bir rol oynar (Oğuz, 2011).

Tylor'un bu çalışması, kültür kavramının sosyal antropoloji, kültür kuramı ve kültürel antropoloji gibi alanlarda nasıl ele alınacağına dair yeni bir yön belirlemiştir. Onun yaklaşımı, kültürü yalnızca bir toplumun maddi ve manevi birikimi olarak değil, aynı zamanda insanın toplumsal bağlamda öğrenme ve öğretme süreçleriyle şekillenen bir olgu olarak tanımlamıştır. Bu yönüyle, Tylor'un tanımı kültürel süreçlerin dinamik yapısını anlamada önemli bir zemin sunmaktadır (Güçlü, 2014). Tylor'un kültür anlayışı, modern antropoloji ve kültür araştırmalarında temel bir referans noktası olmayı sürdürmektedir. Kültürün öğrenilen, öğretilen ve sürdürülen bir yapı olarak ele alınması, insan ve toplum arasındaki ilişkiyi anlamak için sağlam bir çerçeve oluşturmuştur. Bu yaklaşım, kültürün tarihsel, sosyal ve entelektüel birikimle nasıl şekillendiğini açıklayan önemli bir katkıdır (Antweiler, 2024).

Kültür kavramı, birçok bilim dalının ilgisini çekmiş ve farklı disiplinler tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır. Filozoflar, eğitimciler, antropologlar ve sosyal-beşeri bilimciler gibi birçok farklı alandan araştırmacı, kültürün farklı boyutlarına odaklanmış ve onu

kendi disiplinlerinin perspektifine göre yorumlamışlardır. Bu çeşitlilik, kültür kavramının geniş kapsamını ve disiplinler arası önemini ortaya koymaktadır (Tomlin, 1959).

Kültürün farklı yönlerine yapılan bu vurgu, onun disiplinler arası bir kavram olarak ne kadar dinamik olduğunu göstermektedir. Fakat günümüzde kültür, dört temel anlam çerçevesinde ele alınmaktadır:

1. **Bilimsel Bağlamda Kültür (Uygarlık):** Bu bağlamda kültür, toplumların tarihsel süreçteki maddi ve manevi birikimlerini ifade eden bir uygarlık kavramı olarak görülür. Toplumların sosyal, ekonomik ve entelektüel gelişimini kapsayan bu anlam, kültürü geniş bir uygarlık perspektifinde ele alır (Demir, 2024).
2. **Beşeri Bağlamda Kültür (Eğitim Sürecinin Ürünü):** Kültür, bu bağlamda bireylerin eğitim yoluyla kazandığı bilgi, beceri ve değerler bütünü temsil eder. Bireylerin eğitimi ve gelişimiyle şekillenen bu kültür anlayışı, insanın bireysel ve toplumsal kimlik kazanma sürecini vurgular (Şahin, 2019).
3. **Estetik Bağlamda Kültür (Güzel Sanatlar):** Estetik boyutuyla kültür, güzel sanatların yaratımı ve aktarımıyla ilgilidir. Bu anlamda kültür, bireylerin ve toplumların sanatsal üretimlerini ve estetik değerlerini kapsar (Soysaldı, 2018).
4. **Maddi ve Biyolojik Bağlamda Kültür (Üretim ve Yetiştirme):** Bu bağlamda kültür, tarım, üretim, ekin, çoğalma ve yetiştirme gibi somut ve biyolojik süreçlere işaret eder. Toprakla ilişkili faaliyetlerden genetik araştırmalara kadar geniş bir yelpazeyi içerir (Aman, 2012).

Kültürün bu farklı boyutları, onun insan yaşamındaki çok yönlü rolünü açıkça ortaya koymaktadır. Her bir bağlam, kültür kavramının farklı bir yönüne ışık tutarak, bu kavramın disiplinler arası önemini ve zenginliğini daha da belirgin hale getirmektedir. Bu çok boyutlu yaklaşım, kültürün insanın bireysel, sosyal, estetik ve biyolojik yaşamındaki vazgeçilmez yerini anlamak için bir temel oluşturmaktadır (Tomlin, 1959).

Çevreye ve doğaya karşı uyum veya karşı koyma bağlamında yapılan kültür tanımları, insanın çevresiyle olan etkileşimini ve bu süreçte geliştirdiği yaratıcı kapasiteyi vurgulamaktadır. İşte bu bağlamdaki bazı tanımlar:

- **Uyumun Toplamı Olarak Kültür:** Summer ve Keller'e göre kültür, insanların içinde bulundukları yaşam koşullarına uyum sağlama çabalarının toplamıdır. Bu tanım, kültürü

insanın çevresine adapte olma ve bu süreçte geliştirdiği bilgi ve becerilerin bir bütünü olarak ele alır (Epik, vd., 2017).

- **Doğanın İdaresi ve İlişkilerin Organizasyonu:** Freud, kültürü doğa idaresi kategorilerini içeren, mevcudiyetin muhafaza edilmesine hizmet eden bir sistem olarak tanımlar. Bu sistemin temel işlevleri, doğaya karşı koyma ve insan ilişkilerinin düzenlenmesi şeklinde iki ana başlıkta toplanır. Bu yaklaşım, kültürün hem doğaya karşı savunma hem de insan toplumlarının düzenlenmesindeki rolünü vurgular (Merkit, 2016).
- **Medeniyet ve İhtiyaçların Karşılanması:** Lyons, kültürü, insanın birincil ve ikincil ihtiyaçlarını karşılarken çevreye uyum sağlama veya doğayı değiştirme çabalarının bir sonucu olarak tanımlar. Düşünsel, sanatsal veya maddi biçimde organize edilmiş eylemlerle hayatın tüm alanlarında yaratılan unsurlar, bu tanımın odak noktasıdır. Bu bakış açısı, kültürün insanın yaratıcı kapasitesiyle doğrudan ilişkisini gösterir (Bauman ve Lyon, 2013).
- **Doğaya Karşı İnsan Yaratımı:** Marx'ın yaklaşımında kültür, doğanın yarattıkları karşısında insanoğlunun yarattığı her şey olarak tanımlanır. Bu ifade, kültürü insanın doğayla olan etkileşimi sonucunda ortaya çıkan maddi ve manevi birikimlerin bir toplamı olarak görür (Ülkücan, 2017).

Bu tanımlar, kültürün insan ve çevre arasındaki ilişkiyi şekillendiren bir yapı olduğunu ortaya koyar. Kültür, bir yandan çevreye uyum sağlama çabasını, diğer yandan doğaya karşı koyma ve onu dönüştürme yetisini temsil eder. İnsan, bu süreçte hem çevresini hem de kendini dönüştürerek kültürel birikimini oluşturur (Günel, 2006). Bu perspektif, kültürün yalnızca bir toplumsal olgu olmadığını, aynı zamanda insanın doğayla kurduğu ilişkiyi anlamak ve bu ilişkiyi yönetmek için geliştirdiği yöntemlerin bir sonucu olduğunu açıkça göstermektedir.

Kültür, tarihsel süreçte şekillenen, bireylerin sosyalleşme yoluyla edindiği algı, düşünme, inanç ve davranış kalıplarını içeren bir olgudur. Bu tanımlar, kültürün hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl inşa edildiğini ve gelecek nesillere nasıl aktarıldığını açıklayan farklı yaklaşımlar sunar (Eroğlu ve İrdem, 2016).

Fritz'e göre, kültür, bireylerin sosyalleşme sürecinde kazandıkları algı, düşünme, karar verme ve davranış örüntülerinden oluşur. Bu tanım, kültürü bireyin sosyal çevresiyle etkileşiminden doğan bir olgu olarak ele alır ve bireysel zihinsel süreçlerin toplumsal etkilerle nasıl biçimlendiğini vurgular (Uçan, 2016).

Sapir, kültürü bireylerin sosyal süreçlerle öğrenerek edindiği, maddi ve manevi öğelerin bir birleşimi olarak tanımlar. Kültür, bu bağlamda bireylerin varlık yapısını belirleyen bir sistemdir ve sosyal etkileşim yoluyla öğrenilen uygulamalar ve inançlar bütünüdür. Bu tanım, kültürün bireyin sosyal çevresiyle ilişkilerini nasıl şekillendirdiğine işaret eder (Doğru ve Dombaycı, 2023).

Tezzer'e göre, kültür toplumsal olarak öğrenilen ve benzer yollarla gelecek kuşaklara aktarılan davranış kalıplarını ifade eder. Bu tanım, kültürün dinamik bir yapı olduğunu ve sürekli bir şekilde öğrenme ve aktarım süreçleriyle yaşatıldığını vurgular. Kültür, bireylerin sosyal bağlamda şekillenen davranışlarının kolektif bir yansımasıdır (Evcin, 2013).

Vermeer, kültürü, belli bir yer ve zamanda bir toplum için anlamlı olduğu sürece varlığını sürdüren obje ve davranış biçimlerinin tümü olarak tanımlar. Bu yaklaşım, kültürün hem maddi hem de manevi unsurları içeren bir yapı olduğunu ve toplumsal bağlamda anlam kazandığını ifade eder (Göğebakan, 2018).

Carr ise kültürü, toplumdaki geçmiş davranışların birikimi olarak tanımlar ve bu birikimin aktarılan sonuçlarını vurgular. Bu tanım, kültürü tarihsel bir birikim ve toplumun ortak deneyimlerinin bir yansıması olarak ele alır (Uyanık, 2005).

Bu tanımlar bir araya geldiğinde, kültürün sosyalleşme süreci yoluyla bireyler ve toplumlar arasında şekillenen, aktarılan ve sürekli bir dönüşüm içinde olan bir sistem olduğu anlaşılmaktadır. Kültür, yalnızca geçmişin bir birikimi değil, aynı zamanda bugünü şekillendiren ve geleceğe yön veren bir dinamik yapı olarak insan yaşamında merkezi bir role sahiptir.

Kültür, bireylerin ve toplumların yaşam tarzlarını, dünya görüşlerini ve değerlerini ifade eden kapsamlı bir kavramdır. Bu bağlamda kültür, insanların günlük yaşam pratiklerinden manevi ve düşünsel yapılarına kadar her alanda varlık gösterir. Aşağıdaki tanımlar, kültürün bir yaşam biçimi ve dünya görüşü olarak nasıl ele alındığını ortaya koymaktadır.

Linton'a göre, kültür, bir toplumun tüm hayat biçimidir. Bu tanım, kültürün yalnızca bir parça ya da bir alanla sınırlı olmadığını, toplumun genel yapısına nüfuz eden bir olgu olduğunu vurgular. Bu yaklaşım, kültürün toplumun yaşamına yön veren tüm unsurları kapsadığını ifade eder (Yörükan, 1958).

Williams, kültürü belli bir yaşam biçiminin tasviri olarak nitelendirir. Bu yaklaşım, kültürü bireylerin ve toplumların belirli bir bağlam içinde nasıl yaşadığını anlamak için bir çerçeve sunar. Kültür, burada yaşam pratiklerinin bir yansıması ve ifadesi olarak görülür (Oğuz, 2011).

Mühlmann, kültürü bir toplumun tipik yaşam biçiminin, manevi değerlerinin ve özellikle dünya görüşünün bütünü olarak tanımlar. Bu tanım, kültürün sadece günlük yaşam alışkanlıklarını değil, aynı zamanda bir toplumun düşünsel yapısını, değerlerini ve dünyayı algılama biçimini kapsadığını vurgular (Boratav, vd., 1943).

Bu tanımlar bir araya geldiğinde, kültürün, bireylerin ve toplulukların yaşam tarzlarını şekillendiren, manevi değerlerini ifade eden ve dünya görüşlerini yansıtan çok boyutlu bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Kültür, yalnızca toplumsal pratikleri değil, aynı zamanda insanın dünyayı anlamlandırma biçimlerini de belirler. Bu çerçevede, kültür bir toplumun kimliği, bireylerin yaşamını yönlendiren bir rehber ve dünya ile ilişkisini tanımlayan temel bir yapı taşıdır (Oğuz, 2011).

Kültür, insanın toplumsal yaşamında anlam yüklü sembollerle şekillenen bir sistem, organizasyon ve yapı olarak tanımlanabilir. Bu perspektifte, kültürün özü, insanların maddi ve manevi birikimlerini ifade etmek, paylaşmak ve aktarmak için yarattıkları sembolik biçimler üzerine kuruludur. Aşağıdaki tanımlar, kültürün bu yönünü vurgulayan farklı yaklaşımlar sunmaktadır (Aydın ve Karaaziz, 2023):

White'a göre, kültür, maddi unsurlar, davranışlar, düşünceler ve duyguların sembollerle örgütlenmesidir. Bu tanım, kültürün sembollere dayalı bir yapı olduğunu ve bu sembollerin insan davranışlarını, düşüncelerini ve duygularını bir sistem içinde düzenlediğini ifade eder (Erdemir, 2018).

Geertz, kültürü tarihsel süreçte şekillenen, miras olarak edinilmiş düşüncelerin kristalize olduğu anlam yüklü sembollerden oluşan bir sistem olarak tanımlar. Bu bakış açısına göre, kültür, tarihsel bağlamda ortaya çıkan ve zaman içinde kolektif birikim olarak şekillenen sembolik biçimlerin bir düzenidir (Hasanov, 2014).

Douglas, kültürü bir dünya yaşamının sembolik organizasyonu olarak nitelendirir. Kültür, bu tanımda, bireylerin dünyayı anlamlandırma süreçlerinde kullanılan sembolik bir çerçeve olarak ele alınır. Ayrıca, sosyal yaşam tarafından oluşturulan sembolik aktiviteler olarak değerlendirilmesi, kültürün sosyal bağlamdaki önemini ve bireyler arasındaki iletişimdeki rolünü vurgular (Çalışkan, 2016).

Cassirer ise kültürü, bir grubun kolektif hafızasında biriktirilmiş, iletişim yoluyla üretilmiş, aktarılmış ve süreç içinde değişime uğrayabilen sembollerden oluşan bir yapı olarak tanımlar. Bu yaklaşım, kültürün dinamik bir sistem olduğunu ve sembollerin sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda bir toplumsal hafıza mekanizması olduğunu ifade eder (Karslı, 2016).

Bu tanımlar bir araya getirildiğinde, kültürün anlam yüklü sembollerin düzenlenmesiyle ortaya çıkan bir sistem olduğu açıkça görülmektedir. Kültür, bireylerin ve grupların toplumsal birikimlerini ifade etmelerini, paylaşımlarını ve gelecek nesillere aktarmalarını sağlayan bir çerçeve sunar. Aynı zamanda, bu semboller aracılığıyla dünya görüşleri, toplumsal normlar ve manevi değerler inşa edilir ve sürdürülebilir hale gelir (Akbaş, 2003).

Bu bağlamda, kültür, yalnızca bir semboller bütünü değil, aynı zamanda bu sembollerin kolektif yaşamda nasıl bir anlam kazandığını ve bireylerin toplumsal bağlamdaki rollerini nasıl şekillendirdiğini anlamak için vazgeçilmez bir araçtır (Eğinli ve Nazlı, 2018).

2.5.3. Kültürün temel özellikleri ve fonksiyonları

Kültürün geniş tanımları ve çok boyutlu yapısından hareketle, kültürü daha iyi anlamak için bazı temel özelliklerini belirgin hale getirebiliriz (Çetintaş, 2016). Kültürün başlıca özellikleri: Kültür, tarihsel birikim ve süreklilik gösteren bir olgudur. Geçmişten günümüze aktarılan bilgi, deneyim ve değerler, toplumların kimliğini şekillendiren temel unsurlardır. Bu birikim, nesiller arasında bir köprü görevi görerek sürekliliği sağlar. Kültür, geçmişin mirasını taşıdığı kadar, geleceği şekillendirme gücüne de sahiptir (Özlem, 2000).

Bir diğer önemli özellik, kültürün öğrenilen ve aktarılan bir yapı olmasıdır. Kültür, biyolojik bir miras değil, toplumsal etkileşim yoluyla bireylere kazandırılan bir süreçtir. Eğitim, sosyalizasyon ve günlük yaşam deneyimleri aracılığıyla bireyler kültürel değerleri öğrenir ve bu değerleri gelecek nesillere aktarır. Bu yönüyle kültür, toplumsal bağları güçlendiren bir araçtır (Akşit, 2020).

Dinamik ve değişken yapısı, kültürün bir diğer önemli özelliğidir. Toplumun ihtiyaçları, çevresel koşullar ve teknolojik gelişmeler, kültürün zaman içinde değişmesine neden olur. Ancak, bu değişim sürecinde bazı unsurlar direnç gösterebilir. Gelenek ve görenekler, kültürel sürekliliğin korunmasında önemli bir rol oynar ve toplumların kimliklerini sabit tutar (Ersin ve Bahar, 2013).

Kültür, maddi ve manevi unsurların bir bütünlüğünü oluşturur. Maddi kültür, teknoloji, sanat eserleri ve mimari yapılar gibi somut öğeleri kapsarken, manevi kültür, inançlar, değerler ve ahlak gibi soyut öğelerden oluşur. Bu iki boyut, birbiriyle etkileşim halinde toplumun genel yapısını şekillendirir (Şahin, 2019).

Bir diğer dikkat çekici özellik, kültürün semboller aracılığıyla ifade edilmesidir. Dil, sanat, ritüeller ve diğer sembolik formlar, kültürün anlamını taşıyan araçlardır. Bu semboller,

toplumsal iletişimi ve bireyler arasındaki anlam paylaşımını sağlar. Özellikle dil, kültürün aktarımında ve devamlılığında temel bir rol oynar (Yavuz, 2019).

Kültür, aynı zamanda toplumsal birlik ve aidiyet duygusunu güçlendirir. Ortak kültürel değerler, bireyler arasında bir bağ oluşturur ve toplumun genel yapısını bütüncül bir şekilde korur. Bu özellik, kültürün toplumların sosyal uyumunda ve istikrarında oynadığı kritik rolü ortaya koyar (Açar ve Demir, 2024).

Kültür, hem evrensel hem de yerel bir yapıya sahiptir. Her toplumun kendine özgü kültürel özellikleri bulunsa da, insanlığın ortak değerlerini ve birikimlerini içeren evrensel bir yön de taşır. Bu ikili yapı, kültürü hem bireysel hem de toplumsal düzeyde anlamlı kılar. Kültürün yerel özellikleri, toplulukların kimliklerini korumasını sağlarken, evrensel yönü insanlığın ortak değerlerini temsil eder (Nar, 2019).

Kültür bireylerin ve toplumların yaşamını kapsayıcı bir şekilde yönlendiren bir sistemdir. Ekonomik, sosyal, politik ve bireysel yaşamda önemli bir yer tutar. Bu geniş kapsam, kültürün insan yaşamındaki vazgeçilmez rolünü açıkça ortaya koyar (Arslan ve Kotan, 2023).

Kültür, toplumların sosyal yapısı, bireylerin sosyal kişilikleri ve toplumsal değerlerin inşasında hayati bir rol oynar. Fichter'in kültürün fonksiyonları üzerine yaptığı sıralama, kültürün toplumlar üzerindeki çok yönlü etkilerini açıklamak için önemli bir çerçeve sunmaktadır (Fichter, 1969).

Birinci fonksiyon, kültürün bir toplumu diğerlerinden ayıran bir *alamet-i farika* olarak işlev görmesidir. Kültür, her toplumun kendine özgü özelliklerini, yaşam biçimlerini ve değerlerini yansıtarak onu diğer toplumlardan ayırır. Bu özgünlük, toplumların kimliğini oluşturur ve bu kimlik, kültür aracılığıyla korunur (Coleman, 1996).

İkinci olarak, kültür, toplumun değerlerini bir bütün haline getirir ve bunları sistematik bir biçimde gelecek nesillere taşır. Bu fonksiyon, kültürün toplumsal bir miras olarak işlev gördüğünü ve toplumun sürekliliğini sağlamadaki rolünü ortaya koyar. Kültürel değerlerin bu şekilde taşınması, toplumun ortak bir bilinç geliştirmesini ve kolektif bir yapı oluşturmalarını sağlar (Coşkun ve Tutar, 2007).

Üçüncü fonksiyon, kültürün toplumsal dayanışmayı desteklemesidir. Kültür, bireylerin ortak değerler ve normlar etrafında birleşmesini sağlayarak toplumsal bağları güçlendirir. Bu dayanışma, toplumsal düzenin korunmasında ve bireyler arasındaki uyumun sağlanmasında temel bir rol oynar (Erkenekli, 2013).

Dördüncü olarak, kültür, sosyal yapının bir yansımasını sunar. Bir toplumun sosyal yapısı, kültürel unsurlar üzerinden ifade edilir ve bireyler, bu yapı sayesinde toplumsal rollerini ve ilişkilerini şekillendirir. Kültür, sosyal sistemlerin devamlılığını ve düzenini sağlayan bir çerçeve sunar (Yazıcı, 2016).

Bireylerin sosyal kişiliklerinin oluşmasında egemen bir faktördür. Bireyler, kültürel değerler ve normlar aracılığıyla toplumsal kimliklerini geliştirir ve bu kimlik, bireyin toplumla olan etkileşimlerini şekillendirir. Kültür, bireyin kendini tanımasında ve topluma uyum sağlamasında rehber bir rol oynar (Özkan, 2011).

Bu fonksiyonlar, kültürün yalnızca bir topluluğun kimliğini ifade eden bir yapı olmadığını, aynı zamanda sosyal yapının inşasında, bireysel kimliklerin oluşumunda ve toplumsal dayanışmanın sağlanmasında merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. Kültür, toplumsal yaşamın temel dinamiklerini yönlendiren ve insanın sosyal varlık olarak gelişimini destekleyen vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkar (Şimşek, vd., 2015).

2.5.4. Dil ve kültür arasındaki karşılıklı etkileşim

Dil ile kültür arasında derin bir bağ bulunduğu, hem kuramsal hem de deneysel çalışmalarla ortaya konmuş ve genel kabul görmüştür. İki sistem arasındaki ilişkinin doğası üzerine farklı görüşler geliştirilmiş olsa da, dilin mi kültürü, yoksa kültürün mü dili daha fazla etkilediği konusunda ortak bir sonuca ulaşılammıştır. Bununla birlikte, dil ve kültür arasındaki karşılıklı etkileşim hakkında geniş bir uzlaş bulunmamaktadır (Boylu, 2014).

İnsan düşüncesini ve toplumsal değerleri ifade etmede dil, temel bir araçtır. Kültürel normlar ve gelenekler, dilin yapısında ve kullanım biçimlerinde açıkça gözlemlenir. Toplumların yaşam biçimleri, inançları ve sosyal düzenleri, dil aracılığıyla yansıtılır ve nesiller boyunca aktarılır. Bu bağlamda dil, kültürün bir aktarım aracı olmanın ötesinde, onun taşıyıcısı ve temsilcisidir (İpek, 2015).

Kültür, dilin biçimlenmesinde ve gelişiminde etkin bir rol oynar. Toplumsal farklılıklar, dilin sözcük dağarcığı, metaforları ve dilbilgisel yapılarında belirgin etkiler yaratır. Toplumların ihtiyaçları, değer sistemleri ve yaşama biçimleri, dilin içerik ve formunu doğrudan etkiler. Bu durum, kültürün dili yalnızca bir ifade aracı olarak değil, aynı zamanda bir yapılandırıcı mekanizma olarak yönlendirdiğini gösterir (Телебаев ve Арапбай, 2020).

Dil ve kültür arasındaki bu karşılıklı etkileşim, tek yönlü bir ilişki olmaktan çok, karmaşık bir dinamik sistem oluşturur. Bir yandan dil, kültürel unsurları ve toplumsal hafızayı geleceğe

taşıırken, diğer yandan kültür, dilin sürekli dönüşümüne ve gelişimine katkıda bulunur. Bu bağ, insan topluluklarının tarihsel süreçlerindeki değişimlerin ve sosyal dinamiklerin anlaşılmasında kritik bir çerçeve sunar (Demirkan ve Akgün, 2017).

Dil ve kültür, insan yaşamında birbirini tamamlayan iki yapı olarak değerlendirilir. İkisi arasındaki ilişki, sadece bireysel ifade ve toplumsal etkileşim açısından değil, aynı zamanda tarihsel ve sosyal bağlamların anlaşılmasında da merkezi bir yere sahiptir. Dil, kültürün ürünü olduğu kadar, kültürü yeniden üreten ve dönüştüren bir mekanizma olarak varlığını sürdürür. Kültür ise dilin biçimlenişini ve kullanımını şekillendiren dinamik bir zemin sağlar. Bu bağlamda, dil ve kültür arasındaki etkileşim, insanlık tarihinin ve toplumların gelişim süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır (Aydınlı, 2003).

Dil ile kültür arasındaki sıkı bağ, 18. yüzyıldan günümüze kadar önemini koruyarak araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmaya devam etmektedir. Herder, Humboldt ve Whorf gibi düşünürler, bu ilişkinin derinlemesine incelenmesine öncülük etmişlerdir. Özellikle 18. yüzyılda Herder ve Humboldt'un bu alanda ortaya koyduğu yaklaşımlar, 19. yüzyılda daha da gelişerek dil-kültür ilişkisinin bilimsel tartışmaların merkezine yerleşmesine zemin hazırlamıştır (Sabaz, 2024).

Herder, dilin kültürel olaylarla olan bağlantısını ve kültür üzerindeki etkisini ilk fark eden düşünürlerden biri olarak öne çıkar. Dilin tüm kültürel alanlara olan etkisi üzerine birçok önemli sorular ortaya koymuş ve dilin bu alanlardaki gücünü vurgulamıştır. Ona göre, dil yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürel değerlerin ve toplumsal kimliklerin taşıyıcısıdır. Dil, toplumsal hafızayı ve ortak deneyimleri aktararak kültürün sürekliliğini sağlar (Nalcıoğlu, 2016).

Humboldt ise dilin, yalnızca bir düşünce aracı olmadığını, aynı zamanda bir dünya görüşü yarattığını ileri sürmüştür. Her dil, ona göre, kendi kullanıcılarına özgü bir dünya algısı ve düşünce biçimi sunar. Bu yaklaşım, dilin kültür üzerindeki dönüştürücü gücüne dikkat çekmekte ve dilin insanın dünyayı anlamlandırma sürecindeki yerini vurgulamaktadır. Humboldt'un çalışmaları, dilin kültürel kimlik üzerindeki etkisini anlamada önemli bir referans noktası olmuştur (Binyazar, 2020).

Herder'in dil ve kültür arasındaki ilişkiye dair fikirlerini temel alarak bu alanı geliştiren isimlerden biri Weisgerber olmuştur (Aktaş, 2018). Dilin en büyük başarısını kültür yaratımındaki etkisinde gören Weisgerber, dilin sadece bir iletişim aracı değil, kültürel değerlerin ve toplumsal kimliklerin oluşmasında merkezi bir unsur olduğunu savunmuştur.

Dilin kültür üzerindeki etkilerini anlamanın ve bu etkileri göstermenin dilbilimin en temel görevlerinden biri olduğunu ifade etmiştir (Özbay ve Barutçu, 2013).

Humboldt, düşünce tarihinde dil ve kültür arasındaki ilişkiyi sistematik bir şekilde ele alan ilk düşünürlerden biridir. Onun çalışmaları, dilin insanın tarihsel ve kültürel gelişimi üzerindeki rolünü vurgular. Dili insan kültürünün gelişiminin bir parçası olarak gören Humboldt, dilin sürekli olarak değişip gelişen bir tarihsel süreç olduğunu belirtmiştir. İnsan topluluklarının tinsel gelişimiyle dil arasında sıkı bir bağ bulunduğunu, her kültürel aşamada dilin bu gelişmenin bir yansıması olduğunu ileri sürmüştür. Bir ulusun dili, o ulusun kültürüne dair önemli ipuçları sunar; Humboldt'a göre, dil, ulusal kimliğin ve kültürel değerlerin bir ifadesidir (Koç, 2015).

Dil ve kültür arasındaki bu ilişkiyi daha ileri taşıyan Weisgerber, dilin insanın her türlü etkinliğinde yer aldığını ve kültürel yaratıların tamamının dil aracılığıyla şekillendiğini savunmuştur. Bu görüşe göre, dilbilim, kültür bilimlerinin bir parçası ve tamamlayıcısı olarak görülmelidir (Yücel, 2006). Vermeer'in dili kültürün bir parçası olarak tanımlaması ve dilbilimi kültür biliminin bir kolu olarak konumlandırması, bu ilişkiyi daha da pekiştirmiştir. Uygulamalı dilbilim, toplumsal ve kültürel dinamikleri anlamada önemli bir araç olarak değerlendirilmiştir (Aktaş, 2017).

Dilbilimsel çalışmalar, sadece bir dilin yapısını değil, o dili konuşan toplumun yaşam biçimini, inançlarını, geleneklerini ve dünya görüşünü anlamak için de değerli bilgiler sunar. Dilin bir toplumun kültürel kimliği üzerindeki etkisi, dilbilimin sosyal bilimlerdeki önemini artırır. Dili anlamak, aynı zamanda toplumsal yapıları ve kültürel dinamikleri anlamanın bir yolu olarak görülmektedir (Özbaşı, 2020).

Weisgerber, dilin insan etkinliklerinin her alanında bulunduğunu ve insanın tüm çalışmalarının sonuçlarının dil aracılığıyla şekillendiğini savunarak dilin kültür yaratımındaki rolünü vurgulamıştır. Ona göre, kültür yaratımında dilin etkilerini anlamak ve açıklamak, dilbilimin en temel görevlerinden biridir. Bu bakış açısı, dilin sadece bir iletişim aracı olmanın ötesine geçtiğini ve toplumsal üretimlerin temeli olduğunu ortaya koyar (Karadüz, 2010).

Vermeer ise dili, kültürün bir parçası ve bölümü olarak tanımlamış, bu nedenle dilbilimin bir kültür biliminin tamamlayıcı unsuru olduğunu ifade etmiştir. Bu perspektife göre, dilbilim yalnızca dilin yapısını incelemekle sınırlı kalmaz, aynı zamanda dilin kültürel bağlamdaki işlevlerini ve etkilerini de ele alır. Uygulamalı dilbilimin, kültür biliminin bir dalı olarak

değerlendirilmesi gerektiğini savunan Vermeer, dil ve kültür arasındaki ilişkinin bilimsel incelemesinde disiplinler arası bir yaklaşımın gerekliliğini vurgular (Büyüknisan, 2009).

Bu görüşler, dil ve kültür arasındaki bağlantının sadece iki olgu arasındaki ilişkiyi değil, aynı zamanda bu ilişkiyi inceleyen bilim dallarının yöntemlerini ve amaçlarını da etkilediğini göstermektedir. Dilbilimsel analizler, yalnızca dilin yapısını anlamayı değil, aynı zamanda o dili kullanan toplumun yaşam biçimi, inançları, gelenekleri ve dünya görüşü hakkında önemli ipuçları sunmayı amaçlar. Aksan, dilbilim çalışmalarının bu çok boyutlu katkısını vurgulayarak, dilin bir toplumun kültürel kimliği üzerindeki belirleyici rolüne dikkat çeker (Kocaman, 1990).

Dilin kültürün bir parçası olması ve kültürel değerleri yansıtması, dilbilimin sosyal bilimlerle olan güçlü bağlantısını ortaya koyar. Bu bağlamda, dil ve kültür arasındaki ilişkinin disiplinler arası bir yaklaşım gerektirdiği, insan topluluklarının kimliklerinin, değerlerinin ve toplumsal yapılarının daha iyi anlaşılması için önemli bir çerçeve sunduğu anlaşılmaktadır (Çakır, 2011).

Sapir-Whorf hipotezi, dil ile kültür arasındaki güçlü ilişkiyi açıklayan önemli bir yaklaşım sunar (Güven, 2012). Sapir'e göre, kültürel olgular dil biçimlerini başlangıçta belirlemiş, dil kültüre bağımlı hale gelmiştir ve kültür, olduğu çevrenin etkisi altında şekillenmiştir. Bu bakış açısı, dil ve kültürün karşılıklı bir ilişki içinde olduğunu ve birbirlerini etkilediklerini vurgular. Dil, sadece kültürü yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda onu biçimlendiren temel unsurlardan biridir (Odabaşı, 2014).

Uygur, dilin kültürle olan ilişkisini çeşitli metaforlarla açıklayarak, bu bağı görselleştirir. Ona göre, dil, kültür yapısını bir arada tutan çimentodur; aynı zamanda kültürün kilimini dokuyan iplik veya tüm kültürel anıtların yansıdığı bir akarsu gibidir. Bu benzetmeler, dilin kültürel öğeler arasındaki bağlantıları sağlamadaki ve kültürün genel yapısını desteklemedeki rolünü açıkça ortaya koyar. Benzer bir şekilde Vossler, dili kültürün aynası olarak tanımlamış ve dilin kültürel değerleri yansıtan bir araç olduğunu ifade etmiştir (Adsoy, 2019).

Dil, kültürün bir ögesi olarak değerlendirildiğinde, diğer kültürel unsurlardan çok daha farklı ve merkezi bir konuma sahiptir. Hiçbir kültür dilsiz var olamaz; dil, kültürün sürekliliğini ve gelişimini sağlayan temel araçtır. Kültürün öğrenilebilir, tarihsel ve değişebilir özelliklerinin önemli bir kısmı, dil sayesinde ortaya çıkar ve devam ettirilir. Dil, kültürün bir parçası olmakla birlikte, onun korunmasında, aktarılmasında ve yeniden üretilmesinde vazgeçilmez bir role sahiptir (Kalenderoğlu ve Çekici, 2017).

Bu ilişki, kültürün dille şekillendiğini ve dilin kültürün içeriğini ifade eden bir araç olduğunu ortaya koyar. Bir toplumun yaşam biçimi, değerleri, inançları ve gelenekleri, dil aracılığıyla ifade edilir ve gelecek nesillere aktarılır. Aynı şekilde, dilin yapısı ve işlevi de o toplumun kültürel dinamiklerine bağlı olarak biçimlenir (Köktürk, 2006).

Dil ile kültür arasındaki bu karşılıklı bağ, sadece bireysel iletişim süreçlerini değil, aynı zamanda toplumsal hafızanın ve kimliğin inşasını da şekillendirir. Dilin, kültürün bir parçası olması, onun diğer kültürel unsurlarla olan etkileşiminde merkezi bir rol oynamasını sağlar. Bu bağlamda, dilin kültürel yapıyı oluşturan ve sürdüren temel bir öğe olduğu anlaşılmaktadır (ekin, 2020).

3. İLETİŞİM VE DİL İLİŞKİSİ

Bir dilin kültürel bağlamını bilmenin, sağlıklı bir iletişim süreci için ne kadar önemli olduğu araştırmacılar ve bilim insanları tarafından yaygın bir şekilde kabul edilmektedir (Aslan, 2020). Ancak, yalnızca dilin kültürel yönünü anlamak, etkili bir iletişim için yeterli değildir. İletişim sürecinin karmaşık yapısı, dil ve kültür bilgisinin ötesine geçerek farklı unsurların bir araya gelmesini gerektirir (Uçar, 2021). Bu nedenle, iletişimi şekillendiren temel kavramları ve süreçleri anlamak, kültürle olan bağlantısını daha iyi değerlendirmek açısından önem taşır (Köktürk, 2006).

İletişim, bilgi, düşünce ve duyguların paylaşılmasını sağlayan bir süreçtir ve çeşitli türlerde gerçekleşir (Atalay, 2015). Bireyler arası, toplumsal, sözlü, yazılı ya da sözsüz iletişim türlerinin her biri, bu sürecin doğasını ve işleyişini farklı biçimlerde etkiler (Yüksel, 1994). Her tür, kendine özgü dinamiklere sahip olsa da, ortak bir bağlamda, iletişim sürecinin temel öğeleri olan gönderici, mesaj, kanal, alıcı ve geri bildirim etrafında şekillenir (Babacan, vd., 2011). Bu unsurların uyumu, iletişimde anlamın doğru bir şekilde aktarılmasını ve yorumlanmasını sağlar.

Dilin, bu süreçte yalnızca bir araç değil, aynı zamanda anlam ve bağlam taşıyıcı bir unsur olduğu görülmektedir. Dilin kültürel bağlamını anlamak, iletişim sürecindeki mesajların doğru bir şekilde algılanması için kritik bir rol oynar (Oymak, 2018). Gönderici ile alıcı arasındaki kültürel farklılıklar, mesajların yanlış yorumlanmasına neden olabilir. Ayrıca, fiziksel ya da psikolojik engeller gibi dış faktörler, iletişim sürecini sekteye uğratabilir. Bu nedenle, iletişimde bulunan tarafların sadece dilsel değil, aynı zamanda kültürel farkındalığa da sahip olmaları gerekir (Memiş ve Erdem, 2013).

Kültür, iletişim sürecinin derinliğini ve etkisini artıran temel bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bir toplumun normları, değerleri, ritüelleri ve iletişim alışkanlıkları, mesajların aktarımı ve algılanması üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir (Karanfil, 2024). Bu etkileşim, yalnızca iletişimde bulunan bireylerin davranışlarını değil, aynı zamanda mesajların yapılandırılmasını da şekillendirir. Empati, açık mesaj yapıları ve etkili geri bildirim mekanizmaları, bu süreçte başarıyı artıran unsurlar arasında yer alır (Toprak ve Tuzcu, 2024).

Kültür ve iletişim arasındaki ilişkiyi derinlemesine kavrayabilmek için, iletişim sürecinin temel dinamiklerini anlamak gereklidir (Demirkaya ve Çelik, 2021). İletişim ve kültürün birbirine olan etkisini analiz etmek, farklı kültürel bağlamlarda sağlıklı bir etkileşim kurmanın anahtarıdır (Çalışkan, 2024). Bu bağlamda, iletişim süreci yalnızca bireyler arası bir bilgi aktarımı değil, aynı zamanda kültürel değerlerin ve normların paylaşımıdır.

3.1. İletişim Kavramı

İnsanın sosyal bir çevrede, toplum içinde yaşıyor olması, ona toplumsal bir varlık niteliği kazandırır (Sağlam ve Yaşar, 2017). Bu özellik, bireyin çevresiyle sürekli bir ilişki içerisinde bulunmasını zorunlu kılar. İnsan, ancak bu ilişkiler sayesinde var olabilir ve bu etkileşimler içerisinde sürekli olarak yeniden tanımlanır (Yaşar, 2013). İnsan, diğer canlılardan farklı olarak, iletişim sürecini en gelişmiş şekilde kullanan ve bu süreçten en fazla yararlanan bir varlık olarak öne çıkar. Gelişmiş iletişim sistemleri, insanoğlunun toplumsal yaşamını anlamlandıran ve şekillendiren en temel unsurlardan biridir (Çağiltay ve Hedefleri, 2016).

Toplumsal yaşamın temelini, bireylerin toplumla kurduğu etkileşimler oluşturur. Bu etkileşimler, sadece bireysel bir olgu olmanın ötesine geçerek toplumsal bir boyut kazanır (Aslan, 2001). İletişim, bireyleri birbirine bağlayan ve onların sosyal bir grup içerisinde uyum ve iş birliği içinde anlaşmalarını sağlayan bir süreç olarak toplumsal yapının temel taşlarından birini oluşturur (Vatandaş, 2007). Eroğlu'nun tanımıyla, iletişim, bireyler arasında denge ve ahengi sağlayan bir etkileşim olayıdır (Eroğlu, 2017).

İnsanın toplumsal bir çevrede, diğer bireylerle ilişkiler kurarak yaşaması, iletişimi zorunlu ve merkezi bir hale getirir (Vural, 2018). Bu süreç, bireylerin yalnızca birbirleriyle bilgi, düşünce ve duygularını paylaşmalarını değil, aynı zamanda toplumsal yapının sürdürülmesini ve gelişimini de sağlar. İletişim, toplumsal bağların kurulmasında ve güçlendirilmesinde temel bir işlev üstlenir (Yılmaz, 2019).

Bu bağlamda, iletişim, bireylerin kimliklerini, toplumsal rollerini ve grup dinamiklerini anlamaları ve ifade etmeleri için vazgeçilmez bir araçtır. İnsan, bu süreç içerisinde toplumsal bir birey olarak şekillenir, kimliğini geliştirir ve toplumun bir parçası haline gelir (Yardım, 2020). Bu nedenle, iletişim yalnızca bireyler arasında bilgi alışverişini değil, aynı zamanda toplumsal uyumu ve dengeyi sağlayan bir yapı taşı niteliği taşır (Şahin ve Özçelik, 2021).

İnsan, sosyal bir çevrede yaşar ve diğer bireylerle sürekli bir etkileşim halindedir. Bu durum, insanın toplumsal varlığının temel bir özelliği olarak ortaya çıkar (Doğan, 2021). Sosyal bir ortamda bulunup da diğer bireylerle iletişim kurmayan bir insanın varlığı, toplumsal yapının doğası gereği mümkün değildir. Bu gerçek, iletişim biliminde geniş kabul gören bir anlayışa dayanmaktadır (Yardım, 2020).

Watzlawick, Beavin ve Jackson, 1967 yılında yayımladıkları *Pragmatics of Human Communication* adlı eserlerinde bu gerçeği, insan iletişiminin beş temel varsayımından biri olarak tanımlamışlardır. Bu varsayım, insanların aynı sosyal ortamda yer aldığı sürece sürekli bir iletişim içinde olduklarını ve iletişim kuramamanın imkânsız olduğunu ifade eder. Bu görüş, bireyler arasında fiziksel ya da sözlü bir iletişim olmasa dahi, bir arada bulunmalarının kendisinin dahi bir iletişim biçimi taşıdığını ortaya koyar (Bulduklu, 2010).

Cüceloğlu, bu varsayımı şu şekilde özetler: Aynı sosyal ortamda bulunan kişiler, kaçınılmaz bir şekilde birbirleriyle iletişim halindedir. Bu durum, iletişimin yalnızca sözlü ya da yazılı ifadelerle sınırlı olmadığını, beden dili, jestler, mimikler ve hatta sessizlik gibi unsurların da birer iletişim aracı olduğunu gösterir. İnsanlar, çevrelerindeki bireylerle sürekli bir mesaj alışverişi içerisinde bulunur ve bu iletişim süreci, toplumsal bağların kurulmasında ve sürdürülmesinde temel bir rol oynar (Cüceloğlu, 1998).

Bu bağlamda, iletişim, insanın toplumsal bir varlık olarak kimlik kazanmasını sağlayan en temel süreçlerden biridir. İnsanlar, bu etkileşim yoluyla kendilerini ifade eder, diğer bireylerle anlam alışverişinde bulunur ve toplumsal yaşamın dengesini sağlar. Bu yaklaşım, iletişim süreçlerini anlamamanın ve toplumsal ilişkilerdeki dinamikleri çözümlemenin önemini bir kez daha vurgulamaktadır (Yücebaşı, 2019).

İletişim, insan yaşamında bireyler arası ilişkilerin kurulmasını ve toplumsal bağların sürdürülmesini mümkün kılan temel bir süreçtir. İnsanlar arasındaki etkileşimi düzenleyen ve anlam üretimini sağlayan bu olgu, bilgi, düşünce ve duyguların paylaşılmasının ötesinde, ortak semboller aracılığıyla toplumsal bağların güçlenmesine hizmet eder. Psikoloji, sosyoloji, biyoloji, antropoloji, siyaset bilimi ve dilbilim gibi çeşitli disiplinlerde anahtar bir kavram olarak geniş bir yer tutar (Kars ve Özkul, 2023).

Latince kökenli *communis* teriminden türeyen iletişim kavramı, en dar anlamıyla bir bilgi ya da mesajın aktarımı olarak tanımlanabilir. Ancak bu tanım, iletişim sürecinin çok boyutlu yapısını açıklamak için yeterli değildir. Bireyler arasında karşılıklı olarak duyguların, düşüncelerin ve deneyimlerin paylaşılması, iletişim sürecini daha derin bir boyuta taşır. Oskay'ın görüşüne göre, iletişim yalnızca bir aktarımdan ibaret olmayıp ortak bir anlayış ve deneyim oluşturmayı içerir (Akkaya, vd., 2022).

Bilgi alışverişinin doğası, iletişimin tek ya da çift yönlü oluşuna göre farklılık gösterir. Tek yönlü bilgi aktarımı enformasyon olarak adlandırılırken, karşılıklı bilgi alışverişi anlamına gelen çift yönlü iletişim *komünikasyon* olarak tanımlanır. Bu süreçte etkileşim, yalnızca bir

kişinin mesaj göndermesiyle sınırlı kalmayıp, alıcının yanıtıyla tamamlanır. Dökmen'in belirttiği üzere, iletişimde etki ve tepki mekanizmasının yer aldığı çift yönlü bir yapı bulunur ve bu yapı, iletişim sürecinin işlevselliğini sağlar (Erol, 2012).

Karşılıklı etkileşim içeren bu süreç, bireyler ve gruplar arasındaki anlam yaratımını mümkün kılar. İletişim, yalnızca bireylerin bilgi paylaşımı yapmasına olanak tanımaz, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin kurulmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunur. İnsanın toplumsal yaşamının temelinde yer alan bu süreç, bireyin kimliğini, rollerini ve çevresiyle ilişkilerini şekillendiren kritik bir mekanizma olarak karşımıza çıkar (Baran, 2004).

İletişim, insan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal bağların inşasında merkezi bir rol oynar (Yağmur ve İçigen, 2016). Bireylerin yalnızca düşünce ve duygularını ifade etmesini değil, aynı zamanda ortak bir anlam çerçevesi içinde iş birliği yapmasını sağlayan bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu süreç, bireyler ve gruplar arasındaki bağları güçlendirerek toplumsal yapının işlevselliğini sürdüren temel bir dinamik sunar (Tüzün, 2007).

Hoben, iletişimi düşünce ve görüşlerin sözlü olarak karşılıklı paylaşımı şeklinde tanımlamış ve bu süreçte konuşma ile sözel sembolleri iletişimin merkezine yerleştirmiştir. Bu yaklaşım, iletişimi yalnızca sözlü ifade biçimiyle sınırlandırmakla birlikte, bireyler arasındaki etkileşimin temel unsurlarını açıklama çabası taşır. Hoben'in tanımı, iletişim sürecinde semboller ve dilin kritik rolünü vurgulamaktadır (Gökçe ve Baskan, 2012).

Miller ise iletişimi, bir kaynağın davranışlarını kasıtlı biçimde etkilemek amacıyla bir alıcıya mesajlar iletmesi olarak tanımlamıştır. Bu yaklaşım, iletişimin yalnızca bilgi alışverişi olmadığını, aynı zamanda bireylerin davranışlarını yönlendiren bir araç olduğunu ifade eder. Miller'ın bu tanımı, iletişim sürecinin bir kontrol mekanizması olarak işlev görebileceği fikrini öne çıkarır ve iletişimde kasıtlı davranışların önemine dikkat çeker (Dursun, 2010).

Bu iki tanım, iletişim kavramının farklı yönlerini ele alarak iletişimin kapsamını genişletmektedir. Hoben, iletişimde sembollerin ve dilin önemini vurgularken, Miller, iletişimin etkileyici ve davranış yönüne odaklanır. Bu çeşitlilik, iletişim çalışmalarında farklı bakış açılarını bir araya getirerek iletişim süreçlerinin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktadır (Dursun, 2010).

İletişim kavramının farklı bağlamlarda kazandığı bu anlamlar, disiplinler arası bir yaklaşımla ele alındığında, bireyler ve gruplar arasındaki etkileşimlerin doğasını daha geniş bir perspektiften inceleme olanağı sunar. İletişim, yalnızca bireyler arasındaki bilgi aktarımını değil, aynı zamanda bu aktarımın yaratıcı ve yönlendirici boyutlarını da kapsar (Çevik, 2011).

Diğer bir açıdan ise Andersen, iletişimi bir anlama süreci olarak değerlendirir ve bu kavramı, ‘bizim başkalarını, başkalarının da bizi anlamalarına olanak sağlayan bir süreç’ olarak tanımlar. Bu yaklaşım, iletişimin karşılıklı anlam oluşturma ve paylaşma boyutuna vurgu yapar. Gode ise iletişimi, bir kişi ya da grubun sahip olduğu bilgi ve becerilerin başka kişi ya da gruplarla ortak kılınmasını sağlayan bir süreç olarak ele alır. Bu tanım, iletişimin bilgi ve becerilerin paylaşımı üzerindeki rolüne dikkat çeker (Dursun, 2010).

Berelson ve Steiner, iletişimi ‘sözcüklerin, resimlerin, figürlerin ve grafiklerin semboller olarak kullanılmasıyla bilgi, düşünce, duygu ve becerilerin aktarılması süreci’ şeklinde tanımlamış ve iletişimin bir süreç olduğunu vurgulamışlardır. Bu tanım, iletişimde kullanılan sembolik araçların çeşitliliğine işaret ederken, iletişimi sadece bir aktarım mekanizması olarak değil, sürekli devam eden bir süreç olarak ele alır (Yumrutaş, 2023).

Bazı bilim insanları iletişim kavramını daha geniş bir çerçevede değerlendirerek, yalnızca yazılı ve sözlü ifadeleri değil, aynı zamanda resim, heykel, tiyatro, müzik, bale ve dans gibi insan davranışlarının tümünü iletişim süreçleri içerisinde görmüşlerdir. Bu bakış açısı, iletişimin insanın kendini ifade etme yollarıyla ne kadar çeşitli ve kapsayıcı olduğunu gösterir (Akın, 2019). Mead ise iletişimi, bir etkileşim, ilişki ve toplumsal süreç olarak değerlendirerek, biyolojik düzeydeki etkileşimlerin bile iletişim kapsamına alınabileceğini ileri sürmüştür (Boyalı ve Aktaş, 2023).

Cüceloğlu’na göre iletişim, ‘iki kişiyi ilişki içine sokan psikososyal bir süreç’ olarak tanımlanır. Bu yaklaşım, iletişimi hem kişisel hem de toplumsal bir bağlamda ele alır ve bireylerin ilişkiler kurması, sürdürmesi ve geliştirmesi üzerinde iletişimin oynadığı kritik rolü vurgular (Şahin, 2019).

Bu farklı yaklaşımlar, iletişim kavramının çok yönlü ve dinamik yapısını ortaya koymaktadır. İletişim, yalnızca bireyler arasında bilgi aktarımını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda anlam yaratma, toplumsal ilişkileri şekillendirme ve kültürel değerleri paylaşma gibi işlevlere de sahiptir. Her tanım, iletişim süreçlerini farklı bir boyutta ele alarak, bu kavramın insan yaşamındaki çok yönlü rolünü daha iyi anlamamıza katkı sağlar (Demir, 2024).

3.2. İletişim ve Dil

İletişimin işleyebilmesi ve bireyler arasındaki anlam alışverişinin sağlanabilmesi için temel bir unsura ihtiyaç duyulur (Yatkın ve Yatkın, 2006). Bu unsur, insanların çevreleriyle ilişki kurmasını, etkileşim içinde olmasını ve toplumsal yaşamın bir parçası haline gelmesini

mümkün kılan dildir. İnsanların toplumsal bir çevrede varlık göstermesi ve bu çevrede anlamlı bir şekilde iletişim kurabilmesi, dilin sunduğu imkânlarla gerçekleşir (Zeyrek, 2021).

Dil, toplumsal bağlamda iletişim kurma ve bireylerin birbirini anlamasını sağlayan bir araçtır. İnsanların bir arada yaşayıp anlaşabilmesi, düşünce ve duygularını paylaşabilmesi, dilin bu işlevi ile doğrudan ilişkilidir. İletişim süreçlerinin düzenli bir şekilde işlemesi, bireylerin dil aracılığıyla ortak bir anlam dünyası oluşturmalarını gerektirir. Dil, yalnızca bir ifade aracı değil, toplumsal düzenin sürdürülebilirliği için temel bir unsurdur (Günday ve Aycan, 2018).

Toplum içindeki bireylerin anlamlı bir bağ kurabilmesi, dilin iletişim işlevini etkili bir şekilde yerine getirmesiyle mümkün olur. Bu süreçte dil, bireylerin yalnızca kendilerini ifade etmesini değil, aynı zamanda başkalarıyla ilişki kurarak sosyal bir varlık olarak kimlik kazanmalarını sağlar. Toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi ve bireylerin topluma entegre olması, dilin bu etkileşim sağlayıcı işleviyle mümkün hale gelir (Zeyrek, 2021).

Dilin iletişimdeki merkezi rolü, bireyler arasındaki etkileşimin temelini oluşturur. İletişim süreçleri, dilin sunduğu anlam yaratma ve paylaşma mekanizmaları sayesinde işlerlik kazanır. Dilin bu bağlamdaki önemi, toplumsal yaşamın devamlılığını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bireyler arasındaki etkileşimleri yapılandırır. Bu nedenle, dil ve iletişim, toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından birbirinden ayrı düşünülemez (Ateş ve Aytekin, 2020).

İnsanların kullandığı dil, toplumun kimliğini ve kültürünü yansıtan semboller ve işaretlerden oluşan bir sistemdir. Bu semboller, bir toplumun bireyleri için ortak bir anlam taşımalı ve toplumsal bir anlayışı mümkün kılmalıdır. Toplumu oluşturan bireylerin olay, bilgi, değer ve kavramları ortak bir şekilde kavrayabilmesi, bu unsurların kelime ve kavramlar aracılığıyla soyutlanarak sembolleştirilmesine bağlıdır. Bu süreç, toplumsal iletişim ve anlaşmanın temel taşlarından birini oluşturur (İşisağ, 2008).

Dil, bireyler arasında anlam birliği sağladığı ölçüde iletişim işlevini yerine getirebilir. Ortak bir anlamda kullanılan bir dilin yokluğu, bireyler arasındaki iletişimi zorlaştırabilir ve hatta imkânsız hale getirebilir. Bu nedenle, dil, yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal bağların kurulmasında kritik bir işlev üstlenen bir sistem olarak değerlendirilir. Aksan'ın tanımıyla, dil; düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak kurallar aracılığıyla aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistemdir (Aktaş, 2004).

Toplum içindeki bireylerin birbirlerini anlaması, yalnızca bir dilin varlığına değil, aynı zamanda bu dilin ortak olarak tanınmasına ve kullanılmasına bağlıdır. Ortak bir dil, bireyler

arasındaki iletişimde bir köprü işlevi görür ve toplumsal bütünleşmeyi mümkün kılar. İnsanların kullandığı dilin, bireyler tarafından aynı anlam çerçevesinde paylaşılması, toplum içindeki etkileşim ve uyumun temelini oluşturur (Aktaş, 2005).

Dil, yalnızca bir ifade aracı değil, aynı zamanda bir toplumun kültürel kimliğini ve değerlerini taşıyan bir yapı olarak da değerlendirilir. Bu bağlamda, dilin ortak bir anlayışa dayalı olması, bireylerin toplumsal hayatın bir parçası haline gelmesinde ve iletişim süreçlerinin etkili bir şekilde işleminde belirleyici bir rol oynar. Duygu, düşünce ve bilgilerin anlamlı bir şekilde aktarılabilmesi, bu ortak anlam birliğinin varlığına bağlıdır (Ateş ve Aytekin, 2020).

3.2.1. İletişim türleri ile dil ilişkisi

İletişim sürecinin işleyişini anlamak için, kullanılan dilin türlerine ve bu türlerin iletişimdeki rolüne odaklanmak önemlidir. Dil, iletişimde kullanılan birincil araç olmakla birlikte, sadece sözlü ya da yazılı sembollerle sınırlı olmayan çok yönlü bir yapıya sahiptir. İnsanların dil vasıtasıyla iletişim kurması, semboller aracılığıyla gerçekleşir ve bu semboller, çeşitli kavramları, nesneleri ve olayları temsil eden uyaranlar olarak işlev görür (Çaylı ve Göçer, 2021).

Dil, sembollerden oluşan bir sistemdir. Bu semboller kelime, rakam ve diğer sözlü ya da yazılı işaretlerden meydana gelir. Dil, somut varlıklar ve soyut kavramların karşılığı olan bir simgeler dizgesidir. Bu semboller, bireylerde bir etki yaratarak anlam oluşturmayı sağlar ve dilin temel işlevi olan iletişimi mümkün kılar. İnsanların dil aracılığıyla anlam iletmesi, bu sembollerin farklı birleşimlerle bir araya getirilmesiyle gerçekleşir. Sözlü semboller, ses titreşimlerinden oluşan konuşma dili aracılığıyla; yazılı semboller ise harflerden, kelimelerden ve görsel araçlardan meydana gelir (Karadüz ve Yıldırım, 2011).

Konuşma dili, iletişimde en yaygın kullanılan sistemlerden biri olarak, bireylerin sesli sembollerle anlam yaratmasını sağlar. Seslerden oluşan bu sistem, anlık ve doğrudan bir iletişim biçimidir. Yazı dili ise daha kalıcı bir yapıya sahiptir ve kelimeler, rakamlar, resimler, haritalar ya da karikatürler gibi görsel unsurları içerir. Yazılı semboller, bireyler arasında zaman ve mekân sınırlarını aşarak iletişim kurmayı mümkün kılar (Çetinel, 2019).

Dil, yalnızca sözlü ve yazılı sembollerden ibaret değildir. İletişim sürecinde sözsüz dilin de önemli bir rolü vardır. İnsanlar, beden dili, yüz ifadeleri, jestler ve duruş gibi sözsüz iletişim araçlarıyla mesajlarını ifade eder ve anlam yaratır. Bu sözsüz semboller, iletişimin sözlü ve yazılı unsurlarını destekler ve iletişim sürecinin etkinliğini artırır. Beden dilinin iletişimdeki

rolü, bireylerin duygularını ve düşüncelerini ifade etmelerinde önemli bir araç olarak öne çıkar (Bayraktar, 2019).

Dil ve sembollerin çeşitliliği, iletişim süreçlerinin karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü yansıtır. Yazılı, sözlü ve sözsüz unsurların bir araya gelmesi, bireyler ve gruplar arasında anlamlı bir iletişim kurulmasını sağlar. Bu çok yönlü yapı, dilin insanlar arasındaki iletişimi sürdürmekte ve toplumsal bağları güçlendirmekte ne kadar kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koyar (Demir ve Soncu, 2024).

Kişilerarası iletişim, genel olarak sözlü ve sözsüz iletişim olmak üzere iki temel kategoriye ayrılmaktadır. Bu ayrım, iletişim süreçlerinin anlaşılmasında ve açıklanmasında temel bir çerçeve sunar. Sözlü iletişim ise kendi içinde ‘dil’ ve ‘dil ötesi’ iletişim olarak iki alt başlıkta incelenmektedir. Dille iletişim, bireylerin konuşma ve yazışma yoluyla birbirleriyle bilgi, düşünce ve duygularını paylaşmalarını ifade eder (Karabulut ve Uygun, 2024).

Dil ötesi iletişim, sesin niteliği ve kullanım biçimleri üzerine odaklanır. Ses tonu, konuşma hızı, şiddet, vurgulanan kelimeler ve duraklama gibi unsurlar dil ötesi iletişimi oluşturur. Bu bağlamda, dille iletişim, bireylerin ‘ne söyledikleri’ üzerine yoğunlaşırken, dil ötesi iletişim ‘nasıl söyledikleri’ üzerinde durur. Dökmen, bu iki boyutun birlikte değerlendirildiğinde iletişim sürecini daha etkili bir şekilde anlamamıza olanak sağladığını belirtir (Arslan ve Bardakçı, 2020).

Sözsüz iletişim, bireylerin sözel ifadelerden bağımsız olarak beden dili, yüz ifadeleri, jestler ve mimiklerle gerçekleştirdiği iletişim biçimidir. Bu tür iletişimde, bireylerin söylediklerinden çok, yaptıkları önem kazanır. Sözsüz iletişim, dille ve dil ötesi iletişimle bir araya geldiğinde iletişim sürecine zenginlik ve derinlik kazandırır (Karabulut ve Uygun, 2024).

Araştırmacılar arasında dil ötesi iletişimin hangi kategoriye dahil edileceği konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar, dil ötesi iletişimi sözlü iletişimin bir alt başlığı olarak ele alırken, diğerleri bunu sözsüz iletişimin bir parçası olarak görmektedir. Dökmen, bu farklı yaklaşımların iletişim çalışmalarındaki çeşitli perspektifleri ve yöntemleri yansıttığını ifade eder. Bu ayrımlar, iletişim sürecindeki farklı unsurların işlevlerini anlamada ve açıklamada önemli bir araç sunar (Koç, vd., 2015).

Dille, dil ötesi ve sözsüz iletişim unsurlarının birlikte değerlendirilmesi, kişilerarası iletişim süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunur. Bu unsurlar, bireylerin duygu ve düşüncelerini ifade etme biçimlerini ve karşılıklı etkileşim süreçlerini şekillendirir. İletişimin

bu çok boyutlu yapısı, bireyler arasındaki anlam aktarımının ve ilişkilerin dinamik bir şekilde sürdürülmesini sağlar (Koçyiğit, 2016).

Dil, yalnızca konuşma dili olarak ele alınmamalı ve iletişim süreçleri, yalnızca sözlü ifadelerle sınırlı düşünülmemelidir. İletişim sürecinde, sözlü iletişimin yanı sıra sözsüz iletişim de önemli bir rol oynar ve bu iki tür iletişim, bireyler arasındaki anlam paylaşımının ve etkileşimin tamamlayıcı unsurlarıdır. Sözlü ve sözsüz iletişimin farklı işlevlerini anlamak, iletişim süreçlerini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmemizi sağlar (Koç, vd., 2015).

Sözlü iletişim, bireylerin düşünce, bilgi ve duygularını dil aracılığıyla ifade etmelerini içerir. Bu tür iletişim, konuşma ve yazı gibi dilin yapı taşları üzerinden anlam aktarımı sağlar. Sözlü iletişimde kullanılan kelimeler, anlamlı bir mesaj oluştururken, dilbilgisi kuralları, cümle yapıları ve kelime seçimleri anlamın doğru bir şekilde iletilmesinde kritik bir rol oynar. Ancak, sözlü iletişim sadece ne söylendiğiyle değil, aynı zamanda nasıl söylendiğiyle de ilgilidir. Bu noktada dil ötesi unsurlar, yani ses tonu, hız, vurgu ve duraklamalar devreye girerek mesajın duygusal ve anlam boyutunu şekillendirir (Koçyiğit, 2016).

Sözsüz iletişim ise, bireylerin beden dili, yüz ifadeleri, jestler, mimikler ve fiziksel duruş gibi sözlü olmayan araçlarla mesajlarını iletmelerini kapsar. Bu tür iletişim, sözel ifadelerin eksik kaldığı ya da desteklenmesi gerektiği durumlarda devreye girer. Sözsüz iletişim, bireylerin duygusal durumlarını, niyetlerini ve tutumlarını ifade etmede güçlü bir araçtır. Bir gülümseme ya da göz teması, çoğu zaman kelimelerden daha etkili bir mesaj iletebilir. Ayrıca, sözsüz iletişim, kültürel bağlamda farklı anlamlar taşıyabilir ve bu nedenle, etkili bir iletişim için kültürel farkındalık önemlidir (Karabulut ve Uygun, 2024).

Sözlü ve sözsüz iletişim, iletişim sürecinde birbirini tamamlayan unsurlar olarak çalışır. Sözlü iletişim, genellikle bilgilendirici ve açık bir mesaj iletmek için kullanılırken, sözsüz iletişim, mesajın duygusal boyutunu ve bağlamını güçlendirir. Bu iki tür iletişim arasındaki uyum, bireyler arasındaki anlam paylaşımının etkinliğini artırır. Olumlu bir sözlü mesaj, destekleyici bir beden dili ile birleştiğinde daha etkili hale gelirken, sözlü mesajla çelişen bir sözsüz ifade, iletişimde kafa karışıklığına yol açabilir (Karabulut ve Uygun, 2024).

İletişim süreçlerinde, sözlü ve sözsüz unsurların bir arada ele alınması, anlamın daha eksiksiz bir şekilde aktarılmasını sağlar. Bu iki iletişim türünün karşılıklı etkileşimi, bireylerin daha derin bir bağ kurmasına ve ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunur. İletişim sürecinin bu çok boyutlu yapısı, bireylerin sosyal etkileşimlerinde başarılı olmaları için temel bir anlayış sunar (Koçyiğit, 2016).

Sözlü iletişim, insanoğlunun en çok kullandığı ve en gelişmiş temel iletişim araçlarından biridir. Toplum içerisinde yaşayan bireyler, genellikle konuşma yoluyla, yani sesli semboller olan kelimeler aracılığıyla bilgi, duygu, düşünce ve isteklerini ifade eder ve çevrelerini uyarır. Bu iletişim biçimi, bir mesajı aktarmanın en kolay ve en anlaşılır yollarından biri olarak kabul edilir (Gönenç, 2007). Bununla birlikte, iletişim yalnızca kelimelere dayalı bir süreç değildir. İnsanlar arasındaki etkileşimde, beden dili, yüz ifadeleri, jestler ve ses tonlamaları gibi sözsüz mesajlar önemli bir yer tutar. İletişim sürecinde, sözsüz iletişim sıklıkla sözlü iletişimden daha fazla kullanılmakta ve mesajın büyük bir kısmı sözsüz unsurlarla iletilmektedir. Sesin yükselip alçalması, yüz ifadeleri gibi unsurlar, mesajın duygusal ve bağlamsal anlamını güçlendirir ve kelimelerin yetersiz kaldığı durumlarda iletişimi destekler (Demir, 2018).

Sözlü iletişim, bilgi ve anlam taşıma kapasitesi açısından sınırlı olabilir. Kelimeler, iletişim sürecinde tek başına yeterli olmadığı için insanlar, sözsüz iletişim unsurlarını devreye sokar. Beden dili, jestler ve yüz ifadeleri, mesajın tam anlamıyla iletilmesinde kritik bir rol oynar. Bu durum, insanoğlunun konuşmayı öğrenmiş olsa da, temelde sözsüz iletişim kuran bir varlık olmasından kaynaklanır. Sözsüz iletişim, insanın evrimsel gelişiminde ilk kullanılan anlatım biçimi olarak, iletişimde vazgeçilmez bir yere sahiptir (Gümrükçüoğlu, 2013).

Beden dili, jestler ve mimiklerin yanı sıra, iletişimde sesin tonlaması, vurgu ve duraklama gibi unsurlar da mesajın doğru anlaşılmasını sağlar. İnsanlar, kelimelere olan güvenin sınırlılığını sözsüz iletişimle telafi eder ve bu iki iletişim biçimini bir arada kullanarak anlamlı bir etkileşim oluşturur. Bu durum, iletişimin yalnızca kelimelerden ibaret olmadığını, çok yönlü ve dinamik bir yapı taşıdığını gösterir (Atak, 2005).

İnsanlar arasındaki iletişimde, sözlü ve sözsüz unsurların birbirini tamamlaması, mesajların doğru bir şekilde iletilmesi ve anlaşılmasını sağlar. Sözsüz iletişim, sözlü iletişimle bir araya gelerek, bireylerin daha etkili ve derin bir bağ kurmasını mümkün kılar. Bu dinamik yapı, iletişimin insan yaşamındaki temel işlevlerinden biri olduğunu bir kez daha vurgular (Gönenç, 2007).

Mehrabian'ın beden dili, ses tonu ve sözcüklerin iletişim üzerindeki etkisini değerlendirdiği araştırma, beden dilinin iletişimde %55, sesin %38 ve sözcüklerin yalnızca %7 oranında etkili olduğunu ortaya koymuştur. Benzer bir çalışma yürüten Cooper ise beden dilinin %60, sesin %30 ve sözcüklerin %10 oranında etkili olduğunu tespit etmiştir. Bu bulgular, iletişimde sözsüz unsurların baskınlığını ve sözlü iletişimde kullanılan sözcüklerin sınırlı etkisini açıkça göstermektedir (Akgül, 2014).

İletişimde, sözcükler çoğunlukla mesajın içeriğini oluştururken, beden dili ve ses tonu mesajın duygu ve bağlam boyutlarını taşır. İnsanlar arasındaki etkileşimlerde, ne söylendiğinden çok, söylenenlerin nasıl ifade edildiğine ve hangi davranışlarla desteklendiğine odaklanılır. Bu durum, iletişimin etkili olmasında sözsüz unsurların ne kadar kritik bir rol oynadığını kanıtlar niteliktedir (Kahraman ve Alemdar, 2021).

Günlük yaşamda, beden dili ve ses tonunun mesajları zenginleştirdiği ve duygusal yönleri aktardığı gözlemlenir. Jestler, mimikler, yüz ifadeleri ve duruş gibi unsurlar, iletişimde mesajların doğru bir şekilde iletilmesini destekler. Araştırmalar, bu unsurların bireylerin duygu ve düşüncelerini karşı tarafa aktarmadaki baskınlığını göstermektedir. Bu durum, sözsüz iletişimin yalnızca bir tamamlayıcı araç olmadığını, aynı zamanda iletişim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ortaya koyar (Özden, 2023).

Sözsüz unsurlar, iletişimin çok boyutlu yapısını anlamak için önemli bir ipucu sunar. Bireyler arasındaki etkileşimlerde, sözcükler tek başına yeterli olmadığı için, beden dili ve ses tonu gibi sözsüz iletişim unsurları devreye girerek anlamın aktarılmasına katkıda bulunur. İletişim sürecinin başarısı, yalnızca ne söylendiğiyle değil, bu sözlerin nasıl ve hangi bağlamda sunulduğuyula da ilişkilidir (Arabacı ve Ömeroğlu, 2016).

Miller, sözsüz iletişimin insanlar tarafından tercih edilme nedenlerini bir dizi başlık altında açıklamaktadır. İlk olarak, sözcüklerin sınırlılığından dolayı sözsüz iletişim bir tamamlayıcı rol üstlenir. Sözcükler, her zaman duygu ve düşünceleri tam olarak ifade edemeyebilir ve bu durum sözsüz işaretlerin devreye girmesini gerektirir. Beden dili, yüz ifadeleri ve diğer sözsüz unsurlar, sözcüklerin yetersiz kaldığı durumlarda anlamın tamamlanmasına yardımcı olur (Özdemir, vd., 2019).

Sözsüz işaretlerin güçlü etkisi, bu iletişim biçiminin bir diğer önemli tercih nedenidir. Beden dili, mimikler ve jestler, mesajın duygusal boyutunu etkili bir şekilde yansıtabilir ve bu da iletişimin daha güçlü ve anlamlı bir hale gelmesini sağlar. Özellikle yüz ifadeleri ve göz teması gibi unsurlar, mesajın duygusal yönünü vurgular (Özden, 2023).

Sözsüz mesajların genellikle daha inanılır ve güvenilir olarak algılanması, bu iletişim biçimini diğerlerine göre daha avantajlı kılar. İnsanlar, sözsüz işaretleri genellikle içgüdüsel olarak değerlendirir ve bunları sözel mesajlara kıyasla daha samimi bulur. Bu özellik, sözsüz iletişimin güvenilir bir araç olarak görülmesine neden olur (Özdemir, vd., 2019).

Duyguların ifade edilmesindeki kolaylık, sözsüz iletişimin bir başka tercih sebebidir. Özellikle karmaşık ya da açıklanması zor duygular, sözsüz işaretlerle daha etkili bir şekilde iletebilir.

Bu durum, sözsüz iletişimi, özellikle duygusal yoğunluğun yüksek olduğu durumlarda vazgeçilmez bir araç haline getirir (Somuncuoğlu, 2005).

Karmaşık mesajların iletilmesinde ek bir kanala olan ihtiyaç, sözsüz iletişimin tamamlayıcı bir rol üstlenmesine olanak tanır. Sözel mesajlarla birlikte kullanılan sözsüz işaretler, mesajın daha açık ve anlaşılır olmasını sağlar. Bu durum, iletişim sürecinin çok boyutlu yapısını destekler ve bireyler arasındaki anlam paylaşımını güçlendirir (Kılıç, vd., 2021).

Miller'in bu tespitleri, sözsüz iletişimin iletişim süreçlerinde neden bu kadar önemli bir yere sahip olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Sözsüz işaretler, sadece sözel mesajların desteklenmesi için değil, aynı zamanda duyguların, güvenin ve samimiyetin ifade edilmesi için de etkili bir araç olarak işlev görmektedir (Özdemir, vd., 2019).

İletişimin temel türlerinin sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayrıldığı, Watzlawick, Beavin ve Jackson tarafından ortaya konulan beş temel iletişim varsayımından biridir. Bu varsayıma göre mesajlar düşünsel ve duygusal olmak üzere iki farklı boyutta ele alınır. Sözlü mesajlar, yazılı ya da konuşulan kelimelerle ifade edilir ve genellikle gramer kurallarına dayanarak mantıksal analizlere olanak tanır. Buna karşılık, sözsüz mesajlar, yüz ifadeleri ve beden dili gibi öğelerle iletilir; bu tür mesajların ne belirli bir gramer yapısı ne de mantıksal bir analizi mümkündür (Bulduklu, 2010).

Sözlü mesajlar, içeriğe dayalı iletişimde, yani bilgi ve düşüncelerin aktarımında daha etkili bir araçtır. Buna karşın, sözsüz mesajlar, bireyler arasındaki tutumların, ilişkilerin ve duyguların ifade edilmesinde üstünlük sağlar (Özden, 2023). Dil, güçlü bir iletişim aracı olmasına rağmen, insan ilişkilerinde tek başına etkili olamayıp daha basit ve yetersiz kalabilir. İnsanlar arasındaki duygusal bağlar, genellikle sözsüz iletişim yoluyla daha derin ve etkili bir şekilde ifade edilir (Alav, 2020).

İki sevgili arasındaki ilişki örneği, bu durumu açıkça göstermektedir. Sevginin, bakışlar, dokunuşlar ve diğer sözsüz ifadelerle aktarılması, kelimelerle yapılan ifadelerden çok daha güçlü ve doğrudan bir etki yaratır. Sözsüz iletişim, duyguların samimi ve doğal bir şekilde ifade edilmesine olanak tanırken, sözlü iletişim, bu tür derin duyguların aktarımında sınırlı kalabilir. Bu durum, sözlü iletişimin zihinsel ve mantıksal mesajları, sözsüz iletişimin ise duygusal ve ilişkisel mesajları iletmede daha etkili olduğunu gösterir (Deckard, 2017).

Watzlawick, Beavin ve Jackson'ın varsayımı, sözlü ve sözsüz iletişim arasındaki bu işlevsel farklılıkları vurgular. Sözlü iletişim, akıl ve mantığı ifade ederken; sözsüz iletişim, bireylerin duygularını ve ilişkisel bağlarını ifade etmelerine olanak tanır. Bu iki tür iletişim, birbirini

tamamlayarak insan etkileşimlerinin çok boyutlu ve derin bir yapıya sahip olmasını sağlar (Bulduklu, 2010).

Sözlü iletişimi oluşturan sembollerden meydana gelen kelimeler, bir toplumun milli ve kültürel kimliğini yansıtan unsurlardır. Benzer şekilde, sözlü iletişimin bir parçası olan sözsüz iletişimde kullanılan beden dili, yüz ifadeleri ve jestler gibi unsurlar da kültürel bir nitelik taşır. Bu unsurlar, toplumların kültürel yapısını ve değerlerini ifade etmede önemli bir rol oynar (Küçük, vd., 2012).

Sözlü ve sözsüz iletişimde anlamların ortak bir anlayış çerçevesinde paylaşılması, iletişimin doğruluğu, etkisi ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için temel bir gerekliliktir. Sözsüz iletişimde yer alan jestler, mimikler ve beden dili gibi öğelerin, iletişim kurulan toplumda aynı anlamları ifade etmesi, bireyler arasındaki anlaşmayı kolaylaştırır ve iletişim sürecini güçlendirir. Ortak bir anlayışın olmadığı durumlarda, sözsüz unsurlar farklı şekillerde algılanabilir ve bu durum, iletişimde yanlış anlamalara veya kopukluklara neden olabilir. (Koçyiğit, 2016)

Sözsüz iletişimdeki bu kültürel boyut, toplumların kendine özgü ifade biçimlerini ve etkileşim kalıplarını yansıtır. Her toplum, sözsüz iletişim unsurlarını kendi kültürel değerleri doğrultusunda şekillendirir ve bu unsurları, bireylerin bir arada yaşamasını sağlayan ortak bir dil haline getirir. Bu durum, iletişimin kültürel bağlam içinde değerlendirildiğinde daha derin bir anlam kazandığını göstermektedir (Özden, 2023).

Sağlıklı bir iletişim süreci, yalnızca sözlü iletişimdeki kelimelerin doğru kullanılmasını değil, aynı zamanda sözsüz iletişimdeki işaretlerin de doğru anlaşılmasını gerektirir. Ortak anlam, hem sözlü hem de sözsüz iletişim unsurlarının etkili bir şekilde kullanılmasını sağlar ve bireyler arasındaki etkileşimi güçlendirir. Kültürel farklılıklar göz önünde bulundurularak, iletişimde anlam birliği sağlamak, bireyler ve toplumlar arasındaki ilişkiyi olumlu yönde etkiler (Çetin ve Sönmez, 2015).

Sözsüz iletişim, evrensel ve kültürel anlatım biçimlerini barındırır. Evrensel nitelikte olan sözsüz iletişim biçimlerine ‘temel duygular’ denir. Mutluluk, korku, üzüntü, sevinç, öfke, şaşkınlık, tiksinti ve kıskançlık gibi duygular, tüm insanlarda ortak olarak bulunur ve bu duygulara bağlı hareketler evrensel sözsüz anlatım biçimleri olarak kabul edilir (Özdemir, 2020). Bu tür anlatım biçimleri, kültür farkı gözetmeksizin dünyanın her yerinde benzer şekilde algılanır.

Evrensel olmayan, kültürel nitelikli sözsüz anlatım biçimleri ise toplumdan topluma, hatta aynı toplumun farklı kültürel bağlamlarında dahi değişiklik gösterebilir. Beden dili unsurları, farklı kültürlerde çok farklı anlamlar taşıyabilir. Türkiye, Yunanistan ve Güney İtalya'da evet anlamı, başın aşağı doğru eğilmesiyle ifade edilirken; hayır anlamı, başın yukarıya ve arkaya kaldırılmasıyla belirtilir. Bu hareket bazen kaşların yukarı kaldırılmasıyla desteklenir. Almanya ve diğer Orta Avrupa ülkelerinde ise evet anlamındaki hareket benzerken, hayır anlamı başın sağa sola sallanmasıyla ifade edilir. Bu tür farklılıklar, sözsüz iletişimin kültürel bağlamda ne kadar çeşitlilik gösterebileceğini ortaya koyar (Gün ve Yurtçu, 2022).

Sözsüz iletişimde kültürel farklılıkların doğru anlaşılması, iletişim süreçlerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi açısından kritik bir öneme sahiptir. İletişim kurulan toplumun kültürel kodlarını anlamak, sözsüz iletişim unsurlarını etkili bir şekilde kullanmayı mümkün kılar. Bu, hem bireyler hem de topluluklar arasındaki iletişimi daha etkili ve anlamlı hale getirir (Gücüyeter, 2012).

Kültürel farklılıkların iletişim üzerindeki etkisi daha ayrıntılı bir şekilde ele alınabilir. Ancak burada vurgulanması gereken nokta, sözsüz iletişim biçimlerinin toplumun kültürel yapısıyla yakından ilişkili olduğudur (Doğan, 2020). İletişimde sağlıklı bir anlam paylaşımı sağlamak için bu farkındalığın dikkate alınması gerekir.

3.2.2. İletişim modelleri

İletişim sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi, temel öğelerin işlevlerinin ve bu öğelerin iletişim üzerindeki etkilerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesiyle mümkündür. İletişim süreci, birbiriyle bağlantılı ve birbirini tamamlayan öğelerden oluşur. Her öğenin kendine özgü bir rolü vardır ve bu rollerin doğru anlaşılması, sağlıklı bir iletişimin temelini oluşturur. Bu bağlamda, iletişim modelindeki öğelerin işlevlerini ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken noktaları ele almak gerekir (Işık, 2016).

İletişim süreci, çeşitli kaynaklarda en temel haliyle şu şekilde açıklanmaktadır:

Kaynak (Gönderici): İletişim sürecini başlatan ve bir mesajı alıcıya aktarma amacı taşıyan öğeye 'kaynak' adı verilir. Kaynak, zihinsel süreçlerinde mevcut olan bilgi, fikir, duygu ve düşünceleri kelime, rakam, şekil, işaret, hareket ya da diğer sembollere dönüştürerek bir mesaj oluşturur. Bu mesajın alıcı tarafından anlaşılabilmesi için düzenlenmesi ve alıcıya uygun bir biçimde sunulması gerekir. Bu sürece 'kodlama' adı verilir (Küçük, vd., 2012). Kodlama, mesajın içeriğinin anlam taşıyan sembollere dönüştürülmesi işlemidir ve insan dili, bu semboller dizisinin bir örneğidir.

Kodlama işlemi sırasında kaynağın alıcıyı dikkate alarak mesajı hazırlaması büyük önem taşır. Mesajın doğru algılanması ve etkili bir iletişim süreci için kaynak, şu noktalara dikkat etmelidir:

1. **Alıcının Düzeyine Uygunluk:** Mesaj, alıcının bilgi düzeyine, diline ve kültürel altyapısına uygun bir şekilde hazırlanmalıdır. Alıcının anlayamayacağı ya da yanlış yorumlayacağı karmaşık ifadelerden kaçınılmalıdır.
2. **Mesajın Netliği:** Kodlama sırasında kullanılan semboller, mesajın açık ve net bir şekilde anlaşılmasını sağlamalıdır. Belirsiz ifadeler ya da yanlış semboller, iletişimde kopukluklara neden olabilir.
3. **Dil ve Bağlam Uyumu:** Mesaj, iletişim bağlamına uygun bir dil ve üslupta kodlanmalıdır. Resmi bir ortamda kullanılacak dil ile kişisel bir konuşmada kullanılan dil farklılık gösterebilir ve bu bağlam farkları dikkate alınmalıdır.
4. **Mesajın Amaca Uygunluğu:** Kodlama işlemi sırasında mesajın amacı net bir şekilde belirlenmeli ve içerik bu amaca hizmet edecek şekilde oluşturulmalıdır. Hedeflenen etkiyi yaratmak için mesajın içeriği ve tonu dikkatle seçilmelidir.
5. **Sözlü ve Sözsüz Unsurların Dengesi:** Kodlama sürecinde sözlü iletişim öğelerinin yanı sıra sözsüz unsurlar da dikkate alınmalıdır. Jestler, mimikler, ses tonu gibi sözsüz işaretler, mesajın etkisini artırabilir ve anlamını pekiştirebilir.
6. **Gürültüye Karşı Hazırlıklı Olmak:** Mesajın kodlanması sırasında olası fiziksel ya da psikolojik gürültülerin etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tür parazitler mesajın alıcıya doğru bir şekilde ulaşmasını engelleyebilir.

Kaynak, bu faktörlere dikkat ederek kodlama işlemini gerçekleştirirse, iletişim sürecinin etkili ve başarılı olmasını sağlayabilir. Kodlama sırasında yapılan hatalar, mesajın yanlış anlaşılmasına ya da iletişimde aksamalara neden olabilir. Bu nedenle, kodlama süreci, iletişimde kritik bir öneme sahiptir.

Mesaj: Mesaj, iletişim sürecinin temel unsurlarından biri olup, bir veya birden fazla kişinin bilişsel, duygusal ya da psikomotor davranışlarında değişiklik yaratmak amacıyla düzenlenen işaretler bütünü olarak tanımlanabilir. Başka bir ifadeyle, mesaj, kaynağın alıcıyla paylaşmak istediği duygu, düşünce ve tutumları temsil eden semboller dizisidir. Mesaj, kaynak tarafından kodlanan ve alıcı tarafından çözümlenen bir bilgi, fikir ya da duyguyu ifade eder. Aynı zamanda, kaynağın iletişim sürecindeki hedeflerini ve beklentilerini taşıyan bir araçtır (Küçük, vd., 2012).

Mesajın etkili bir şekilde iletilmesi, iletişim sürecinin başarısını doğrudan etkiler. Kaynağın iletmek istediği niyet ve amaçlar, mesajın içeriği aracılığıyla alıcıya aktarılır. Bu nedenle mesaj, yalnızca iletişim sürecinin bir parçası değil, aynı zamanda sürecin amacını temsil eden kritik bir öğedir.

Bir mesajın başarılı olabilmesi için net, anlaşılır ve alıcının anlayabileceği bir biçimde hazırlanması gerekir. Sembol ve işaretlerin alıcı tarafından doğru bir şekilde çözümlenebilmesi, mesajın etkili bir şekilde iletilmesini ve anlaşıldığını gösterir. Aksi takdirde, mesajın yanlış anlaşılması, iletişimde kopukluklara ve hedeflenen amaca ulaşamamasına neden olabilir.

Mesaj, hem kaynağın niyetini hem de alıcının algılama ve anlamlandırma sürecini etkiler. Bu nedenle mesajın içeriği, kullanılan semboller ve iletildiği bağlam, iletişim sürecinin başarısını doğrudan belirler. Mesajın iletişim sürecindeki bu merkezi rolü, onu diğer öğelerle birlikte iletişimde vazgeçilmez bir unsur haline getirir.

Kanal: Kanal, kaynağın düzenlediği ve kodladığı mesajları alıcıya taşıyan araç, yöntem ve tekniklerden oluşur. Mesajın etkili bir şekilde iletilmesi, kullanılan kanalın özelliklerine ve bu kanalın iletişim sürecine uygunluğuna bağlıdır. Yüz yüze iletişim, yazılı belgeler, telefon görüşmeleri, dijital platformlar, radyo ve televizyon gibi çeşitli araçlar, iletişim kanalları olarak görev yapar (Küçük, vd., 2012). Kanal seçimi, mesajın niteliğine, hedef kitleye ve iletişim bağlamına uygun şekilde yapılmalıdır.

Kanalın işlevselliği, mesajın hedef kitleye eksiksiz ve doğru bir şekilde ulaşmasını sağlar. İletişimde kanalın açık olması, yani herhangi bir engelleyici unsurdan arındırılmış olması büyük önem taşır. Teknik aksaklıklar, dış müdahaleler, anlam karmaşası veya dikkat dağıtıcı unsurlar gibi durumlar, mesajın etkisini zayıflatarak iletişim sürecini sekteye uğratabilir (Kasar, 2020). Bu tür istenmeyen durumlar, iletişimde ‘gürültü’ olarak adlandırılır ve mesajın alıcı tarafından doğru bir şekilde algılanmasını zorlaştırır.

Mesajın anlamını ve etkisini artırmak için kanal seçimi stratejik bir şekilde yapılmalıdır. Örneğin, karmaşık ve detaylı bir bilginin iletilmesinde yazılı bir doküman tercih edilebilirken, acil durumlar için sözlü ve hızlı bir kanal daha uygun olabilir (Kasar, 2020). Kanalın niteliği, mesajın hedefe ulaşma hızını, doğruluğunu ve anlaşılabilirliğini doğrudan etkiler.

Kanalın etkili bir şekilde kullanılması, iletişim sürecinin başarısını artırır. Kullanılan araç ve yöntemlerin uygunluğu, mesajın kodlama ve çözümleme aşamalarında ortaya çıkan olası yanlış anlamaları en aza indirir (Mert, 2019). Ayrıca, kullanılan kanalın hem kaynağın hem de alıcının ihtiyaçlarına ve iletişim bağlamına uygun olması, sürecin etkinliğini güçlendirir.

Bu açıdan bakıldığında, kanal, iletişim sürecinde hem fiziksel hem de anlam taşıyıcı bir rol üstlenir. İletişimin etkili olabilmesi için kullanılan kanalın uygunluğu, güvenilirliği ve gürültüden arındırılmış olması gereklidir. Bu unsurların dikkate alınması, iletişim sürecini daha verimli ve etkili bir hale getirir.

Alıcı (Hedef Kitle): Alıcı, iletişim sürecinde kaynağın gönderdiği mesajları alan ve bu mesajlara hedef olan kişidir (Mert, 2019). İletişimin gerçekleşebilmesi için kaynağın ve alıcının varlığı zorunludur. Alıcının temel görevi, kaynağın niyetine uygun mesajları alarak bir tepki ya da davranışla yanıt vermektir. Bu nedenle, alıcı iletişim sürecinde kaynağın gönderdiği mesajları anlamlandırmak ve buna uygun bir tepki üretmekle yükümlüdür (Vatansever Bayraktar, 2015).

Etkili ve doğru iletişim için alıcı, kaynak kadar etkin bir role sahip olmalıdır. Alıcı, iletişim sürecinde yalnızca mesajı alan değil, aynı zamanda dönüt yoluyla mesaj üreten bir katılımcı haline gelir. Bu nedenle, alıcı bir mesaj gönderdiğinde kaynak rolünü üstlenir ve bu durumda kaynak için geçerli olan tüm hususlar alıcı için de geçerli hale gelir (Tengilimoğlu ve Öztürk, 2004).

Alıcı açısından en kritik nokta, kaynağın gönderdiği mesajları doğru bir şekilde algılayarak amaca uygun bir tepki ya da davranış geliştirmesidir. İletişim sürecinin başarıya ulaşması, alıcının mesajı çözümleyerek elde ettiği bilgi, fikir, duygu ve kanaatlerin kaynağın iletmek istediği anlamla örtüşmesine bağlıdır. Eğer mesajın kaynaktaki ve alıcıdaki anlamı aynı değilse, iletişimde yanlış anlamalar ve kopukluklar meydana gelebilir (Yatkın ve Yatkın, 2006).

Alıcının iletişim sürecinde yalnızca mesajı doğru anlaması yeterli değildir. Gönderilen mesaj, genellikle bir tepki ya da davranış bekler ve bu nedenle alıcının mesajın içeriğine uygun bir yanıt vermesi gereklidir (Melanlıoğlu ve Karakuş Tayşi, 2013). Mesajın anlamını doğru bir şekilde kavramak ve buna uygun davranış göstermek, etkili iletişim için temel koşullardandır.

İletişim sürecinde alıcının, kaynağın niyetini doğru anlaması ve mesajın kodlamasını çözerek buna uygun bir davranış sergilemesi, iletişimin etkili ve başarılı olmasını sağlar. Bu süreçte her iki tarafın da karşılıklı olarak mesajları doğru anlaması ve yanıt vermesi, iletişim sürecinin başarısı açısından büyük önem taşır (Bayraktar, 2019). Alıcı, yalnızca pasif bir rol oynamaz, aynı zamanda iletişimde aktif bir katılımcıdır ve sürecin başarısında belirleyici bir unsurdur (Uztuğ, 2003).

Geri Bildirim: Geri bildirim, iletişim sürecinde kaynağın alıcıya ilettiği mesajlara karşılık olarak alıcının verdiği olumlu ya da olumsuz tepkilerdir. İngilizce ‘feedback’ teriminin karşılığı

olan bu kavram, iletişimin niteliği ve yönü hakkında bilgi sağlar (Kasar, 2020). Kaynağın, alıcının mesajı alıp almadığını, anlaşılıp anlaşılmadığını veya ne ölçüde anlaşıldığını öğrenmesi ancak geri bildirim yoluyla mümkündür. Bu bağlamda, geri bildirim iletişim sürecinin tamamlanması ve etkili bir şekilde işlemesi açısından kritik bir unsurdur (Ekici, 2020).

Geri bildirim, iletişimin çift yönlü bir süreç olduğunu vurgular ve sürecin etkinliğini ölçmek için önemli bir araçtır. Kaynak, alıcının mesajı nasıl algıladığını ve bu algının beklenen tepkiyle örtüşüp örtüşmediğini geri bildirim sayesinde değerlendirir. Alıcının verdiği tepkiler, kaynağın mesajını tekrar düzenlemesine ya da iletişim stratejisini değiştirmesine olanak tanır. Bu şekilde, iletişim dinamik bir süreç olarak işler (Artan ve Kumbasar, 2017).

Etkili bir geri bildirim süreci, mesajın anlaşılabilirliğini ve iletişimin başarısını artırır. Alıcının açık, doğru ve zamanında geri bildirimde bulunması, kaynağın mesajın hedefine ulaşp ulaşmadığını anlamasına yardımcı olur. Eksik veya yanlış bir geri bildirim ise iletişim sürecinde aksamalara yol açabilir. Bu nedenle, geri bildirimdeki netlik ve doğruluk, iletişim sürecinin genel kalitesini belirleyen unsurlar arasında yer alır (Koçyiğit, 2016).

Geri bildirimin iletişimdeki yeri, sadece mesajın anlaşılıp anlaşılmadığını göstermekle sınırlı değildir. Aynı zamanda iletişimdeki tarafların birbirleriyle uyumunu, anlaşmalarını ve karşılıklı etkileşimlerini de güçlendirir (Aşkar, 2011). Bu nedenle, geri bildirim, etkili iletişimin temel taşlarından biri olarak değerlendirilir. İletişim sürecinin başarıya ulaşabilmesi için taraflar arasında sürekli bir geri bildirim mekanizmasının bulunması gerekir. Bu mekanizma, iletişim sürecinin akışını düzenler ve olası yanlış anlamaları en aza indirir.

Gürültü (Parazit): İletişim sürecinde mesajın iletilmesini ya da anlaşılmasını engelleyebilecek her türlü dış ya da iç etkidir. Fiziksel sesler, teknik aksaklıklar, dikkat dağınıklığı ya da kültürel farklılıklar gibi faktörler iletişim sürecini olumsuz etkileyebilir (Küçük, vd., 2012).

3.3. Kültürlerarası İletişim ve Çokkültürlülük

Modern toplumların ve kültürlerin saf ve homojen bir yapıya sahip olmadığı gerçeği, günümüz koşullarında her yönüyle doğruluğunu ortaya koymaktadır. Tarihsel süreçte, toplumların ya da kültürlerin tamamen homojen bir yapıya sahip olduğu dönemler sınırlı kalmış, bu idealin tam anlamıyla ve uzun vadeli bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün olmamıştır. Bilgi ve teknoloji çağında, homojen kültür ya da toplum yapısının bir ütopya olduğu daha belirgin hale gelmiş; bunun yerine, çokkültürlülük ve çokdillilik gibi kavramlar önem kazanarak toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Ateş ve Aytekin, 2020).

Çokkültürlü yapının günümüzdeki yükselişinin temel sebeplerinden biri, kitle iletişim araçları ve ulaşım teknolojilerindeki hızlı ve sürekli gelişimdir. Bu yenilikler, bireyler ve toplumlar arasındaki etkileşimleri yoğunlaştırarak küresel ölçekte bir iletişim ağı oluşturmuştur. Günümüz bireyleri, zaman ve mekân sınırlarını neredeyse tamamen aşarak dünyanın herhangi bir noktasındaki bilgilere anında erişebilmekte ve farklı coğrafyalardaki insanlarla eşzamanlı iletişim kurabilmektedir (Günday, 2013). Bu durum, coğrafi uzaklık kavramını giderek önemsiz hale getirmiş, fiziksel mesafelerin anlamını yitirmesine neden olmuştur.

Teknolojik gelişmeler, insanları sadece fiziksel hareketlilikle sınırlı kalmadan, sanal platformlar aracılığıyla dünyanın farklı bölgelerindeki birey ve kültürlerle etkileşim kurma imkânı sunmuştur. Bu bağlamda, dünyanın farklı noktalarındaki kültürler arasındaki iletişim hızlanmış ve çeşitlenmiştir. Söz konusu gelişmeler, küreselleşme sürecini hızlandırmış ve çokkültürlü bir toplumsal yapının oluşumunu desteklemiştir.

Bilgi ve teknoloji çağının ‘çokkültürlülük çağı’ olarak adlandırılması, bu süreçlerin toplumsal ve kültürel yapılar üzerindeki etkilerini daha iyi açıklamaktadır. Farklı kültürlerin bir arada bulunduğu ve karşılıklı etkileşimde olduğu bu dönem, bireyler ve toplumlar arasındaki anlayış, iş birliği ve karşılıklı öğrenme süreçlerini teşvik eden bir niteliğe sahiptir. İletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmelerin bir sonucu olarak, modern toplumların sosyal ve kültürel yapıları yeniden şekillenmektedir. Bu dönüşüm, küresel anlamda kültürlerarası etkileşimin önemini artırarak yeni bir toplumsal düzenin temelini oluşturmaktadır (Aytekin ve ateş, 2019).

Modern dünyada bireylerin ve toplumların diğer insanlarla ve toplumlarla iletişim kurması, küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle kaçınılmaz hale gelmiştir. İnsanların yaşadıkları çevreden ve toplumsal bağlamdan tamamen soyutlanması mümkün olmadığı gibi, toplumların da dünyadaki diğer insanlardan ve toplumlardan kendilerini izole etmesi artık imkânsız bir durumdur (Tamtamış ve Aydoğan, 2021). Teknolojik, ekonomik, bilimsel ve ticari alanlardaki ilerlemeler, dünya toplumları arasındaki etkileşim ve bağımlılığı artırmış, kültürler ve topluluklar arasında güçlü bir kenetlenme yaratmıştır. Bu bağlamda, bireylerin yaşamlarını yalnızca tek bir kültür çerçevesinde sürdürmeleri, geçmişte dahi tam anlamıyla mümkün olmamışken, günümüz koşullarında daha da olası değildir (Yılmaz ve Şekerci, 2016). Bu durum, insanların artık yalnızca tek bir dili kullanarak iletişim kurmadığını ve çokdilliliğin giderek daha yaygın bir olgu haline geldiğini göstermektedir (Özmen, 2013).

Çokkültürlülük, doğal olarak çokdilliliği doğururken, çokdillilik de çokkültürlülüğün bir sonucu ve aynı zamanda bir gerekliliği olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun %70'inden fazlasının çokdilli olduğu, bu bireylerin günlük yaşamlarında birden fazla dili aktif olarak kullandıkları gözlemlenmektedir. İsviçre ve Hollanda gibi ülkeler, çokdilliliğin toplumsal bir norm haline geldiği toplumlar arasında öne çıkmaktadır. Ayrıca, her bireyin çokdilli olma potansiyeline sahip olduğu yönündeki bilimsel görüşler, bu gerçeği daha da güçlendirmektedir (Cığerci ve Tezcan, 2020).

Bu veriler ışığında, toplumların ve kültürlerin saf ve homojen kalmasının günümüz şartlarında mümkün olmadığı, bu düşüncenin yalnızca bir ütopya olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Tek bir dili veya kültürü esas alan yaşam biçimleri artık norm olmaktan çıkmış, istisnai bir durum haline gelmiştir. Çeşitliliğin ve etkileşimin hâkim olduğu çağımızda, bu olguların sosyal, kültürel ve bilimsel bağlamda incelenmesi, anlamlandırılması ve uygun politikalarla desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tekdillilik ve tekkültürlülük, modern çağın çokkültürlü ve çokdilli yapısı içinde doğal bir durum olarak değerlendirilemez. Bunun yerine, çokdillilik ve çokkültürlülüğün günümüz toplumlarının temel bir gerçekliği olduğu kabul edilmeli ve bu olgunun getirdiği fırsat ve zorluklar üzerine yoğunlaşılmalıdır. Toplumların, bireylerin bu potansiyelini destekleyebilecek sosyal, kültürel ve eğitimsel yapılar geliştirmesi, küresel bağlamda iletişim ve etkileşim ağlarını güçlendirmek için stratejik bir zorunluluk haline gelmiştir (İmamoğlu, 2020).

Günümüzde homojen toplumlara rastlamak artık mümkün değildir. Geçmişte coğrafi sınırlamalar ve siyasi nedenlerle dış dünyaya kapalı kalan toplumlar ve devletler dahi, değişen küresel koşullar karşısında bu durumu sürdürememiş ve kapılarını dış dünyaya açmak zorunda kalmıştır (Aylanç, 2020). Rusya, Japonya, Nepal, Baltık devletleri ve Moldova gibi örnekler, bu değişime direnemeyerek çokkültürlü bir yapıya geçişin kaçınılmazlığını göstermektedir. Bu durum, dünya genelinde çeşitli kültürlerin birbiriyle sürekli temas halinde olduğu ve insanlığın büyük bir kısmının çokkültürlü ya da çokdilli yaşam alanlarında varlık gösterdiği gerçeğini ortaya koymaktadır (Coşkun ve Yolcu, 2017).

Çokkültürlülük ve çokdillilik, modern dönemde artış gösteren bir olgu olmakla birlikte, aslında insanoğlunun geçmişten beri deneyimlediği bir yaşam biçimidir. Kolonizasyon süreçleri ve kavimler göçü gibi tarihsel olaylar, kültürlerin birbiriyle kaynaşmasına ve iç içe geçmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, çokkültürlü yaşam alanlarının ortaya çıkışı yeni bir fenomen değil, insanlık tarihinin doğal bir parçasıdır. Eski dönemlerde toplumlar, coğrafi ve siyasi

nedenlerle nispeten sınırlı bir hareketliliğe sahip olsalar da kültürlerarası temas hiçbir zaman tamamen yok olmamıştır (Özkul, 2023).

Geçmişle günümüzü karşılaştırdığımızda, hareketlilik açısından hem nitelik hem de nicelik bakımından önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Modern çağın teknolojik ve iletişim olanakları, kültürlerin etkileşimini daha hızlı, kapsamlı ve karmaşık hale getirmiştir. Bununla birlikte, tarihsel bağlamda insanoğlunun sürekli bir hareketlilik içinde olduğu gerçeği yadsınamaz. Koloniler, göçler ve ticaret yolları, eski çağlarda da kültürel çeşitliliğin ve temasın temel dinamikleri arasında yer almıştır (Özkul, 2023). Bu nedenle, çokkültürlülük ve çokdillilik, modern zamanların bir ürünü olmaktan öte, insanlık tarihinde köklü ve yaygın bir fenomen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzdeki çokkültürlülük olgusu, geçmişteki hareketlilik ve kültürel etkileşim süreçlerinin bir devamı niteliğindedir. Küreselleşme ve teknolojinin etkisiyle bu dinamikler daha belirgin hale gelmiş ve toplumsal yapıları yeniden şekillendirmiştir (Batur, 2023). İnsanlık, bu tarihsel mirası günümüzde daha yoğun bir şekilde deneyimleyerek kültürlerarası ilişkileri daha kapsamlı bir düzleme taşımıştır.

İnsanlar, farklı kültürel yaşam alanlarından gelen bireylerle sürekli karşılaşmakta ve bu durum, günlük yaşamın kaçınılmaz bir unsuru haline gelmiştir. Yabancı kültürlerle temas, günümüz insanının yaşam pratiğinin doğal bir parçası ve aynı zamanda bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojik ilerlemeler ve küreselleşme süreçleri, bireylerin ihtiyaçlarını ve etkileşim biçimlerini köklü bir şekilde değiştirmiş, yeni gereksinimlerin doğmasına neden olmuştur (Özkul, 2023).

Günümüz bireyleri, mesleki, eğitimsel ve ticari nedenlerle küresel bir düzeyde hareket etmek, diğer toplumlarla iletişim kurmak zorundadır. Bu bağlamda, çokkültürlü ve çokdilli dünya ile kurulan etkileşim, bireylerin yaşam biçimlerini ve iletişim yöntemlerini dönüştürmüştür. Çokkültürlülük ve çokdillilik, bireylerin ve toplumların değişen gereksinimlerinin bir sonucu olarak iletişim biçimlerine yansımış ve kültürlerarası iletişim olarak adlandırılan yeni bir iletişim tarzının gelişmesini sağlamıştır (Şan ve Akyiğit., 2021). Bu iletişim türü, farklı kültürlerin bir arada bulunduğu bir bağlamda karşılıklı anlamayı kolaylaştırmayı hedefler.

Kültürlerarası iletişim, çokkültürlü bir dünyada etkili bir iletişim kurmanın getirdiği zorluklara cevap verme amacı taşır. Farklı dil, davranış ve değer sistemlerine sahip bireylerin bir araya geldiği bu bağlamda iletişim, tek kültürlü ortamlardakinden daha karmaşık bir süreçtir. Bu durum, bireylerden daha yüksek düzeyde kültürel farkındalık ve uyum yeteneği gerektirir

(Zorel, 2014). Çokkültürlü toplumlar da iletişim, farklılıkların anlaşılmasını ve ortak bir anlam yaratılmasını sağlamak için titizlikle yönetilmelidir.

Çokkültürlü bir çevrede etkili bir şekilde yaşayabilmek ve iletişim kurabilmek için kültürlerarası becerilerin geliştirilmesi günümüz bireyleri için kritik bir gereklilik haline gelmiştir. Kültürel çeşitlilikle uyum sağlama yeteneği, bireylerin hem kişisel hem de profesyonel yaşamlarında başarılarını artırmalarına yardımcı olurken, küresel ölçekte daha geniş fırsatlar sunar (Okmeydan ve Saran, 2019). Bu bağlamda, kültürlerarası iletişim, çokkültürlü bir toplumda var olmanın ve başarılı bir şekilde etkileşimde bulunmanın temel unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

3.4. Kültürlerarası İletişimde Anlaşma Özellikleri ve Tipolojisi

Son yıllarda kültürlerarasılık kavramı, özellikle sosyal bilimler ve kültür bilimleri alanlarında giderek daha fazla önem kazanmış, bu kavramın farklı disiplinler tarafından ele alınarak yorumlandığı ve çeşitli bilim dallarının kültürlerarası bir yaklaşımla şekillendiği görülmüştür. Kavramın, akademik ve entelektüel tartışmalarda sıkça yer bulmasına rağmen, üzerinde yeterince derinlikli çalışmalar yapıldığını söylemek mümkün değildir. Wierlacher'in (1993) belirttiği gibi, kültürlerarasılık henüz tam anlamıyla incelenmemiş bir alan olarak dikkat çekmektedir.

Bu kavram, kültürlerarası etkileşimleri, bu etkileşimlerin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Aynı zamanda, sosyal bilimler, antropoloji, dilbilim, iletişim çalışmaları ve eğitim gibi birçok disiplinde farklı yorum ve perspektiflerle ele alınmaktadır. Küreselleşme ve dijital çağın etkisiyle kültürlerarasılık, toplumların artan çeşitlilikle başa çıkma stratejileri geliştirmelerinde kritik bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, kültürlerarası kavramı, sadece bir anlayış çerçevesi değil, aynı zamanda disiplinler arası bir yaklaşımın temel taşı olarak konumlanmaktadır (Akbaş, 2024).

Kültürlerarası iletişim kavramını anlamak için öncelikle bu terimin dilsel ve kavramsal kökenine yakından bakmak gerekmektedir. Türkçede kullanılan 'kültürlerarası iletişim' terimi, Almanca *Interkulturelle Kommunikation* ve İngilizce *Intercultural Communication* ifadelerinin bir çevirisidir. Bu terimlerde yer alan 'inter-' ön eki, 'arasında' ya da 'arasındaki' anlamına gelir ve kültürlerarası etkileşimleri, ilişkileri ve iletişimi ifade eder. Kültürlerarası iletişim, adından da anlaşılacağı üzere, farklı kültürler arasında gerçekleşen iletişim ve anlaşma süreçlerini tanımlar. Apeltauer (1995), bu kavramın 'kültürler ötesinde anlaşmanın özelliklerini içerdiğini' vurgular.

Kültürlerarası iletişimi daha iyi kavrayabilmek için, bu kavramın karşıtı olan kültürleriçi iletişimle bir karşılaştırma yapmak faydalı olacaktır. Kültürleriçi iletişim, Almanca *Intrakulturelle Kommunikation* ve İngilizce *Intracultural Communication* ifadelerinden türetilmiş olup, ‘intra-’ ön eki ‘içinde’ veya ‘zarfında’ anlamını taşır. Bu bağlamda, kültürleriçi iletişim, aynı kültüre mensup bireyler arasında gerçekleşen iletişim olarak tanımlanabilir. Lüger (1993), bu tür iletişimin, bir kültürün kendi üyeleri arasındaki etkileşimleri ifade ettiğini belirtir.

Bu ayrımı somutlaştırmak için, bir Alman ile bir Amerikalı arasındaki iletişim kültürlerarası iletişim olarak nitelendirilebilirken, Kuzey ve Güney İtalya’dan iki İtalyan arasındaki iletişim kültürleriçi iletişim olarak değerlendirilebilir. Kültürlerarası iletişim, farklı kültürel normların, değerlerin ve sembollerin bir araya gelmesiyle karmaşık bir süreç haline gelirken, kültürleriçi iletişimde bu ortak normlar ve anlayışlar genellikle paylaşılır, bu da iletişimi daha az karmaşık hale getirir (Yıldız ve Bitirim, 2008).

Kültürlerarası iletişim, farklı kültürel grupların üyeleri arasındaki etkileşimi ifade ederken, bu iletişimde yer alan kültürlerin farklılıklarının derecesi ve nasıl değerlendirileceği önemli bir tartışma alanıdır. Kültürlerarası iletişimdeki temel anlayış, iletişime katılan kültürlerin belirgin ve açık bir şekilde farklı özelliklere sahip olması gerektiğidir. Ancak bu farklılıkların hangi ölçütlere dayanılarak belirleneceği ve nasıl analiz edileceği sorusu, kapsamlı bir incelemeyi gerektirir (Demir, 2022).

Kültürlerarası iletişimde, yalnızca farklılıkların varlığı değil, bu farklılıkların iletişim sürecini nasıl etkilediği de önemlidir. Farklılıkların değerlendirilmesinde, iletişim biçimleri, semboller ve anlam sistemlerinin karşılaştırılması, kültürel gruplar arasındaki etkileşimleri daha iyi anlamayı sağlar. Bu süreç, iletişime katılan bireylerin kendi kültürel perspektiflerini aşarak diğer kültürlerin normlarına uyum sağlamalarını ve anlamaya yönelik bir yaklaşım geliştirmelerini gerektirir (Güner, vd., 2020).

Kültürel farklılıkların değerlendirilmesi, yalnızca iletişim sürecini etkilemekle kalmaz, aynı zamanda bu farklılıkların sosyal ve kültürel bağlamdaki etkilerini anlamlandırmayı da mümkün kılar. Bu bağlamda, kültürlerarası iletişim, bireylerin ve grupların farklılıkları anlama ve bu farklılıklara uyum sağlama kapasitelerini geliştiren dinamik bir süreçtir. Bu süreç, kültürlerarası iş birliği ve anlayışın artırılmasında kritik bir rol oynar (Cılızoğlu, vd., 2021).

Türkler açısından Almanlar, Amerikalılar ya da İspanyollar gibi gruplar, kendilerinden oldukça farklı veya belirgin biçimde ayrılan kültürler olarak algılanabilir. Ancak, Çinliler, Araplar veya Japonlar gibi daha uzak coğrafyalardaki kültürler için bu algı daha karmaşık hale gelir. Bu

noktada, farklılıkların ölçütleri ve sınırları üzerinde düşünmek gereklidir. Hangi kültürler açıkça farklı olarak nitelendirilebilir? Her kültür içinde de farklı gruplar ve alt kültürler bulunması, bu sorunun cevabını daha da zorlaştırır. Örneğin, Türk toplumunda şehir yaşamına adapte olmuş bireylerle kırsalda yaşayanlar veya batı bölgelerinde yaşayanlarla doğuda yaşayanlar arasında belirgin kültürel farklar gözlemlenebilir (Kösedağ, 2016).

Bir toplumun üyelerinin genellikle ortak bir kod (dil) sistemi kullanması, ortak bir dünya görüşü ve benzer inanç değerlerine sahip olması, iletişimlerini kolaylaştırır. Ortak dil ve deneyimlerin varlığı, bireylerin birbirleriyle etkili bir şekilde iletişim kurmasını sağlar. Bu durum, kültürleriçi iletişimin temelini oluşturur ve aynı kültüre mensup bireyler arasındaki iletişimde başarıyı garantileyen önemli bir faktördür (Güven, 2012). Kültürleriçi iletişim, ortak bir dil ve kültürü paylaşan bireyler arasında gerçekleşir ve bu ortaklık, iletişimi kolaylaştıran en temel kriterdir (Şahin ve Erdemir, 2016).

Bu bağlamda, kültürleriçi iletişim, kültürel ve dilsel ortaklıkların güçlü olduğu durumlarda daha etkili ve sorunsuz bir şekilde gerçekleşir. Ancak kültürlerarası iletişimde, farklı dilsel ve kültürel altyapılara sahip bireyler arasında iletişim kurma çabası, daha karmaşık dinamiklere ve potansiyel zorluklara yol açar. Dolayısıyla, iletişim süreçlerinin başarılı bir şekilde işlemesi için, iletişime katılanların kültürel ve dilsel bağlamlarına yönelik farkındalık büyük bir öneme sahiptir (İmer, 1987).

Homojen olarak değerlendirebileceğimiz toplumlarda dahi, azınlıklar veya alt ve karşıt gruplar, çoğunluk grubundan farklı yaşam biçimlerine sahip olabilir. Bu farklılıklar, azınlık ve çoğunluk grupları arasındaki iletişim süreçlerinin kültürlerarası iletişim bağlamında ele alınmasını gerektirebilir. Ancak, her azınlık ya da grup, çoğunluktan aynı derecede veya aynı biçimlerde ayrılmamaktadır. Bu durum, toplum içindeki gruplar arasında belirli bir geçişkenliğin ve ortak alanların bulunduğunu ortaya koymaktadır (Uztuğ, 2003).

Bazı gruplar, çoğunlukla daha fazla ortak değerlere, normlara veya alışkanlıklara sahipken, diğer gruplar bu ortaklıklardan uzak, daha belirgin farklılıklar göstermektedir. Toplum içindeki bu gruplar arasındaki farklılık ya da ortaklıklar, oldukça geniş bir spektrum sunar. Bu spektrum, 'alışılmış' olandan 'tamamen yabancı' olana kadar uzanan bir dizi etkileşim biçimini içerir. Apeltauer'in (1995) belirttiği gibi, bu yelpaze, kültürlerarası iletişimde karşılaşılabilecek zorlukların ve fırsatların doğasını anlamak için önemli bir çerçeve sunar.

Gruplar arasındaki geçişkenlik, toplumdaki iletişim ve anlaşma süreçlerini etkileyen temel bir dinamiktir. Ortaklıkların daha fazla olduğu durumlarda iletişim daha akıcı ve kolay

gerçekleşirken, farklılıkların belirgin olduğu durumlarda kültürel farkındalık, uyum ve anlayış gereksinimi artar. Bu durum, hem kültürlerarası iletişimde hem de toplum içindeki sosyal uyumun sağlanmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır (Çetintaş, 2019).

Toplumların iç yapısında var olan bu çeşitlilik, kültürel dinamiklerin sürekli bir değişim ve karşılıklı etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, azınlık ve çoğunluk grupları arasındaki iletişimi anlamak ve geliştirmek, kültürlerarası etkileşim süreçlerinin daha iyi yönetilmesine katkı sağlayacaktır (Zariç, 2019).

Kültürleriçi ve kültürlerarası iletişimi birbirinden ayırt etmek için hangi noktada kesin bir sınır çizilmesi gerektiği, iletişim süreçlerini anlamak açısından önemli bir sorudur. Bu ayrımı yapmak için temel kriterler, iletişime katılan bireylerin farklı algılama ve üretme yetileri, farklı deneyimleri ve gruba özgü dünya bilgileri ya da şemalarındaki ayrılıklarda bulunabilir. Bu alanlarda yaşanan farklılıklar, iletişim sürecinde anlama ve anlaşma zorluklarının temel kaynağıdır (Göregenli ve Karakuş, 2014). Özellikle kültürlerarası iletişimde, bu zorluklara daha sık ve geniş ölçekte rastlanmaktadır.

Kültürlerarası iletişimde, kültürleriçi iletişime kıyasla çok daha yaygın bir şekilde karşılaşılan bir diğer özellik, ifade edilen düşüncelerin ve davranış biçimlerinin açıklanması ihtiyacıdır. Yabancı bir kültürde, bireyin kendi kültürüne ait normların ve alışkanlıkların doğal kabul edilen anlamları, bu yeni bağlamda belirsiz veya güvenilmez hale gelebilir. Bu durum, dilsel ifadelerin ve davranış biçimlerinin yeniden yorumlanmasını ve sıklıkla ek açıklamalar yapılmasını gerektirir (Şahin ve Çifçi, 2022).

Anlama zorlukları ve ek açıklama gerekliliği, kültürlerarası iletişimde daha yaygın görülen dinamiklerdir. Farklı kültürel bağlamlarda dilsel ifadeler ve davranış kalıpları, bireylerin kendi kültürlerinde normal kabul ettikleri anlamlardan saparak farklı yorumlamalara ihtiyaç duyar. Bu süreçte, bireyler, iletişimde bulundukları kültürün normlarını ve bağlamını anlamaya çalışırken, aynı zamanda kendi kültürel değerlerini yeniden değerlendirme durumunda kalabilir (Zorel, 2014).

Kültürlerarası iletişimdeki bu özellikler, bireyler arasındaki etkileşimi karmaşık hale getirirse de, aynı zamanda kültürel farkındalığın artmasına ve karşılıklı anlayışın derinleşmesine katkı sağlar. Dolayısıyla, bu iki iletişim türünü ayırt eden dinamikleri anlamak, daha etkili ve uyumlu bir iletişim için önemli bir adım olacaktır (Çelik ve Uyanık, 2020).

Kültürlerarası iletişimde sıkça karşılaşılan anlama zorluklarına, yeni önem kazanan bir özellik olan anlama boşlukları eklenebilir. Bu boşluklar, metinlerde veya iletişim sırasında açık

olmayan, anlaşılması güç alanları ifade eder. Bu alanlar genellikle realia (gerçek dünya nesneleri ve olguları), süreçler veya durumlarla ilgilidir (Doğan, 2015).

İletişime katılan bireyler, bu unsurları kendi kültürel ve bireysel deneyimleriyle anlamlandırmakta güçlük çekebilir. Bu nedenle, bu tür belirsiz ya da anlaşılması zor unsurları çözümlmek için birtakım tahminlere veya ek açıklamalara ihtiyaç duyarlar. Anlama boşlukları, iletişim sürecinde doğru anlamlandırmanın sağlanması ve karşılıklı anlayışın oluşturulması açısından kritik bir rol oynar (Güçlü, 2003). Bu tür durumlarda bireyler, kendi kültürel bilgi ve deneyimlerinin yetersiz kaldığını fark ederek, karşı kültürün bağlamını daha iyi anlamaya yönelik çaba göstermelidir. Bu durum, kültürlerarası iletişimde karşılıklı anlam oluşturma süreçlerinin karmaşıklığını artırsa da, aynı zamanda kültürel farkındalığın gelişimine katkı sağlar. Dolayısıyla, bu özelliklerin tanımlanması ve yönetilmesi, kültürlerarası iletişimin etkinliğini artırmada önemli bir adımdır (Mercan, 2016).

Anlama boşlukları, kültürlerarası iletişimde dil, metin organizasyonu, konuşma yapısı ve ritüeller gibi alanlarda sıklıkla gözlemlenebilir. Bu durum, iki farklı kod (dil) arasındaki sistematik farklılıklardan kaynaklanabileceği gibi, öğrenilen dile bağlı özellikler nedeniyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle, anlama boşlukları genellikle kültürlerarası iletişimde daha belirgin hale gelir (Rengi ve Polat, 2014). Bu tür boşlukların doldurulması her zaman mümkün olmayabilir. Bunun başlıca nedenlerinden biri, öğrenilen dilin sınırlı olmasıdır. Ayrıca, yapılan açıklamaların kültürel görecelik taşıması, doğru anlam oluşturmaya zorlaştırabilir. Bir dilde kullanılan belirli ifadeler veya yapılar, diğer kültürel bağlamlarda tam anlamıyla karşılık bulamayabilir. Bu durum, iletişimdeki anlama süreçlerini karmaşılaştırır.

Kültürlerarası iletişim, bilgi desteklemesi ve ek açıklamaların sürekli olarak gerekmesi nedeniyle genellikle daha uzun, gecikmeli ve eksikliklerle ilerleyen bir iletişim türüdür. Apeltauer'in (1995) belirttiği gibi, bu süreç, çoğunlukla meta düzeyde bir yönteme ihtiyaç duyar ve tam bir anlama ulaşmayı hedeflese de bu her zaman mümkün olmayabilir. Bu nedenle, kültürlerarası iletişimde başarı, katılımcıların kültürel farklılıkların doğasını anlamaya yönelik çabaları ve bu farklılıklarla başa çıkma becerileriyle yakından ilişkilidir.

Kültürlerarası iletişim, sıklıkla 'güç şartları altındaki iletişim' olarak tanımlanmakta ve bu iletişim biçimi, farklı grupların etkileşimlerinde ortaya çıkan zorlukları ifade etmektedir (Günthner, 1993). Birbirinden oldukça farklı sembol sistemlerine sahip gruplar arasındaki iletişim, gerçekten de zorlu koşullar altında gerçekleşmektedir. Bu zorlukların kaynağı,

iletişime katılan her iki grubun farklı bir sembol sistemine sahip olması ve iletişimi bu sistemler doğrultusunda yürütmesidir.

İletişime katılan farklı gruplar veya kültürler, dilsel, dil-dışı (tesi) ve sözsüz alanlarda farklı kodlara, deneyimlere ve bilgi birikimlerine (şemalara) sahiptir. Bu farklılıklar, iletişimin doğru ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini zorlaştırabilir. İletişim sürecinde her iki taraf da kendi bilgi ve deneyim çerçevesinden hareket ederek anlam oluşturma çabasında bulunur. Ancak, bu çabalar çoğu zaman yanlış anlamalara veya iletişim başarısızlıklarına yol açabilir (Yüksel, 1994).

Yanlış anlamalar veya başarısız iletişim girişimleri, kültürlerarası iletişimde en yaygın ve temel problemlerden biri olarak görülmektedir (Rehbein, 1985). Bu tür problemler, taraflar arasındaki kültürel farklılıkların derinliğini ortaya koyar ve başarılı bir iletişim için kültürel farkındalık ile karşılıklı anlayış geliştirilmesi gerekliliğini vurgular.

Kültürlerarası iletişim kavramı, çeşitli disiplinlerde zaman zaman kullanılsa da, bu kavramla doğrudan bağlantılı olan konularda dahi kesin bir tanımdan kaçınılmaktadır. Bu durum, yalnızca bir tesadüf değil, kavramın doğasından kaynaklanmaktadır. Kültürlerarası iletişim daha yakından incelendiğinde, bu kavramın basit bir yapıya sahip olmadığı, aksine oldukça heterojen ve çelişkili bir karaktere sahip olduğu açıkça görülmektedir (Zorel, 2014).

Kültürlerarası iletişim, pratik uygulamalarında çok katmanlı ve çeşitli biçimleriyle ele alındığında, içerisinde pek çok karmaşık iletişim durumunu barındırdığı fark edilmektedir. Bu durum, kavramın yalnızca yzeyssel bir analizle anlaşılmasını engellemektedir. Liang'ın (1996) belirttiği gibi, kültürlerarası iletişimdeki karmaşıklık, farklı kültürel bağlamlardan gelen bireylerin iletişim süreçlerinde ortaya çıkan çok yönlü ve detaylı etkileşimlerden kaynaklanmaktadır.

Bu yapısal özellikler, kültürlerarası iletişim çalışmalarını daha da zenginleştirirken aynı zamanda analizini zorlaştırmaktadır. Kavramın içerdiği bu çok katmanlı ve şekilliliği göz önünde bulundurulduğunda, kültürlerarası iletişim süreçlerinin yalnızca bireyler arası farklılıklarla değil, aynı zamanda bu farklılıkların iletişim üzerindeki etkileriyle de ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır.

3.5. Kültürlerarası İletişimde Kalıp Yargılar

Kalıp yargılar, kültürlerarası iletişim süreçlerinde önemli ölçüde olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Bu yargılar, içerdiği aşırı genelleme ve eksik bilgiler nedeniyle bireylerin

özgünlüklerini ve bireysel farklılıklarını göz ardı etmektedir. Böyle bir yaklaşım, iletişim sürecinde tarafların birbirlerini doğru anlamalarını zorlaştırmakta ve önyargıları tetiklemektedir (Altay ve Kavuran, 2016).

Kalıp yargıların varlığı, kültürlerarası ilişkilerde yanlış anlamalar, olumsuz algılar ve hatta ayrımcılık gibi sorunlara yol açabilir. Bu durum, iletişimde bulunan diğer tarafın duygusal anlamda incinmesine ve güven duygusunun zedelenmesine neden olabilir. Kalıp yargılar, etkili bir iletişim kurulmasını engelleyerek iletişim süreçlerini daha karmaşık ve problemli hale getirmektedir (Zorel, 2014).

Kültürlerarası iletişimde, kalıp yargıların farkında olunması ve bu tür yargılardan kaçınılması, karşılıklı anlayışı geliştirmek ve sağlıklı bir iletişim ortamı yaratmak için kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, tarafların empati geliştirmesi, bireysel farklılıklara açık olması ve önyargılardan arınması, iletişim süreçlerini daha başarılı kılabilir (Görgün, 2018).

Guan (1995: 186), önyargı ve kalıp yargıların kültürlerarası iletişim sürecine ciddi engeller oluşturduğunu ve bu durumun iletişimin kalitesini düşürerek ayrımcılığa yol açabileceğini vurgulamaktadır. Kültürlerarası iletişimde bireyin, farklı bir kültüre ait bir kişi hakkında olumsuz kalıp yargılara sahip olması, o kişiyle ilişki kurma isteksizliğini ortaya koyar. Bu tür bir yaklaşım, iletişim sürecini büyük ölçüde sekteye uğratmaktadır (Işık, 2013).

Önyargılar ve kalıp yargılar, bireylerin psikolojik süreçlerini etkileyerek algılamada seçiciliğe yol açar. Bu durum, bireyin, karşısındaki kişiyi gerçek anlamda anlamaya çalışmak yerine kendi önyargılarını ve kalıp yargılarını destekleyecek unsurları aramasına neden olmaktadır. Bu tür bir eğilim, iletişim sürecinde tarafların birbirlerini anlamalarını güçleştirir ve iletişimin kalitesine zarar verir (Saraç, 2013).

Daha ciddi bir boyutta, sert önyargılar ve kalıp yargılar, diğer kültürlerden bireylere karşı ayrımcı davranışlara yol açabilir. Bu durum, sözlü ya da davranışsal saldırganlık şeklinde kendini gösterebilir. Kültürlerarası iletişimin başarısız olmasına neden olan bu tutumlar, hem iletişim süreçlerini olumsuz etkilemekte hem de toplumsal ilişkilerde çatışmalara zemin hazırlamaktadır (Sürgevil, 2008). Kalıp yargılardan arınmış bir yaklaşım, etkili ve sağlıklı bir kültürlerarası iletişim için vazgeçilmez bir gerekliliktir.

3.5.1. Önyargı, öteki-biz

Kalıp yargı ve önyargıların oluşumunda temel etkenlerden biri, öz ve yabancı kavramlarının arka planındaki algısal ve bilişsel süreçlerdir. Bu iki kavram, birbirini tamamlayarak sosyal

algının temel yapı taşlarını oluşturur. Özellikle bireyin veya bir grubun kendini öz olarak tanımlamasında, karşısında bir yabancıнын varlığı sıkça belirleyici bir rol oynar. Benzer şekilde, yabancı kavramının tanımlanmasında da öz kavramının referans alınması yaygın bir eğilimdir (Devrani, 2017).

Öz kavramı, bireyin kendini ait hissettiği grup ya da kültürü tanımlarken kullandığı bir ölçüttür. Bu bağlamda öz, bireyin kimliğini ve aidiyet duygusunu ifade eder. Bunun aksine, yabancı ise bu kimlik ve aidiyetin dışında kalan bireyleri veya grupları temsil eder. Yabancı kavramının, öz algısının karşıtı olarak inşa edilmesi, kalıp yargıların ve önyargıların sosyal bir mekanizma olarak işleyişini açıklar (Ağgöl ve Yılmaz, 2024). Bu karşıtlık, bireylerin farklı olanı tanımlama ve ona yönelik bir tutum geliştirme sürecinde önemli bir yer tutar.

Kalıp yargıların kökeninde yer alan bu öz-yabancı ilişkisi, bireylerin kendilerini ve başkalarını algılama biçimlerini şekillendirir. Aynı zamanda bu ilişki, bireyler arasında oluşabilecek önyargılı davranışların ve ayrımcılık eğilimlerinin zeminini hazırlar (Köşker, 2020). Özellikle kültürlerarası iletişim bağlamında, bu kavramların etkisinin farkında olunması, önyargıların ve kalıp yargıların etkisini azaltmak ve sağlıklı iletişim süreçlerini desteklemek açısından kritik bir öneme sahiptir (Göç, 2023).

Yabancı, başkası ve öz kavramları birbiriyle ilişkili olup, başkası yalnızca farklı olmakla kalmayıp, öze nispetle yabancı olarak da değerlendirilir. Bu farklılık, düşünce yapıları, yaşam biçimleri veya alışkanlıklar gibi pek çok alanda ortaya çıkabilir. Farklı olan, sadece başka ülkelerdeki insanlar değil; aynı zamanda bireylerin düşünce yapıları, alışkanlıkları ve yaşam biçimleri de yabancı olarak görülebilir. Yabancı ile tanışmanın temeli, tanınmayan ve güvenilir olmayan ile yüzleşme sürecine dayanır (Buhurcu, 2020).

Yabancıнын tanımı, tanımı yapan kişinin algı ve anlayışlarına göre oluşturulan bir yapı niteliğindedir. Bu tanımlama süreci aynı zamanda ayırım yapmayı içerir. Öz tanımı yapılırken, özün ne olmadığı da belirlenir; yabancıнын tanımlanması ise özün kendini tanımlamasını mümkün kılar. Yabancı, öteki olarak, yani tanınmayan, güvenilmeyen ve bilinmeyen bir varlık olarak ele alınır. Bu nedenle yabancılık, tanımamaya ve ötekini kalıplaştırmaya dayanır (İkiz ve Totan, 2012). Bu süreç, bireyler arası algıların, önyargıların ve iletişim dinamiklerinin temelinde yer alır.

Öz, bireyin kendisini ait hissettiği, güvende olduğu ve sanki evindeymiş gibi bir his taşıdığı durumu ifade eder. Bu bağlamda öz, kişinin burada ve şimdi hissetmesi, kendi kültürel, toplumsal ve bireysel bağlamıyla örtüşen bir alanda bulunmasıdır. Schwerdtfeger'in ifadesiyle,

öz kavramı yabancılığın karşıtıdır; güvende olmayı, evinde ya da vatanında hissetmeyi temsil eder. Ancak yabancılığın varlığı, özü tanımlamak ve anlamlandırmak için bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Yabancılıkla öz arasındaki bu karşılıklı ilişki, kültür, benlik ve vatan gibi bireyi tanımlayan unsurların etkileşimiyle şekillenir (Yılmaz, 2022).

Özün belirginleşmesi, yabancının fark edilmesini ve anlaşılmasını gerektirir. Bu süreç, bireyin kendi kültürünü, değerlerini ve kimliğini yabancıyla etkileşim içerisinde tanımlamasıyla mümkün olur (Özdemir, 2019). Bu bağlamda kültürlerarası iletişim, yabancı düşmanlığı, dışlama, ayrımcılık ve görmezden gelme gibi olumsuz tutumlara karşı önemli bir araç olarak öne çıkar. Farklı kültürel, toplumsal ve bireysel bağlamlardan gelen kişiler arasında karşılıklı anlayış ve diyalog kurulması, bu iletişim biçimi sayesinde sağlanabilir. Bu nedenle kültürlerarası iletişim, öz ve yabancı arasındaki dengeyi kurarak bireyler ve toplumlar arasında bağ kurmanın temel yollarından birini oluşturur (Özen, 2023).

Yabancılık, bireyin ya da bir şeyin bizden farklı olması, bizde olmayan özelliklere sahip olması anlamına gelir. Bu durum, bireyler veya gruplar arasında başkalık ve farklılık gibi kavramları gündeme getirir. Yabancılık, öz ve başkası kavramlarının etkileşimiyle ortaya çıkan bir durumdur ve temelinde farklılık kavramını barındırır (Karataş ve Baloğlu, 2018).

Farklılık kavramı, bireyler ve gruplar arasında çok çeşitli biçimlerde kendini gösterebilir. Bu farklılıklar, ırk, kültür, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş ve fiziksel yeterlilik gibi temel unsurlar üzerine kuruludur (Acar, 2014). Ayrıca, etnik köken, ulusal köken, sınıf, din, öğrenme tarzı, iletişim şekli, doğum yeri ve meslek gibi çeşitli boyutları da içerir. Farklılıklar, bireylerin kimliklerini, toplumsal rollerini ve ilişki kurma biçimlerini şekillendiren önemli unsurlardır. Bu nedenle, farklılıkların tanınması ve anlaşılması, toplumsal uyum ve kültürlerarası diyalog için önemli bir zemin oluşturur (Çelik, 2008).

Güvenç'in (2018) görüşüne göre, toplumlar kendi kültürel yapılarını oluştururken, kendilerine ait olanı benimserken, buna karşılık kendilerine ait olmayan unsurları dışlama ve yabancılaştırma eğilimindedir. Bu dışlama süreci zamanla abartılarak, yabancılara karşı düşmanca tutumların oluşmasına yol açmaktadır. Bu durum, toplumsal dinamiklerde 'ötekine karşı ben' ilkesiyle açıklanabilir. Lewi Strauss'un (1967) bu ilkesine göre, birey ve toplumların kimliklerini oluşturma süreçlerinde, öteki kavramı hayati bir rol oynar.

Strauss'un (1967) 'ötekine karşı ben' ilkesi, bireylerin ve toplumların güvenliğini ve geleceğini sağlama adına, öteki(ler) kavramının varlığını zorunlu kıldığını ifade eder. Öteki yoksa, ayrımlar ya da ayrımcılık mekanizmaları aracılığıyla öteki yaratılır; eğer mevcutsa, bu öteki

kavramı pekiştirilir ve beslenir. Güvenç (2018), bu düşüncüyü şu şekilde desteklemektedir: ‘İlkel, geleneksel, modern ya da postmodern olsun, kimlik sorunu öteki imajı ile çatışmaya girmemiş ya da bu süreci yaşamamış bir çağdaş toplum yoktur.’ Bu ifadeler, toplumların kendi kimliklerini tanımlamak ve sürdürmek için ötekini nasıl bir referans noktası olarak kullandıklarını açıkça göstermektedir.

Yabancılaşma ve öteki algısı, kültürlerarası ilişkilerin anlaşılmasında önemli bir kavramsal çerçeve sunar ve bu ilişkilerde yaşanan çatışmaların kökenlerini anlamaya olanak tanır.

Öz ve öteki ayrımının temelinde, bireyin kendine bir sosyal kimlik edinme arayışı yer almaktadır (Çat, vd., 2022). Kimlik, bireyin içinde bulunduğu sosyal dünyada kendisini nasıl tanımladığı ve konumlandığına işaret eder. Başka bir deyişle, birey kim olduğunu ve nerede durduğunu kimlik aracılığıyla ifade eder. Kimlik, ‘bir birey veya grubun, diğer birey ya da gruplardan farklılaşan özelliklerinin bütünü’ olarak tanımlanır ve her zaman bir başkasına, yani ötekine göre oluşturulur (Kaya, 2012). Bu bağlamda, kimlik kavramının tanımı ‘ötekinden’ geçer.

Kimlik, bir bireyin ya da grubun kendisini tanımlayan bir resim ile diğer birey veya gruplarla olan ilişkilerini yansıtan bir adresi içerir. Resim, bireyin kendine dair algısını ve tanımını ifade ederken; adres, bireyin diğer birey ve gruplarla ilişkilerini belirler. Ancak bu iki boyut birbirinden bağımsız değildir; aksine, birbiriyle iç içe geçmiş durumdadır. Adres kavramı burada sabit veya her birey için aynı uzaklıkta olan bir konum anlamına gelmez (Erdoğan ve Poyraz, 2022). Sosyal hayatta birey, bazı kişi ve gruplara yakın, bazılarına ise uzak bir mesafede durabilir ve bu mesafe zamanla değişebilir. Bu bakış açısıyla, bireyin ya da grubun ‘bizden olmayan’ diğerlerini farklı biçimlerde konumlandığı görülür. Bu konumlandırma, dost veya düşman, benzer veya farklı, tanıdık veya yabancı, ortak veya rakip, yanımızda veya karşıımızda, sıcak veya soğuk, yakın veya uzak gibi farklı nitelikler içerebilir (Akkaş, 2022). Bu dinamik yapı, bireyin sosyal dünyadaki yerini sürekli olarak yeniden şekillendirir ve öz ile öteki arasındaki ilişkiyi anlamak için önemli bir çerçeve sunar (Ak, 2022).

Farklılıkların sosyal bağlamdaki etkileri ve sosyal kimlik kuramı, bireylerin sosyal dünyada kendilerini tanımlama süreçlerini anlamada kritik bir rol oynar. Sosyal kimlik kuramı, benlik, öz ve öteki, sosyal kategorileşme, kalıp yargı, önyargı ve ayrımcılık gibi kavramları derinlemesine inceleyerek bireyin sosyal çevresiyle ilişkisini açıklar (Demirtaş, 2003). Bu kuram, Henry Tajfel ve John Turner tarafından geliştirilmiş ve bireylerin olumlu bir benlik kavramı geliştirmek için olumlu bir sosyal kimlik kazandığını savunur.

Benlik kavramı, bireyin sosyal gruplara üyeliği ve bu üyeliğin atfedilen değerlerle ilişkilendirilmesiyle oluşur. Birey, sosyal kimliğini içinde bulunduğu grubun diğer gruplarla yaptığı karşılaştırmalar yoluyla oluşturur. Sosyal karşılaştırma süreci, bireyin sosyal çevresini ‘kendi grubu’ ve ‘ötekiler’ olarak kategorize etmesini sağlar. Tajfel, bu sürecin sosyal kimliğin inşasında temel bir işlev gördüğünü vurgular. Festinger’in sosyal karşılaştırma kuramından esinlenen Tajfel, bireylerin kendilerini değerlendirirken sosyal gruplar arasındaki karşılaştırmaları esas aldığını belirtir (Gülcan ve Ergin, 2020).

Sosyal kimlik, bireyin ait olduğu sosyal gruplarla bağlantılı olarak değer ve duygusal anlam yüklemelerini ifade eder. Sosyal karşılaştırma, bireylerin yalnızca bireysel değil, grup temelli ilişkilerde de kimliklerini şekillendirmesini sağlar. Birey, kendini tanımlarken sosyal grupları ve bu gruplarla ilişkili değerleri referans alır. Sosyal kimlik, bireyin sosyal çevresinde nerede durduğunu ve kim olduğunu belirler (Mete, 2023).

Kimlik, bireyin sosyal dünyada kendini nasıl konumlandığını ve diğer insanlarla olan ilişkilerini ifade eder. Sosyal kimlik, bireyin grup üyeliği bağlamında sahip olduğu değerlerle şekillenirken, kişisel kimlik bireyin bireysel özellikleri ve tercihlerini yansıtır. Kişisel kimlik, bireyin cinsiyet, milliyet, din gibi formel ve informal gruplara üyeliğiyle tanımlanırken, sosyal kimlik daha geniş bir sosyal bağlamda anlam kazanır (Butgel Tunali, 2016). Bu ayrım, bireyin kimlik inşasında sosyal ve bireysel dinamiklerin nasıl iç içe geçtiğini anlamada önemli bir perspektif sunar.

Birey, sosyal kimliğini güçlendirmek ve olumlu bir benlik algısı oluşturmak için genellikle üyesi olduğu grupları destekleyici değerlendirmeler yapma eğilimindedir. Kendine dair daha olumlu bir algıya sahip olabilmek amacıyla, diğer grupları genellikle olumsuz ya da bazen olumlu bir şekilde değerlendirir (Tutu, 2023). Bu yaklaşım, bireyin kendi grubuna yönelik algılarında abartıya, diğer gruplara yönelikse önyargıya neden olur. Sosyal grupları kategorilere ayırma süreci, grup üyeleri arasındaki benzerlikleri artırırken gruplar arasındaki farklılıkları olduğundan daha büyük gösterebilir. Bu durum, grubun içindeki bireylerin çeşitliliğini göz ardı etme sonucunu doğurabilirken, gruplar arası farklılıkları gereğinden fazla vurgulama eğilimini de beraberinde getirir (Kavut, 2018).

Sosyal dünyasında birey, insanları ‘kendi grubumuz’ ve ‘diğer gruplar’ şeklinde iki temel kategoriye ayırır. Kendi grubu, bireyin kendini ait hissettiği ve olumlu bir şekilde ilişkilendirdiği bireylerden oluşur ve bu grup ‘iç grup’ olarak adlandırılır (Sürgevil, 2008). Buna karşılık, bireyin ait olmadığı gruplar ‘dış grup’ olarak tanımlanır ve genellikle daha

mesafeli ya da olumsuz değerlendirmelere maruz kalır. İç grup ile dış grup arasındaki bu ayrım, bireyin algı ve tutumlarını etkileyerek, kendi grubuna olumlu, dış gruba ise daha eleştirel bir yaklaşım benimsemesine yol açar. Bu tür bir ayrışma, sosyal ilişkilerde ‘biz’ ve ‘onlar’ arasında belirgin bir farklılık yaratır ve gruplar arası önyargı ile tarafgirlik gibi sosyal dinamiklerin oluşumunda etkili olur (Narcıkara, 2018).

3.5.2. Stereotip

Kültürlerarası iletişim, ulusların birbirleriyle etkileşimde bulunmasını ve anlaşmasını hedefleyen bir süreç olarak değerlendirilmektedir. İletişim terimi, sıklıkla anlaşma kavramıyla eş anlamlı olarak kullanıldığından, bu tür bir etkileşim ‘ulusların anlaşması’ olarak adlandırılabilir (Erol, 2012). Bock ve Hexelschneider, kültürlerarası iletişimi ulusların birbirlerini anlaması ve önyargıların, kalıp yargıların ya da yanlış anlamaların azaltılması için bir araç olarak görmektedir. Bu yaklaşım, kültürlerarası iletişim yoluyla dünya barışına katkıda bulunma potansiyelini vurgular. Bu bağlamda, kültürlerarası iletişim yalnızca bir iletişim biçimi değil, aynı zamanda ulusların birbiriyle iş birliği yaparak daha barışçıl bir dünya düzenine katkıda bulunabilecekleri bir süreç olarak ele alınmaktadır (Işık, 2013).

Donec (1991) ise kültürlerarası iletişimin iki temel işlevini vurgulamaktadır. Birincisi, ideoloji, teknoloji ve sanat gibi kültürel değerlerin karşılıklı alışverişini sağlayarak ulusların birbirlerini daha iyi anlamasına katkıda bulunmaktır. İkincisi, bölgesel çatışmalar, ekolojik problemler ya da bilimsel iş birliği gerektiren küresel sorunların çözümü için uluslar arasında iş birliği yapılmasını sağlamaktır. Bu bağlamda, kültürlerarası iletişim yalnızca bireyler ya da gruplar arasında değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde sorunların ele alınmasında ve çözülmesinde önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Gerçek bir kültürlerarası iletişim, insanlığı önyargıların, yanlış anlamaların ve bunların yol açtığı düşmanlıkların olmadığı bir dünya düzenine taşımak için bir kapı aralamaktadır. Bu tür bir iletişim, ulusların barışçıl bir şekilde bir arada yaşayabileceği bir ortam yaratmayı mümkün kılarak, toplumsal ve küresel barışın temel anahtarlarından biri haline gelmektedir (Yurdakal, 2024).

Stereotip kavramı, özellikle sosyal bilimler alanında ele alınmış ve zamanla farklı perspektiflerden incelenmiştir. Türkçede ‘kalıpyargı’ olarak karşılık bulan stereotip (Alm. *Stereotyp*), köken olarak Latince *stereos* (katılık) ve *tupos* (iz) kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir. Kavram başlangıçta matbaa teknolojisinden ödünç alınmıştır ve günümüzde hâlâ matbaacılıkta bir sayfa ya da paragraf için metalden hazırlanan dökümler anlamında

kullanılmaktadır. Bu metal dökümler, hazırlandıktan sonra üzerinde yapılmak istenen düzeltme ya da değişikliklerin kalıbın tamamı bozulmadan yapılamaması nedeniyle katı bir yapı sergiler (Aslan, 2021).

Bußmann (1983), stereotip teriminin matbaa dilinden alınarak sosyal bilimlerde kullanılmaya başlandığını ve özellikle duygusal olarak belirlenmiş, gruplara özgü, genellikle bilinçsiz ve katı önyargıları ifade etmek için kullanıldığını belirtir. Bu, kalıpyargıların esneklikten yoksun ve değişime kapalı bir yapıya sahip olduğunu, dolayısıyla bireylerin ya da grupların algılanma biçimini sabitleyerek, farklı düşünce ve yorumlara yer bırakmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, stereotip kavramı sadece matbaacılıkta kullanılan teknik bir terimden ziyade, insan düşünce ve algı sistemini anlamada önemli bir metafor olarak karşımıza çıkar. Kalıpyargılar, bireylerin çevresindeki toplumsal gruplara yönelik algı ve tutumlarını şekillendirirken, aynı zamanda bu algının değişime dirençli bir yapıya sahip olmasına neden olmaktadır (Özkantar, 2022).

Stereotip kavramı, sosyal psikoloji, sosyal dilbilim, sosyopolitik ve dil felsefesi gibi sosyal bilimlerin yanı sıra günlük dilde de farklı bağlamlarda sıklıkla kullanılan bir terimdir. Kavramın bu geniş kullanım alanı, farklı disiplinlerde kazandığı çeşitli anlamlarla şekillenmektedir (Ünür, 2015).

Quasthoff (1987), stereotip kavramını öncelikli olarak sosyo-psikolojik bir olgu olarak ele alır. Bu yaklaşım, kavramın toplumsal algılar ve önyargılar bağlamındaki rolünü anlamaya yöneliktir. Ancak, stereotip kavramı yalnızca sosyal psikolojiyle sınırlı kalmamıştır. Tarihsel olarak, bu terim ilk olarak psikiyatride, aynı duruş, hareket ve konuşma biçiminin mekanik şekilde tekrarlandığı bir bozukluğu tanımlamak için kullanılmıştır. Günümüzde ise etologlar ve klinik psikologlar tarafından, rutin ve tekrarlayan davranışları tanımlamak için hâlâ kullanılmaktadır (San, 2021).

Walter Lippmann, stereotip kavramını ilk kez 1922 tarihli eseri *Public Opinion* adlı kitabında kullanmıştır. Bu eserinde, kitle iletişim araçlarının gerçekliğin algılanmasında seçici bir rol oynadığına dair eleştirilerde bulunmuş ve bu araçların yarattığı gerçeklik algısını tartışmıştır. Lippmann, Amerikan toplumunda demokratik düşünce biçimlerinin gelişimini ve istikrarını teşvik etmek amacıyla bu kavramı politik hedeflerle birleştirmiştir. Bu bağlamda stereotip kavramı, gazetecilikten yola çıkarak politika, iletişim, sosyodilbilim ve psikoloji gibi sosyal bilim alanlarında geniş bir yankı uyandırmıştır (Çeliker, 2023).

Lippmann'a göre, stereotipler zihinlerdeki sabit düşünce kalıplarıdır. İnsanlar, karşılaştıkları karmaşık çevreyle baş edebilmek için bu çevrenin basitleştirilmiş bir resmini zihinsel olarak oluştururlar ve bu durum sözde bir çevre yaratmalarına neden olur. Stereotipler, bu karmaşık dünyada bireylerin yolunu bulmasına yardımcı olacak bir harita işlevi görür. Ancak, bu haritaların gerçek çevreyi yansıtmada konusunda eksik ve yanlı olduğu ifade edilmiştir. Lippmann, stereotiplerin hem bireyin objektif düşünmesini engellediğini hem de değişime karşı dirençli kör noktalar yarattığını vurgulamaktadır (Çeliker, 2023).

Stereotiplerin olumsuz yönleri arasında bireylerin kendilerini bu kalıplardan sıyrarak dünyayı daha geniş bir perspektiften görmesinin zorlaşması yer alır. Bu durum, çevreyi ve dünyayı yalnızca kategorilere indirgenmiş bir şekilde algılamamanın tehlikelerini ortaya çıkarır (Öner ve Uçar, 2023). Öte yandan, Lippmann stereotiplerin iki olumlu işlevine de dikkat çeker. Birincisi, bilgi ve düşünme sürecinde bir ekonomik fayda sağlamasıdır. İkincisi ise bireyin kendisini savunma mekanizmasını geliştirmesine yardımcı olmasıdır. Bu işlevler, stereotiplerin insan yaşamındaki çift yönlü etkilerini açıkça ortaya koymaktadır (Çeliker, 2023).

Walter Lippmann'ın stereotip kavramını bilimsel bir temel üzerine oturtmasından sonra, bu konuda gerçekleştirilen ilk sosyal psikolojik çalışma, Katz ve Braly tarafından 1933 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada, önyargılar ile stereotipler arasındaki ilişki incelenmiş ve bu iki kavramın birbiriyle nasıl bağlantılı olduğu araştırılmıştır. Katz ve Braly, önyargıların bir grup insan arasında ortak olmasının, o grubun kültüründe yaygın olarak kullanılan stereotiplerle ilişkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu bağlamda, belirli gruplar için kullanılan stereotiplerin içeriğini analiz etmeye başlamışlardır (Limon, vd., 2018).

Araştırmacılara göre, bireylerin farklı ırk gruplarına mensup kişileri tek tek tanıması mümkün değildir. Dolayısıyla, belirli gruplara yönelik tutarlı görüş birliği, bireylerin içinde bulunduğu kültürün bir ürünü olan stereotiplerin etkisiyle ortaya çıkan önyargıları yansıtmaktadır. Bu bağlamda, stereotipler ile önyargılar arasındaki ilişki detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Katz ve Braly, ırksal önyargıyı, belirli ırklara yönelik genelleştirilmiş, yüksek düzeyde tutarlı ve duygusal tepkiler içeren bir grup stereotip olarak tanımlamışlardır. Irksal önyargı, belirli bir ırkın üyelerine atfedilen tipik karakteristik özelliklere dair inançları ve bu özelliklerin değerlendirilmesini içermektedir (Tutan, 2024).

Çalışmalarının sonucunda Katz ve Braly, stereotipi, 'temsil ettiği gerçeklere sınırlı düzeyde uyum sağlayan, tanımlamaların ardından gözlemlerimize dayanan sabit bir izlenim biçiminde

ortaya çıkan bir inanç türü' olarak tanımlamışlardır. Bu tanım, stereotiplerin genellemeye dayalı doğasını ve gerçeklikle olan sınırlı ilişkisini vurgulamaktadır (Ünlü, 2019).

Katz ve Braly'nin 1933-1935 yılları arasında gerçekleştirdiği çalışmalar, sonraki yıllarda Bayton (1941), Gilbert (1950), Karlins, Coffman ve Walters gibi araştırmacılar tarafından benzer yaklaşımlarla devam ettirilmiştir (Altay, 2023). Bu çalışmaların sonuçlarını inceleyen Brigham (1971) ve Tajfel (1978), bu araştırmaların stereotipler hakkındaki bulgularını beş ana noktada özetlemiştir:

1. **Genelleme Eğilimi:** İnsanların geniş insan gruplarını birkaç temel ve ortak niteliğe dayandırarak tanımlama eğilimi bulunmaktadır (Hacıkeleşoğlu, 2022). Bu eğilim, bireylerin genelleştirme yoluyla grupları stereotiplerle nitelendirdiğini göstermektedir.
2. **Dirençli Yapı:** İnsan gruplarına yönelik stereotipler değişime karşı oldukça dirençlidir. Ancak bu değişim, genellikle sosyal, politik ve ekonomik koşullardaki önemli dönüşümlere yanıt olarak meydana gelir ve oldukça yavaş bir süreçtir (Akmeşe ve Akmeşe, 2020).
3. **Erken Dönem Öğrenimi:** Stereotipler, genellikle bireylerin erken yaşlarında öğrenilir. Bu öğrenim, bireylerin söz konusu grup hakkında kesin bir bilgiye sahip olmadan önce gerçekleşir (Tugay ve Duran, 2021).
4. **Sosyal Gerilimlerle Artan Kullanım:** Gruplar arasında sosyal gerilimler meydana geldiğinde stereotiplerin kullanımı artar ve bu durum, daha düşmanca tutumlara yol açabilir (Özçetin, 2018).
5. **Düşmanlık ve Problem Yaratma:** Stereotipler az miktarda düşmanlık içerdiğinde ciddi bir sorun teşkil etmez. Ancak daha yoğun düşmanlık barındırdığında, gruplar arası ilişkilerde ciddi problemlere neden olabilir (Özçetin, 2018).

1950'li yıllarda Amerika'da, özellikle Gordon Allport'un 1954 yılında yayımladığı *The Nature of Prejudice* adlı kitabında stereotip kavramı yeniden ele alınmış ve bu kavram önyargı kavramıyla ilişkilendirilmiştir. Allport, bu eserinde, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'daki faşist barbarlıklar ve Amerika'daki ırksal huzursuzluklar gibi dönemsel sorunları incelemiş, büyük insan gruplarının diğer gruplara karşı sergilediği düşmanca davranışların ardındaki kişisel algılar ve sosyal psikolojik mekanizmalar üzerinde durmuştur (Allport, 1954).

Allport, Adorno'nun 1950'de geliştirdiği Otoriter Kişilik kuramını ve buna yönelik araştırmaları temel alarak benzer bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda, insan zihninin

düşünme süreçlerini incelerken, bireylerin gruplara yönelik değerlendirme ve yargılara varmasında kategorilendirme sürecinin rolüne dikkat çekmiştir. Kategorilendirme, bireyin algılarını düzenleyerek çevresine uyum sağlamasını kolaylaştıran, algılama ve yargılama süreçlerini hızlandıran bir mekanizma olarak tanımlanmıştır. Ancak bu mekanizma, aynı zamanda algılama süreçlerinde sapmalara ve genellemeye yol açabilir (Metin, 2016).

Allport (1954), kategorilendirme sürecini tartışırken dolaylı olarak stereotip kavramına atıfta bulunmaktadır. Stereotipler, kategorilendirmenin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkar ve bireylerin algılama, değerlendirme ve davranış süreçlerinde etkili olur. Bu çerçevede, Allport'un çalışması, stereotiplerin bireyler ve gruplar arasındaki ilişkilerde oynadığı kritik rolü anlamada önemli bir temel oluşturmuştur.

1980'lerde Amerika'da başlayan ve daha sonra Avrupa'ya da yayılan politik doğruluk ve dürüstlük tartışmaları bağlamında stereotip kavramı yeniden gündeme gelmiştir. Bu dönemde, önyargı ve stereotiplerin oluşturduğu kategorilerin ırkçılığı teşvik ettiği ve toplumdaki ayrımcılığı derinleştirdiği üzerinde durulmuştur. Bu alanda çalışmalar yapan önemli isimler arasında van Dijk, Margret ve Siegfried Jäger ile Jäger/Januschek gibi araştırmacılar yer almıştır (Yazar, 2021).

1990'lı yıllarda ise Doğu Bloğu devletlerinin yıkılması ve özellikle Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesiyle birlikte stereotip kavramı Avrupa'da yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Bu süreçte, Doğu Avrupa ve birleşik Almanya'daki bilim insanları, Bielefeld Disiplinlerarası Araştırma Merkezi'nde 'Doğu Avrupa Devletlerindeki Ulusal Kendi ve Yabancı İmajları' başlıklı bir proje yürütmüşlerdir. Bu projede, günlük söylemler ve özellikle kitle iletişim araçlarında yer alan stereotiplerin halk üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın temel amacı, toplumda bu tür stereotiplere karşı farkındalık yaratmak olmuştur (Köksoy, 2015). Bielefeld Araştırmaları'nın dikkat çekici bir bulgusu, stereotip kavramının kullanımında azalma gözlemlenmesi ve bunun yerine kategori kavramının kullanımında artış görülmesidir. Bu değişim, kavramsal bir dönüşümü yansıtarak, stereotiplerin daha geniş ve daha soyut bir kavramsal çerçevede ele alınmaya başlandığını göstermektedir.

3.5.3. Kalıp yargı kavramının önyargı, imge, klişe ve tutumlarla ilişkisi ve ayırt edici özellikleri

Kalıp yargı kavramı, önyargı, imge, klişe ve tutum gibi kavramlarla sıkça ilişkilendirilmekte ve bu durum, bu kavramların ayrıntılı bir şekilde incelenmesini ve birbirinden ayırt edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda, kalıp yargılarla söz konusu kavramların benzerlik ve

farklılıkları analiz edilerek, kavramların sınırlarını belirlemek ve açıklığa kavuşturmak önem arz etmektedir (Hacıkeleşoğlu, 2022).

Önyargı kavramı, kalıp yargıyla sıkı bir ilişkiye sahip olması nedeniyle ayrıntılı bir şekilde incelenmeyi gerektirir (Erdoğan ve Vatandaş, 2020). Günümüzde oldukça yaygın bir şekilde kullanılan bu kavram (İng. *prejudice*, Alm. *Vorurteil*), etimolojik açıdan incelendiğinde, kökeninin Latince *praejudicium* kelimesine dayandığı görülmektedir. Bu terim, tarihsel süreçte farklı anlamlar kazanmıştır. Antik dönemde ‘önceki karar ve deneyimlere dayalı bir yargı’ anlamında kullanılırken, daha sonraki dönemlerde İngilizcede olaylar ve gerçekler üzerinde düşünülmeden veya araştırılmadan oluşturulan aceleci bir yargı şeklinde anlam kazanmıştır. Son aşamada ise, önceden varılmış bir yargıyla birlikte bir şeyin lehinde veya aleyhinde olmayı ifade eden duygular’ gibi daha kapsamlı bir anlam yüklenmiştir (Aydın ve Genç, 2014).

Önyargı, Aydınlanma Çağı’nda rasyonalitenin karşıtı bir tutum olarak değerlendirilmiştir. 18. yüzyıldaki kullanımında bir ırka veya etnik gruba yönelik olmaktan ziyade genel konulara dair bir eğilim olarak ele alınmıştır. 20. yüzyılda ise, sosyal gruplara karşı mantıksız veya irrasyonel duygular ya da tutumları ifade eden bir kavrama dönüşmüştür. Bu tarihsel gelişim, önyargının çok yönlü yapısını ve farklı bağlamlarda nasıl yorumlandığını anlamak için önemlidir (Karakuş, 2022).

Allport (1954), önyargıyı, yanlış bir genelleme üzerine kurulu, esnek olmayan bir karşıtlık olarak tanımlamaktadır. Bu karşıtlık, açıkça hissedilebileceği gibi ifade edilebilir bir biçimde de ortaya çıkabilir ve tüm bir gruba ya da o grubun yalnızca bireysel bir üyesine yönelebilir. Bu tanım, önyargının yapısal doğasını anlamak için önemli bir temel sunmaktadır.

Sosyal psikolojide sıkça ele alınan önyargılar, bireylerin zihinlerinde imgeler oluşturur ve bu bağlamda kültürel imgelerin şekillenmesinde etkili bir unsur olarak öne çıkar. Güttler, önyargıları sosyal tutumların olumsuz bir alt kategorisi olarak görür ve bu tutumların aşırı nitelikte olduğunu belirtir (Erten, 2016). Cüceloğlu (1998) ise önyargıyı, köklü bir olumsuz tutum olarak değerlendirir ve birçok sosyal durumda kendini gösterebileceğini vurgular. Bu durum, önyargıların eleştirel düşünmeye dayanmayan, daha çok aceleyle oluşturulmuş yargılar olduğuna işaret etmektedir.

Bireylerin, kendi gruplarına karşı olumlu yargılar geliştirirken, başka gruplara yönelik gerçeği yansıtmayan olumsuz tutumlar sergiledikleri sıklıkla görülür. Aronson ve arkadaşları (2012) önyargının, eksik veya yanlış bilgilere dayalı, belirli bir gruba karşı düşmanca veya olumsuz tutumlar içerdiğini ifade eder.

Bu tanımlamalar, önyargının bireylerarası ve toplumsal ilişkilerde etkili bir güç olduğunu ve bu nedenle kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Önyargı ile tutum arasındaki ilişki, literatürde genellikle olumsuz bir bağlamda ele alınsa da, Heckmann (1998) bu konuda farklı bir perspektif sunmaktadır. Ona göre, önyargılar yalnızca olumsuz değil, aynı zamanda olumlu da olabilir. Önyargılar, bireylere veya gruplara karşı geliştirilmiş olumlu ya da olumsuz tutumlar olarak tanımlanabilir. Bu tür yargılar, kalıp yargısal izlenimlerin bir sonucu olarak belirli özelliklerin atfedilmesiyle şekillenir ve genellikle deneyimlere aykırı durumlarda bile katılığını korur. Bu durum, önyargıların duygusal yükleri ve katılıkları nedeniyle değişime direnç gösterdiğini ifade etmektedir.

Önyargının temel özellikleri arasında genelleme, değişime direnç ve sosyal katılım yer alır (Hoş ve Çiftçi, 2022). Bu bağlamda, önyargılar aynı zamanda kalıp yargıların karakteristik özelliklerini de paylaşır. Bu yargılar, gerçeklik kontrolünden yoksun, çoğunlukla aşırı olumsuz değerlendirmeleri içerir ve yeni bilgilerle değişime son derece dirençlidir. Bu direnç, önyargıların sosyal algılardaki istikrarını ve etkisini pekiştirir (Gümüş, 2012).

Bu açıklamalar, önyargıların bireyler ve gruplar arası ilişkilerde yalnızca olumsuz bir algı unsuru değil, aynı zamanda sosyal yapının kalıcılığını ve istikrarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Önyargıların tutumlarla olan bağlantısı, önyargıların tutumların alt bir kategorisi olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır (Erdoğan ve Vatandaş, 2020). Bu bağlamda, tutumlar için geçerli olan bileşenler, önyargılar için de geçerlidir. Önyargılar üç temel bileşenden oluşmaktadır:

1. **Bilişsel Bileşen:** Önyargı nesnesine dair bilgileri kapsar. Ancak bu bilgiler genellikle hatalı, genelleştirilmiş ve sabit bir nitelik taşır, değişime karşı dirençlidir (Tekin, 2018).
2. **Duygusal Bileşen:** Nesneye yönelik duygusal bir değerlendirme içerir. Bu değerlendirme, önyargının olumlu ya da olumsuz bir duygusal tepki oluşturmaya neden olur (Tekin, 2018).
3. **Davranışsal Bileşen:** Nesneye karşı bir eylem isteğini ifade eder ve genellikle olumsuz davranışları tetikleyebilir (Tekin, 2018).

Önyargının bu bileşenlerini farklı bir şekilde ele alınarak, dört farklı yön ortaya koyulmuştur. Bu yönler, özellikle kültürlerarası öğrenmede büyük önem taşır:

1. **Bilişsel Yön:** Önyargılar, nesne hakkında bilgi içerdiğini iddia eder. Ancak bu bilgiler genellikle yanlış ve eksiktir.
2. **Duygusal Yön:** Önyargılar, duygusal düzeyde yoğun bir reddetme veya olumsuz tutumu barındırır.
3. **Değerlendirici Yön:** Önyargılar, nesneleri genellikle olumsuz bir şekilde değerlendirir.
4. **Davranış Merkezli Yön:** Önyargılar, bireylerin eylemlerini şekillendiren bir düzenleme işlevi görür (Gürel, 2011).

Önyargılar, duygusal boyutta önemli bir yere sahipken, kalıp yargılar daha çok bilişsel yönleriyle ön plana çıkar. Başka bir deyişle, önyargılar duygusal tepkilerde kendini gösterirken, kalıp yargılar dış gruplara yönelik bilişsel bir tutum olarak varlık gösterir. Reiß, bu bağlamda önyargıyı, sosyal kalıp yargıların duygusal olarak olumsuz bir biçimi olarak tanımlar. Dolayısıyla, kalıp yargıların bilişsel boyutu, önyargıların temel bir bileşeni olarak değerlendirilmektedir (Uğurlu, 2018).

İmge kavramının kalıp yargı, önyargı, tutum ve klişe gibi kavramlarla birlikte ele alınması, bu kavramların imgenin oluşum ve yerleşim süreçlerindeki etkisini anlamak açısından önemlidir. Bu ilişkilerin bir arada incelenmesi, konuya daha derin bir netlik kazandırabilir. İmge, bu bağlamda, kalıp yargılar ve önyargılar gibi diğer aşırı genelleştirilmiş algı türleriyle sıkı bir ilişki içindedir (Gürel, 2011).

Ulusal imgeler, genellikle ulusal karakter, ulusal kalıp yargılar gibi kavramlarla birlikte ele alınır. Bu kavramlar arasında kesin bir ayrım yapmak konusunda literatürde ortak bir görüş birliği bulunmamaktadır. İmge, kalıp yargı ve önyargılar arasındaki ilişkiyi belirlemek hala tartışmalı bir konudur. Kalıp yargılar ve imgeler, gerçek olguları aşan özelliklere sahip olmaları bakımından benzerlik gösterirler ve sosyal bağlamda üretilip korunabilirler (Karaca ve Papatya, 2011).

Ulusal imgelerin, kalıp yargılardan daha hızlı bir şekilde değişebilir olması, imgelerin sosyal dinamiklere ve bağlamlara daha duyarlı olduğunu göstermektedir. İmgeler, bireysel algılar ve sosyal üretimler aracılığıyla sürekli bir dönüşüm sürecine tabi tutulur. Böylece, imge kavramının diğer kavramlarla olan ilişkisini anlamak, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde algıların nasıl şekillendiğini daha iyi açıklayabilir (Çık, 2017).

Farklı toplumların, ulusların, kültürlerin ve bireylerin birbirlerini tanımları, anlamaları ve bu doğrultuda tanımlamaları, karşılıklı iletişim ve etkileşim süreçlerine bağlıdır. Bu süreçte, ‘öz’

ve ‘öteki’ kavramları, diğerk bir ifadeyle ‘kendimiz’ ve ‘yabancı’ kavramları, karşılıklı yaklaşım ve değerklendirmelerin temelini oluşturur. Ötekinin ya da yabancıнын tanınması ve tanımlanmasında, özün kültürel birikimi, dili ve yaşam bilgisi gibi içsel unsurlar belirleyici rol oynar. Bu unsurlar, öteki hakkında yapılan değerklendirmelerin şekillenmesine ve bu değerklendirmelerin atasözü, deyim gibi dilsel yapılar aracılığıyla dile yansımalarına olanak tanır. Dolayısıyla dil, yalnızca kültür ve düşüncenin taşıyıcısı değilk, aynı zamanda öteki hakkındaki yargıların ve imgelerin de ifade edicisi konumundadır (Özkan, 2014).

Bununla birlikte, tanıma ve tanımlama sürecini etkileyen dış etkenler de bulunmaktadır. Mekân, ilişkinin niteliğı ve bu ilişkinin hümanist ya da barışçıl bir çerçevede olumlu veya olumsuz seyri, ötekinin algılanışını doğrudan şekillendiren unsurlar arasında yer alır (Yeşil, 2009). Yanlış anlamalar veya eksik değerklendirmeler nedeniyle, yalnızca farklı olan değilk, doğru şekilde anlaşılmayan bireyler, toplumlar ve kültürler de yabancı olarak algılanır. Bu bağlamda, iki farklı yabancı kavramı ortaya çıkar: gerçekte var olan yabancı ve bu yabancıyı temsil eden yapay veya kurmaca imgelerdeki yabancı (Köşker, 2017).

Karşılıklı iletişim ve etkileşim süreçleri, yalnızca birbirini tanıma ve tanımlama aracı olmakla kalmaz; aynı zamanda bu sürecin kendisini de etkiler. Özün ötekine yönelik olumlu ya da olumsuz değerklendirmeleri, karşılıklı iletişim ve etkileşimin niteliğini belirlerken, aynı zamanda uluslar ve kültürlerarası iletişim süreçlerini ve biçimlerini de yönlendirir (Metin, 2011).

Klişer kavramı, tarihsel olarak matbaada kullanılan bir baskı tekniğinden türemiştir. Fransızca kökenli ‘cliché’ kelimesinden gelen bu terim, Almanca ‘Klischee’ ve İngilizce ‘Cliche’ karşılıklarına sahiptir (Erdem, 2018). Kunow (1994) klişeyi, seri üretim için kullanılan bir araç olarak tanımlamıştır.

Mecazi anlamda, klişer, sıkça kullanılan, ancak önyargıların rasyonalizasyonuna hizmet etmeyen ifade biçimlerini ifade eder. Özellikle deyimler, atasözleri, selamlaşma, rica ve vedalaşma gibi dilsel yapılar, klişer kapsamında değerklendirilebilir (Baş, 2002). Klişenin temel ayırt edici özelliğı, bu ifadelerin kullanım sıklığıdır.

Tutum kavramı (Alm. Einstellung/Attitüde; İng. Attitude), Fransızca ‘attitude’ kelimesinden türemiş olup, sosyal psikolojide önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir. Son yıllarda geliştirilen tutum yaklaşımları, bu konunun sosyal psikoloji içindeki önemini ve kapsamını açıkça ortaya koymaktadır (Sevgi, 2015).

Veith (2002), sosyal tutumları, bireyin deneyim yoluyla kazandığı, oldukça sabit bir eğilim olarak tanımlamaktadır. Bu eğilim, bireyin sosyal bir nesneye -örneğin kişilere, gruplara veya sosyal durumlara- belirli duygu, düşünce ve davranış biçimleriyle tepki vermesini ifade etmektedir. Bu tanım, tutumların bireylerin sosyal çevreleriyle etkileşiminde nasıl şekillendiğini ve davranışlarını nasıl yönlendirdiğini ortaya koymaktadır.

3.6. Önyargı ve İmgenin Oluşumunda Etkili Olan Faktörler

Önyargılar ve kalıp yargılar, insanın doğuştan sahip olduğu özellikler değildir; aksine, bunlar sosyalleşme süreci boyunca öğrenilir. Bireyin dünyası, sosyal çevresi ve kültürü arasındaki etkileşimlerin bir ürünü olarak şekillenir. İnsan, ailede, okulda ve toplum içinde büyürken, anne-babasından, öğretmenlerinden, arkadaş çevresinden ve diğer toplumsal aktörlerden etkilenir (Çetin ve Bilir Güler, 2018). Bu süreçte birey, çevresindeki kişiler ve ortamlar aracılığıyla kültürünü, gelenek ve göreneklerini, değer yargılarını ve yaşam tarzını benimser. Aynı zamanda, farklı ırklara ve uluslara yönelik tutumlarını da bu öğrenme süreci içinde geliştirir. Ancak, bu tür tutumlar genellikle bireyin kendi deneyimlerinden ziyade, başkalarının deneyimlerinden yola çıkarak şekillenir ve çoğunlukla sorgulanmadan ya da test edilmeden kabul edilir. Bu nedenle, önyargılar ve kalıp yargılar genellikle bireysel gözlemlerden çok dolaylı etkilerle oluşur (Cansız ve Bolat, 2022).

Önyargılar ve kalıp yargıların oluşumu, çocukluk döneminden başlayarak sosyalleşme süreciyle devam eden bir öğrenme sürecidir. Birey, sosyalleşme aracılığıyla bu tür önyargıları ve genellemeleri benimser. Çocuk, ilk sosyalleşme ortamı olan ailesinde, toplumsal önyargılarla tanışır. Bu önyargılar, doğrudan önyargının nesneleriyle değil, önyargıların kendisiyle olan dolaylı etkileşimler yoluyla oluşur (Merdin, 2024). Burada bahsedilen dolaylı etkileşim, özellikle ebeveynlerin önyargı nesnelerine dair ifadeleri ve tutumlarıyla çocuğa aktarılan ilişkileri ifade etmektedir.

Aile ortamında, çocuğun tutumlarının şekillenmesinde ebeveynlerin yanı sıra diğer aile bireyleri ve yaşlıları da önemli bir rol oynar. Araştırmalar, üç yaşındaki çocukların, anlamlarını bilmedikleri halde, ırkçı terimleri öğrenebildiklerini göstermektedir. Bu tür öğrenim süreçleri sonucunda, çocuk kendi sosyal grubundan edindiği bilgilerle başka gruplara karşı olumsuz tutumlar geliştirebilir. Bu tutumlar, söz konusu gruplara karşı kötü sözler söyleme, etnik şakalar yapma ya da ayrımcı davranışlarda bulunma şeklinde kendini gösterebilir (Bülbül ve Akkaynak, 2021).

Bu olumsuz tutumların gelişimi, büyük ölçüde dil öğrenimi aracılığıyla gerçekleşir. Dil, çocuğun yakın çevresinden gelen önyargılar ve kalıp yargılarla şekillenen tutumlarının oluşmasında anahtar bir role sahiptir. Aileden sonra, çocuğun yaşamında ikinci önemli sosyalleşme alanı olarak okul devreye girer. Okul, kurumsal bir sosyalleşme faktörü olarak, çocuğun önyargı ve kalıp yargılar geliştirmesine katkıda bulunabilir (Karaboğa, 2019).

Okul ortamında, öğretmenlerin sınırlı zaman nedeniyle bir konu ya da nesnenin tüm yönlerini detaylıca açıklamaları çoğu zaman mümkün değildir. Bu durum, öğretimin genellikle kısa, basit ve genelleştirilmiş bir şekilde sunulmasını gerektirir. Böylece, çocuğun algısında bazı konular ya da nesneler eksik veya tek yönlü bir şekilde şekillenebilir (Bülbül ve Akkaynak, 2021). Bu süreç, önyargı ve kalıp yargıların çocuk zihninde yerleşmesine zemin hazırlayabilir.

Önyargıların, kalıp yargıların ve imgelerin oluşumunda rol oynayan faktörler arasında günümüzde kitle iletişim araçlarının etkisi oldukça belirgindir. Özellikle internetin yaşamımıza dâhil olması ve neredeyse her alanda hâkimiyet kazanması, kitle iletişim teknolojilerinin bu süreçteki rolünü daha da güçlendirmiştir. Bu durum, önyargı ve kalıp yargıların oluşumunda kitle iletişim araçlarının etkisini diğer faktörlerden daha belirgin hale getirmiştir (Karaboğa, 2019).

Televizyon, radyo, gazete, dergi, internet ve kitaplar gibi kitle iletişim araçları, bilgi taşıyıcıları olarak dünyamıza dair büyük bir enformasyon hacmini bize ulaştırmaktadır. Bu araçlar, bireylerin çeşitli konularla ilgili algılarının, tutumlarının ve yargılarının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, kitle iletişim araçlarının birey ve toplum üzerindeki etkisi, sosyalleşme süreciyle iç içe geçmiş bir şekilde, önyargıların ve kalıp yargıların şekillenmesine katkı sağlamaktadır (Işık, 2012).

3.7. Kültürlerarası İletişimde Kalıp Yargıların Dilde İzlenimi

Sözel ifade formları olarak gündelik dilde kullanılan kalıp yargılar, farklı şekillerde karşımıza çıkmakta ve bu formların aktarımı yoluyla uzun süre devamlılığını koruyabilmektedir. Kalıp yargılar, sözel ifade biçimleri açısından üç temel şekilde incelenmektedir:

1. **Basit Sözel Formlar:** Bu form, sözcüklerin açık anlamlarına dayanılarak sıfat olarak kullanılmasıyla ortaya çıkar. Örneğin, belirli bir grubu tanımlamak için kullanılan basit sıfatlar bu kategoriye girer (Dürüşken, 1991).

2. **Daha Karmaşık Formlar:** Bu tür, kalıp yargının bir cümle halinde ifade edildiği formlardır. Bu ifadeler, bir gruba yönelik genelleştirilmiş ve önyargılı bir düşünceyi açıkça içerebilir.
3. **Daha Karmaşık Sözel Formlar:** Masal, hikâye, efsane, anekdot, fıkra ve türkü gibi daha geniş bağlamlarda anlatılan sözel formasyonlardır. Bu türler, kültürel aktarımın bir parçası olarak, önyargı ve kalıp yargıları hikâyeleştirilmiş bir biçimde taşır (Kartarı, 2001).

Bu kategoriler, dilsel formlar açısından ele alındığında, kalıp yargılar tüm cümleler, kelimeler, atasözleri ve deyimlerde kendini gösterebilir. Örneklerle açıklanacak olursa:

1. **Tüm Cümleler:** Bu form, genellikle genel geçer bir ifadeyi içerir. Ancak her cümle bir kalıp yargı sayılmaz. Kalıp yargı niteliği taşıması için cümlenin bir sosyal gruba yönelik olması ve önyargıyı rasyonalize etmesi gerekir. Örneğin, '*Kadınlar teknolojiyle ilgilenmez*' gibi ifadeler, bir sosyal gruba yönelik önyargılı bir genellemeyi temsil eder.
2. **Kelime ve Sıfatlar:** Tek kelimelik ifadeler veya bir sıfatın belirli bir grup için genelleştirilmesiyle oluşur. Örneğin, '*tembel*' kelimesinin belirli bir etnik grubu tanımlamak için kullanılması.
3. **Atasözleri ve Deyimler:** Atasözleri ve deyimler, kültürel aktarımda sıklıkla kullanılan ve bazen önyargıları barındıran sözel kalıplardır. Örneğin, '*El elden üstündür*' gibi ifadeler, hiyerarşik bir düşünceyi içerebilir (Devran, 2010).

Bu formlar, dilin hem bireyler hem de toplumlar üzerinde önyargıların ve kalıp yargıların devamlılığını nasıl sağladığını anlamada önemli birer anahtardır.

3.8. Kültürlerarası İletişimde Küresel Diller Arasındaki İlintiler ve Sorunlar

Günümüzde küresel ve yerel diller arasında çeşitli sorunlar yaşanmakta olup, bu sorunların temel nedenlerinden biri, kitle iletişim araçlarının günlük hayattaki kapsamlı etkisidir. Bu araçlar, bireylerin yaşamının hemen her anında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Başlıca kitle iletişim araçları arasında televizyon, gazete ve internet öne çıkmaktadır (Ali, 2008).

Televizyon, hem görsel hem de işitsel unsurları bir arada kullanması nedeniyle, mesajların kalıcılığı ve inandırıcılığı açısından diğer araçlara kıyasla daha popülerdir. Görsellik ve işitsel öğelerin bir arada sunulması, televizyonu güçlü bir anlam aktarım aracı haline getirmektedir. Günümüzde, imaj merkezli bir dünyada yaşıyoruz; bu durum, televizyonun yalnızca yaşam tarzımızı değil, aynı zamanda düşünme ve davranış biçimlerimizi de şekillendiren bir araç

olarak öne çıkmasını sağlamaktadır (Apak ve Kasap, 2014). Bununla birlikte, internetin kullanım alanı ve haber almadaki işlevselliği, televizyonla kıyaslandığında çok daha geniştir. İnternetin yaygın erişimi, bireylerin istedikleri her yerden güncel olayları anında takip edebilmesini mümkün kılmaktadır. Ofisler, kafeler, tren istasyonları, otobüs terminalleri ve ev gibi mekânlarda internet bağlantısı, bireylerin bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca, internet metinle birlikte görsel öğeler de sunduğu için popülerliğini korumakta ve kullanıcıların bilgiye erişimini zenginleştirmektedir (Topsümer ve Elden, 2013).

Hem televizyon hem de internet, bireylerin yaşam biçimlerini ve düşünce tarzlarını şekillendiren güçlü araçlar olarak karşımıza çıkmakta ve küresel iletişimde önemli bir rol oynamaktadır (Çoban, 2009). Bu bağlamda, kitle iletişim araçları ve küresel dinamikler, dil ve kültür üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Verilen mesajın algılayıcı tarafından ilgi çekici bulunması ve doğru kabul edilmesi için iletişimde görsel ve işitsel unsurlar temel etkenler olarak öne çıkmaktadır. Ancak, bu görsel ve işitsel öğrenme yöntemleri yalnızca yerel kültürel gelenekleri değil, dilin kendisini de dönüştürmektedir (Turan ve Esenoğlu, 2006).

Kitle iletişim araçlarının yabancı kelimeleri sıkça kullanması, anadillerde özgünlüğün kaybolmasına yol açmakta ve yeni bir tür 'aradil' veya melez dillerin oluşumuna zemin hazırlamaktadır (Karahisar, 2013). Bununla birlikte, bu araçlar yalnızca sözlü iletişim alışkanlıklarını değiştirmekle kalmamakta, aynı zamanda sözsüz iletişim biçimlerini de ortadan kaldırmaktadır. Popüler internet iletişim programlarından biri olan 'msn' gibi platformlar, ekonomik ve pratik bir iletişim imkânı sağlarken, geleneksel konuşma figürlerini ve sözsüz iletişim alışkanlıklarını unutturabilmektedir. Dahası, bu ortamlar, elektronik iletişim terimlerinin anadil üzerindeki etkisini artırarak, dilin yapısında dönüşümler yaratmaktadır (Turan ve Esenoğlu, 2006).

Küreselleşme süreci, ekonomik rekabeti yoğunlaştırmakta ve uluslararası iletişim ile diyaloga olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu ihtiyaç, kültürel özgünlüklerden kaynaklanan yanlış anlamaları giderebilmek adına, bir ortak dilin gerekliliğini gündeme getirmiştir. İngilizce, bu bağlamda, küresel iletişimde baskın bir rol oynayarak yerel diller üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Gülner, 2011). Küreselleşen ekonomi ve kitle iletişim araçları, dünya genelindeki kültürel çeşitliliği etkilerken, konuşulan dil sayısının azalmasına neden olmaktadır. Dünya ekonomisinin entegrasyonu arttıkça, ticaretin yaygın bir dil üzerinden yapılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu durum, özellikle bölgesel lehçeler ve azınlık dillerini dezavantajlı bir konuma itmektedir (Karahisar, 2013).

Ayrıca, telekomünikasyon teknolojileri, dilleri daha standart bir hale getirme baskısı uygulamakta ve yerel dil farklılıklarını giderek azaltmaktadır. Bu süreç, yerel kültürlerin ve dillerin çeşitliliğini tehdit ederken, küresel kültürün baskın hale gelmesine yol açmaktadır. Böylece, kitle iletişim araçlarının ve ekonomik rekabetin etkisiyle, hem dil hem de kültür evrenselleşen bir yapıya doğru dönüşmektedir (Karaca, 2015).

Yerel dillerin yok olması ya da ölmesi olarak adlandırılabilen bu durum, küreselleşmenin kaçınılmaz bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşme, geleceğe yönelik bir dönüşüm olarak genel kabul görmektedir ve birçok açıdan bu süreç inkâr edilemez bir gerçekliktir. Ancak, bu dönüşümün, geleneksel tutumların, yerel dillerin ve kültürlerin varlığını sürdürmeyeceği bir sonuca yol açacağı düşüncesi de giderek yaygınlaşmaktadır (Karabulut, 2007).

Yerel dillerin yerini, sınırları aşan ve küresel düzeyde kabul gören bir kültür ve dilin alacağı fikri, küreselleşme sürecinin yarattığı baskılarla güçlenmektedir. Bu süreç, yalnızca dilsel çeşitliliği değil, aynı zamanda kültürel zenginlikleri de tehdit etmektedir. Geleneksel diller ve kültürler, küresel dillerin ve kültürlerin etkisi altında giderek gerilerken, uluslararası iletişimde standartlaşmış bir dilin tercih edilmesi, yerel dillerin varoluş mücadelesini zorlaştırmaktadır (Bilgin, 2024). Bu durum, küreselleşmenin yarattığı homojenleşme eğiliminin, kültürel çeşitlilik üzerindeki olumsuz etkilerini açıkça göstermektedir (Kihtir ve Erbuyurucu, 2013).

Küreselleşme, ortak bir dile olan ihtiyacı artırarak ekonomik ilişkileri kolaylaştırır da, kültürel kimliklerin tek tipleşmesine yol açmaktadır. Bununla birlikte, küreselleşme ve yeni teknolojiler, bir yandan kültürel kimliği koruma potansiyeli taşıırken, diğer yandan malların ve fikirlerin serbestçe değişimine olanak sağlayabilir. Tarih boyunca, şiveler ve diller, ulusal kimlik, bilimsel çalışmalar ve ticaret arasında bir köprü görevi üstlenerek bu alanlarda kolaylıkla birleştirici bir rol oynamıştır (Kaya, 2011).

Standartlaşma, özellikle yazılım ve insan gelişimi bağlamında gerekli görülmekte ve yaygın dillere olan talebi artırmaktadır. Ancak, küresel refah ve teknolojik gelişmeler, küçük kültürlerin ve yerel dillerin kendi kimliklerini korumalarına da katkı sağlayabilir. Bu durum, bir yandan küresel iletişim ve iş birliğini desteklerken, diğer yandan daha küçük kültürlerin kendi varlıklarını sürdürebilmeleri için bir fırsat sunmaktadır (Korkmaz, 2021).

Ekonomik rekabet gücüne sahip toplumlar, kültürel geleneklerini koruma konusunda az gelişmiş ülkelere göre daha başarılı bir performans sergilemektedir. Küreselleşme sürecinde, bireylerin birbirleriyle daha fazla iletişimde bulunma zorunluluğu gerekçe gösterilerek, yerel

ve hatta bazı ulusal diller marjinalize edilmekte ve sistemin dışında bırakılmaktadır. Bu süreç, çağa en iyi ayak uyduran dil hayatta kalır gibi sloganlarla meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır (Atagül, 2018).

Ulus devletlerin yerel dillerin korunması ve geliştirilmesi konusundaki isteksizliği de bu sorunu derinleştirmektedir. Yerel dillerin devamlılığını sağlamak, devletler için ek zaman ve maliyet yükü olarak algılanmakta ve bu durum, ayrıcalık korkuları ile birleştiğinde, yerel diller ya tamamen görmezden gelinmekte ya da bu dillerde eğitim yasaklanmaktadır (Özdemir ve Bakan, 2016). Ancak, kültürel bağlarını koruma arzusu taşıyan küçük gruplar, küreselleşme karşıtı tutumlarını yine elektronik medya araçlarıyla ifade etmektedir. İnsanlar, dil değişimini reddetmek için güçlü kültürel nedenlere sahip olduklarında, çoğunluk dillerinin baskısına direnebilmektedir. Buna rağmen, kitle iletişim teknolojileri, çoğunluk dillerinin tek yönlü diyaloglarıyla azınlık dillerinin kullanımının azalmasına neden olmuş ve birçok bölgesel ağız, bu baskılar altında ölü dillerin yeniden dirilmesi için bir araç haline gelmiştir (Çakır ve Yıldız, 2016).

Küçük dilleri konuşan topluluklar, web siteleri, e-postalar ve ilan panoları gibi interaktif teknolojileri kullanarak kendi dillerinde iletişim kurmakta ve dünya çapında bir diaspora ile bağlantı sağlamaktadır. Bu sayede, azınlık dilleri, küresel medya araçlarını kullanarak görünürlük kazanmakta ve yeniden canlanma fırsatı bulmaktadır. Bu tür dijital iletişim platformları, yerel dillerin korunması ve geliştirilmesi açısından önemli bir direnç aracı olarak işlev görmektedir (Işıdan, 2024).

Yukarıda ifade edilen hususlar, evrensel dillerin, özellikle İngilizcenin, yerel diller üzerinde oluşturduğu baskıyı ve bu durumun sonucunda dünya genelindeki anadil çeşitliliğinin azalmasıyla kültürel zenginliğin erozyona uğramasını ortaya koymaktadır. Ancak küreselleşmenin etkileri yalnızca yerel dillerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda evrensel diller üzerinde de belirgin dönüşümlere neden olmuştur. Bu dönüşüm, evrensel dillerin kültürel bağlarından uzaklaşması ve bu bağlamda yapısal değişimlere maruz kalması olarak değerlendirilebilir (Ateş ve Aytekin, 2020).

Bir dilin evrensel kabul edilmesinin temel koşulu, dünya üzerindeki birçok toplum tarafından öğrenilmesi ve uluslararası ilişkilerde bir iletişim aracı olarak kullanılmasıdır. Bu süreçte, evrensel dili öğrenen farklı kültürlerden bireyler, anadillerine özgü unsurları bu dile aktarabilmektedir. Söz konusu dilsel transferler, özellikle kitle iletişim araçlarında sıkça

gözlemlenmekte ve bu durum evrensel dillerin yapısal dokusunda değişikliklere yol açmaktadır (Karaca, 2012; Torun, 2019).

Huws'a göre (2018) İngilizce, küresel çapta en yaygın kullanılan dillerden biri olarak, yeni bağlamlarda farklı kullanım biçimlerine ev sahipliği yapmaktadır. Anadili İngilizce olmayan bireylerin özür dileme, teşekkür etme veya selamlaşma gibi günlük iletişimlerinde, kendi kültürel öğelerini İngilizceye yansıttıkları görülmektedir. Bu durum, İngilizcenin, hem kültürel hem de yapısal düzeyde yerel etkilerle değişime uğradığını ve evrensel nitelik taşımasının bir sonucu olarak dokusal bir dönüşüm geçirdiğini göstermektedir.

İngilizce gibi evrensel diller, küresel bir iletişim aracı olarak benimsenmeleri nedeniyle yalnızca anadil olarak konuşulduğu toplumlarda değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde de kültürel ve yapısal değişimlere maruz kalmaktadır. Bu durum, küreselleşmenin yalnızca yerel dilleri değil, evrensel dillerin kimliğini ve işlevselliğini de derinden etkileyen bir süreç olduğunu göstermektedir (Erdenir ve Çakır, 2024).

3.9. Dil Engelleri

Dil engeli, bireylerin anadili dışında bir dilde iletişim kurarken karşılaştıkları çeşitli zorlukları ifade etmektedir. Bu zorluklar, dilbilgisi, kelime dağarcığı, telaffuz ve dilin doğru kullanımı gibi pek çok yönü kapsar. Bu bağlamda, dil engeliyle karşılaşan bireyler, hem başkalarını anlamakta hem de kendi düşüncelerini ifade etmekte önemli güçlükler yaşayabilir (Bialystok ve Craik, 2010).

Dil engeli yaşayan bireyler, genellikle hayal kırıklığı, utanç ve mahcubiyet gibi olumsuz duygularla karşı karşıya kalabilirler. Bu duygular, etkili iletişim kurma çabalarını daha da zorlaştırarak iletişim sürecini olumsuz yönde etkileyebilir (Ulaş ve Köçeri, 2024). Ayrıca, bu kişiler, kendilerini sosyal etkileşimlerden dışlanmış ya da izole edilmiş hissedebilirler. Bu durum, bireyler için oldukça yalnızlaştırıcı ve yabancılaştırıcı bir deneyim haline gelebilir (Gardiner, 2016).

Dil engellerinin aşılmasında etkili olabilecek stratejiler şunlardır:

- **Sabır ve anlayış:** Dil engeline sahip biriyle iletişim kurarken, bu kişinin iletişim kurmak için çaba sarf ettiğini unutmamak önemlidir. Onlara yeterli zaman ve alan tanımak, süreci kolaylaştırabilir. Ayrıca, ifade etmeye çalıştıkları hakkında varsayımlarda bulunmaktan veya hızlı sonuçlara varmaktan kaçınmak da etkili bir yaklaşımdır (Kongaz, 2024).

- **Sözel olmayan iletişimin kullanılması:** İletişimin sözlü yönüyle zorlanan bireyler, beden dili, yüz ifadeleri ve diğer sözel olmayan ipuçları aracılığıyla kendilerini ifade edebilirler. Bu tür iletişim biçimleri, sözel ifadelerin eksikliğini telafi edebilir (Çalışkan ve Yeşil, 2005).
- **Teknoloji kullanımı:** Çeviri uygulamaları ve çeviri odaklı web siteleri, aynı dili konuşamayan bireyler arasında iletişimi kolaylaştırmada önemli bir araçtır. Bu tür teknolojiler, dil engelini aşmada pratik ve etkili bir çözüm sunar (Kurultay ve Bulut, 2014).
- **Görsellerin kullanımı:** Resim ve çizim gibi görsel materyaller, özellikle kişinin kendini sözlü olarak ifade etmekte zorlandığı durumlarda faydalı olabilir. Görseller, mesajların açık ve doğrudan bir şekilde iletilmesini sağlar (Yılmaz ve Şenden, 2014).
- **Paylaşılan deneyimler veya ilgi alanları yoluyla ortak zemin oluşturma:** Dil engeli mevcut olsa bile, ortak deneyimler veya ilgi alanları üzerinden bir bağ kurulabilir. Bu, iletişim sürecini kolaylaştıran bir köprü görevi görür (Waters, 2008).

Dil engelleri, etkili iletişim önünde önemli zorluklar yaratabilir. Ancak sabır, anlayış, sözel olmayan ipuçlarının kullanımı, çeviri teknolojileri ve görseller gibi stratejiler sayesinde bu engeller aşılabılır. Bu tür yaklaşımlar, bireylerin daha sağlıklı ve verimli bir iletişim kurmasına olanak tanır.

3.10. Kültürlerarası İletişim Kuramları

Kültürlerarası iletişim, farklı kültürel geçmişlere, değer sistemlerine ve sosyal normlara sahip bireyler arasındaki etkileşimlerin incelenmesiyle ilgilenen disiplinlerarası bir çalışma alanıdır. Bu alan, yalnızca bireyler arası iletişimi anlamaya yönelik teorik bir çerçeve sunmakla kalmaz, aynı zamanda küreselleşen dünyada etkili iş birliği, uyum ve sosyal bütünleşmenin yollarını keşfetmek için pratik çözümler geliştirmeyi hedefler (Elmacıoğlu, 2021). Kültürlerarası iletişimde, dilin, bağlamın ve kültürel normların bireylerin iletişim süreçlerini nasıl şekillendirdiği üzerine yoğunlaşılır (Fidan, 2023).

Kültürlerarası iletişimdeki temel sorun, bireylerin kültürel farklılıklar nedeniyle ortak bir anlam oluşturma sürecinde karşılaştıkları zorluklardır. Bu zorluklar, dilsel yetersizlik, kültürel bağlam farklılıkları ve norm çatışmaları gibi çeşitli düzeylerde kendini gösterebilir (Yağbasan ve Demirbağ, 2017). Bu tür farklılıklar, yalnızca yanlış anlamalara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda sosyal uyum, iş birliği ve toplumsal ilişkilerin sürdürülebilirliğini de etkiler.

Kültürlerarası iletişim kuramları, bu dinamikleri anlamak ve bireylerin karşılaştıkları sorunlara çözüm üretmek amacıyla geliştirilmiştir (Aladağ, 2023).

Aşağıda, kültürlerarası iletişime ilişkin önde gelen kuramlar ele alınmış, bu kuramların bireyler ve toplumlar arasındaki iletişim süreçlerini nasıl şekillendirdiği detaylı bir şekilde incelenmiştir.

3.10.1. Hall'un yüksek ve düşük bağlamlı kültür kuramı

Edward T. Hall (1976), iletişimde bağlamın oynadığı merkezi rolü vurgulayarak, kültürleri yüksek bağlamlı (high-context) ve düşük bağlamlı (low-context) olarak sınıflandırmıştır. Bu kuram, bireylerin iletişim tarzlarının, kültürel bağlamdan nasıl etkilendiğini anlamak için güçlü bir çerçeve sunar.

- **Yüksek Bağlamlı Kültürler:** Yüksek bağlamlı kültürlerde, iletişim büyük ölçüde sözel olmayan ipuçları, bağlam ve geçmiş deneyimler aracılığıyla gerçekleştirilir. Mesajlar genellikle dolaylıdır ve tarafların kültürel normlara ilişkin ortak bir anlayış geliştirmesi beklenir. Asya, Orta Doğu ve Latin Amerika kültürleri bu gruba girer. Örneğin, Japon kültüründe bir konuyu doğrudan ifade etmek yerine, ima yoluyla iletmek daha yaygındır.
- **Düşük Bağlamlı Kültürler:** Bu tür kültürlerde iletişim, doğrudan, açık ve net bir şekilde gerçekleştirilir. Mesajın anlamı, büyük ölçüde kelimeler üzerinden taşınır ve bağlama daha az bağımlıdır. ABD, Almanya ve İskandinav ülkeleri düşük bağlamlı kültürler olarak sınıflandırılır. Bu kültürlerde bireylerin açık ve doğrudan ifadeleri tercih ettiği görülmektedir.

Hall'un kuramı, kültürlerarası iletişimde bağlam farklılıklarının nasıl yanlış anlamalara yol açabileceğini açıklamada oldukça etkilidir. Yüksek bağlamlı bir kültürden gelen bir bireyin dolaylı bir şekilde ifade ettiği bir talep, düşük bağlamlı bir kültürde açıkça anlaşılmayabilir. Bu durum, bireyler arasında iletişim boşluklarına ve sosyal çatışmalara neden olabilir.

3.10.2. Hofstede'nin kültürel boyutlar teorisi

Geert Hofstede (1980), kültürlerin iletişim tarzlarını, karar alma süreçlerini ve sosyal ilişkilerini anlamak için altı temel boyut geliştirmiştir. Bu boyutlar, kültürlerarası iletişimdeki farklılıkları açıklamak için yaygın olarak kullanılmaktadır:

1. **Güç Mesafesi:** Toplumdaki güç ilişkilerinin ve eşitsizliğin kabul edilme düzeyini ifade eder. Yüksek güç mesafesine sahip kültürlerde hiyerarşi ve otoriteye bağlılık ön plandayken, düşük güç mesafeli kültürlerde eşitlik ve iş birliği daha yaygındır.
2. **Bireycilik ve Toplulukçuluk:** Bireyci kültürler, bireyin bağımsızlığını ve kişisel başarıyı vurgularken; toplulukçu kültürler grup bağlılığını, dayanışmayı ve ortak faydayı ön planda tutar.
3. **Belirsizlikten Kaçınma:** Toplumun belirsizliğe karşı toleransını ifade eder. Yüksek belirsizlikten kaçınan kültürlerde kurallar ve yapı önemlidir, düşük belirsizlikten kaçınan kültürler ise yeniliklere ve risklere daha açıktır.
4. **Erkeklik ve Kadınlık:** Başarı, rekabet gibi "erkeksi" değerler ile iş birliği ve bakım gibi "kadınsı" değerlerin toplum içindeki dengesini ifade eder.
5. **Uzun ve Kısa Vadeli Yönelim:** Kültürlerin geleceğe yönelik planlama eğilimini ya da anlık ihtiyaçlara odaklanmasını ifade eder.
6. **Hazza Karşı Kısıtlama:** Bireylerin duygularını ifade etme ve haz alma düzeylerini belirler.

Hofstede'nin teorisi, kültürel farklılıkların bireylerin iletişim tarzları üzerindeki etkisini açıklamada son derece etkilidir. Bireyci bir kültürde doğrudan iletişim tercih edilirken, toplulukçu bir kültürde dolaylı iletişim yaygın olabilir. Bu boyutlar, kültürlerarası iletişimdeki karmaşıklığı anlamak için kapsamlı bir araç sunar.

3.10.3. Kim'in kültürel uyum kuramı

Young Yun Kim (1988), bireylerin yeni bir kültüre adapte olma sürecini açıklamak için kültürel uyum kuramını geliştirmiştir. Bu kuram, bireylerin kültürel farklılıklara nasıl tepki verdiğini ve bu farklılıklarla nasıl başa çıktığını açıklamak için güçlü bir çerçeve sunar.

- **Stres-Uyum-Büyüme Döngüsü:** Birey, yeni bir kültüre uyum sağlarken stres, öğrenme ve büyüme döngüsünden geçer. Bu süreç, bireyin hem psikolojik hem de sosyal olarak dönüşümünü içerir.
- **Kültürlerarası Adaptasyon:** Kim, uyum sürecinin bireysel faktörler (motivasyon, empati) ve çevresel faktörler (toplumsal kabul, destek) tarafından şekillendiğini belirtmiştir.

Bu kuram, göçmenler, uluslararası öğrenciler ve çokkültürlü iş ortamlarında çalışan bireylerin deneyimlerini anlamak için kullanılabilir.

3.10.4. Gumperz'in söylem ve bağlam kuramı

John Gumperz (1982), kültürlerarası iletişimde bağlamın ve söylem stratejilerinin önemini vurgulamıştır. Gumperz'e göre, farklı kültürlerden bireyler, söylem tarzlarındaki ve bağlama dayalı anlamlandırmalardaki farklılıklar nedeniyle sık sık iletişim sorunları yaşar.

- **Söylem Stratejileri:** Vurgu, tonlama, sıralama ve jestlerin farklı kültürlerde farklı algılanması.
- **Bağlam Farklılıkları:** Farklı kültürlerdeki sözlü ve sözsüz ipuçlarının farklı anlamlar taşıması.

Gumperz'in yaklaşımı, kültürel bağlamın ve söylem yapılarının iletişimdeki rolünü anlamada kritik bir çerçeve sunar.

3.10.5. Berry'nin kültürel adaptasyon modeli

John Berry (1997), bireylerin başka bir kültüre adapte olma sürecini açıklamak için dört ana strateji belirlemiştir:

- **Asimilasyon:** Bireyin kendi kültürel kimliğini terk ederek yeni bir kültüre tamamen uyum sağlaması.
- **Entegrasyon:** Bireyin hem kendi kültürel kimliğini koruyup hem de yeni kültüre uyum sağlaması.
- **Ayrılma:** Bireyin kendi kültürünü koruma isteğiyle yeni kültüre uyum sağlamaması.
- **Marjinalleşme:** Hem kendi kültüründen hem de yeni kültürden uzaklaşma durumu.

Bu model, bireylerin kültürel kimliklerini ve uyum süreçlerini anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar.

Kültürlerarası iletişim kuramları, bireylerin kültürel farklılıklarla nasıl başa çıktığını ve bu farklılıkların iletişim süreçlerini nasıl etkilediğini anlamada kritik bir öneme sahiptir. Hall, Hofstede, Kim, Gumperz ve Berry gibi düşünürlerin geliştirdiği kuramlar, yalnızca kültürel farklılıkların anlaşılmasını değil, aynı zamanda bu farklılıkların yarattığı zorluklara yönelik etkili stratejilerin geliştirilmesini de sağlamaktadır. Küreselleşen dünyada, bu kuramlar, daha

etkili, kapsayıcı ve uyumlu iletişim modellerinin geliştirilmesi için güçlü bir teorik temel sunmaktadır.

4. YÖNTEM

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin etkilerini ve bu engellerin aşılmasında kullanılan stratejileri analiz etmek amacıyla nitel bir araştırma yöntemi benimsemiştir. Çalışmada, bu bağlamı temsil eden ‘The Terminal’ (2004) filmi, içeriğinde yer alan dil engelleri ve çözüm stratejileri nedeniyle seçilmiş ve içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi sürecinde, filmdeki dil engelleri belirli temalar ve kategoriler altında sınıflandırılmış, bu engellerin iletişim süreçlerine etkileri derinlemesine analiz edilmiştir. Ayrıca, bireylerin geliştirdiği çözüm stratejileri betimlenmiş ve değerlendirilmiştir. Nitel yöntemin tercih edilme nedeni ise, bu bağlamda zengin ve derinlemesine veriler elde etme olanağı sağlamasıdır. Araştırmada, önyargıları en aza indirmek için bağımsız bir gözlemci ile kodlama doğrulaması yapılmış ve etik ilkeler göz önünde bulundurulmuştur.

4.1. Araştırma Tasarımı

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin etkilerini derinlemesine incelemek için betimsel ve yorumlayıcı bir yaklaşıma dayalı olarak tasarlanmıştır. Betimsel tasarım, dil engellerinin ve çözüm stratejilerinin detaylandırılmasını sağlarken, yorumlayıcı yaklaşım, bireysel ve sosyal etkilerin anlamlandırılmasını mümkün kılmaktadır. Araştırmada, dil engelleri ve kültürel uyum süreçlerini yansıtmaları nedeniyle ‘The Terminal’ filmi analiz birimi olarak seçilmiştir. Filmde elde edilen bulgular, gerçek hayatta karşılaşılabilecek kültürlerarası iletişim engellerini anlamak ve bu bağlamdaki çözüm stratejilerini değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Araştırmada, şu sorulara odaklanılmıştır:

1. Dil engelleri bireyin kültürel uyum sürecini nasıl etkiler?
2. Kültürlerarası iletişimde dil engellerini aşmak için hangi stratejiler geliştirilir?

4.2. Veri Kaynakları

Araştırmanın birincil veri kaynağı, ‘The Terminal’ filminin diyalogları, olay örgüsü ve karakterlerin davranışlarıdır. Filmde Viktor Navorski’nin (Tom Hanks) havaalanında karşılaştığı dil engelleri ve bu engelleri aşmak için geliştirdiği stratejiler detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Araştırmada, dil engellerinin etkilerini anlamak için şu unsurlar veri kaynağı olarak kullanılmıştır:

1. Viktor’un İngilizce dilindeki sınırlılıkları nedeniyle yaşadığı yanlış anlamalar ve çatışmalar.

2. Havaalanı yetkilileri ve diğer bireylerle kurduğu iletişimde dil dışı unsurların (jestler, mimikler, görseller) kullanımı.
3. Karakterlerin sosyal bağlamda kültürel normlarla nasıl etkileşim kurduğu.

4.3. Kodlama ve Tematik Analiz

Film, dil engellerinin kültürlerarası iletişim üzerindeki etkilerini anlamak için sistematik bir şekilde izlenmiştir. Veriler, filmdeki olayların sıralı olarak incelenmesi ve kültürlerarası iletişimle ilgili belirli temaların kodlanması yoluyla toplanmıştır. Kodlama süreci aşağıdaki adımları izlemiştir:

1. **Dil Engeli Türleri:** Sözel dil engelleri; dil bilgisi eksikliği, çeviri hataları ve kültürel bağlamdan kaynaklanan engelle; farklı iletişim normları olarak belirlenmiştir.
2. **Yanlış Anlamalar ve Çatışmalar:** Dil bariyerlerinin yarattığı iletişim kopuklukları ve bu kopuklukların sosyal etkileri analiz edilmiştir.
3. **Alternatif İletişim Stratejileri:** Dil engellerini aşmak için kullanılan jest, mimik ve görseller gibi araçlar değerlendirilmiştir.

Kodlama ve Analiz Süreci

Toplanan veriler, nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Filmdeki olaylar ve diyaloglar, kültürlerarası iletişim teorilerine dayalı bir çerçevede analiz edilmiştir. Kodlama sürecinde kullanılan temalar şunlardır:

1. **Dil Bariyerleri:**
 - Dilsel eksiklikler; İngilizce yeterliliğinin sınırlı olması.
 - Kültürel norm farklılıkları; doğrudan iletişim ile dolaylı iletişim arasındaki farklar.
2. **İletişim Sonuçları:**
 - Yanlış anlamalar, çatışmalar ve sosyal dışlanma.
 - Dil engellerinin bireyler arası ilişkiler üzerindeki etkileri.
3. **Çözüm Stratejileri:**
 - Jest ve mimik kullanımı.
 - Dil öğrenimi yoluyla iletişim becerilerinin geliştirilmesi.

- Görsel ve çevresel unsurlardan faydalanma.

4.4. Geçerlik ve Güvenilirlik

Araştırmanın geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşması için, analiz süreci boyunca kültürlerarası iletişim teorileri temel alınmıştır. Film, bu teoriler ışığında sistematik bir şekilde incelenmiş ve olaylar nesnel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği, filmdeki belirli sahnelerin farklı bağlamlarda benzer etkiler yaratıp yaratmadığını değerlendiren çapraz kontrol yöntemi ile desteklenmiştir.

5. TARTIŞMA VE BULGULAR

Araştırma bulguları, dil engellerinin kültürlerarası iletişim üzerindeki etkilerini bireysel ve toplumsal düzeyde ele alarak, bu etkilerin iletişim süreçlerini nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Filmde gözlemlenen durumlar, bireylerin karşılaştığı dil bariyerlerinin yalnızca anlık bir zorluk olmadığını, aynı zamanda kültürel uyum süreçlerini de derinden etkilediğini ortaya koymuştur (Hall, 1976; Kim, 1988). Dil engellerinin birey üzerinde yarattığı stres, izolasyon ve yanlış anlaşılma gibi etkiler, kültürlerarası iletişim bağlamında bireyin kendi stratejilerini geliştirme ihtiyacını artırmaktadır.

Bulgular, iletişim engellerinin etkilerinin bağlama göre farklılık gösterdiğini de ortaya koymaktadır. Resmi ve yapılandırılmış ortamlarda iletişim güçlüklerinin arttığı; buna karşın, gündelik ve daha samimi bağlamlarda bireylerin esneklik ve empatiyle karşılandığı gözlemlenmiştir (Gumperz, 1982). Bu durum, iletişimde bağlamın ve kültürel farkındalığın önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, filmdeki karakterin beden dilini ve yaratıcı çözümleri etkin bir şekilde kullanması, bireylerin iletişim engellerini aşarken yalnızca dilsel becerilere değil, çok yönlü iletişim stratejilerine başvurduğunu göstermektedir (Gardner, 1983).

Dil engellerini aşmada güç ilişkilerinin ve toplumsal önyargıların etkisi de dikkat çekici bir bulgu olarak öne çıkmıştır. Filmdeki resmi kurumlarla olan etkileşimlerde, karşı tarafın empati eksikliği ve bireyin dilsel dezavantajı, kültürel farkındalığın eksikliğini açıkça ortaya koymaktadır (Bourdieu, 1991). Bu bulgu, güç ilişkilerinin dil engelleriyle birleşerek bireylerin iletişim süreçlerini daha karmaşık hale getirdiğini göstermektedir. Bu durum, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir mekanizma olduğunu ileri süren görüşlerle uyum içindedir (Bourdieu, 1991).

Araştırma, bireylerin dil engellerini aşmak için geliştirdiği stratejilerin kapsamını da detaylandırmıştır. Filmdeki karakterin, empati kurarak ve beden dilini etkili bir şekilde kullanarak iletişim kurma çabaları, dil engellerinin aşılmasında sosyal zekânın önemini vurgulamaktadır (Gardner, 1983). Yaratıcı stratejilerin ve çoklu zekâ becerilerinin kullanımı, iletişim sürecinde bireylerin karşı tarafla köprü kurmasına yardımcı olmaktadır. Bu, kültürel uyum süreçlerinde bireyin aktif bir rol oynadığını ve stratejiler geliştirme sürecinde öğrenen bir birey olarak hareket ettiğini göstermektedir (Kim, 1988).

Araştırma bulguları, bireysel çabaların yanı sıra, kurumsal düzeyde kültürel farkındalık ve kapsayıcı iletişim stratejilerinin önemine işaret etmektedir. Bu bağlamda, kültürlerarası eğitim programlarının yaygınlaştırılması, bireylerin ve kurumların iletişim engellerini aşmasına

katkıda bulunabilir (Hofstede, 1980). Ek olarak, dijitalleşmenin ve teknolojik araçların dil bariyerlerini azaltmadaki rolüne dair daha fazla araştırma yapılması, kültürlerarası iletişim çalışmalarına önemli bir katkı sağlayabilir.

5.1. The Terminal Filmi Künyesi ve Konusu

Film Adı: The Terminal

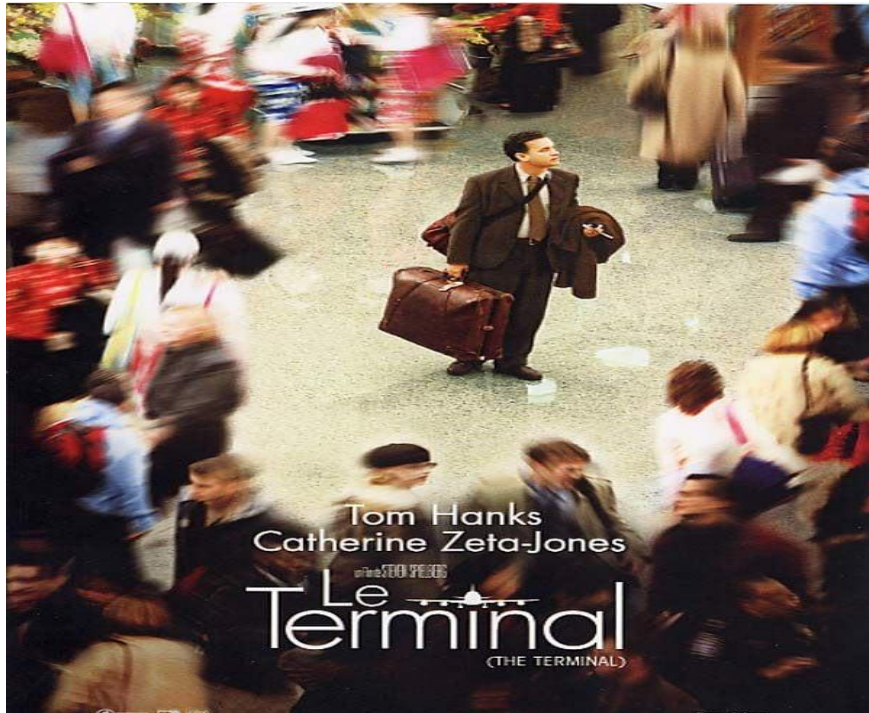
Yönetmen: Steven Spielberg

Yapım Yılı: 2004

Başrol Oyuncuları: Tom Hanks (Viktor Navorski), Catherine Zeta-Jones (Amelia Warren), Stanley Tucci (Frank Dixon)

Tür: Komedi-Drama

Konusu: Film, Krakozhialı bir yolcu olan Viktor Navorski'nin New York JFK Havaalanında mahsur kalışını ve burada hayatta kalmak için verdiği mücadeleyi konu alır. Ülkesindeki siyasi bir kriz nedeniyle pasaportu geçersiz hale gelen Viktor, ne ABD'ye giriş yapabilir ne de havaalanından ayrılabilir. Bu süreçte dil bariyerleri ve kültürel farklılıklar Viktor'un yaşamını karmaşık hale getirir, ancak o bu engelleri aşmak için yaratıcı yollar bulur.

Şekil 5.1. Film afişi (Beyazperde, 2024)

5.2. Dil Bariyer Türleri

Filmde, Viktor Navorski'nin İngilizce bilgisi sınırlı olduğu için birçok iletişim zorluğu yaşadığı gözlemlenmiştir. Dil bariyerleri, üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır:

5.2.1. Sözel dil engelleri

The Terminal (2004), sözel dil engellerinin kültürlerarası iletişim üzerindeki etkilerini çok yönlü bir şekilde ele alan bir bağlam sunmaktadır. Filmde, Viktor Navorski'nin ABD'de dilsel yetersizlikle mücadele ederken karşılaştığı bireysel ve toplumsal sorunlar, kültürlerarası iletişimde dilin merkezi rolünü vurgulamaktadır. Viktor'un havalimanında karşılaştığı dil bariyerleri, bireyin farklı bağlamlardaki davranışlarını, kültürel adaptasyon çabalarını ve karşılıklı anlam kurma süreçlerini analiz etmek için güçlü bir örnek teşkil etmektedir. Bu bölümde, filmdeki dil engelleri, birey üzerindeki etkileri ve bu engelleri aşmak için geliştirilen stratejiler, sahnelere dayalı olarak akademik çerçevede ele alınmıştır.

Navorski'nin İngilizce dilbilgisi yetersizdir ve özellikle teknik ve resmi terimleri anlamakta zorlanır.

1. Resmi Ortamda Dil Bariyeri: Güvenlik Kontrolü ve Pasaport Sorunu

Filmde, Viktor'un ABD'ye ilk giriş yaptığı sahne, sözel dil engellerinin resmi iletişimde nasıl bir sorun teşkil ettiğini göstermesi bakımından dikkate değerdir. Pasaportunun geçersiz sayılmasıyla ilgili bilgi verilmek istendiğinde, Viktor'un İngilizce yetersizliği yetkililerle arasında iletişim kopukluğuna neden olur. Yetkililer, durumu ona açıklamak için karmaşık ve hızlı bir dil kullanırken, Viktor'un bu bilgiyi anlamakta zorlanması bireyin dilsel yeterliliğinin iletişimdeki eşitsizlikleri nasıl ortaya çıkardığını vurgulamaktadır.

Bu sahne, bireylerin resmi kurumlarla olan ilişkilerinde dil engellerinin güç dengesini nasıl etkilediğini açıkça göstermektedir. Bourdieu'nün (1991) 'dilsel sermaye' kavramına göre, bir bireyin dil becerileri, toplumsal güç ilişkilerinde belirleyici bir faktör olarak işlev görür. Viktor'un İngilizce bilgisindeki eksiklik, yalnızca bilgiye erişimini değil, aynı zamanda haklarını savunma yeteneğini de kısıtlamaktadır. Resmi görevlilerin empati eksikliği ve hızlı konuşma tarzı, iletişim sürecini daha da zorlaştırarak dil bariyerlerini bireyin dezavantajına dönüştürmektedir.

Şekil 5.2. Pasaportunun sorunu (Beyazperde, 2024)

2. Günlük İhtiyaçlar: Yemek Alma Sürecinde Sözel ve Sözsüz Stratejiler

Viktor'un havalimanında yemek almak için uğraştığı sahneler, dil engellerinin bireyin temel ihtiyaçlarını karşılamada nasıl bir engel oluşturduğunu göstermektedir. Viktor, sipariş vermek için yeterli İngilizce kelimeye sahip olmadığından işaretlerle ve görsel ipuçlarıyla iletişim kurmaya çalışır. Örneğin, menüdeki yiyecekleri göstermek ya da basit kelimelerle konuşmayı denemek, dil bariyerini aşma çabalarının pratik örnekleridir.

Bu sahneler, bireylerin dil engellerini aşmak için başvurduğu yaratıcı çözümleri ve sözsüz iletişimin önemini gözler önüne sermektedir. Gumperz'in (1982) bağlam-dil ilişkisine dair çalışmaları, bu tür durumlarda görsel ipuçlarının ve beden dilinin, anlam kurma sürecinde dilin yerini nasıl aldığını açıklamaktadır. Viktor'un yemek almayı başarabilmesi, bireylerin dil eksikliğini telafi etmek için çeşitli iletişim araçlarına başvurabileceğini ve bağlama duyarlı bir şekilde hareket ettiğini göstermektedir.

Şekil 5.3. Yardım isteme sahnesi (Beyazperde, 2024)

3. Amelia ile İletişim: Kişilerarası Etkileşimde Dil Bariyeri

Filmde Viktor'un, Amelia ile tanıştığı sahneler, dil engellerinin kişilerarası iletişimdeki etkilerini anlamak için önemli bir bağlam sunmaktadır. Viktor'un sınırlı İngilizcesi, iletişimdeki sözel akışı zorlasa da, Amelia'nın empati ve anlayış gösteren tavırları iletişimi mümkün kılar. Viktor, sözel iletişimde eksiklik yaşadığı durumlarda beden dilini, mimiklerini ve tonlamalarını kullanarak Amelia ile duygusal bir bağ kurmayı başarır.

Bu sahne, dilin kültürlerarası iletişimde yalnızca bir araç değil, aynı zamanda duygusal bağ kurma aracı olduğunu göstermektedir. Gardner'ın (1983) çoklu zekâ kuramı bağlamında, Viktor'un kişilerarası zekâsı sayesinde dil bariyerine rağmen etkili bir iletişim geliştirebildiği görülmektedir. Amelia'nın Viktor'a karşı olumlu tavrı, iletişimde empati ve kültürel farkındalığın önemini vurgulamaktadır.

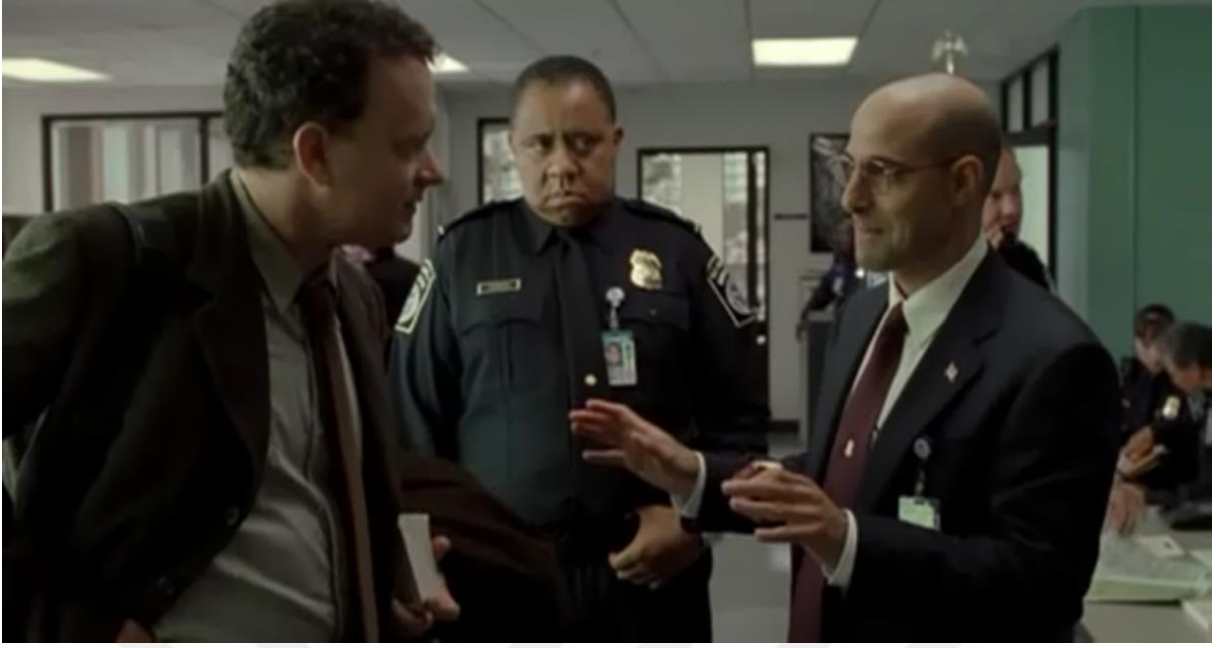

Şekil 5.4. Amelia ile iletişim sahnesi (Beyazperde, 2024)

4. Güç İlişkileri ve Resmi Çatışmalar: Dixon ile Etkileşim

Havalimanı müdürü Dixon ile Viktor arasında geçen sahneler, resmi bağlamda dil engellerinin güç ilişkilerini nasıl etkilediğini incelemek için dikkat çekicidir. Dixon, Viktor'un İngilizce bilgisindeki eksikliği bir otorite aracı olarak kullanır ve onun iletişimde pasif bir rol oynamasına neden olur. Özellikle, Dixon'ın Viktor'u anlamadan imza atmaya zorlaması, dil bariyerlerinin birey üzerindeki olumsuz etkisini daha da artırır.

Bu durum, Bourdieu'nün (1991) dilsel sermaye ve sembolik güç kavramlarıyla doğrudan ilişkilidir. Viktor'un dilsel eksikliği, onun toplumsal ve yasal haklarını savunmasını zorlaştırarak, güç dengesizliğini daha da belirgin hale getirir. Dixon'ın yaklaşımı, empati eksikliği ve kültürel farkındalığın olmamasının, dil engellerini daha karmaşık hale getirdiğini göstermektedir.

Şekil 5.5. Dixon ile etkileşim sahnesi (Beyazperde, 2024)

5. İş Bulma Süreci: Sözel ve Sözel Olmayan Stratejiler

Viktor'un, havalimanında iş bulmaya çalıştığı sahneler, dil engellerinin aşılmasında bireylerin yaratıcılık ve çok yönlü stratejilere nasıl başvurduğunu göstermektedir. İş bulmak için görsel kaynakları, beden dilini ve sınırlı sözel ifadeleri bir arada kullanan Viktor, dilin ötesindeki iletişim araçlarının etkinliğini ortaya koymaktadır.

Bu sahneler, bireylerin kültürel uyum süreçlerinde nasıl bir öğrenme ve adaptasyon mekanizması geliştirdiğini göstermesi bakımından önemlidir. Kim'in (1988) kültürel adaptasyon teorisi, bireylerin yeni bir kültürel bağlamda iletişim kurmak için esnek ve yaratıcı stratejiler geliştirdiğini ileri sürer. Viktor'un stratejileri, bu teoriyi destekleyen somut bir örnek sunmaktadır.

Şekil 5.6. İş bulma süreci sahnesi (Beyazperde, 2024)

Şekil 5.7. Navorski'ye pasaportunun geçersiz olduğu açıklanırken (Beyazperde, 2024)

Sahne: Havaalanında Navorski'ye pasaportunun geçersiz olduğu açıklanırken.

Frank Dixon: 'Krakozhia şu anda bir askeri darbenin altında. Pasaportunuz artık geçerli değil. Teknik olarak, hiçbir ülkenin vatandaşı değilsiniz.'

Viktor Navorski: (Şaşkın bir şekilde) 'Ben... ben burada beklerim? Kapı 67 mi?'

Şekil 5.2'de Havaalanı güvenlik amiri Frank Dixon, Navorski'ye ABD'ye giremeyeceğini ve Krakozhia'nın statüsünün 'belirsiz' olduğunu anlatmaya çalışırken Navorski, bu karmaşık

ifadeleri anlamamaktadır. Bu durum, Navorski'nin havaalanındaki yetkililerle yanlış anlamalar ve iletişim kopuklukları yaşamasına neden olmuştur.

Analiz:Dixon'ın resmi ve soyut terimler içeren açıklaması, Viktor'un mesajı yanlış anlamasına neden olmuştur. Viktor, 'Hiçbir ülkenin vatandaşı değilsiniz' gibi bir açıklamayı kavrayamayıp bu durumu pratik sonuçlarıyla ilişkilendirememiştir. Bu durum, kültürlerarası iletişimde mesajların alıcının dil düzeyine uygun şekilde iletilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Hall, 1976).

The Terminal, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin etkilerini anlamak için güçlü bir bağlam sunmaktadır. Sözel dil engelleri, bireylerin resmi bağlamda karşılaştıkları güçlüklerden kişilerarası ilişkilerdeki duygusal bağ kurma çabalarına kadar birçok alanda analiz edilebilir. Viktor'un geliştirdiği stratejiler, dilin ötesindeki iletişim araçlarının ve kültürel farkındalığın önemini vurgulamaktadır. Film, dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl şekillendiğine dair önemli ipuçları sunarak, kültürlerarası iletişim çalışmalarına değerli bir katkı sağlamaktadır.

5.2.2. Kültürel dil engelleri

The Terminal (2004), kültürlerarası iletişimde kültürel dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini ve bu engellerin aşılmasında kullanılan stratejileri irdelemek için güçlü bir bağlam sunar. Filmde Viktor Navorski, dilsel yeterliliğin ötesinde, kültürel farklılıkların sözel ve sözel olmayan iletişim üzerindeki etkisiyle mücadele eder. Viktor'un karşılaştığı kültürel dil engelleri, bireyin bir toplumun dilini sadece kelimeler düzeyinde öğrenmesinin yeterli olmadığını, aynı zamanda o dilin kültürel bağlamını anlaması gerektiğini de açıkça göstermektedir.

Bu çalışmada, The Terminal filminden seçilen önemli sahneler kültürel dil engelleri bağlamında analiz edilmiştir. Analiz, kültürlerarası iletişim teorilerinden (Hall, 1976; Hofstede, 1980) yararlanılarak Viktor'un karşılaştığı engellerin ve geliştirdiği çözüm yollarının değerlendirilmesine odaklanmaktadır.

1. Havalimanındaki İlk Etkileşim: Kültürel Referansların Eksikliği

Viktor'un havalimanı yetkilileriyle ilk iletişimi, kültürel dil engellerinin bireysel algı ve davranışlar üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Yetkililer, Viktor'un pasaportunun geçersiz olduğunu ve ülkesindeki siyasi durumun kendisini ABD'de bir vatansız birey haline getirdiğini açıklamaya çalışır. Ancak Viktor, bu açıklamaları anlamakta zorluk çeker, çünkü

kullanılan dil, yalnızca sözel anlamda değil, aynı zamanda kültürel bağlamda da onun için yabancıdır.

Şekil 5.8. havalimanındaki ilk etkileşim (Beyazperde, 2024)

Bu sahne, Hall'un (1976) yüksek ve düşük bağlamlı iletişim teorisiyle açıklanabilir. ABD'nin düşük bağlamlı iletişim yapısı, doğrudan ve açık bir dil kullanımını tercih ederken, Viktor'un geldiği kültürün daha yüksek bağlamlı bir iletişim tarzına sahip olduğu ima edilmektedir. Viktor'un yetkililerin açıklamalarını anlamakta zorlanması, yalnızca İngilizce yeterliliğiyle değil, kültürel referansların eksikliğiyle de ilişkilidir.

2. Yemek Siparişi Sahnesi: Kültürel Kodların ve Rutinlerin Farklılığı

Filmde Viktor'un yemek alabilmek için kültürel kodlara uygun davranışlar geliştirmesi gerektiği sahneler, kültürel dil engellerinin günlük yaşam üzerindeki etkilerini sergiler. Viktor, yemek sipariş etmek için İngilizce kelimeleri kullanmaya çalışsa da, Amerikalıların restoran kültürüne aşina olmadığı için iletişim kopuklukları yaşar. Çaresiz kaldığında, yalnızca işaretlerle iletişim kurmayı dener.

Şekil 5.9. Yemek alabilmek için uğraştığı sahne (Beyazperde, 2024)

Bu durum, Hofstede'nin (1980) kültürel boyutlar teorisi bağlamında değerlendirilebilir. Özellikle 'belirsizlikten kaçınma' boyutu, Viktor'un yemek siparişi sırasında neden daha fazla zorluk yaşadığını açıklayabilir. Amerikalıların hızlı ve standartlaştırılmış bir hizmet anlayışı, Viktor'un bu sistemin işleyişine dair bilgisi olmadığı için zorluk yaşamasına neden olur. Kültürel kodlar, yalnızca dilsel anlamda değil, aynı zamanda davranışsal düzeyde de iletişim engelleri yaratır.

3. Hediye Verme Sahnesi: Farklı Kültürel Anlamların Çatışması

Viktor'un, Amelia'ya hediye verdiği sahne, kültürel farklılıkların kişilerarası ilişkilerde nasıl bir rol oynadığını vurgular. Viktor, hediye verme eylemini kendi kültüründeki bir nezaket göstergesi olarak görse de, Amelia bu jesti başlangıçta farklı bir şekilde algılar. Bu sahne, hediye verme gibi basit bir eylemin bile kültürel kodlara dayalı anlam farklılıklarına yol açabileceğini göstermektedir.

Şekil 5.10. Hediye verme sahnesi (Beyazperde, 2024)

Bu bağlamda, Hall'un (1976) kültürel bağlam teorisi tekrar devreye girer. Viktor'un yüksek bağlamlı kültürel anlayışı, hediyein altında daha derin bir anlam yattığını ima ederken, Amelia'nın düşük bağlamlı kültürü bu jesti daha yüzeysel bir düzlemde ele alır. Bu durum, kültürlerarası iletişimde yanlış anlamaların nasıl ortaya çıkabileceğini gözler önüne serer.

4. Resmi İletişimde Dil Engeli: Dixon ile Kültürel Çatışma

Havalimanı müdürü Dixon ile Viktor arasındaki çatışmalar, yalnızca sözel dil bariyerleriyle değil, aynı zamanda kültürel iletişim tarzlarındaki farklılıklarla ilişkilidir. Dixon, kuralların ve prosedürlerin ön planda olduğu düşük bağlamlı bir iletişim tarzını temsil ederken, Viktor'un tepkileri daha çok ilişkisel ve bağlam odaklıdır. Dixon'ın, Viktor'un kültürel hassasiyetlerini anlamaması, iletişimde güç dengesizliğine ve çatışmaya neden olur.

Şekil 5.11. Dixon ile çatışma sahnesi (Beyazperde, 2024)

Bu sahne, Hofstede'nin (1980) bireycilik ve toplulukçuluk boyutu ile ilişkilendirilebilir. Dixon'ın bireysel başarı ve kurallar odaklı yaklaşımı, Viktor'un daha ilişkisel ve topluluk merkezli yaklaşımıyla çatışır. Kültürel değerlerin iletişimdeki bu tür çatışmalara yol açması, bireylerin kültürel duyarlılık eksikliği nedeniyle maruz kaldıkları zorlukları vurgulamaktadır.

5. Sözsüz İletişimin Gücü: Beden Dili ve Kültürel Adaptasyon

Filmde Viktor'un beden dili, görsel ipuçları ve jestler yoluyla iletişim kurduğu sahneler, kültürel dil engellerini aşmada sözsüz iletişimin önemini göstermektedir. Viktor'un yemek almak ya da yardım istemek için başvurduğu jestler ve mimikler, farklı kültürel bağlamlarda anlam kurmanın yollarını ortaya koyar.

Bu durum, Gumperz'in (1982) iletişimde sözsüz dilin önemi hakkındaki görüşleriyle uyumludur. Viktor'un sözsüz iletişim stratejileri, kültürel dil engellerini aşmada etkili bir araç olarak işlev görür ve bireyin adaptasyon sürecini kolaylaştırır.

The Terminal, kültürel dil engellerinin bireyler üzerindeki etkilerini anlamak için güçlü bir bağlam sunmaktadır. Filmde Viktor'un karşılaştığı engeller, kültürel kodlar, bağlam farklılıkları ve dilsel yetersizliklerin bireyin iletişim kapasitesini nasıl sınırlayabileceğini göstermektedir. Viktor'un geliştirdiği stratejiler, kültürlerarası iletişimde sadece dilin değil, aynı zamanda kültürel farkındalık ve uyum kapasitesinin önemini vurgulamaktadır. Bu

bağlamda film, kültürlerarası iletişim teorileri açısından incelendiğinde, bireyin kültürel dil engellerini aşmak için yalnızca öğrenen bir birey olarak değil, aynı zamanda kültürel bağlamı anlamaya çalışan bir aktör olarak hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

Navorski'nin geldiği Krakozhia kültürü, dolaylı iletişime dayalı yüksek bağlamlı bir kültürdür. Buna karşın, ABD düşük bağlamlı, doğrudan iletişim yapısına sahiptir. Bu farklılık, Navorski'nin mesajları doğru yorumlamasını zorlaştırmıştır.

Sahne: Dixon, Navorski'ye havaalanından ayrılmaması gerektiğini anlatırken.

Frank Dixon: 'Bu binayı terk edemezsin. Burada kalmak zorundasın. Anlıyor musun?'

Viktor Navorski: (Düşünerek) 'Tamam... Tamam. Ama ben New York'a giderim?'

Frank Dixon: 'Hayır! Burada kalacaksın!'

Şekil 5.12. Dixon, Navorski'ye havaalanından ayrılmaması gerektiğini anlattığı sahne (Beyazperde, 2024)

Analiz: Bu sahnede Dixon'ın doğrudan açıklamalarını Navorski, kendi kültürel normlarına uygun bir şekilde bağlama dayalı anlam çıkararak yorumlamaya çalışmıştır. Bu durum, kültürlerarası iletişimde bireyselci ve kolektivist kültürlerin iletişim normlarının nasıl çeliştiğini göstermektedir (Hofstede, 1980). Dixon'ın mesajındaki doğrudanlık, Navorski'nin yanlış anlamasına yol açmıştır.

5.2.3. Alfabetik ve dilsel uyumsuzluklar

Dil engelleri yalnızca sözlü iletişimde değil, aynı zamanda yazılı metinlerde de belirgin hale gelmiştir. Navorski, İngilizce yazılmış belgeler ve tabelaları anlamakta güçlük çekmiştir.

Sahne: Navorski'nin havaalanındaki tabelaları okumaya çalışması.

Viktor Navorski: (Kendi dilinde mırıldanarak) 'Belge... pasaport? Göçmenlik?'

Şekil 5.13. Navorski'nin havaalanındaki televizyondaki yazıyı okumaya çalışması (Beyazperde, 2024)

Analiz: Yazılı dilin uyumsuzluğu, Viktor'un bağımsız hareket etme kapasitesini sınırlamış ve onu sürekli çevresine bağımlı hale getirmiştir. Bu durum, yazılı iletişim araçlarının tasarımında görsel desteklerin önemini vurgulamaktadır.

5.3. Tematik Kodlama ve Tematik Analiz

Tablo 5.1. Tematik kodlama

Tema	Tematik Kodlar	Bulgular
Sözel Dil Engelleri	- Dilsel Yetersizlik: Resmi ortamlarda iletişim kuramama - Yanlış Anlamalar: Sözel eksikliklerin neden olduğu iletişim kopuklukları - Temel İhtiyaçların İfade Edilmesi: İşaretler ve görsel desteklerin kullanımı	- Sözel dil engelleri, bireylerin günlük ihtiyaçlarını karşılamasını zorlaştırır. Viktor'un yemek siparişi verirken menüyü işaret etmesi veya el hareketleriyle kendini ifade etmeye çalışması, dilsel eksikliklerin bireysel bağımsızlık üzerindeki etkisini göstermektedir. Resmi süreçlerde yetkililerle iletişim kuramaması, haklarına erişimi sınırlandırmaktadır.
Kültürel Kod Farklılıkları	- Kültürel Jestlerin Yanlış Anlamlandırılması: Hediye'nin farklı anlamlarda algılanması - Sosyal Kurallar ve Normlar: Havalimanı davranış kurallarına uyum zorluğu - Bağlam Farklılıkları: Yüksek ve düşük bağlamlı iletişim farkları	- Kültürel kodların farklılığı, Viktor'un sosyal ilişkilerinde yanlış anlamalara neden olmuştur. Hediye'nin anlamı farklı kültürlerde değişiklik göstermiş; bu durum, iletişimdeki bağlam farklılıklarını vurgulamıştır. Resmi ortamlardaki düşük bağlamlı kültürle Viktor'un yüksek bağlamlı kültürü arasındaki farklar, iletişimde zorluk yaratmıştır.
İletişim Stratejileri	- Beden Dili ve Jestler: Sözsüz iletişim araçlarının etkin kullanımı - Görsel Destek: Menü, fotoğraf ve nesnelerden yararlanma - Empati ve Duygusal Zekâ: Sosyal bağ kurma becerileri	- Viktor, dil engellerini aşmak için beden dilini ve yaratıcı stratejileri kullanmıştır. İşaretler ve mimiklerle iletişim kurması, dilin ötesindeki iletişim araçlarının önemini ortaya koymaktadır. Viktor'un empati odaklı yaklaşımı ve sosyal zekâsı, dil engellerine rağmen sosyal bağların güçlendirilebileceğini göstermiştir.
Sosyal Uyum ve Bağlılık	- Toplumsal Kabul Mücadelesi: Havalimanı çalışanlarıyla ilişkiler - Kültürel Adaptasyon: Normlara uyum sağlama çabaları - Bağlantı Kurma Çabaları: Sosyal bağların güçlendirilmesi	- Viktor'un havalimanı çalışanlarıyla kurduğu ilişkiler, toplumsal kabul ve uyum süreçlerini temsil etmektedir. Viktor'un zamanla çevresine uyum sağlaması, dil engellerinin sosyal bağlar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Kültürel adaptasyon süreçlerinde empati ve dayanışma öne çıkmıştır.

Tablo 5.1'de, The Terminal filmi üzerinden yapılan tematik kodlama analizi ile kültürlerarası iletişimde dil engellerinin farklı boyutları sistematik bir şekilde ele alınmıştır. Bu temalar,

araştırmanın odaklandığı sözel dil engelleri, kültürel kod farklılıkları, iletişim stratejileri ve sosyal uyum süreçleri gibi temel iletişim süreçlerini kapsamlı bir şekilde yansıtmaktadır.

Sözel Dil Engelleri başlığı altında, bireylerin dilsel yetersizliklerinden kaynaklanan iletişim sorunları detaylandırılmıştır. Dilsel yetersizlik, yalnızca günlük ihtiyaçları karşılamayı değil, aynı zamanda resmi süreçlerde bireylerin haklarına erişimini de sınırlandırmaktadır. Özellikle Viktor'un yemek siparişi verirken ya da yetkililerle iletişim kurmaya çalışırken yaşadığı zorluklar, sözel dil engellerinin bireysel bağımsızlık ve öz yeterlilik üzerindeki etkilerini açıkça göstermektedir. Bu bulgu, bireylerin yalnızca dil yeterliliğiyle değil, dilin günlük ve kurumsal işlevleriyle ilgili bilgi eksiklikleri nedeniyle de dezavantajlı konuma düşebileceğini ortaya koymaktadır.

Kültürel Kod Farklılıkları, dil engellerinin yalnızca sözel yetersizliklerden değil, aynı zamanda kültürel bağlamın anlaşılmamasından kaynaklandığını vurgulamaktadır. Hall'un (1976) yüksek ve düşük bağlamlı iletişim teorisiyle uyumlu olarak, Viktor'un hediye verme gibi yüksek bağlamlı bir kültürel davranışı, düşük bağlamlı kültürde yanlış anlaşılmıştır. Bu durum, kültürel kodların ve sosyal normların bireylerin kişilerarası ilişkilerinde nasıl yanlış anlamalara yol açabileceğini göstermektedir. Ayrıca, resmi iletişim süreçlerinde bağlam farklarının ortaya çıkması, bireylerin sosyal ve kültürel uyum süreçlerini daha da karmaşık hale getirmiştir.

İletişim Stratejileri, dil engellerini aşmaya yönelik bireysel çabaların çok yönlü bir şekilde ele alınmasını sağlamıştır. Viktor'un beden dili, jestler, görsel araçlar ve empati gibi stratejilere başvurması, bireylerin dilsel eksikliklerini sözsüz iletişim yollarıyla telafi edebildiğini göstermektedir. Özellikle Gumperz'in (1982) bağlama duyarlı iletişim kuramıyla uyumlu olarak, Viktor'un yaratıcı stratejiler geliştirdiği ve bu stratejilerin iletişim sürecindeki anlam boşluklarını doldurduğu görülmektedir. Bu durum, kültürlerarası iletişimde yalnızca dilin değil, aynı zamanda bireylerin yaratıcı problem çözme becerilerinin de kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Sosyal Uyum ve Bağlılık Süreçleri, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireylerin toplumsal kabul görme ve sosyal bağ kurma süreçleri üzerindeki etkisini detaylandırmaktadır. Viktor'un havalimanı çalışanlarıyla kurduğu ilişkiler, dil engellerine rağmen sosyal bağların ve toplumsal kabulün sağlanabileceğini göstermektedir. Kim'in (1988) kültürel adaptasyon teorisi ile paralel olarak, Viktor'un zamanla havalimanındaki sosyal normlara uyum sağlaması, bireylerin kültürel farkındalıklarını artırarak sosyal bağlarını güçlendirebileceğini

göstermektedir. Empati ve dayanışmanın öne çıktığı bu süreç, kültürlerarası iletişimde ilişkisel zekânın ve kişilerarası farkındalığın önemine işaret etmektedir.

Tablo 5.1, dil engellerinin yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal düzeyde de incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Sözel engellerin yanı sıra, kültürel kodlar ve bağlamsal farklılıkların iletişim süreçlerindeki rolü, bu engellerin çok boyutlu doğasını ortaya koymaktadır. Ayrıca, bireylerin geliştirdiği yaratıcı ve empati odaklı stratejiler, dil engellerinin aşılmasında proaktif bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır. Bu bulgular, kültürlerarası iletişim çalışmalarında dilin yalnızca bir araç değil, aynı zamanda kültürel bağlamların ve sosyal uyumun bir yansıması olduğunu göstermektedir.

Bu tematik kodlama, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin karmaşıklığını ortaya koyarak, bu alandaki teorik ve pratik bilgi birikimine önemli katkılar sağlamaktadır. Daha geniş katılımcı grupları veya farklı bağlamlarda yapılacak çalışmalar, bu bulguları destekleyebilir ve zenginleştirebilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kültürlerarası iletişim, bireyler ve toplumlar arasında anlam oluşturmaya mümkün kılan en temel süreçlerden biridir; ancak bu süreç, dil engelleri ve kültürel farklılıklar nedeniyle karmaşık hale gelebilir. Dil engelleri, yalnızca iletişimde yanlış anlamalara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin sosyal, duygusal ve kültürel uyum süreçlerini de derinden etkiler.

Bu çalışma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireyler ve topluluklar üzerindeki etkilerini, bu engellerin aşılmasına yönelik geliştirilen stratejileri ve kültürel bağlamın iletişim süreçlerini nasıl şekillendirdiğini derinlemesine incelemiştir. Araştırma kapsamında, *The Terminal* filmi analiz birimi olarak kullanılmış, filmde yer alan sahneler tematik kodlama yöntemiyle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, dil engellerinin yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bağlamlarda da iletişim süreçlerini derinden etkilediğini göstermektedir.

Dil engellerinin iki ana boyutu olan sözel ve kültürel dil engelleri, araştırmanın odak noktalarını oluşturmuştur. Sözel dil engelleri, bireylerin günlük ihtiyaçlarını karşılamasını, resmi süreçlerde haklarını savunmasını ve kişilerarası ilişkiler kurmasını doğrudan etkilerken; kültürel dil engelleri, bağlam, normlar ve kültürel kodların yanlış anlaşılması nedeniyle iletişim süreçlerinde daha karmaşık sorunlar yaratmaktadır. Özellikle Hall'un yüksek ve düşük bağlamlı kültür kuramı ile Hofstede'nin kültürel boyutlar teorisi, dil engellerinin bu çok katmanlı doğasını açıklamak için güçlü bir teorik temel sağlamıştır.

Araştırmanın bulguları, dil engellerinin bireylerin sosyal bağlarını güçlendirme, toplumsal kabul görme ve kültürel uyum sağlama süreçlerini nasıl etkilediğini ortaya koymuştur. Filmde yer alan sahneler, dil engellerinin aşılmasında bireylerin geliştirdiği stratejilere ilişkin önemli ipuçları sunmuştur. Beden dili, görsel araçlar, empati ve duygusal zekâ gibi unsurların dil engellerini aşmada etkili olduğu, kültürel bağlamın doğru anlaşılmasıyla iletişimdeki engellerin önemli ölçüde azaltılabileceği gözlemlenmiştir.

Dil engellerinin etkilerinin sadece bireysel çabalarla değil, aynı zamanda toplumsal ve kurumsal destek mekanizmalarıyla da ele alınması gerektiği sonucuna varılmıştır. Özellikle, güç ilişkilerinin ve toplumsal normların bireylerin iletişim kapasiteleri üzerindeki etkisi, araştırmanın önemli bulguları arasında yer almaktadır. Bu durum, Bourdieu'nün sembolik güç kuramıyla uyumlu olarak, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, bireylerin kültürel uyum sürecinde geliştirdikleri stratejilerin evrensel boyutlar taşıdığıdır. Kim'in kültürel uyum kuramı ve Berry'nin kültürel adaptasyon modelleri doğrultusunda, bireylerin yeni bir kültüre uyum sağlama sürecinde öğrenme, stresle başa çıkma ve sosyal bağlar kurma aşamalarından geçtiği anlaşılmıştır. Bu süreç, bireylerin kültürel zekâlarını artırarak, çokkültürlü ortamlarda daha etkin iletişim kurmalarını sağlamaktadır.

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerine ilişkin mevcut literatüre önemli katkılar sunmuş ve yeni araştırma yolları açmıştır. Araştırmanın katkıları şu şekilde özetlenebilir:

1. **Dil engellerinin çok boyutlu analizi:** Dil engellerinin yalnızca sözel bir sorun olmadığı, aynı zamanda kültürel kodlar, bağlam ve normlarla derinlemesine ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Bu, kültürlerarası iletişim çalışmalarında daha bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.
2. **Kültürel bağlamın önemi:** Hall, Hofstede ve Gumperz'in kuramlarıyla desteklenen bu araştırma, bağlam farklarının iletişim süreçlerinde ne kadar kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Özellikle yüksek ve düşük bağlamlı kültürler arasındaki farklılıkların iletişim sorunlarını nasıl şekillendirdiği ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.
3. **Pratik öneriler:** Araştırma, bireylerin ve kurumların kültürlerarası iletişimde dil engellerini aşmak için kullanabilecekleri stratejilere ışık tutmaktadır. Özellikle empati, beden dili, görsel araçların kullanımı ve kültürel farkındalık eğitimleri gibi pratik öneriler, bu alandaki uygulamalı çalışmalara katkı sağlayabilir.
4. **Kültürel uyum süreçlerinin yeni bir yorumu:** Kim'in ve Berry'nin kuramlarına dayalı olarak, bireylerin kültürel uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara verdikleri tepkiler, gerçek hayattan alınan örneklerle somutlaştırılmıştır.

6.1. Öneriler

Bu araştırma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireyler ve toplumlar üzerindeki etkilerini anlamada önemli bir katkı sunmuştur. Bununla birlikte, araştırma sürecinde karşılaşılan sınırlılıklar, gelecekte yapılacak çalışmalara yeni fırsatlar sunmaktadır. Özellikle şunlar önerilmektedir:

1. **Çeşitli kültürel bağlamlarda saha çalışmaları yapılması:** Araştırma, bir film analizi üzerinden gerçekleştirilmiş olup, gerçek hayatta bireylerin dil engelleriyle başa çıkma stratejilerini anlamak için farklı kültürel bağlamlarda saha çalışmaları yapılabilir.

2. **Teknolojinin rolü:** Dijitalleşmenin ve çevrimiçi iletişimin artmasıyla, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin dijital platformlarda nasıl şekillendiği ve teknolojik araçların bu engelleri aşmadaki rolü incelenebilir.
3. **Kurumsal uygulamalar:** Çok kültürlü iş yerlerinde dil engellerinin etkileri ve bu engelleri aşmaya yönelik kurumsal politikaların etkinliği üzerine araştırmalar yapılabilir.

Bu çalışma, kültürlerarası iletişimde dil engellerinin bireysel ve toplumsal düzeydeki karmaşıklığını ortaya koyarak, bu alanda teorik ve pratik çözümlere yönelik önemli bir adım atmıştır. Kültürel farkındalık, empati ve iletişim stratejileri geliştirme gibi konuların, bireyler ve toplumlar için daha sağlıklı ve etkili iletişim süreçlerinin temel taşlarını oluşturduğu bir kez daha vurgulanmıştır.

KAYNAKLAR

- Acar, M. (2014). Almanya’da Bir Yaşam Süreci Olarak Göçmenlik ve Uyum Sorunu. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 83-97.
- Açar, D., & Demir, A. (2024). Hakkari Yöresinde Dillendirilen Ninnilerin Değerler Açısından İncelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 7(14), 19-32.
- Adsoy, Ş. (2019). Necati Öner’in Dil Hassasiyeti. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (USBED)*, 9(Sp. Issue), 323-338.
- Adsoy, Ş. (2020). Necati Öner’e Göre Dil-Düşünce İlişkisi. *Şarkiyat*, 12(2), 356-368.
- Ağgöl, C., & Yılmaz, F. (2024). İlkokul Öğrencilerinin Kalıp Yargı ve Ön Yargılarının Yaş ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 59(59), 91-112.
- Ak, S. (2022). Schwartz Değerler Ölçeği Bağlamında “Camdaki Kız” Dizisinin İçerik Analizi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 339-356.
- Akarsu, B. (1998). *Wilhelm Von Humbolt’ta Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Akat, A., Küçük, A., Keskin, A., Ayaz, B., Özen, H., Aça, M., ... & Kara, Ü. (2016). *Halk Bilimi-El Kitabı*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akay, R. (2013). Kültürlerarası İletişimde İletişimsel Yetinin Rolü. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(3), 307-323.
- Akbaş, A. (2021). Psikolojik Danışmanın Nihai Hedefi Hangisi Olmalıdır: Kendini Gerçekleştirme, Tam Fonksiyonda İnsan Ya Da Güçlendirilmiş İnsan. *İş'te Davranış Dergisi*, 6(2), 114-122.
- Akbaş, A. (2024). Türkiye’de Spor Sosyolojisi: Fiziksel Kültürel Çalışmalar. *Dede Korkut Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 1-20.
- Akbaş, E. (2003). Kültürel Semboller Yorumsamacı Bir Bakış Açısıyla Okuma ve Sosyal Hizmet İlişkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(1), 20-24.
- Akçaabat, T. U. (2024). Günümüzde Bir Kültür İhracatı Ürünü Olarak Müzik. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 10(SAYI 19), 1-16.
- Akgöl, K. P. (2014). *İletişim, Dans ve Beden Dili*. Cinius Yayınları.
- Akın, M. H. (2019). Sosyal Etkileşim ve Sosyal Benlik Kaynağı Olarak Aile. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Akkaş, R. (2022). İstanbul Örneğinden Hareketle Bir Arada Yaşama Kültürü Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 202-219.

- Akkaya, C., Yıldız, N. O., & Kaçay, Z. (2022). Etkili İletişim ve Spor. *SPOR-EĞİTİM-SAĞLIK* 2022, 55.
- Akköprü, B., & Alanka, Ö. (2021). Medyada Ütopik ve Distopik İmge Kullanımı: Örnek Reklam Analizleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 55-90.
- Akmeşe, E., & Akmeşe, Z. (2020). Mizahla Estetize Edilen Egemen İdeolojinin Tezahürü: Muhsin Bey. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(3), 194-207.
- Akşit, M. A. (2020). Kültürel Yapı, Yaşam süresince; Bebeklikten Ölümüne Kadar, Bize Yaşama Engel Değil Olumlu Katkı Sağlamalıdır. *Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yenidoğan Dergisi*, 5(1), 212-270.
- Aktaş, A. (2017). Sosyal Hizmet Biliminin Dili Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal Hizmeti Yeniden Düşünmek*, 65-81.
- Aktaş, A. (2018). Genç Kalemler Sonrası Ömer Seyfettin'in Dil ve Millî Edebiyat Hakkındaki Görüşleri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2(3), 253-265.
- Aktaş, Ş. (2022). Kültür ve Yöneticiler Hakkında I. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 2(10), 149-156.
- Aktaş, T. (2004). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 45-57.
- Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), 89-100.
- Akteker, O. (2023). Eski Anadolu Türkçesinde Ses Sembolik Unsurlar. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (38), 59-84.
- Aktürk, E. (2024). Yazınlararasılık Bağlamında Mahmut ile Meryem Romanı. *Akademik Hassasiyetler*, 11(24), 325-354.
- Aladağ, H. H. (2023). Tarihî Biyografilere Psikolojik Yaklaşımların Uygulanmasında Doğal ve Kültürel Farklılıklar Meselesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10(6), 2035-2047.
- Alav, O. (2020). *Kitle iletişim araçları MEDYA: Medya'nın birey ve toplumsal yapıya etkileri*. Hiperlink Eğitim. İlet. Yay. San. Tic. ve Ltd. Şti.
- Ali, I. Ş. I. K. (2008). Millî Savunma ve Yabancı Dil. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 4(08), 99-126.
- Allport, G. W. (1954). *The Nature of Prejudice*. Reading/Addison-Wesley.
- Altay, R. (2023). *Kültür Kimlik İdeoloji Kültürlerarası İletişim Açısından İğdır*. Eğitim Yayınevi.
- Altay, R., & Kavuran, T. (2016). Kültür-İletişim İlintisi ve Kuramsal Yaklaşımlara Bir Bakış. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 87-100.

- Altınörs, S. A. (2010). Düşünce İle Dil Arasındaki İlişkiye Descartes' in Yaklaşımı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(28), 389-401.
- Altuner, İ. (2012). Dil, Anlamlandırma ve Yorumlama Üzerine Bir Deneme. *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 2(1), 75-86.
- Aman, F. (2012). Bronislaw Malinowski'nin Kültür Teorisi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(1), 135-151.
- Antweiler, C. (2024). Kultur. In *Grundbegriffe der Soziologie* (pp. 285-290). Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden.
- Apak, K. H., & Kasap, F. (2014). Türk Televizyonlarındaki Gıda Reklamlarında Kadın ve Erkek İmgesi Üzerine Bir İnceleme. *Journal of International Social Research*, 7(34).
- Apeltauer, E. (1995). Nonverbale Aspekte interkultureller Kommunikation. *Rosen busch, Heinz S.; Schober, Otto (Hrsg.): Körpersprache in der schulischen Erziehung. Baltmannsweiler: Burgebücherei Schneider*, 2.
- Arabacı, N., & Ömeroğlu, E. (2016). Anne-Baba-Çocuk İletişimi Değerlendirme Aracı'nın (ABCİDA) Geliştirilmesi: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2016(7), 1-21.
- Araboğa, M., & Yazar, İ. (2023). Öğretici Metinler Bağlamında Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimine Bakış. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(Special Issue 3), 1-27.
- Aras, K. (2023). Varlığın İşitilmesi Bağlamında Logos Kavramı. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(100), 2579-2592.
- Arıcı, A. F. (2016). Erken Çocukluk Dil Gelişiminde Ailenin Rolü. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 66-78.
- Aronson, E., Wilson T.D., Akert, R.M. (2012). *Sosyal Psikoloji*. Gündüz, O. (çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları (orijinal basım 2012).
- Arslan, A., & Bardakçı, S. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Dijital Bağımlılık Düzeylerinin İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 36-70.
- Arslan, M. (2006). Küreselleşme Sürecinde Kültürün Trajedisi ve Türk Kültürü. 1. *Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı*, 9-15.
- Arslan, T., & Kotan. S. (2023). Johan Huizinga'da Kültür Yapıcısı Olarak Oyun Kuramı Üzerine Bir İnceleme: "Squid Game". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 73-95.
- Arslanoğlu, İ. (2013). Kültür ve Medeniyet Kavramları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*.
- Artan, T., & Kumbasar, B. (2017). Sosyal Hizmet Mesleğinde Etkili İletişim. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 1(2), 51-63.

- Artum, D. İ. N. Ç. (2011). Diller Arası Etkileşim Süreçlerini Belirleyen Kimi Etkenler. *Journal of Modern Turkish Studies*, 8(3), 7.
- Aslan, A. (2021). İslamofobi Çalışmalarında Kuramsal Yaklaşımlar: Türkçe Makaleler Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (54), 1-26.
- Aslan, A. K. (2001). Eğitimin Toplumsal Temelleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(5), 16-30.
- Aslan, E. (2020). Çeviri Eğitimi ve Yabancı Dil Edinci. Ed. *Osman Coşkun Çeviribilimden İzdişümler*, 1.
- Aşkar, F. (2011). Sanatsal İletişim Modeli: Sahne (Performans) Sanatları Üzerine Bir İnceleme. *Akademik Bakış Dergisi Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 25, 1-23.
- Atagül, E. (2018). Rousseau ve Dil. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 51-61.
- Atak, M. (2005). Örgütlerde Resmi Olmayan İletişimin Yeri ve Önemi. *Journal of Aeronautics and Space Technologies*, 2(2), 59-67.
- Atalay, T. D. (2015). Yazma Becerisi Açısından Örnek Bir Kitap İncelemesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (54).
- Atasever, M. (2023). İşletme Kültürü ve Sosyal Medyada İşletme-Facebook Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 3(67), 361-368.
- Ateş, E., & Aytekin, H. (2020). Küreselleşen Dünyada Çokkültürlülük ve Yabancı Dil Eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(26), 4563-4579.
- Aydar, S. (2019). Wilhelm Von Humboldt Düşüncesinde Bireysellik-Özgürlük İlişkisi ve Devletin Müdahalesinin Sınırları. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (4), 57-70.
- Aydın, C., & Genç, A. (2014). Kur'an'ın Sunduğu Zihniyet Değişimine Karşı Bir Direniş Örneği Olarak Kalıp Yargı ve Ön Yargılar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (36), 167-214.
- Aydın, N., & Karaaziz, M. (2023). Jungiyan Analitik Psikoloji Kurama Göre Rüyalardan Vaka Sunumu; Düşlerin Mesajı: Case Report On Dreams According To Jungyan Analytical Psychology Theory; Message Of Dreams. *ISPEC International Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(3), 642-658.
- Aydınlı, H. İ. (2003). Örgüt Kültürünün Yönetim Açısından Önemi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 79-99.
- Aykaç, N. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Genel Tarihçesi ve Bu Alanda Kullanılan Yöntemler. *Turkish Studies*, 10(3), 161-174.
- Aylanç, M. (2020). Kültürlerarası Edebiyat Kuramı Bağlamında Taner Baybars Şiiri. *folklor/edebiyat*, 26(104), 859-882.

- Aytekin, H., & Ateş, E. (2019). Küreselleşme Ekseninde Yeni Kavramlar. *Turkish Studies Language and Literature*, 14(4), 1789-1804.
- Babacan, M., Haşlak, İ., & Hira, İ. (2011). Sosyal Medya ve Arap Baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 63-92.
- Badamcı, D. K. (2016). Immanuel Kant'ın Jean Jacques Rousseau'dan Çıkarsadıkları: Eğitim Üzerine. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 161-180.
- Bal, P. N., & Murat, M. (2020). Reklam, Kültür ve İletişim. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 167-182.
- Baran, A. G. (2004). Türkiye'de Aile İçi İletişim ve İlişkiler Üzerine Bir Model Denemesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1), 31-42.
- Baş, B. (2002). Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12), 60-68.
- Batur, B. (2023). *Dini Çoğulculuk Din İçi Çoğulculuk ve Türkiye*. Astana Yayınları.
- Bauman, Z., & Lyon, D. (2013). Akışkan Gözetim. *İstanbul: Ayrıntı Yayınları*.
- Bayar, N. (2016). Dil ve Toplum. *Bildiriler Kitabı 2. CİLT*, 427.
- Bayraktar, H. V. (2019). Eğitim Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişimi. *The Journal of Academic Social Science*, 18(18), 262-285.
- Bayraktar, N. (2006). *Dil Bilimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bayraktar, N. (2008). Dil Bilimci ve Dil Eğitimsi Olarak Kâşgarlı Mahmud. *Journal of Academic Studies*, 10(39).
- Bayton, J. A. (1941). The Racial Stereotypes of Negro College Students. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 36(1), 97.
- Beals, R. L., Hoijer, H., & Erginer, G. (1991). Antropolojinin Konusu ve Alanı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 35(2), 9-34.
- Becchi, P. (2006). Samuel Pufendorf Giurista Della Modernità. *Materiali per una storia della cultura giuridica*, 36(1), 29-38.
- Berke, Z. (2020). İki Ayrı Perspektiften Mitos-Logos İlişkisi. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 19(1), 135-151.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. *Applied psychology*, 46(1), 5-34.
- Bialystok, E., & Craik, F. I. (2010). Cognitive and Linguistic Processing in the Bilingual Mind. *Current Directions in Psychological Science*, 19(1), 19-23.
- Bilgin, N. (2024). *Küreselleşme ve Milliyetçilik, Devlet Bahçeli Mhp'si (1997-2023)*. Galeati Yayıncılık.

- Bingöl, S. (2024). Wilhelm von Humboldt'da Ulusal Karakter ve Dil İlişkisi. Kaygı. *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 23(2), 487-510.
- Binyazar, A. (2020). *Ozanlar, Yazarlar, Kitaplar*. Can Yayınları.
- Bircan, U. (2015). Saussure'de Dil, Dilbilim ve Göstergebilim. *Sosyal bilimler araştırma dergisi*, 13(25), 43-66.
- Birlik, P. T. (2018). Dil Felsefesi Temelinde Göç Olgusuna Bir Bakış: Humboldt ve Rorty. *ViraVerita E-Dergi*, (8), 18-43.
- Boratav, P. N., Baykal, B. S., İnalçık, H., Ar, M. S., Aygen, N., & Demircioğlu, H. (1943). Yayınlar Üzerinde Konuşmalar. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 1(3), 115-135.
- Boroch, R. (2018). Antropological Theory of Culture—Research Report. *Tomsk Journal of Linguistics and Anthropology*, 2(20), 120-126.
- Bostancı, M. (2024). Dijital Diplomasi Perspektifinden Recep Tayyip Erdoğan'ın Filistin Diplomasisi. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 20(67-Dijital Çağda Siyaset), 222-237.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Polity.
- Boyalı, U., & Aktaş, C. (2023). Dijital Oyun ve Sosyal Etkileşim. *TAM Akademi Dergisi*, 2(2), 226-242.
- Boylu, E. (2014). Dil-Kültür İlişkisi ve İran'da Türkçe Öğretimine Etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(4), 19-28.
- Bozkaya, M., & Aydın, İ. E. (2010). Kültürlerarası İletişim Kaygısı: Anadolu Üniversitesi Erasmus Öğrencileri Değişim Programı Örneği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty Of Communication Journal*, 1(39), 29-42.
- Brigham, J. C. (1971). Ethnic Stereotypes. *Psychological Bulletin*, 76(1), 15.
- Buhurcu, Y. (2020). Emmanuel Levinas' ta Komşuluk Kavramı. *Kilikya Felsefe Dergisi*, (2), 150-168.
- Bulduklu, Y. (2010). Televizyonda Yayınlanan Sağlık Programları ve İzleyicileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 75-85.
- Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi Ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri Ve Deyimlerin Önemi. *Electronic Turkish Studies*, 8(13).
- Buran, A. (2006). Karma Diller ve İki Örnek: Klasik Osmanlıca ve Kürtçe. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 19-33.
- Butgel Tunali, S. (2016). Study on The Effect of Use of Luxury Brand During The Social Identity Projection of Individuals. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, (3).

- Bußman, H. (1983). *Lexicon der Sprachwissenschaft*, (= Kroners Taschenausgabe 452). Stuttgart-1983.
- Bülbül, N., & Akkaynak, M. (2021). Okul Öncesi Eğitimine Devam Eden 48-72 Aylık Çocukların Rekabet Stilleri İle Çocuklara Yönelik Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki Düzeyi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8(1), 32-66.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2006). *Toplumsal Gerçeklik ve Dil*, İstanbul: Multilingual.
- Büyüknisan, E. (2009). Reiß ve Vermeer'in 'Genel Bir Çeviri Kuramının Temeli'- Çeviribilimde 'Yapısalcı' Eğilime Karşı 'Bütünleyici'bir Çözüm Mü?. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 71-78.
- Canatan, K. (2021). *Kültür Felsefesi*. Beyan Yayınları.
- Cansız, U., & Bolat, H. (2022). Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Almanca Öğretimi Ders Kitaplarında Kalıp Yargılar Bağlamında Türk İmgesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 11(33), 527-558.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21. Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134.
- Cesim, A. (2019). Immanuel Kant'ın felsefi Görüşlerinin Uluslararası İlişkiler Disiplinine Yansımaları. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 2(1), 1-24.
- Ceyhan, M. Ş., & Kocadaş, K. A. (2024). Kültür Kavramı ve Kültür Değişmesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyolojik Düşün*, 9(1), 118-137.
- Chroust, A. H. (1979). Some Critical Remarks About Samuel Pufendorf and His Contributions to Jurisprudence. *Am. J. Juris.*, 24, 72.
- Cılızoğlu, G. Y., Dondurucu, Z. B., & Çetinkaya, A. (2021). The Sun ve Hürriyet Gazetelerinde Covid-19 Konulu Haberlerin Kültürel Farklılıklar Bağlamında Değerlendirilmesi. *Covid-19 Sürecinde İletişimin Değişen Yüzü*, 198.
- Ciğerci, F. M., & Tezcan, A. (2020). Sınıf Öğretmeni Adaylarının" Çok Dilli Sınıflarda Öğretim" Dersine Yönelik Görüşleri. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 110-123.
- Cihangir, M. (2020). Théophile Gautier ve Edmondo De Amicis'in Eserlerinde Oryantalist İmgeler. *Kesit Akademi Dergisi*, (22), 233-250.
- Coleman, J. A. (1996). Sociology and Social Justice: The Case Study of Joseph Fichter SJ's Research. *Sociology of religion*, 367-372.
- Comrie, B. (2022). Dil Evrensellikleri ve Dilbilim Tipolojisi. *Hece Yayınları ve Dergileri*.
- Coşgun, M. (2012). Popüler Kültür ve Tüketim Toplumu. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 837-850.
- Coşkun, C. A. & Tutar, H. (2007). "Bir Sosyal Sabit Sermaye Olarak Kültür", Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi, Cilt 6, Sayı 20.

- Coşkun, M. B., & Yolcu, T. (2017). Devlet-Dışı Aktörlerin Türkiye’de Kamu Politikası Sürecine Etkisi Üzerine Bir İnceleme: Küresel ve Ulusal Medya Ve Finans Kurumları Örneği. *Küresel Siyasette Yeni Yönelimler*, 203.
- Coşkun, S. (2014). Dil-Düşünce ve Dünya İlişkisi Bakımından Öznellik, Bireysellik ve Kimlik. Kaygı. *Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, (23), 87-102.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İçimizdeki Biz*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Çağıltay, K., & Hedefleri, B. (2016). İnsan Bilgisayar Etkileşimi ve Eğitim Teknolojileri. *Öğretim teknolojilerinin temelleri: Teoriler araştırmalar eğilimler*, 297-314.
- Çakır, İ. (2011). Yabancı Dil Öğrenme Ortamlarında Kültürün Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 248-255.
- Çakır, M., & Yıldız, C. (2016). Almanya’daki Türk Öğretmenlerin Türkçe ve Türk Kültürü Dersine İlişkin Görüşleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 4(3), 217-257.
- Çakmak, C. (1997). Wittgenstein'da Dil ve Felsefe İlişkisi. *Felsefe Arşivi*, (30).
- Çalışkan, K. (2016). Siyasal Kültür: Yeni Yaklaşımlara Genel Bir Bakış. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 4(2), 23-46.
- Çalışkan, N., & Yeşil, R. (2005). Eğitim Sürecinde Öğretmenin Beden Dili. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 199-207.
- Çalışkan, Ö. (2024). Yapay Zekâ ile Retorik Farklılıklarla Üretilen Türkçe ve İngilizce Film Diyalogları. *Yedi*, (Sanatta Dijitalizm Özel Sayısı), 357-374.
- Çat, A. K., Koçak, M. C., & Küçük, O. (2022). Televizyon Futbol Programlarında Ötekinin İnşası: Vitor Pereira Örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 6-18.
- Çaylı, C., & Göçer, A. (2021). Dinleme Becerisinin Önemi ve Geliştirilmesi Üzerine: Kuramsal Bir Çalışma. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 215-229.
- Çeçen, A. (1985). Kültür Yönetimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 18(2), 113-140.
- Çekin, A. B., & Çalışkan, H. (2020). Dil ve Kültür Üzerine. *Language Teaching and Educational Research*, 3(1), 163-175.
- Çelebi, M. D. (2006). Türkiye’de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 285-307.
- Çelik, C. (2008). Almanya’da Türkler: Sürekli Yabancılık, Kültürel Çatışma ve Din. *Milel ve Nihal*, 5(3), 105-142.
- Çelik, E. (2010). Dilin Etik Yapılanması ve Ahlaki İşlevi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 56(2008/1), 43-62.

- Çelik, H., & Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(27), 99-117.
- Çelik, T., & Uyanık, G. (2020). Büyük Veri Işığında Dijital Aktivizm Üzerine Bir İnceleme: İstanbul Üniversitesi Örneği. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, (7), 4-30.
- Çeliker, M. (2023). Logo Tasarımında Stereotip (Basmakalıp) Yaklaşımlar. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(92), 279-284.
- Çetin, D., & Bilir Güler, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Liderlik Kavramını Algılama Biçimleri. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 47-54.
- Çetin, İ., & Can, R. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Düşünceleri Geliştirme Teknikleri Bakımından Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 259-277.
- Çetin, M., & Sönmez, E. E. (2015). Sosyal Temsil Kuramı Bağlamında Kurumsal Reklamlar: Türk Hava Yolları Örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2014(39), 191-207.
- Çetinel, H. (2019). Kavram Olgusu; Dini Kavramların Öğretimi, Önemi ve Sınırlılıkları Üzerine. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47(47), 89-114.
- Çetintaş, B. (2016). Kültür Kavramının Kapsamı, Anlam ve Tanımları. *Electronic Turkish Studies*, 11(18).
- Çetintaş, Ö. Ü. H. B. (2019). *Her Yönüyle İletişim ve Halkla İlişkiler*. Hiperlink Eğit. İlet. Yay. San. Tic. ve Ltd. Sti.
- Çetkin, M. (2014). Celâleddin es-Suyûtî ve Dillerin Kaynağı Hakkındaki Görüşleri. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(4), 131-150.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 31(1).
- Çik, A. (2017). Televizyon Reklamlarında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Yeniden Üretilmesi Üzerine Bir İnceleme (1970'lerden 2000'li Yıllara). *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 87-101.
- Çoban, B. (2009). Toplumsal Hareketler ve Radikal Medya. *Yeni Toplumsal Hareketler: Küreselleşme Çağında Toplumsal Muhalefet*, 1-10.
- Çolak, D. (2016). Karşılaştırmalı Kültürdilbilim Dil-Kültür-İnsan. *Gazi Türkiyat*
- Daslak, İ. B. (2019). Kültürün Yabancı Dil Eğitimi Üzerindeki Etkisi: Trabzon Örneği. *İmgelem*, 3(4), 81-106.
- Deckard, A. W. (2017). *İknanın Gücü*. Yediveren Yayınları.
- Demir, E. (2024). Sosyolojik Bir İnceleme: Dil, Kültür ve Uygarlık Hakkında Görüşleriyle Ziya Gökalp. *Gazi Türkiyat*, (34), 227-240.

- Demir, G. (2024). Gündelik Yaşam Dünyasından Hareketle Toplumsal Dünyada İletişim ve Sunum Üzerine Bir İnceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (68), 150-169.
- Demir, H., & Okan, T. (2009). Motivasyon Üzerinde Ulusal Kültür Etkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 121-142.
- Demir, M. İ. (2018). Siyasal İletişim: Kavramsal Bir Derleme. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi*, 1(1), 79-104.
- Demir, S., & Soncu, A. G. (2024). İletişim Bağlamında Habitus ve Kültürel Sermaye. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 13(37), 403-418.
- Demir, T. (2010). Konuşma Eğitiminde Benmerkezcî Konuşmaya Yönelik Bir Deneme. *Kastamonu Education Journal*, 18(2), 415-430.
- Demir, Z. (2022). Kültürlerarası İletişim Bağlamında Çizgi Roman: Diary of Wimpy Kid (Saftirik Greg'in Günlüğü). *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (37), 233-251.
- Demirkan, M., & Akgün, A. (2017). Kültür (süz) leşme ve Dil Erozyonu Sorunsalı: Fransa'daki Türklerin Entegrasyon ve Dilsel Kimlik Profilleri. *Turkophone*, 4(1), 62-75.
- Demirkaya, Y., & Çelik, F. (2021). Kamu Destekli Sivil Örgütlenme Gücü: Yunus Emre Enstitüsü (YEE). *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(Özel Sayı), 137-156.
- Demirtaş, H. A. (2003). Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar. *İletişim Araştırmaları*, 1(1), 123-144.
- Demirtaş, S. (2024). Kültür Aktarıcı Kalıp İfadeler Üzerine Sosyolinguistik Bir Çalışma. *Korpusgermanistik*, 3(2), 49-58.
- Devran, Y. (2010). *Haber Söylem İdeoloji* (Vol. 15). Hiperlink Eğit. İlet. Yay. San. Tic. Ve Ltd. Sti.
- Devran, Y., & Özcan, Ö. F. (2019). Dil, Nihilizm ve Televizyon. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 10(39), 136-148.
- Devrani, A. E. P. (2017). Medyada "Öteki" nin Temsili: Etnik Komediler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 926-949.
- Dilek, A. R. L. I. (2022). Varlığın Evi: Dil. Felsefe Söyleşileri XI-XII, *Dil Felsefesi/Sanat Felsefesi*, 14.
- Dinçer, M. (2003). Eğitimin Toplumsal Değişme Sürecindeki Gücü. *Ege eğitim dergisi*, 3(1).
- Doğan, E. (2021). Omnipotikon Sürecinde Sosyal Medyada Toplumsal Cinsiyet: Instagram Örneği. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (15), 96-108.
- Doğan, N. (2015). Türkçe Sıfatların İstem Bilgisi. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*, 12(3), 77-90.

- Doğan, Ş. (2020). Siyasal Pazarlama İletişimde Beden Dili: 31 Mart 2019 Türkiye Yerel Seçimleri'ne Yönelik Bir Çözümleme. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2), 204-220.
- Doğru, S. G., & Dombaycı, M. A. (2023). Dünya ve Dil: Dilsel Görelilik Düşüncesinin Felsefi Değerlendirmesi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (35), 87-112.
- Donec, P. N. (1991). Landeskunde und Linguolandeskunde in der Interkulturellen Kommunikation: 720. *Deutsch als Fremdsprache*, 28(4), 222-226.
- Döring, D. (2010). Leibniz's Critique of Pufendorf: A Dispute in the Eve of the Enlightenment. In *The Practice of Reason: Leibniz and his Controversies* (pp. 245-272). John Benjamins Publishing Company.
- Duman, M. A. (2020). Dilbiliminin Büyükbabası Humboldt. *EKEV Akademi Dergisi*, (84), 409-434.
- Durmaz, U. (2017). Türkiye'de Etimolojik Anlamını Koruyan İki Panayır: Bozcaada Aya Paraskevi ve Gökçeada Meryem Ana Panayırı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 10(20), 277-290.
- Dursun, Ç. (2010). Dünyada Bilim İletişiminin Gelişimi ve Farklı Yaklaşımlar: Toplum İçin Bilimden Toplumda Bilime. *Kurgu*, 23(1), 1-31.
- Dursun, H. (2024). Câhiliye Dönemi Hitabetinin Sosyal ve Siyasi Güç Bağlamında Dil ve Belagat Analizi. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (24), 233-253.
- Dursun, O. (2019). Aklın Yolu İki: Natüralizm ya da Konvansiyonalizm: Platon'dan Rousseau'ya Dilin Kökeni ve İşlevi Üzerine Bir Soruşturma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 36(2), 221-243.
- Dürüşken, Ç. (1991). Stoa Mantığı. *Felsefe Arşivi*, (28).
- Düzgün, E., & Özkaya, F. D. (2015). Mezopotamya'dan Günümüze Mutfak Kültürü. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 3(1), 41-47.
- Eğimli, A. T., & Çakır, S. Y. (2011). Toplum Kültürünün Kurum Kültürüne Yansıması. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(2), 37-50.
- Eğimli, A. T., & Nazlı, A. K. (2018). Kültürün Koruyucu Gücü: Kültürel Semboller. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, (2), 56-74.
- Eker, S. (2007). Toplum-Dilbilim, Dil Planlamaları ve Kamu Mensuplarının Dil Kullanımı. *Gazi Türkiyat*, 1(1), 127-135.
- Ekici, C. (2020). İlkokul Yöneticileri İle Öğretmenler Arasındaki İletişim Durumlarının İncelenmesi. *International Journal of Scholars in Education*, 3(2), 292-311.
- Ekinci Çelikpazu, E. (2015). Ortaokul 5-8. Sınıf Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir İnceleme. *Electronic Turkish Studies*, 10(15).

- Ekiyor, E. Y. (2021). Göç ve Kültürlerarası İletişim İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(4), 819-843.
- Elias, N. (2000). *Zaman Üzerine*. Ayrıntı.
- Elmacıoğlu, G. (2021). Kültürün ve İletişimin Metinselliği Üzerine Bir Deneme. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (7), 26-39.
- Epik, M. T., Çiçek, Ö., & Altay, S. (2017). Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Roller. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 35-58.
- Ercan, G. S., & Danış, P. (2019). Söylem, Söylem Çözümlemesi ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Tanımları ve Kapsamları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 527-552.
- Erdem, B. (2018). *Matbaacılık ve Basım Süreci*. Cinius Yayınları.
- Erdemir, G. K. (2018). Yeni Tarihselci Söylem Işığında Bir Disiplin Olarak Edebiyat. *Folklor/Edebiyat*, 24(95), 299-312.
- Erdenir, A., & Çakır, H. Ö. Ö. (2024). Kültürlerarası İletişim Bağlamında Dil Ögesine Yönelik Bir Araştırma. *Yeni Yüzyıl'da İletişim Çalışmaları*, 2(10), 26-37.
- Erdoğan, M., & Vatandaş, C. (2020). Bireysel ve Toplumsal Dışlanma Pratiği: Önyargı ve Ayrımcılık. *Journal of Human and Social Sciences*, 3(1), 474-485.
- Erdoğan, U., & Poyraz, T. (2022). Logos-Merkezcilik Temelinde Weber'de Batı ve Doğu Kavramları. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 39(1), 271-282.
- Erdönmez, I. (2019). İletişimin Döngüsel Süreci Bağlamında Sözlü İletişim. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi*, 2(1), 81-98.
- Eren, E. (2018). Ulus Devletlerde Toplumsal, Kültürel ve Siyasi Bir Etmen Olarak Kimlik Algısı: Türkiye Bağlamında Ulusal Kimlik Merkezli Dil Ve Eğitim Politikaları. *Electronic Turkish Studies*, 13(22).
- Ergun, E. (2012). Le Statut Des Diaphores En Français Et En Turc: Une Etude Contrastive. *Dilbilim*, (13), 145-151.
- Erincik, S. (2011). Kimlik ve Çokkültürcülük Sorunu. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 52(2), 219-241.
- Erişti, S. D. B., & Duygu, S. (2017). *Yeni Medya ve Görsel İletişim Tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erkal, A. (1997). Dilbilim Üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (7).
- Erkenekli, M. (2013). Toplumsal Kültür Araştırmaları İçin Değer Merkezli Bütünleşik Bir Kültür Modeli Önerisi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 12(1), 147-172.

- Erkurt, G. Ş. (2021). Hermeneutik ve Alımlama Estetiği Kuramlarının Yazınsal Metinlerin Karşılaştırmalı Çözümlemelerine Etkisi. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(5), 418-436.
- Eroğlu, A. (2017). *John Dewey’de Deneyim ve Sanat*. Hiperlink eğit. İlet. Yay. san. tic. ve Ltd. Şti.
- Eroğlu, E., Ataizi, M., Yüksel, N., & Yüksel, A. (2013). *Etkili İletişim Teknikleri*. Anadolu Üniversitesi, 3.
- Eroğlu, F., & İrdem, Ş. (2016). Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı ve Yönetim Kademelerindeki Yansımaları. *Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, (2), 11-35.
- Erol, E. G. (2012). *İletişim ve Etik*. Hiperlink Eğit. İlet. Yay. San. Tic. ve Ltd. Şti.
- Ersin, F., & Bahar, Z. (2013). Odak Grup Görüşmeleri ve Kültürel Bakım Farklılık-Evrensellik Teorisi İlişkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(3), 172-175.
- Erten, M. (2016). el-Müddessir 11-26. Âyetlerine Sosyal Psikoloji Teorileri Çerçevesinde Bir Bakış. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 20(2), 271-297.
- Evcin, E. (2013). Türk Halk Kültürü Araştırmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi. *Millî Folklor*, 25(100).
- Fichter, J. H. (1969). Sociological Measurement of Religiosity. *Review of Religious Research*, 10(3), 169-177.
- Fidan, V. (2023). Kültürlerarası İletişim Bağlamında Alan Dili Olarak Havaalanı Dili: Freeshop Örneği. *EDUCATIONE*, 2(1), 148-174.
- Gardiner, M. (2016). *Gündelik Hayat Eleştirileri*. (D. Özçetin, B. Taşdemir ve B. Özçetin, Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Gardner, R. C. (1983). Learning Another Language: A True Social Psychological Experiment. *Journal of language and social psychology*, 2(2-3-4), 219-239.
- Gilbert, G. M. (1950). The Psychology of Dictatorship; Based on an Examination of the Leaders of Nazi Germany.
- Göç, E. (2023). Geçici Koruma Kapsamında Bulunanların Suç Oranlarına Dair Algı Araştırması: Çankırı İli Örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(43), 1516-1533.
- Göçer, A. (2015). Türkçe Dersi Metin İşleme Sürecinde Bağlam Temelli Sözcük Öğretimi ve Etkin Sözcük Dağarcığı Oluşturmadaki İşlevi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(1), 48-63.
- Gögebakan, Y. (2018). Jan Vermeer’e Ait “Resmin Alegorisi” Adlı Tablonun Korunması Gerekliliği Kültür Varlığı Olarak Değerlendirilmesi The Evaluation Of The Painting “The Allegory Of Painting” By Janvermeer As A Cultural Heritage That Requires Protection. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 4(1), 103-112.

- Gökçe, D., & Baskan, G. A. (2012). Eğitim Denetçilerinin İletişim Becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42).
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede Kalıp Sözcükler. *Bilig Dergisi*, sayı:44, s. 89-110
- Gökdayı, H. (2019). Türkiye Türkçesinde Kalıplaşma. *Journal of International Social Research*, 12(68).
- Göktürk, I. (2023). Cumhuriyet'in 100. Yılında Sürdürülebilir Kültürel Miras Yönetimi ve Tarihsel Perspektifle Ankara Etnografya Müzesi. *Kent Akademisi*, 16 (Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı Özel Sayısı| Special Issue for the 100th Anniversary of the Republic of Türkiye), 577-596.
- Gölen, Z., & Özkan, M. S. (Eds.). (2024). *Sosyal ve Beşerî Bilimlerde Akademik Çalışmalar II*. Livre de Lyon.
- Gönenç, E. Ö. (2007). İletişimin Tarihsel Süreci. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (28).
- Gönülal, Y. Ö. (2024). Smyrna'dan İzmir'e Dönüşümü Dil Çeşitliliği Bağlamında Yeniden Okumak. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 64(1), 328-353.
- Göregenli, M., & Karakuş, P. (2014). Göç Araştırmalarında Mekan Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), 101-115.
- Görgün, M. (2018). Uluslararası Göç, Kültürlerarası İletişim ve Sinema: Aynı Otobüs' ün İnsanları. *Mukaddime*, 9(3), 115-128.
- Guan, Shijie. (1995). *Interkulturelle Kommunikation*, Verlag der Beijing-Universität, Beijing.
- Gumperz, J. (1982). The linguistic Bases of Communicative Competence. *Analyzing discourse: Text and Talk*, 323-334.
- Gunes, A. (2013). Göstergebilim Tarihi. *Humanities Sciences*, 8(4), 332-348.
- Güçüyeter, B. (2012). *Beden Dili*. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yayınları, Erzurum, 1-20.
- Güçlü, N. (Ed.). (2014). *Okul Kültürü*. Pegem Akademi.
- Gül, F., & Soysal, B. (2009). Dil Ve Düşünce İlişkisi Üzerine. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13, 65-76.
- Gülcan, C., & Ergin, T. Ç. (2020). Tüketim Kültürü Bağlamında Bireyin Sosyal Kimlik İnşası Üzerine Bir Araştırma: Marka Toplulukları. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 30-48.
- Gülınar, B. (2011). Yabancı Öğrencilerde Kültürleşme ve Medya Kullanımı. *Global Media Journal*, 2(3), 51-68.
- Gümrükçüoğlu, S. (2013). Din Eğitiminde Dil ve İletişim Etkinliği Olarak Dinlenme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5).

- Gümüş, S. (2012). *Motivasyonun Örgütsel Bağlılığa ve Performansa Etkisi* (Vol. 51). Hiperlink Eğitim. İlet. Yay. San. Tic. Ve Ltd. Sti.
- Gün, M., & Yurtçu, A. (2022). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürün Sessiz Bir Göstergesi: Beden Dili. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 943-968.
- Günay, M. (2016). Herakleitos ve Şiir. *Felsefe Dergisi/Journal of Philosophy Sayı/Volume*, 125.
- Günday, R. (2013). Çok Dillilik ve Çok Kültürlülük Bağlamında Yabancı Dil Öğretimine Toplumdilbilimsel Yaklaşım. *Electronic Turkish Studies*, 8(10).
- Günday, R., & Aycan, A. (2018). Yabancı Dil Öğreniminde Kültürlerarası İletişim Becerisi Edinimi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(3), 533-545.
- Gündüzöz, S. (2005). Arapçada Kültür-Dil İlişkisi: Arapça'nın Yapılanması ve Algılanmasında Etkili Öğeler. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5(3), 215-229.
- Günel, B. (2006). Yaratıcı Yazarlık ve Günümüz Türk Öyküsü. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 46(2), 61-86.
- Güner, A., Güner, Z., & Levent, A. (2020). Kültürler Arası Duyarlılık ve Empatik Eğilimler: Bir Derleme Çalışması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(10), 259-277.
- Güneş, F. (2009). Türkçe Öğretiminde Günümüz Gelişmeleri ve Yapılandırıcı Yaklaşım/The New Developments In Teaching of Turkish and Constructivist Approach. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1-21.
- Güneş, F. (2011). Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğretimindeki Uygulamalar/Language Teaching Approaches And Their Applications In Teaching Turkish. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 123-148.,
- Günthner, S. (1993). ... Weil-man Kann es ja Wissenschaftlich Untersuchen. *Diskurspragmatische Aspekte der Wortstellung in WEIL-Sätzen. Linguistische Berichte*, 143, 37-59.
- Gürbüz, M., & Engin, A. O. (2019). *Diyalogla Öğretim Etkinliklerinin İngilizce Konuşma Becerisine Etkisi*. Hiperlink Eğitim. İlet. Yay. San. Tic. Ve Ltd. Sti.
- Gürel, N. (2011). Kişilik Psikolojisi, Önyargının Psikolojisi ve Kamuoyu: Gordon Allport ve Walter Lippmann'ın Görüşleri Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 101-134.
- Güven, A. (2012). Toplumsal Dilbilimin Kapsam Alanı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 55-62.
- Güven, A. (2012). Toplumsal Dilbilimin Kapsam Alanı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 55-62.
- Güvenç, B. (2018). *İnsan ve Kültür*. Boyut Matbaacılık, İstanbul.

- Haara, H. (2016). Pufendorf on Passions and Sociability. *Journal of the History of Ideas*, 77(3), 423-444.
- Hacıkeleşoğlu, H. (2022). *Ebeveyn Algısı, Kişilik ve Tanrı Tasavvuru*. Çamlıca Yayınları.
- Hall, E. T. (1976). *Beyond Culture*. Garden City.
- Hasanov, B. (2014). Clifford Geertz'e Göre Kültürel Bir Sistem Olarak Din Religion as a Cultural System by Clifford Geertz. *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 79-96.
- Hayta, Y. (2016). Kent Kültürü ve Değişen Kent Kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2).
- Heckman, J. J. (1998). Detecting Discrimination. *Journal of economic perspectives*, 12(2), 101-116.
- Heinz, J. (2005). Johann Christoph Adelung (1732-1806), Versuch einer Geschichte der Cultur des menschlichen Geschlechts (1782/1800). *KulturPoetik*, 256-263.
- Hofstede, G. (1980). Culture and Organizations. *International Studies of Management & Organization*, 10(4), 15-41.
- Hoş, K., & Çiftçi, E. Z. (2022). Tüketicilerin Yaşam Tarzı ve Gıda Neofobi Eğilimi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 139-162.
- Humboldt, Carl Wilhelm von, (1903-1936). *Wilhelm von Humboldts Werke*. Berlin: Albert Leitzmann.
- Hussein, B. A. S. (2012). The Sapir-Whorf Hypothesis Today. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(3), 642-646.
- Huws, U. (2018). *Küresel Dijital Ekonomide Emek*. Yordam Kitap.
- Ising, E. (1983). Johann Christoph Adelung—Tradition und Öffnung: Kolloquium vom 25. bis 28. 10. 1982 in Leipzig. *Zeitschrift für Germanistik*, 466-469.
- Işidan, A. (2024). Otantik Materyaller ve Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretimi. *Eğitim Bilimleri Alanında Uluslararası Araştırmalar XXI*, 205.
- Işık, C. (2013). Kültür Sosyolojisi: Toplumsalı Anlamada Bir Zorunluluk. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 151-169.
- Işık, M. (2012). *Kitle İletişim Teorilerine Giriş*. Eğitim Yayınevi.
- Işık, M. (2016). *İletişim Bilimine Giriş*. Eğitim Yayınevi.
- Işık, Ş. (2013). Kültürlerarası İletişim Bağlamında Cumhuriyet Üniversitesindeki Gençlerin Almanlara Yönelik Kalıp Yargıları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 159-191.
- İğüs, E. (2015). Kültürlerarasılık, 19. yüzyılda Londra'da basılan osmanlı albümleri. *Cedrus*, 3, 365-378.

- İkiz, E., & Totan, T. (2012). Üniversite Öğrencilerinde Öz-Duyarlık ve Duygusal Zekânın İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 51-71.
- İmamoğlu, A. (2020). Adını Koymak: Karşılaştırmalı Edebiyat. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, (22), 247-276.
- İmer, K. (1987). Toplum Dil Bilimin Kimi Kavramlarına Kuramsal Bir Bakış ve Dil Türleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 31(1-2), 213-230.
- İmer, K. (1990). *Dil ve Toplum* (Vol. 12). Gündoğan Yayınları.
- İnaç, H., & Sada, M. R. (2021). Ulus İnşası ve Uluslaşma. *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 1(1), 6-19.
- İpek, B. (2015). Bireyde Dil Bilinci. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 1(2), 33-44.
- İspir, B., & Yıldız, A. Planlı Yazma ile Öğrenme Amaçlı Yazmanın Özelliklerinin Tartışılması Discussing the Characteristics of Planned Writing and Learning Writing. 19. *Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (Usos 2021) 12-14 Kasım 2021/Çevrimiçi*, 80.
- İşcan, A. (2007). Dil ve Ana Dil Olarak Türkçe Üzerine. *Erciyes Dergisi*, 30, 5-6.
- İşisag, K. (2008). Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni'nin Dilbilimsel Açından İncelenmesi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 4(1), 105-122.
- Kahraman, S., & Alemdar, E. (2021). Okul Öncesinde Çocuğu Olan Annelerin Duygu Düzenleme Stratejileri İle Çocuklarıyla İletişimi İlişkisinde Bilinçli Farkındalığın Aracı Rolü. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 4(2), 27-52.
- Kahraman, Y. (2014). Dil Varlığının Ontolojik Zemini. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (18), 75-88.
- Kalenderoğlu, İ., & Çekici, Y. E. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde B2 Düzeyinde Türk Filmleriyle Kültür Aktarımı: Neşeli Günler Örneği. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 47-57.
- Kalfa, C., & Ataay, F. (2008). Küresel Toplumsal Hareketler. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 127-149.
- Kapağan, E. (2021). Kültür, Tarih ve Kimlik Açısından Dilin Önemi. *Karabük Türkoloji Dergisi*, 4(4), 49-58.
- Kaplan, M. (2008). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karababa, E. (2022). Marx'ın İnsan Anlayışına İlişkin Çağdaş Bir Tartışma: İnsan Doğası İnsana Özgü Nitelikler İle Sınırlandırılabilir Mi?. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (34), 231-248.
- Karaboğa, M. T. (2019). Dijital Medya Okuryazarlığında Anne ve Baba Eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 2040-2073.

- Karabulut, F. (2007). Dil Ölümü Tehlikesini Yaşamış Bir Dil: Kazak Türkçesi. *Studia Uralo-altaica*, 47, 301-325.
- Karabulut, M., & Uygun, L. (2024). İletişim Sürecinde Dil Engelleri. *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*(Ö14), 937-948.
- Karaca, M. (2012). Farklılaşma, Bütünleşme ve Birlikte Yaşama Üzerine. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 226-238.
- Karaca, M. (2015). Küresel Dünyada Kültürler Arası İletişim ve Değişen Medyanın Rolü. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 134-157.
- Karaca, Y., & Papatya, N. (2011). Reklamlardaki Kadın İmgesi: Ulusal Televizyon Reklamlarına İlişkin Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 479-500.
- Karadüz, A. (2010). Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. *Turkish Studies*, 5(3), 1566-1593.
- Karadüz, A., & Yıldırım, İ. (2011). Kelime Hazinesinin Geliştirilmesinde Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 961-984.
- Karadüz, E. (2004). Çift Eklemlili Dil Olgusu. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(25).
- Karahisar, T. (2013). Dijital Nesil, Dijital İletişim ve Dijitalleşen (!) Türkçe. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 4(12), 71-83.
- Karakuş, T. F. (2022). Yatırımcı Davranışında Bilişsel Önyargılar ve Hevristikler. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 57-70.
- Karanfil, S. (2024). Jean-Michel Basquiat ve Pop Kültüre Katkı: İkonografi ve Semboller. *PEARSON JOURNAL*, 8(30), 1800-1816.
- Karataş, K., & Baloglu, M. (2018). Kültürleşme Stresi Kısılcacındaki Suriyeli Öğrenciler. *Turkish Studies*, 13, 27.
- Kars, F., & Özkul, M. (2023). Kuşaklar Açısından Dinin Toplumsal Sermaye Potansiyeli ve Kullanım Alanları (Isparta Uygulaması). *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 14(39), 946-967.
- Karslı, Ö. (2016). Ernst Cassirer'de Kültürün Anlamı. *JOMELIPS-Journal of Management Economics Literature Islamic and Political Sciences*, 1(2), 38-58.
- Kartal, E. (2010). Dil, Kültür ve Eğitim İlişkisi. *Humanities Sciences*, 5(3), 447-454.
- Kartarı, A. (2001). Farklılıklarla Yaşamak. *Ankara: Ürün Yayınları*, 13.
- Kasar, A. (2020). *Kurumsal İletişim Yönetiminde İleribildirim*. Hiperlink Eğit. İlet. Yay. San. Tic. ve Ltd. Şti.
- Kasımoğlu, A. (2012). Milliyetçilik ve Dil: Dil Milliyetçiliğinin Başarı ve Başarısızlıkları. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5).

- Kaşıkcı, M., & Narlı, S. (2022). Dil ve Düşünce İlişkisinde Matematiksel Kelimeler ve Matematiksel Kavramlar: Asal ve Asal Sayı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (54), 931-956.
- Kavalçalan, Ö. E., & Kök, A. (2019). Kültürel Dil Bilim Bağlamında Kutadgu Bilig Metaforları. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 9(2), 225-242.
- Kavut, S. (2018). Goffman'ın Benlik Sunumu Kuramı Bağlamında Sosyal Medyada Kimlik İnşası: Instagram Üzerine Bir Araştırma. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (1), 1-12.
- Kay, P., & Kempton, W. (1984). What is the Sapir-Whorf Hypothesis?. *American anthropologist*, 86(1), 65-79.
- Kaya, A. (2011). *Türkiye'de Çerkesler*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Kaya, M. (2012). Klasik Sosyolojik Perspektifte Modernleşme Tartışmaları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 111-130.
- Keleş, A. (2021). Comparative Literature and Intercultural Communication: an Imagological Analysis of Iris Alanyalı's Work *Gebrauchsanweisung Für die Türkei*. *KARE*, 16-33.
- Kemaloglu-Er, E. (2023). Meanings of The Phenomenon of Culture and Integrating Culture Into English Classes. *International Journal of Academic Research*, 5(2), 237-249.
- Kerimoğlu, C. (2022). Dil Canlı Bir Varlık Mıdır? *Gazi Türkiyat*, (30), 1-11.
- Kılıç, C., Karapınar, D. Ç., & Meltem, O. R. A. L. (2021). *Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sahada Karşılaştıkları İletişim Engelleri*. Efe Akademi Yayınları.
- Kılıç, Y. T. (2009). Wilhelm Von Humboldt'ta Ulusal Kimlik ve Dil Sorunsalı: Yabancılığın İçinden Bütüne Ulaşma Çabası. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur*, 1(21), 41-57.
- Kınay, D. E. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sosyal Etkinlikler ile Dil Öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (3), 53-75.
- Kıran, Z. (1990). Büyüleyici Bir Bilim Dalı: Dilbilim. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1, 4-9.
- Kiştir, A., & Erbuyurucu, A. G. (2013). *Küreselleşme Çağında Medyanın Dönüşümü. içinde Uluslararası İletişimin Ekonomi Politikası*. İstanbul: Çiviyazıları Yayınevi.
- Kim, Y. Y. (1988). *Communication and Cross-Cultural Adaptation: An Integrative Theory*. Multilingual Matters.
- Kocadaş, B. (2005). Culture and Media. *Bilig* (34), 1-13.
- Kocaman, A. (1990). Prof. Dr. Doğan Aksan ile Ülkemizde Dil ve Dilbilim Çalışmaları Üzerine. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-3.

- Koç, A. F. (2022). *Sadizm, Narsizm, Schadenfreude ve Takım Kimliği İlişkisi: Futbol Taraftarları Araştırması*. Efe Akademi Yayınları.
- Koç, B., Kılıç, Y., & Gül, A. (2015). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri İle Kişilerarası Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(1), 369-390.
- Koç, E. (2015). Felsefe ve Edebiyat. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 105-118.
- Koç, R. (2022). Dijitalleşen Kültür Ya Da Kültürün Dijitalleşmesi: Dijital Kültür Kavramı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 15(38), 500-513.
- Koçyiğit, M. (2016). *Etkili İletişim ve Duygusal Zekâ*. Eğitim Yayınevi.
- Kohl, K. H. (1997). Edward Burnett Tylor (1832–1917). *Klassiker der Religionswissenschaft*, 41-59.
- Kolasi, K. (2020). Postyapısalcılığın Söylemsel Ontolojisinin Eleştirisi: Uluslararası İlişkilerde Söylem Dışı Alan ve Eleştirel Gerçekçilik. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 17(65), 83-100.
- Kolb, H. (1990). Johann Christoph Adelung, Philologe und Schriftsteller in Leipzig. *Wolfgang Martens (Hg): Zentren der Aufklärung III: Leipzig, Aufklärung und Bürgerlichkeit, Heidelberg*, 247-265.
- Kongaz, İ. D. (2024). *Gogol ve Şepkin*. Efe Akademi Yayınları.
- Korkmaz, C. (2021). Küryerel (Glokal) Liderlik: Eğitim Bağlamında Sistemik Bir Alanyazın Taraması. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(232), 421-450.
- Korucu, E. H. (2023). Sözlü Kültür Döneminden Başlayarak Dijital Döneme Kadar Uzanan Süreçte Dil Kültür Etkileşiminin İletişim Süreçlerine Etkisi. *Medya ve Kültür*, 3(2), 228-255.
- Kozan, O. (2021). Dil Dizgesinde Ettirgenlik Sorunu: Rus Dili Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 313-332.
- Köksoy, E. (2015). Kamu Diplomasisi Perspektifinden Ulus Markalaması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (23), 42-61.
- Köktürk, M. (2006). *Kültürün Dünyası: Kültür Felsefesine Giriş*. Hece Yayınları ve Dergileri.
- König, G. Ç. (1991). Toplumdilbilim Açısından Dil ve Dil Türleri. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 59-70.
- Kösedağ, M. S. (2016). Türkiye'de Ulusal ve Yerel Gazetelerin Siyasal Gündemlerinin Karşılaştırılması. *Journal Of International Social Research*, 9(42).
- Köşker, G. (2020). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürlerarası İletişimin Temel Kavramları Konusunda Öğrenci Görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 237-272.

- Köşker, N. H. G. (2017). Sahnedeki Yitim: Vahşi Batı. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 52(2), 1-27.
- Kumbasar, İ. H. (2017). Herakleitos ve Lao Tzu'nun düşüncelerinin Logos ve Tao Kavramları Merkezinde Karşılaştırılması. *Felsefe Arşivi*, (46), 103-125.
- Kunow, H. (1994). Angular Distributions of Energetic Charged Particles Observed With HELIOS-1 and-2 between 0.3 and 1 AU and Their Relevance to Manned Interplanetary Space Missions. *Advances in Space Research*, 14(10), 599-610.
- Kurultay, T., & Bulut, A. (2014). Toplum Çevirmenliğine Yeniden Bakışta Afette Rehber Çevirmenlik. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 3(6), 75-102.
- Kuyumcu, E. (2021). Bilmecelerde Metaforik Dil Üzerine. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 607-621.
- Küçük, M. (2014). Mehmet Âkif Ersoy ve Türkçe. *Türkoloji Dergisi*, 21(2), 93-112
- Küçük, M., Eriş, U., Oğuz, T., Dal, A., Aydın, C. H., & Orhon, N. (2012). *İletişim Bilgisi*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Lévi-Strauss, C. (1967). The Story of Asdiwal Since 1963 Lévi-Strauss and his associates have published a variety of structural analyses' of myth, but prior to the appearance of *Le Cru et le cuit* in the autumn of 1964. *The structural study of myth and totemism*, 5, 1.
- Liang, S. Y. (1996). *Empirical Studies and Model Simulation of a Bottomland Hardwood Forest Dynamics in Response to Disturbance*. University of Maryland, College Park.
- Limon, S., Kara, N. O., & Antalyalı, Ö. L. (2018). Yönetim Literatüründe Stereotip (Kalıpyargı) Kavramı: Ulusal Ve Uluslararası Alandaki Yönetim Araştırmaları Üzerine Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(23), 195-211.
- Logie, N. N. (2004). Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Becerinin Oluşturulmasının Önemi ve Budunbilimsel Boyut. *HAYEF Journal of Education*, 1(1).
- Lüger, Heinz-Helmut (1993). *Routinen und Rituale in der Alltagskommunikation*, Langenscheidt, Berlin.
- Mansur, M. A. H. M. U. T., & İspir Kurun, A. Y. Ş. E. (2024). Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Öğretimi ve Arapça Öğretiminde Kültür Öğretimine Yönelik Etkinlik Önerileri. *Turkish Studies-Language and Literature*, 19(1).
- Melanlioğlu, D., & Karakuş Tayşi, E. (2013). Türkçe Öğretim Programındaki Dinleme Kazanımlarının Ölçme Değerlendirme Yöntemleri Bakımından Sınıflandırılması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 23-32.
- Memiş, M. R., & Erdem, M. D. (2013). Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297-319.
- Mercan, N. (2016). Cultural Sensitivity and Communication Skills on the Relationship Between an Investigation. *PressAcademia Procedia*, 2(1), 449-454.

- Merdin, A. Ö. (2024). *Geleneksel Kültürde Yaşlı ve Yaşlılık: Kırşehir Örneği* (Vol. 123). Arı Sanat Yayınevi.
- Merkit, N. (2016). Sigmund Freud'da Uygarlığın Temel Dinamikleri ve Birey Üzerindeki Etkisi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 123-140.
- Mert, Y. L. (2019). Kamu Yönetiminde Kurumsal İletişim: Web Siteleri Üzerine Bir Analiz. *Journal of International Social Research*, 12(62).
- Mete, M. (2023). Sosyal Kimlik Teorisi ve Göçmen Kimliğinin Ötekileştirilmesi Süreci: Stereotipleştirmeye Yönelik Psikopolitik Bir Analiz. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 18(2), 470-489.
- Metin, H. (2011). Empatik İletişim ve Yönetişim. *Journal of Communication Theory & Research/İletişim Kuram ve Arastırma Dergisi*, 2011(32).
- Metin, O. (2016). Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Bir Alan Araştırması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 221-267.
- Musaoğlu, N. (2009). Orta Asya Cumhuriyetlerinde Dil, Ulusal Kimlik ve Demokrasi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 261-273.
- Nalcioğlu, A. U. (2016). Edebiyat ve Kültür Üzerine. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 20(2).
- Nar, M. Ş. (2019). Kültürel Kimlik Sorunsalı: Görecelik Mi, Evrenselcilik Mi? Yoksa Uzlaşım mı?. *Antropoloji*, (37), 72-80
- Narcıkara, E. B. (2018). Sosyal Kimlik Teorisi Perspektifiyle Kraliçe Ari Sendromu. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 159-176.
- Nerimanoğlu, K. V. (2015). Dil (bilimi) ve Felsefe. *Turkish Studies*, 10(8), 103-140.
- Odabaşı, F. (2006). Dil-Kültür Bağlamında Müzik Dili ve Bunun Sosyal Bütünleşmedeki Yeri. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, (14), 237-258.
- Odabaşı, F. (2014). Dindarlık Göstergesi Olarak Dil/Dil Dindarlığı. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 14(1), 123-154.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2).
- Okmeydan, S. B., & Saran, M. (Eds.). (2019). *Kültürlerarası İletişim*. Eğitim Yayınevi.
- Okumuş, E. (2016). Toplum Bağlamında Din-Kültür Etkileşimi. *Electronic Turkish Studies*, 11(7).
- Onan, B. (2009). Eklemeli Dil Yapısının Türkçe Öğretiminde Oluşturduğu Bilişsel (Kognitif) Zeminler/The Cognitive Backgrounds That Agglutinating Language Structure Form in Turkish Teaching. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 236-263.

- Onan, B. (2012). Dil Eğitiminin Dil Bilimsel Temelleri: Ferdinand De Saussure'ün Genel Dilbilim Kuramında Dil Eğitimiyle İlgili Bulgular. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 219-243.
- Oymak, R. (2018). Anadili Eğitim Öğretiminde Dilbilim ve Yan Alanları. *Kesit Akademi Dergisi*, (15), 112-129.
- Öğüt, A., & Kocabacak, A. (2008). Küreselleşme Sürecinde Türk İş Kültüründe Yaşanan Dönüşümün Boyutları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (23), 145-170.
- Öner, B., & Uçar, B. (2023). Beden Eğitimi ve Sporda Cinsiyet Stereotipleri. *Spor Bilimleri Üzerine Araştırmalar-II*, 35.
- Önge, M. (2018). Kültür Mirasını Tanımlamak için Türkiye’de Kullanılan İlk Özgün Terim: Âsâr-I Atıka. *Avrasya Terim Dergisi*, 6(1), 8-14.
- Önür, N. (1999). Küreselleşme Uluslararası İletişim: Kültürel Değişme Sürecinde Kimlikler. *Kurgu*, 16(1), 299-315.
- Öz, N. B. (2001). İnsanın Kültürel Gelişiminde Müzik Eğitiminin Önemi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 101-106.
- Özbaşı, S. (2020). Sevim Ak Öykülerindeki Deyimler Üzerine Bir İnceleme. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 88-104.
- Özbay, M., & Barutçu, T. (2013). Dil Psikolojisi ve Türkçe Öğretimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 933-973.
- Özbayoğlu, E., Çeviren, İ., & Baykara, O. (2012). İmgebilim-Çeviribilim İlişkisini Odak Noktasına Taşıyan Bir Kitap: Da “Mamma! Lı Turchı!” A “Mamma!? Glı Italianı!?”/A Book Focusing On The Relationship Of Imagology-Translation: Da “Mamma! Lı Turchı!” A “Mamma!? Glı Italianı!?”. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, 3(5), 161-172.
- Özcan Gönülal, Y. (2011). Dil-Toplum İlişkisi Açısından Türkiye’de 1940 Sonrası Dil Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies (Elektronik)*.
- Özçetin, B. (2018). *Kitle İletişim Kuramları: Kavramlar, Okullar, Modeller* (Vol. 435). İletişim Yayınları.
- Özdemir, E. (2019). Ümit Ünal Sinemasında Ulusal Alegori. *sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 35-59.
- Özdemir, G., Gökdağ, R., & Neslihanoglu, S. (2019). Sosyal Medyada Emoji Kullanımı ve Anlamlandırılması: Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Örneği. *Selçuk İletişim*, 12(1), 425-443.
- Özdemir, H., & Bakan, S. (2016). Ulus Devletin Oluşumu ve Sorunları Açısından Almanya ile Fransa’nın Karşılaştırılması. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(0), 19-58.

- Özdemir, İ. (2011). Kùltürlerarası İletişimin Önemi. *Folklor/edebiyat*, 17(66), 29-38.
- Özdemir, M. (2020). Şarkılar Seni Söyler: Gündelik Yaşamda Müzikal Nostalji. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (32), 7-31.
- Özden, A. T. (2023). Ses Tonu ve Duygular: Sembolik Tüketime Farklı Bir Bakış. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 14(2), 480-507.
- Özdil, M. (2017). Kolektif Ve Bireysel Kimlikler Bağlamında Sosyal Bütünleşme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 383-400.
- Özen, H. (Ed.). (2023). *Üniversitede Ötekileştirme: Ayrımcılığı Keşfetmek*. Eğitim Yayınevi.
- Özkan, R. (2011). Toplumsal Yapı, Değerler ve Eğitim İlişkisi. *Kastamonu Education Journal*, 19(1), 333-344.
- Özkan, Z. (2014). Kùltürlerarası Etkileşimde Sinemanın Rolü: Ferzan Özpetek ve Fatih Akın Filmlerinde Kùltürlerarasılık. *International Journal of Sport Culture and Science*, 2(Special Issue 1), 340-349.
- Özkantar, M. Ö. (2022). *Eril Bakışın Gölgesinde David Lynch Sineması ve Kadın: Göstergebilimsel ve Psikanalitik Bir Yaklaşım*. Efe Akademi Yayınları.
- Özkul, O. (2023). *Kùltür ve küreselleşme*. Lejand Kitap.
- Özlem, D. (2000). *Kùltür Bilimleri ve Kùltür Felsefesi*. Notos Kitap Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Sanal Hizmetler Tic. Ltd. Şti.
- Özmen, Ü. (2013). Yenisi Çıkana Kadar Eski Kimliğinizle İdare Edeceksiniz. *Eleştirel Pedagoji*, 27, 38-42.
- Özpolat, A. (2010). Bir Toplumsal Değişme Paradigması Olarak Demokrasinin Eğitime Yansımaları: Demokratik Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(185), 365-381.
- Özşen, T. (2014). Lisans Düzeyindeki Japon Dili Öğrencilerinin Japon Toplumu ve Diline İlişkin Tutumları Üzerinden Değerlendirmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28(1), 293-314.
- Pekolcay, N. (2010). A. Meillet, La Methode Comparative en Linguistique Historique. *Türkiyat Mecmuası*, 12, 282.
- Penn, J. M. (2014). *Linguistic Relativity Versus Innate Ideas: The Origins of the Sapir-Whorf Hypothesis in German Thought* (Vol. 120). Walter de Gruyter.
- Perlovsky, L. (2009). Language and Emotions: Emotional Sapir-Whorf Hypothesis. *Neural Networks*, 22(5-6), 518-526.
- Pilancı, H. (2009). Uzaktan Türkçe Öğrenen Yabancıların Türkçeyi İletişim Aracı Olarak Kullanabilme Yeterlikleri. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 5(2), 49-61.
- Quasthoff, U. (1987). Linguistic Prejudice/Stereotypes. *Sociolinguistics*. Berlin: Walter de Gruyter, 1, 785-799.

- Rehbein, J. (1995). International Sales Talk. *The discourse of business negotiation*, 67-102.
- Rengi, Ö., & Polat, S. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Kültürel Farklılık Algıları ve Kültürlerarası Duyarlılıkları. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6(3).
- Sabaz, M. B. (2024). Dünya Görüşü Fenomeninin Bağlantısallık Yaklaşımıyla Yorumlanması. *Felsefe Arkivi*, (60), 1-14.
- Sağlam, T. Ç., & Yaşar, M. (2017). Teoride, Pratikte ve Araştırmalarda Öteki ve Ötekileştirme. *Electronic Turkish Studies*, 12(3).
- San, İ. (2021). *Çocuk ve Sanat*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Saraç, S. (2013). Toplumsal Cinsiyet. *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*, 27-32.
- Saylık, A. (2019). Hofstede'nin Kültür Boyutları Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması; Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 8(3), 1860-1881.
- Seidler, M. J. (2022). 3 PufendorfTs Composite Method. *The Cambridge Companion to Pufendorf*, 60.
- Sevgi, O. (2015). Ecology Teriminin Türkçe Karşılıkları Üzerine Bir Değerlendirme. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 27-46.
- Solak, S. S. G. (2017). Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış Space-Identity Interaction: a Conceptual and Theoretical Overview. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 13-37.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal Zekâ Yeterliliklerinin Kuramsal Çerçevesi ve Eğitimdeki Rolü. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 269-293.
- Soysaldı, A. (2018). Kültür, Sanat ve Beşeriyet İlişkisi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (22), 305-315.
- Sürgevil, O. (2008). Farklılık Kavramına ve Farklılıkların Yönetimine Temel Oluşturan Sosyopsikolojik Kuramlar Ve Yaklaşımlar. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(20), 111-124.
- Şahin, A. O., & Erdemir, F. (2016). Hemşirelikte Ortak Dil ve Uluslararası Hemşirelik Terminolojileri. *Türkiye Klinikleri J Surg Nurs-Special Topics*, 2(1), 27-36.
- Şahin, M. (2019). Kültür Aktarımında Toplumsal Cinsiyetin Rolü. *Akademik Hassasiyetler*, 6(11), 233-249.
- Şahin, M. (2019). Kültür Değişimleri ve Eğitim. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 458-466.
- Şahin, M., & Çifçi, O. (2022). Amerikan Dış Politikasında Yumuşak Güç Enstrümanları ve Kültürel Diplomasi. *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim*, 233-257.

- Şahin, Ş., & Özçelik, Ç. Ç. (2016). Ergenlik Dönemi ve Sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 42-49.
- Şan, M. K., & Akyiğit, H. (2021). Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika’da Yaşayan Türkler Örneği. *Bilig*, (97), 137-175.
- Şimşek, M. Ş., Çelik, A., & Akgemci, T. (2015). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Eğitim Yayınevi.
- Tajfel, H. E. (1978). *Differentiation Between Social Groups: Studies in the Social Psychology of Intergroup Relations*. Academic Press.
- Tamtamış, H. K. E., & Aydoğan, A. (2021). Çokkültürlülük ve Çokdillilik Bağlamında Midyat. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 334-355.
- Tarhan, K. (2018). Küreselleşme Evrensel Bir Kültür mü Oluşturdu?. *Business Economics and Management Research Journal*, 1(2), 73-80.
- Tekerek, İ. (2007). Aristoteles' te Etik Kaygı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 8, 91-105.
- Tekin, B. (2018). Bilişsel Önyargı ve Hevristik Bağlamında Finansın İnsani Boyutu Olarak “Davranışsal Finans”: Bir Literatür İncelemesi ve Derleme Çalışması. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 131-156.
- Tengilimoğlu, D., & Öztürk, Y. (2004). *İşletmelerde Halkla İlişkiler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Terminal: Fotoğraflar ve afişler. (n.d.). Beyazperde. <https://www.beyazperde.com/filmler/film-40882/fotolar/>.
- Tomlin, E.W.F. (1959). *Kültür Nedir?*, Türk Yurdu Mecmuası, 275, 7(10), 31-32.
- Topkaya, R. (2016). Dilin Aynasında Kültür: Humboldt Felsefesinde Dil–Kültür İlişkisi. *ViraVerita E-Dergi*, (4), 59-71.
- Toprak, N., & Tuzcu, K. (2024). Cengiz Aytmatov’un “Toprak Ana” Eserindeki Birleşik Fiillerin Kullanımları Açısından İncelenmesi. *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi*, 9(18), 35-49.
- Topsümer, F., & Elden, M. (2013). *Reklamcılık Kavramlar, Kararlar, Kurumlar*. İletişim Yayınları.
- Torun, H. (2019). Görsel Dil ve Dünya İlişkisi Üzerinden Modernizmin Eleştirisi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(1), 168-179.
- Tozlu, N. (2019). Prof. Dr. Necati Öner’de Dil Şuuru. *Felsefe Dünyası*, (69), 35-52.
- Tugay, B., & Duran, H. (2021). Etnik Çatışmalar ve Barış Çalışmaları Üzerine Politik Psikolojik Bir İnceleme. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(2), 463-488.

- Turan, S., & Esenoğlu, C. (2006). Bir Meşrulaştırma Aracı Olarak Bilişim ve Kitle İletişim Teknolojileri: Eleştirel Bir Bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 71-86.
- Tutan, M. N. (2024). Afetlerin Siyasal Söylemi: Türkiye'de İktidar ve Muhalefetin Karşılıklı Çerçeveleme ve Algılamaları, 1999-2023. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 46(3), 643-667.
- Tutu, E. R. (2023). Kimlik İnşasında Tarihsel Travmalar. *Lapseki Meslek Yüksekokulu Uygulamalı Araştırmalar Dergisi*, 4(8), 28-39.
- Türkislamoğlu, E. (2015). Türk Düşünce Dünyasında Tanpınar. *Hece Yayınları ve Dergileri*.
- Tüzün, İ. K. (2007). Güven, Örgütsel Güven ve Örgütsel Güven Modelleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007(2), 93-118.
- Tylor, E. B. (2016). Kültür Bilimi. *ViraVerita E-Dergi*, (4), 91-110.
- Uçan, B. (2016). Kedi Fritz Çizgi Karakteri Üzerinden 1960'lar Amerika Birleşik Devletleri Sanat Ortamında Hippi Hareketi ve Günümüzdeki Yansımaları. *Journal of International Social Research*, 9(42).
- Uçar, M. (2021). Dil Kardeşliği: Göçmen Öğrencilerle Etkileşimde Dilin Rolü Olabilir mi?. *Liberal Düşünce Dergisi*, 26(101), 41-66.
- Uçgun, D. (2006). Yabancılarla Türkçe Öğretiminde Sözcük Dağarcığını Geliştirme Teknikleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (20), 217-227.
- Uğurlu, F. M. (2018). *Sporda Cinsiyet Ayrımı*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Ulaş, A. H., & Köçeri, K. (2024). *İrade Terbiyesi*. Foliant Yayınları.
- Uyanık, E. (2005). Benjamin Carr Fortna; Mektebi Hümayun: Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde İslam, Devlet ve Eğitim. *Türklük Araştırmaları Dergisi*, (18).
- Uygur, N. (1996). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uygur, N. (2006). *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Uztuğ, Y. D. D. F. (2003). *Halkla İlişkiler ve İletişim*. Anadolu Üniversitesi.
- Ülkücan, G. Ö. (2017). Toplumsal Tabakalaşma ve Eleştirel Kültür Çalışmaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21(1), 129-144.
- Ümer, E. (2017). Görsel Kültür ve Resim Sanatında İmge. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(33), 1535-1553.
- Ünlü, D. G. (2019). Kişilerarası İletişim Sürecinde Toplumsal Cinsiyet Kimliği Kalıpyargılarının Belirlenmesi: İletişim Kaynağının Beden Dili Üzerinden Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 243-262.
- Ünür, E. (2015). *Yerli Dizilerdeki Kimlik Kalıpları*. Eğitim Yayınevi.

- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Vatansever Bayraktar, H. (2015). Eğitim Ortamında Öğretmen Öğrenci İletişimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of Academic Social Science (ASOS Journal)*.
- Veith, T. L. (2002). *Agricultural BMP Placement for Cost-Effective Pollution Control at the Watershed Level*. Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Vural, Z. B. A. (2018). *Kurum Kültürü*. İletişim Yayınları.
- Waters, M. (2008). *Modern Sosyoloji Kuramları*. Gündoğan Yayınları.
- Weisgerber, P. (1969). Productivity of Diverted Cropland (Vol. 398). *Economic Research Service, US Department of Agriculture*.
- Wierlacher, Alois (1993). *Kulturthema Fremdheit. Leitbegriffe und Problemfelder kulturwissenschaftlicher Fremdeitsforschung*, Iudicium Verlag, München.
- Yağbasan, M., & Demirbağ, İ. (2017). Kültürlerarası İletişime Stratejik Bir Yaklaşım: Kültürlerarası Empati (Bir Kültürlerarası İletişim Projesinin Sonuçları). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 619-640.
- Yağız, O., & Yiğiter, K. (2010). Dil, Düşünce ve Dil Öğretimi Ekseninde Metafor. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 234-246.
- Yağmur, Y., & İçigen, E. T. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Süreci ve Rekreasyon Faaliyetlerinin İncelenmesi Üzerine Bir Çalışma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(2), 227-242.
- Yalçın, S. K., & Şengül, M. (2007). Dilin İletişim Süreci İçerisindeki Rolü ve İşlevleri. *Electronic Turkish Studies*, 2(2).
- Yardım, G. (2020). Sosyal Medyadaki Kültürel Kimliklerin Dönüşümü Odaklı “Blogger Anne” Kimliklerinin İncelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (33), 129-157.
- Yaşar, R. (2013). Yoksullukla Mücadelede Gönüllü Rehberlik Organizasyonları/Voluntary Organizations of Guidance in the Fight against Poverty. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 183-208.
- Yatkın, A., & Yatkın, Ü. N. (2006). *Halkla İlişkiler ve İletişim*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yavuz, D. (2019). Çocuk Edebiyatı ve Kültürel Semboller. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 175-184.
- Yazar, F. (2021). Covid19 Pandemisinde Türkiye’nin Avrupa ve ABD’ye Yönelik Medikal Yardımlarının Kamu Diplomasisi Bağlamında Değerlendirilmesi: Avrupa ve ABD’li Basın Kuruluşlarında Çıkan Makalelerin Söylem Analizi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(Toplum & Siyaset), 115-126.

- Yazıcı, M. (2016). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yeşil, M. (2017). Mantık Biliminin Teşekkülü ile İlişkisi Bakımından Herakleitos'un 'logos' Kelimesi. *Felsefe Dünyası*, (66), 160-183.
- Yeşil, S. (2009). Kültürel Farklılıkların Yönetimi ve Alternatif Bir Strateji: Kültürel Zeka. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2009(1), 100-131.
- Yıldırım, Z. (2004). Kur'an Işığında Dillerin Kaynağı Problemi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (22), 88-107.
- Yıldız, E., & Bitirim, S. (2008). Kültürlerarası İletişim Açısından Üniversitede (Dünya Üniversite Oyunları) İzmir 2005. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32(1).
- Yıldız, R., & Demir, S. (2015). Milli Kimliğin Oluşumunda Zihniyet. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8).
- Yılmaz, A. G. Y. (2006). Pazarlama İletişiminde Bütünleştirici Bir Boyut: Bütünleşik Pazarlama İletişimi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(18), 54-75.
- Yılmaz, E. A. (2019). Uyum Teorileri Çerçevesinde Suriyelilerin Türkiye'ye Entegrasyon Süreci. *Electronic Turkish Studies*, 14(5).
- Yılmaz, F., & Şekerci, H. (2016). Ana Dil Sorunsalı: Sınıf Öğretmenlerinin Deneyimlerine Göre İlkokul Öğrencilerinin Yaşadıkları Sorunlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 47-63.
- Yılmaz, F., & Şenden, Y. E. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinliklerle Öğretimi. *Asian Journal of Instruction (E-AJI)*, 2(1 (ÖZEL)), 53-63.
- Yılmaz, H. (2021). Medine Sözleşmesi Bağlamında Birlikte Yaşama Kültürü. *Cumhuriyet ilahiyat dergisi*, 25(1), 239-258.
- Yılmaz, H. (2022). Uluslararası Göç Bağlamında Kentsel Aidiyetin İncelenmesi: İstanbul'da Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler Üzerine Bir İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 287-318.
- Yılmaz, S. (2012). Rüya Gündelik Hayat ve İletişim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 271-291.
- Yılmaz, M. Y. (2014). İki Dillilik Olgusu ve Almanya'daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu. *Electronic Turkish Studies*, 9(3), 1641-1651.
- Yolcu, M. (2002). Dil: İşlevi, Çeşitleri ve Alanları Bağlamında Kavramsal Bir İnceleme. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2(1), 67-96.
- Yörükân, T. (1958). Temel Şahsiyet ve Kültür. *İstanbul University Journal of Sociology*, 2(13-14), 107-136.

- Yumrutaş, M. (2023). Alıntı Sözcüklerin TRT Haber ve Anadolu Ajansı Haber Bültenlerinde Kullanım Durumu. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (13), 28-55.
- Yurdakal, İ. H. (Ed.). (2024). *Eğitimde Etkili İletişim*. Eğitim Yayınevi.
- Yücebaş, S. (2019). Kadının İmkansız Tamlığı Olarak Annelik: Reklamlarda Anneler. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (31), 577-600.
- Yücedağ, E. K. (2023). Türkçe ve Almancada "Kalp" Kavramı ile Oluşturulan Deyimlerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 122-134.
- Yücel, F. (2006). Alımlama Estetiği Açısından Çeviri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 489-504.
- Yüksel, A. H. (1994). *İkna Edici İletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1(2), 3.
- Zariç, S. (2019). *Demokratikleşme: Küreselleşme Bağlamında Türkiye’de Sivil Toplum ve Bir STÖ Örneği: BİLSAM*. Hiperlink Eğit. İlet. Yay. San. Tic. ve Ltd. Sti.
- Zeyrek, S. (2020). Dil-Kültür İlişkisi Doğrultusunda Yabancı Dil Öğretimi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(2), 165-186.
- Zeyrek, S. (2021). Diksiyon Ve Güzel Konuşma Üzerine Teorik Notlar. *Journal of International Social Research*, 14(79).
- Zorel, F. İ. (2014). *Kültürlerarası Eğitim İnsan Kaynaklarının Kültürlerarası İletişim Alanında Geliştirilmesi*. Eğitim Yayınevi.
- Телебаев, Г., & Аралбай, С. (2020). Күлтур Олгусундаки Билги ве Билем Сорунлари. *Вестник университета Ясави*, 4(118).

<https://www.beyazperde.com/filmler/film-40882/fotolar/>. Erişim Tarihi: 05.03.2024.

ÖZGEÇMİŞ

ve eğitimini 2004-2006 yılları arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi Emirdağ Meslek Yüksek Okulu İşletme bölümünde tamamladı. 2015-2017 yılları arasında Erzurum Atatürk Üniversitesi Çocuk Gelişimi bölümünden mezun olduktan sonra 2017-2019 yılları arasında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde lisans eğitimini tamamladı.

2017 yılında Sosyal Güvenlik Kurumun atandı hala aktif olarak İznik Sosyal Güvenlik Merkezi Veri Hazırlama Kontrol İşletmeni kadrosunda görev yapmaktadır.

TEZDEN TÜRETİLEN YAYIN VE ESERLER

Özmen, S. & Akova Havalı, S. (2024). The Effects of Linguistic Barriers on Meaning and Perception in Intercultural Communication. 1. International Capital Conference On Scientific Research And Technological Developments.p.168-169 April 26-27, 2024 Amsterdam, Netherlands

DİĞER YAYIN VE ESERLER

Genel, M. G. & Özmen, S. (2023). Bab-I Ali'den Holding Medyasına: Türk Geleneksel Basını. ABANT 2. Uluslararası Güncel Akademik Çalışmalar Sempozyumu. p.1854-1875. 28 – 30 Aralık 2023.